

LAWRENCE BLOCH

LAZARUS ZAGOR

Mnoga stvorenja prirodna Znam, a i ona mene znaju; 7.a njih me jedan zanos veže U srdačnom osjećanju.

No nikad ne sretoh tog stvora, U društvu ili samotnosti, A da se srce nije steglo 7 sledile se kosti.

Emily Dickinson, "The Belle of Amhurst" ("Ljepotica Amhursta")

Prijevod: Branka i Ivan V. Lalić

I

Te je godine New Yorkom, baš u vrijeme finala prvenstva u baseballu, vladala strašna hladnoća. Igrali su Oakland i Dodgersi, pa naše vrijeme nije baš utjecalo na ishod. Dodgersi su, na opće iznenađenje, osvojili prvenstvo u pet utakmica, zahvaljujući junačkim igrama Kirka Gibsona i Hershiserera. Metsi, koji su bili na čelu svoje divizije od prvog dana, ušli su u finale nakon sedam utakmica. Imali su i snagu i preciznost, ali Dodgersi su imali nešto više. Štogaod to bilo, odvelo ih je do pobjede.

Jednu sam utakmicu gledao u prijateljevom stanu, jednu u saloonu koji se zove Groganova otvorena kuća, a ostale u

svojoj hotelskoj sobi. Vrijeme je i dalje bilo hladno, sve do kraja listopada, i u novinama su se pojavila nagađanja o dugim hladnim zimama. Na lokalnim televizijskim vijestima reporteri bi s kamerama odlazili u Okrug Ulster i pitali seljake za mišljenje o debelim krznima njihove stoke i vunenom krznu gusjenica. A onda je u prvom tjednu studenog nastupilo bablje ljeto i ljudi su izlazili iz kuća u kratkim rukavima.

Počela je sezona footbala, no newyorški se klubovi nisu baš iskazivali. Cincinnati, Buffalo i Bearsi pokazali su se kao najbolji u NFL-u, a najbolji branič Giantsa od vremena Sama Huffa zaradio je tridesetodnevnu suspenziju zbog korištenja nedopuštenih sredstava, a to je u tom trenutku bio eufemizam za kokain. Kad se to dogodilo prvi put, rekao je novinarima da je naučio vrijednu lekciju. Ovaj je put odbio davati komentare.

Ja sam se bavio svojim poslom i uživao u lijepom vremenu. Radio sam honorarno za jednu detektivsku agenciju, službenu tvrtku koja se zvala Reliable Investigations s uredima u Flatirion Buildingu, na uglu Dvadeset treće ulice i Broadwaya. Njihovi su klijenti često angažirali odvjetnike, koji su bili tužitelji u parnicama zbog nemara, i moj se posao uglavnom sastojao od pronalaženja potencijalnih

svjedoka i uzimanja njihovih izjava. To mi se nije baš sviđalo, ali sam znao da će dobro izgledati ako ikada budem odlučio nabaviti dozvolu za posao privatnog detektiva. Nisam bio siguran da to želim raditi, ali nisam bio siguran niti da ne želim, a u međuvremenu sam imao što raditi i još dobivao sto dolara na dan.

Bio sam između dvije veze. Mislim da to tako zovu. Neko sam se vrijeme družio sa ženom po imenu Jan Keane, no to je prestalo prije nekog vremena. Nisam bio siguran da je to zauvijek gotova stvar, ali trenutno je bilo, a onih nekoliko spojeva na kojima sam nakon toga bio bili su bez rezultata. Večeri sam uglavnom provodio na sastancima

liječenih alkoholičara, nakon kojih bih se družio s prijateljima iz tog programa, dok ne bi došlo vrijeme za spavanje. Ponekad bih, iz perversije, umjesto toga otišao u neki saloon i pio kolu ili kavu ili sok. To nije bilo preporučljivo, što sam i sam znao, ali sam to svejedno činio.

A onda se u utorak navečer, otprilike desetog dana tog toplog vremena, bog koji igra fliper s mojom stvarnošću okrenuo ramenom prema stroju i zaletio se u njega. Znak Tilt se pojavio, jasno i glasno.

Većinu sam tog dana proveo tražeći i razgovarajući s čovjekom čije je lice podsjećalo na tvora, koji se zvao Neudorf, i navodno je posvjedočio sudaru dostavljačkog kombija Radio Shacka i bicikla. Biciklističin odvjetnik angažirao je Reliable i Neudorf koji je trebao biti sposoban posvjedočiti da je vozač kombija tako naglo otvorio vrata svog vozila da ih biciklistica nije mogla izbjeći.

Naš je klijent bio jedan od onih odvjetnika koji trče za kolima Hitne pomoći, oglašava svoje usluge na televiziji i jako dobro zarađuje. Njegov se slučaj činio dosta čvrstim, s ili bez Neudorfovog svjedočenja, i vjerojatno će završiti nagodbom, izvan sudnice, ali su u međuvremenu svi morali raditi svoj posao. Ja sam za svoju ulogu dobivao sto dolara dnevno, a Neudorf je pokušavao saznati koliko bi mogao dobiti za svoju. "Ne znam", neprestano je govorio "provedeš nekoliko dana na sudu, dobiješ nadoknadu troškova, dobiješ izgubljeni prihod i želiš učiniti pravu stvar, ali kako si to možeš priuštiti, znate na što mislim?"

Znao sam na što je mislio. Također sam znao i da njegovo svjedočenje ništa ne vrijedi ako mu za njega platimo, ali niti ako on

ne bude dovoljno motiviran da ga da. Dao sam mu pomisliti da će biti plaćen ispod stola, nakon što svjedoči na sudu, i u međuvremenu dobio njegov potpis na snažnoj preliminarnoj izjavi koja bi mogla našem klijentu pomoći da dobije nagodbu.

Zapravo mi nije bilo važno kakav će biti ishod parnice. Obje su se strane činile krivima. Nijedna nije bila dovoljno pažljiva. Ta je nepažnja kombi stajala njegovih vratiju, a djevojku na biciklu slomljenu ruku i dva slomljena zuba. Za to je zaslužila nešto, iako možda ne tri milijuna dolara koja je njezin odvjetnik tražio. Kad smo već kod toga, možda je i Neudorf bio nešto zaslužio. Stručni svjedoci u kaznenim i građanskim parnicama uvijek budu plaćeni - psihijatri i forenzičari poredaju se na jednu ili drugu stranu i onda pobijaju stručnjake s druge strane. Zašto ne bi onda plaćali i očevice? Zašto ne bi svakog plaćali?

S Neudorfom sam završio oko tri, vratio se u Reliable i napisao izvještaj. Udruga liječenih alkoholičara imala je ured u Flatiron Buildingu, pa sam na izlasku otišao tamo i sat vremena se javljao na telefonske pozive. Ljudi ih stalno zovu, posjetitelji iz drugih gradova koje zanima gdje i kada su sastanci, pijanci koji počinju sumnjati da nešto nije u redu s njihovim životima i ljudi svjesni svog problema koji traže pomoć u traženju liječenja. Zovu i ljudi koji samo pokušavaju ostati trijezni, dan po dan, i treba im netko s kim bi razgovarali. Na telefone se javljaju volonteri. Nije to baš dramatična linija, kao poziv za hitne slučajeve 911 ili telefon Lige za sprječavanje samoubojstava, ali ipak su pružali uslugu i održali te trijeznim. Mislim da se nitko nije napio dok je radio za njih.

Večerao sam u tajlandskom restoranu na Broadwayu, a u pola sedam sam se našao s momkom po imenu Richie Gelman u kafiću Columbus Circle. Sjedili smo na kavi desetak minuta prije nego što je užurbano stigla žena po imenu Toni, ispričavajući se što je izgubila pojam o vremenu. Sišli smo do podzemne željeznice i presjeli na dva vlaka, drugi je bio BMT linija koja nas je dovela do Avenije Jamaica (121. ulice. To je već duboko u Queensu, u četvrti po imenu Richmond Hill. U ljekarni smo se raspitali za put i prošli nekih pet ulica do luteranske crkve. Tamo je u velikoj sobi u

podrumu bilo postavljeno četrdeset ili pedeset stolica i nekoliko stolova, te pozornica za govornike. Bile su i dvije velike posude,

jedna s kavom, a druga s vrućom vodom i instant kavom bez kofeina. Postojao je i pladanj s kolačima od zobenog brašna i stol s prigodnom literaturom.

Postoje dvije osnovne vrste sastanaka liječenih alkoholičara na području New Yorka. Na sastancima s raspravom jedan govornik izlaže otprilike dvadeset minuta, a onda je sastanak otvoren za diskusiju. Na govorničkim sastancima dva ili tri govornika ispričaju svoje priče i to ispuni čitav sat. Ova je grupa iz Richmond Hilla održavala govorničke sastanke utorkom i ovog smo utorka mi bili govornici. Grupe iz čitavog grada šalju svoje članove da govore pred drugim grupama. Inače bismo stalno slušali iste ljude i iste priče i cijela bi stvar bila još dosadnija nego što već jest.

Zapravo, često zna biti dosta zanimljivo, a ponekad je bolje i od odlaska u komičarski klub. Kad govoriš na sastanku liječenih alkoholičara, trebaš pričati o tome kakav ti je život bio, što se dogodilo i kakav je sada. Razumljivo, neke su priče prilično mračne - ljudi uglavnom ne prestaju piti zato što ih boli trbuh od smijeha. Ipak, katkad najmračnije priče zvuče duhovito, i to se dogodilo i te večeri u Richmond Hillu.

Toni je bila prva. Neko je vrijeme bila udana za strastvenog kockara i ispričala je kako ju je izgubio u partiji pokera i onda je opet osvojio nekoliko mjeseci kasnije. Već sam bio čuo tu priču, ali ovaj ju je put posebno smiješno ispričala. Njezin je govor čitavo vrijeme izazivao smijeh i izgleda da je njezino raspoloženje bilo zarazno, jer ja sam govorio nakon nje i ispričao nekoliko priča iz svojih policijskih dana, prvo kao uniformirani policajac, a zatim kao detektiv. Pričao sam o stvarima kojih se godinama nisam niti sjetio i zvučale su smiješno.

A sat je zaključio Richie. Kroz godine teškog opijanja vodio je vlastitu tvrtku za odnose s javnošću. Godinama je

svakog dana prvo piće popio u kineskoj zalogajnici u Ulici Bayard. "Sišao bih s vlaka podzemne željeznice, stavio novčanicu od pet dolara na pult, popio dupli viski bez leda, vratio se na vlak i odvezao u ured. Nikad im nisam rekao ni riječ, niti oni meni. Znao sam da sam tamo siguran, jer, što su oni znali o meni? I još važnije, kome bi rekli to što znaju?"

Nakon toga smo pili kavu i jeli kolače, a jedan od članova nas je odbacio do podzemne. Odvezli smo se natrag na Manhattan i otišli

do Columbus Circlea. Kad smo stigli do tamo, već je bilo prošlo jedanaest. Toni je rekla da je gladna i pitala želi li tko što pojesti.

Richie je odbio, rekavši da je umoran, te da želi rano leći. Ja sam predložio Flame, kafić u kojem brojni članovi naše matične grupe često završe nakon sastanaka.

"Mislim da sam raspoložena za nešto otmjenije", rekla je, "i malo konkretnije. Nisam večerala. Pojela sam nekoliko kolačića na sastanku, ali osim toga nisam pojela ništa od ručka. Jesi li čuo za restoran Armstrong?"

Morao sam se nasmijati i pitala me što je tako smiješno. "Nekoć sam tamo živio", rekao sam. "Prije nego što sam prestao piti. Nalazio se na Devetoj aveniji između Pedeset sedme i Pedeset osme ulice, odnosno blizu mog hotela. Tamo sam jeo, tamo sam pio, unovčavao čekove, imao otvoren račun, Isuse, tamo sam činio sve osim spavao. Kad bolje razmislim, vjerojatno sam i to činio."

"I sad više ne ideš tamo."

"Trudio sam ga se izbjegavati."

"Pa, možemo otići i nekamo drugamo. Ja nisam ovdje živjela dok sam pila, pa je to za mene običan restoran."

"Možemo otići tamo."

"Jesi li siguran?"

"Zašto ne?"

Novi je Armstrong bio jedan stambeni blok zapadnije, na križanju Pedeset sedme i Desete ulice. Sjeli smo za stol kod zida i ja sam gledao oko sebe, dok se Toni uputila na

10

hodočašće do damskog toaleta. Jimmyja nije bilo, a nikog drugog u lokalu nisam prepoznao, ni među zaposlenima ni među gostima. Jelovnik je bio bogatiji nego nekada, ali nuđena je ista vrsta jela, a prepoznao sam i nekoliko fotografija i umjetnina na zidovima. Opće je okruženje u restoranu malo podignuto i prilagođeno vuppiejima, pa ga se pretvorilo više u papratski bar nego u saloon, ali nije se puno promijenio.

To sam rekao i Toni kad se vratila. Pitala me jesu li i onda puštali klasičnu glazbu. "Uvijek", rekao sam joj. "Kad se restoran tek otvorio, Jimmy je imao jukebox, ali ga je iščupao iz zida i donio Mozarta i Vivaldija. Zato klinci nisu dolazili i zbog toga su svi bili sretni."

"Znači opijao si se uz Eine Kleine Nachtmusik?"

"Uspješno."

Bila je to ugodna žena, nekoliko godina mlada od mene i trijezna otprilike jednako dugo. Vodila je izložbeni salon proizvođača ženske odjeće na Sedmoj aveniji i godinu ili dvije bila u vezi s jednim od svojih šefova. On je bio oženjen, i već je mjesecima na sastancima govorila kako bi trebala okončati tu aferu, ali glas joj nije zvučao uvjerljivo i veza je i dalje trajala.

Bila je visoka, s dugačkim nogama i crnom kosom, za koju sam pretpostavljao da je obojena, a čeljust i ramena bila su joj četvrtasta. Sviđala mi se i smatrao sam je zgodnom, ali me nije privlačila. Niti ja nju - njezini su ljubavnici uvijek bili oženjeni, proćelavi i Zidovi, a ja nisam spadao ni u jednu od tih kategorija, pa smo zato slobodno mogli biti prijatelji.

Bili smo tamo debelo iza ponoći. Ona je naručila malu salatu i tanjur chilija od crnog graha. Ja sam pojeo cheeseburger i oboje smo popili puno kave. Jimmy je uvijek posluživao dobru kavu. Nekad sam je pio začinjenu burbonom, ali i sama je bila ukusna.

Toni je živjela na uglu Četrdeset devete i Osme ulice. Otpratio sam je kući i ostavio u predvorju njezine višekatnice i uputio se prema svojem hotelu. Nešto me natjeralo da se

li

zaustavim prije no što sam prošao jedan blok zgrada. Možda sam još bio pod utjecajem svog govora u Richmond Hillu ili uznemiren zbog povratka u Armstrongov restoran nakon dugog izbjivanja. Možda zbog previše kave, možda zbog vremena, možda zbog mjesečeve mjene. Štogod tome bio uzrok, bio sam nemiran. Nisam se želi vratiti u svoju sobicu i njezina četiri zida.

Otišao sam dvije ulice zapadno i ušao u Groganov bar. Nisam imao što tamo tražiti. Za razliku od Armstronga, Grogan je bio obična birtija. Nisu posluživali hranu, nije bilo klasične glazbe, niti je bostonska paprat u teglicama visjela sa stropa. Imali su jukebox na kojem se mogla izabrati glazba Clancy Brothersa, Bing Crosbyja i Wolfe Tonesa, ali nije bio često korišten. Imali su televizor i ploču za pikado i nekoliko uokvirenih riba, zidove od tamnog drveta, pločice na podu i strop od tiskanog lima. U izlogu je bio neonski znak koji je oglašavao piva Guinness i Harp. Guinness je bio točen.

Mick Ballou je vlasnik Grogana, iako je nečije drugo ime bilo na dozvoli i vlasničkim papirima. Ballou je bio krupan čovjek koji puno pije, teški kriminalac, zamišljen tip sklon hladnom mračnom bijesu i izljevima nasilja. Okolnosti su nas nedavno zbližile, i neka me čudna povezanost vukla natrag k njemu. Nisam je još shvatio.

Nije bilo puno gostiju, a samog Balloua nije bilo. Naručio sam čašu soka i sjeo za šank. Na jednoj od kabelskih postaja prikazivao se film, obojena verzija nekog starog gangsterskog filma Warner Brosa. U filmu je glumio Edward G. Robinson i još pet-šest glumaca koje sam prepoznao, ali im nisam znao imena. Nakon pet minuta barmen je prišao televizoru i smanjio boju, nakon čega se film čarobno vratio svom originalnom crno-bijelom formatu.

"Neke stvari ne treba dirati", rekao je.

Pogledao sam otprilike pola filma. Kad mi je ponestalo soka naručio sam kolu, a kad je i nje nestalo stavio sam nekoliko dolara na šank i otišao kući.

12

Jacob je bio dežuran na recepciji hotela. On je mulat, s pjegama na licu i rukama, s kovrčavom crvenom kosom koja se počela prorjediti na vrhu. Kupuje teške križaljke i enigmatske revije koje rješava nalivperom i čitavo je vrijeme bio pomalo opijen od terpentina i kodeina. Uprava ga je proteklih godina nekoliko puta otpustila bez određenog razloga, ali bi ga uvijek opet zaposlili.

Rekao je: "Zvala vas je rođakinja."

"Moja rođakinja?"

"Zove čitavu noć. Mora da je zvala četiri, pet puta." Iz mog je pretinca izvukao snop poruka, ostavivši pisma na mjestu. "Jedan, dva, tri, četiri, pet", prebrojao ih je. "Rekla je da je nazovete čim dođete."

Mora da je netko umro, pitao sam se tko. Nisam niti bio siguran tko je još bio živ. Tko je još bio ostao od obitelji, već se davno raselio nadaleko i naširoko. Ponekad bih dobio čestitku ili dvije za Božić, vrlo rijetko bi me nazvao stric ili rođak koji je bio u gradu i morao obaviti neke poslove. Ali koja bi me rođakinja zvala više od jedanput kako bi bila sigurna da ću primiti poruku?

Ona, rekao je. Nazovi nju.

Posegnuo sam za porukama i bacio pogled na prvu. Pisalo je - rođakinja zvala. Ništa drugo, a vrijeme poziva nije bilo zapisano.

"Ne piše njezin broj", rekao sam.

"Rekla je da ga imate."

"Ne znam ni o kome se radi. Koja rođakinja?"

Protresao se, uspravio u stolcu. "Oprostite", rekao je. "Malo sam se previše opustio. Zapisao sam joj ime na jednom od papirića. Nisam ga svaki put napisao. Svaki je put bila ista osoba."

Sredio sam papiriće. Zapisao ga je, zapravo, dva puta, čini se na prve dvije poruke. Moli vas se da nazovete rođakinju Frances, pisalo je. I, na drugom: Nazovite rođakinju Frances.

"Frances", rekao sam.

13

"Tako je. Tako se zove."

Jedino što se nisam mogao sjetiti Rođakinje Frances. Je li neki od mojih muških rođaka oženio djevojku koja se zvala Frances? Ili je Frances bila dijete nekog od rođaka, nova rođakinja čije ima nisam nikada uspio naučiti?

"Sigurni ste da je žena?"

"Naravno da sam siguran."

"Jer, Francis može biti i muško ime. I..."

"Ma, molim vas. Kao da ja to ne znam. Zvala je žena, i rekla da se zove Frances. Ne poznajete li vlastitu rođakinju?"

Očito ne. "Tražila me po imenu?"

"Rekla je Matthew Scudder."

"I želi da je nazovem čim stignem."

"Točno. Zadnji put kad je nazvala, ili dva, već je bilo kasno i tada je to naglasila. Nije važno koliko kasno stignete, odmah je nazovite."

"I nije ostavila broj."

"Rekla je da ga imate."

Stajao sam na mjestu, mršteći se, pokušavajući jasno misliti, i na trenutak su godine nestale i opet sam bio policajac, detektiv u Šestoj postaji. "Poziv za tebe, Scudderu", netko je govorio. "Zove te rođakinja Frances."

"O, za ime Boga", rekao sam u tom trenutku.

"Nešto nije u redu?"

"Ne, sve je u redu", rekao sam Jacobu. "Pretpostavljam da je riječ o njoj. Ne može biti nitko drugi."

"Rekla je..."

"Znam što je rekla. U redu je, niste vi pogriješili. Samo mi je trebao trenutak da se sjetim."

Kimnuo je. "Ponekad", rekao je, "se to dogodi."

Nisam znao njezin broj. Nekoć sam ga znao, naravno. Dobro sam ga znao godinama, ali neko ga vrijeme nisam zvao i nisam ga se mogao sjetiti. No, imao sam ga u adresaru. Prepisao sam adresar nekoliko puta nakon što sam posljednji put nazvao taj broj, ali čini se da sam znao da ću ga htjeti

14

opet nazvati, jer sam ga svaki put odlučio sačuvati.

Elaine Mardell. Zapisao sam. I adresu na Istočnoj pedeset prvoj ulici. I telefonski broj koji mi je bio poznat čim sam ga ugledao.

U sobi imam telefon, ali nisam se popeo i upotrijebio ga. Umjesto toga sam kroz predvorje otišao do javne govornice, ubacio novčić u prorez i nazvao.

15

Nakon drugog zvona javila se automatska sekretarica i Elainein nasnimljeni glas ponovio je posljednje četiri znamenke njezina broja i savjetovao me neka nakon zvučnog signala ostavim poruku. Pričekao sam ga i rekao: "Ovdje tvoj rođak koji ti uzvraća poziv. Kod kuće sam i ti imaš broj, pa..."

"Matt? Pričekaj da isključim ovaj stroj. Evo. Hvala Bogu da si nazvao."

"Bio sam do kasno vani. Upravo sam dobio tvoju poruku. I minutu ili dvije se nisam mogao sjetiti tko bi trebala biti moja rođakinja Frances."

"Čini se da je prošlo dosta vremena."

"Čini se da jest."

"Moram te vidjeti."

"U redu", rekao sam. "Sutra radim, ali uvijek mogu uzeti slobodan sat vremena. Kad tebi odgovara? U jutarnjim satima?"

"Matt, stvarno te trebam vidjeti odmah."

"U čemu je problem, Elaine?"

"Dođi k meni, pa ću ti reći."

"Nemoj mi reći da se povijest ponavlja. Je li netko opet raznio glavni osigurač?"

"Bože. Ne, gore je od toga."

"Zvučiš potreseno."

"Nasmrt sam preplašena."

16

Ona nije bila žena koja se lako prestraši. Pitao sam je živi li još uvijek na istom mjestu. Rekla je da živi. Rekao sam da ću odmah doći.

Dok sam izlazio iz hotela, prazni je taksi polako vozio po drugoj strani ulice, prema istoku. Viknuo sam za njim. Zaustavio se uz škripu kočnica, a ja sam potrčao prema njemu i ušao. Dao sam mu Elaineinu adresu i udobno se smjestio na stražnjem sjedištu, ali nisam mogao mirno sjediti. Spustio sam prozor i sjeo na rub sjedišta gledajući krajolik.

Elaine je bila kurva, otmjena mlada prostitutka koja je obavljala posao u svom stanu i dobro se snalazila bez svodnika i veza s mafijom. Upoznali smo se dok sam još bio policajac. Prvi sam je put vidio nekoliko tjedana nakon što sam postao detektiv. Bio sam na nekoj kasnoj zabavi u Villageu¹ i jako se dobro osjećao zbog nove zlatne značke koju sam imao u džepu, a ona je sjedila za stolom s tri Europljanina, poslovnim ljudima, i još dvije djevojke njezinog zanata. Tada sam primijetio da izgleda puno manje kurvinski od svojih kolegica i da je puno privlačnija.

Tjedan dana kasnije sreo sam je u baru na Zapadnoj sedamdeset drugoj ulici koji se zvao Pooganov Pub. Ne znam s kim je bila, ali je sjedila za stolom Danny Boya Bella, i ja sam im prišao kako bih pozdravio Danny Boya. Upoznao me sa svim prisutnima, uključujući i Elaine. Poslije sam je nekoliko puta vidio u gradu, a onda sam jedne večeri otišao u Brasserie na kasni zalogaj i ona je tamo sjedila za stolom s još jednom djevojkom. Pridružio sam im se. U nekom je trenutku druga djevojka otišla svojim putem, a ja sam otišao kući s Elaine.

¹ Greenvich Village je dio donjeg Manhattana, koji je u kolonijalno doba bio selo (village), no početkom 20. stoljeća tamo su se počeli seliti intelektualci, pisci i umjetnici. Početkom 80-ih godina postao je središtem opskurnih noćnih klubova.

Sljedećih nekoliko godina mislim da nije prošao tjedan, a da je nisam barem jedanput vidio, osim ako je netko od nas bio izvan grada. Imali smo zanimljiv odnos, koji je, čini se, oboma odgovarao. Ja sam joj bio svojevrsni zaštitnik, pružao joj korisne policijske vještine i policijske veze, bio netko na kog se mogla osloniti, netko tko je mogao uzvratiti ako bi je itko gnjavio. Bio sam, također, i taman onoliko nalik na dečka koliko je željela, a ona je meni bila taman onoliko djevojka, ili ljubavnica, koliko sam mogao podnijeti. Ponekad smo i izlazili - na večeru, gledati boks u Madison Square Gardenu, u bar. Ponekad bih samo svratio k njoj na piće s nogu i isti takav seks. Nisam joj morao slati cvijeće, niti se sjetiti kad joj je rođendan, a nijedno od nas se nije moralo praviti da smo zaljubljeni.

Tada sam, naravno, bio oženjen. Brak je bio u krizi, ali nisam siguran da sam toga tada bio svjestan. Imao sam ženu i dva mala sina koji su živjeli u kući pod hipotekom na Long Islandu i ja sam više-manje pretpostavljao da će brak potrajati, isto kao što sam pretpostavljao da ću biti zaposlen u newyorškoj policiji dok me pravilnik ne otjera u mirovinu. U to sam vrijeme puno pio, i iako mi se činilo da to uopće ne utječe na moj život, piće je imalo jako suptilan učinak, odnosno omogućavalo mi je da se ne osvrćem na stvari u svojem životu o kojima nisam želio razmišljati.

Ma dobro. Elaine i ja smo imali nebrak iz koristi, pretpostavljam, a i nismo bili prvi policajac i kurva koji su na ovakav način koristili jedno drugo. Ipak, sumnjam da bi to tako dugo potrajalo i tako nam odgovaralo da se nismo sviđali jedno drugom. Moju smo rođakinju Frances izmislili kako bi mi mogla ostavljati poruke bez da izazove sumnju. Tom se šifrom nismo često služili jer je veza bila takva da sam ja uglavnom zvao nju i mogao sam ostaviti poruku kakvu sam god želio. Ona je mene zvala ili da odgodi sastanak ili u slučaju nužde.

Jednog sam se takvog slučaja sjetio prilikom razgovora

s njom, i spomenuo sam ga, prisjećajući se kako je nekome pregorio glavni osigurač. Osoba u pitanju bio je njezin klijent, punašni odvjetnik za patente koji je imao ured u centru grada, u Maiden Laneu, a stanovao je u Riverdaleu. Bio je Elaineina redovna

mušterija, dolazio je dva ili tri puta mjesečno i nije joj radio nikakve probleme sve dok jednog popodneva nije izabrao njezin krevet kao mjesto za ono što je mrtvozornik poslije nazvao teškim srčanim udarom. Ta je situacija visoko na mjestu noćnih mora svake prijateljice noći, ali malo koja razmišlja o tome što učiniti ako se to stvarno i dogodi. Elaine je nazvala mene u postaju i kad su joj rekli da me nema, rekla je neka mi jave da je riječ o obiteljskom problemu, te da se javim svojoj rođakinji Frances.

Nisu me mogli naći, no za otprilike pola sata ja sam nazvao njih pa su mi prenijeli poruku. Nakon što sam razgovarao s njom, pozvao sam policajca kojem sam mogao vjerovati i odvezao se s njim do njezinog stana. Uz Elaineinu pomoć odjenuli smo tog jadnika. Nosio je dobro odijelo u koje smo ga lijepo obukli, svezali mu kravatu, svezali mu cipele, pričvrstili gumbe na manšetama. Moj kolega i ja smo svaki prebacili jednu njegovu ruku preko svojih ramena i otišli s njim u teretno dizalo. Jedan od portira u zgradi dovezao je moj auto pred ulaz i mi smo mu rekli da je naš prijatelj previše popio. Sumnjam da nam je povjerovao -čovjek kojeg smo vukli izgledao je puno više kao les nego kao pijanac - ali je znao da smo policajci i dobro je pamtio kakve mu napojnice gospođica Mardell daje za Božić. Tako je svoje sumnje, ako ih je imao, zadržao za sebe.

Vozio sam policijski auto, Plymouth sedan bez policijskih oznaka. Dovezao sam ga točno do izlaza iz dizala i tamo smo ugurali mrtvog odvjetnika u njega. Dok smo ga posjeli u automobil već je bilo prošlo pet sati, i dok smo se probili kroz gužvu do Wall Streeta, uredi su već bili zatvoreni, a zaposleni su bili na putu kućama. Parkirali smo se preko ulaza u usku uličicu blizu Ulice Gold, možda tri ulice dalje

19

od ureda u kojem je radio i tamo ga ostavili.

U njegovom je rokovniku za taj dan pisalo "E.M: -3:30". To mi se činilo dovoljno nejasnim, pa sam vratio knjižicu u džep njegovog sakoa. Provjerio sam mu i adresar. Nije bila upisana pod M, ali je njezinu adresu i telefonski broj imao pod E, i to samo njezino ime. Kanio sam istrgnuti tu stranicu, ali sam primijetio još poneko žensko ime i nisam vidio razloga da time opterećujem udovicu, pa sam spremio adresar u svoj džep i poslije ga bacio.

U novčaniku je imao dosta novca, skoro petsto dolara. Uzeo sam ih i podijelio s policajcem koji mi je pomogao. Mislio sam da je u redu ako će izgledati da je netko pokrao našeg prijatelja. Uostalom, da mi nismo uzeli novac, to bi učinili prvi policajci na mjestu zločina, a mi smo se s njim svojski namučili.

Otišli smo otamo bez da smo privukli nečiju pažnju. Odvezao sam nas do Villagea, platio svom kolegi nekoliko pića, a onda smo anonimno dojavili Stožeru što se dogodilo i rekli im da pošalju lokalnu ophodnju. Mrtvozornik je, naravno, primijetio da je pokojnik umro negdje drugdje, ali uzrok smrti je bez sumnje bio prirodan, pa nitko nije imao razloga iz toga raditi probleme. Stari je kurviš umro s očuvanim ugledom, Elaine nije imala problema i ja sam ispao junak.

Nekoliko sam puta ispričao tu priču na sastancima alkoholičara. Nekad ispadne smiješna, nekad sve samo ne smiješna. Ovisi, pretpostavljam, o tome kako je ispričaš ili kako je slušaš.

Elaine je živjela u Pedeset prvoj ulici, između Prve i Druge, na šesnaestom katu jedne od onih bijelih zgrada koje su se ranih šezdesetih uzdigle po cijelom gradu. Vrtar u njezinoj zgradi bio je crnac, iz zapadne Indije, jako tamne puti, savršenih manira i građen poput sportaša. Rekao sam mu svoje i njezino ime i pričekao dok je on razgovarao na interkomu. Slušao je, pogledao me, nešto rekao, opet slušao

20

i pružio mi telefon. "Želi s vama razgovarati", rekao je.

Rekao sam: "Tu sam. Sto sad?"

"Reci nešto."

"Sto želiš da kažem?"

"Spomenuo si čovjeka kojem je pregorio osigurač. Kako se zvao?"

"Što je ovo, test? Ne prepoznaješ mi glas?"

"Ova sprava mijenja glas. Slušaj, udovolji mi. Kako se zvao čovjek s osiguračem?"

"Ne sjećam mu se imena. Bio je nekakav odvjetnik."

"U redu. Daj mi Dereka."

Pružio sam slušalicu vrtaru. Trenutak je slušao kako mu govori da je u redu, a onda me uputio prema dizalu. Odvezao sam se do njezina kata i pozvonio. Čak i nakon rituala preko interkoma prvo je pogledala kroz špijunku, a onda mi otvorila vrata.

"Uđi", rekla je. "Ispričavam se zbog dramatičnosti. Vjerojatno pretjerujem, ali možda i ne. Ne znam."

"Elaine, što se događa?"

"Sad ću ti reći. Osjećam se puno bolje sad kad si tu, ali sam još uvijek malo potresena. Daj da te vidim. Sjajno izgledaš."

"I ti izgledaš prilično dobro."

"Stvarno? To je teško povjerovati. Provela sam groznu noć. Nisam te mogla prestati zvati, mora da sam nazvala deset puta."

"Primio sam pet poruka."

"Stvarno? Ne znam zašto sam mislila da će pet poruka biti rječitije od jedne, ali stalno sam podizala slušalicu i okretala tvoj broj."

"Pet je poruka možda bila i dobra ideja. Teško ih je ignorirati. U čemu je problem?"

"Problem je u tome što se bojim. Iako se sada bolje osjećam. Oprosti zbog inkvizicije od maloprije, ali nemoguće je prepoznati nečiji glas preko mog interkoma. Samo da znaš,

21

odvjetnikovo je ime bilo Roger Stuhldreher."

"Kako sam to mogao zaboraviti."

"Kakav je to bio dan." Protresla je glavom sjećajući se. "Ali, grozna sam domaćica. Sto ćeš popiti?"

"Kavu, ako imaš."

"Skuhat ću."

"Ako ne gnjavim previše."

"Uopće ne gnjaviš. Još uvijek stavljaš burbon u kavu?"

"Ne, pijem običnu crnu."

Pogledala me. "Prestao si piti", rekla je.

'Aha."

"Sjećam se da si imao nekih problema s pićem kad sam te posljednji put vidjela. Jesi li tada prestao?"

"Otprilike u to vrijeme, da."

"To je sjajno", rekla je. "To je stvarno sjajno. Skuhat ću kavu za nekoliko minuta."

Dnevna je soba bila onakva kakve sam se je i sjećao. Crno-bijela s bijelim čupavim tepihom i tamnožuto-crnim kožnim kaučem i mat crnim policama od tinjca. Nekoliko apstraktnih slika bile su jedini

izvor boje u sobi. Mislim da su to bile iste slike koje je imala ranije, ali ne bih se u to mogao zakleti.

Otišao sam do prozora. Praznina između dvije zgrade pružala je pogled na East River i na Queens koji je bio s druge strane rijeke. Tamo sam bio prije nekoliko sati, pričao duhovite priče skupini pijanaca u Richmond Hillu. To mi se sada činilo jako davno.

Nekoliko sam minuta stajao kraj prozora. Bio sam ispred jedne slike kad se vratila s dvije šalice crne kave. "Mislim da se ove sjećam", rekao sam, "ili si je nabavila prošli tjedan?"

"Imam je već godinama. Kupila sam je nagonski u galeriji u Aveniji Madison. Platila sam tisuću dvjesto dolara za nju. Nisam mogla vjerovati da toliko plaćam za nešto što ću objesiti na zid. Poznaješ me, Matt, ja nisam

22

ekstravagantna. Uvijek sam kupovala lijepe stvari, ali sam uvijek štedila novac."

"I kupovala nekretnine", rekao sam prisjećajući se.

"U to budi siguran. Kad ne daješ novce svodniku ili ih šmrčeš kroz nos, možeš si kupiti i nekoliko kuća. Ali mislila sam da sam luda što toliko plaćam za sliku."

"I vidi koliko ti je zadovoljstva donijela."

"Donijela mi je više od zadovoljstva, dušo. Znaš li koliko sada vrijedi?"

"Očito mnogo."

"Najmanje četrdeset tisuća. Vjerojatno skoro pedeset. Trebala bih je prodati. Ponekad me činjenica da imam pedeset tisuća dolara na zidu čini nervoznom. Za ime Boga, kad sam je tek objesila, bila sam nervozna što imam tisuću dvjesto dolara na zidu. Kakva je kava?"

"U redu je."

"Je li dovoljno jaka?"

"U redu je, Elaine."

"Stvarno izgledaš odlično, znaš?"

"I ti."

"Koliko je prošlo? Mislim da smo se posljednji put vidjeli prije tri godine, ali nismo se zapravo viđali otkad si napustio policiju, a to je bilo prije skoro deset godina."

"Otprilike toliko."

"Uopće se nisi promijenio."

"Pa, još uvijek imam svu kosu. Ali, ako bolje pogledaš, vidjet ćeš nekoliko sijedih."

"U mojoj ima puno sijedih, ali možeš gledati koliko hoćeš, i nećeš ih vidjeti. Zahvaljujući modernoj znanosti." Udahnula je. "A ostalo se nije puno promijenilo."

"Nije se uopće promijenilo."

"Pa, zadržala sam figuru. I koža mi je još uvijek dobra. Ali, reći ću ti, nikada nisam mislila da ću se morati toliko truditi oko toga. U teretani sam tri jutra tjedno, ponekad i četiri. I pazim što pijem i jedem."

23

1_/1U/,UILU Z-U

"Nikada nisi puno pila."

"Nisam, ali sam pila dijetnu kolu i slične stvari na litre. Prestala sam s tim. Sad pijem prirodne voćne sokove ili običnu vodu. Popijem jednu šalicu kave, i to ujutro. Ova je šalica dopuštena zbog posebnih okolnosti."

"Možda bi mi trebala reći koje su okolnosti u pitanju."

"Doći ću do toga. Moram se na neki način upustiti u to. Što još radim? Puno hodam. Pazim što jedem. Već sam tri godine vegetarijanka."

"Nekad si obožavala odreske."

"Znam. Ako nije bilo mesa, to za mene nije bio obrok."

"I što si ono uvijek jela u Brasserieji?"

"Tripes "a la mode de Caen."

"Točno. Jelo o kojem nikad nisam volio razmišljati, ali morao sam priznati da je ukusno."

"Uopće ne znam kad sam to posljednji put jela. Gotovo tri godine ne jedem meso. Prve sam godine jela ribu, a onda sam i od toga odustala."

"Gospođica Prirodna."

"C'est moi."

"Pa, čini ti dobro."

"A to što ne piješ tebi čini dobro. Evo nas tu, govorimo jedno drugome kako dobro izgledamo. Po tome znaš da si ostario, ne kažu li tako? Matt, navršila sam trideset i osmu s posljednjim rođendanom."

"To nije tako strašno."

"To ti misliš. Posljednji mi je rođendan bio prije tri godine. Imam četrdeset i jednu."

"Niti to nije strašno. A ne izgledaš kao da ti je toliko."

"Znam da ne izgledam. Ili možda izgledam. Tako je netko Gloriji Steinem rekao kad je navršila četrdeset da ne izgleda tako staro. A ona je odgovorila: " Izgledam. Ovako sad izgledaju četrdesetogodišnjakinje.""

"Jako dobar odgovor."

"To sam i ja pomislila. Dragi, znaš što radim. Odgađam."

24

"Znam."

"Zato da ovo ne bi bilo stvarno. Ali stvarno je. Ovo sam danas dobila poštom."

Pružila mi je isječak iz novina i ja sam ga rastvorio. Članak je imao fotografiju na kojoj je bila glava sredovječnog gospodina. Nosio je naočale, a kosa mu je bila uredno počešljana i izgledao je samouvjereno i optimistično, izraz lica koji se nije slagao s popratnim naslovom. Preko tri stupca bilo je napisano - LOKALNI BUSINESSMAN UBIO ŽENU, DJECU I SEBE. U dosta je dugačkom tekstu objašnjen naslov. Philip Sturdevant, vlasnik Sturdevant pokućstva, koji je imalo četiri trgovine u Cantonu i Massillonu je, čini se, poludio u svom domu, u predgrađu Walnut Hills. Nakon što je kuhinjskim nožem usmrtio svoju ženu i troje male djece, Sturdevant je nazvao policiju i rekao im što je učinio. Dok je policijska ophodnja stigla na mjesto zločina, Sturdevant je bio mrtav od metka koji si je sam iz puške ispalio u glavu.

Podignuo sam pogled sa isječka. "Grozan slučaj", rekao sam.

"Jest."

"Jesi li ga poznavala?"

"Ne."

"Pa onda..."

"Ja sam nju poznavala."

"Ženu?"

"Oboje smo je poznavali."

Opet sam proučio članak. Supruzino je ime bilo Cornelia i pisalo je da joj je bilo trideset i sedam godina. Djeca su bila Andrew (6), Kevin

(4), i Delcey (2). Cornelia Sturdevant, razmislio sam i nije mi zvučalo poznato. Pogledao sam je zbunjen.

"Connie", rekla je.

"Connie?"

"Connie Cooperman. Sjećaš je se."

"Connie Cooperman", rekao sam i onda se sjetio vedre

25

plavokose djevojke nalik na ckeerleadericu. "Isuse", rekao sam. "Kako je ona dovraga završila u - gdje ono? Cantonu, Massillonu, Walnut Hillsu. Gdje su uopće ta mjesta?"

"Ohio. Sjeverni Ohio, nedaleko od Akrona."

"Kako je tamo dospjela?"

"Udavši se za Philipa Sturdevanta. Upoznala ga je, ne znam, prije sedam ili osam godina."

"Kako? Bio joj je mušterija?"

"Ne, ništa takvo. Bila je na odmoru, u Stoweu na skijaškom vikendu. On je bio tamo, bio je razveden i slobodan, i svidjela mu se. Ne znam je li bio bogat, ali dobro mu je išlo, imao je prodajne salone namještaja i od njih je dobro zarađivao. I bio je lud za Connie i želio ju je oženiti i imati djecu s njom."

"Pa su to i učinili."

"To su i učinili. Ona je mislila da je on divan, i bila je spremna napustiti ovaj posao i New York. Bila je draga, slatka i sviđala se muškarcima, ali nipošto nije bila rođena za kurvu."

"A ti jesi?"

"Ne, nisam. Ja sam zapravo bila jako slična Connie, obje smo NŽD-ovke koje su slučajno uplovile u posao. Ispalo je da sam ja u njemu dobra. To je sve".

"Što je NŽD?;

"Neurotična Židovska Djevojka. Ne samo da sam se pokazala dobrom u poslu, ispalo je da se mogu njime baviti i ne dopustiti da me proguta. Mnogo je djevojaka bilo smoždeno, izbrisao im je ono malo samopoštovanja kojeg su imale na početku. Meni se to nije dogodilo."

"Nije."

"Barem tako mislim većinu vremena." Hrabro mi se nasmiješila. "Osim poneke loše noći, ali takve se svima događaju."

"Svakako."

"Na početku se sve to moglo sviđati Connie. U srednjoj

26

je školi bila debela i nepopularna, pa to što su je muškarci željeli i smatrali je privlačnom činilo joj je dobro. Ali, onda je prestalo činiti joj dobro, i onda joj se posrećilo i upoznala je Philipa Sturdevanta. Ona se njemu svidjela, i bila je luda za njim, pa su otišli u Ohio raditi djecu."

"A onda je saznao za njenu prošlost i poludio i ubio ju."

"Nije."

"Nije?"

Odmahnula je glavom. "Čitavo je vrijeme znao. Rekla mu je na samom početku. Bilo je to vrlo hrabro od nje i ispalo je da je to bio sasvim ispravan potez jer mu nije smetalo, a u suprotnom bi nad njima visila ta velika tajna. Ispalo je da je on prilično svjetski čovjek. Bio je petnaest ili dvadeset godina stariji od Connie, i već se dva puta bio ženio, te je, iako je živio u Massillonu, često putovao. Nije mu smetalo što se nekoliko godina bavila našim poslom. Mislim da mu je to na neki način imponiralo, posebno zato što ju je odvuкао od toga."

"I živjeli su sretno do kraja života."

Ignorirala je tu moju rečenicu. "Poslala mi je nekoliko pisama tijekom godina", rekla je. "Samo nekoliko, jer ja nikako da se uhvatim odgovaranja na pisma, a kad ti njima ne pišeš, ljudi prestanu i tebi pisati. Uglavnom bih dobila čestitku za Božić. Znaš one koje ljudi sami naprave, sa slikama svoje djece? Dobila sam nekoliko takvih od nje. On je bio zgodan muškarac, to si mogao vidjeti i u novinama, a sjećaš se kako je Connie bila lijepa."

"Da."

"Željela bih da imam zadnju čestitku koju mi je poslala. Ja nisam osoba koja čuva stvari. Do desetog siječnja su sve moje božićne čestitke u smeću. Zato ti nemam nijednu za pokazati, a sljedeći mjesec neću dobiti novu, jer..."

Tiho je plakala, uvučenih ramena, i tresla se, prekriženih ruku. Nakon nekoliko se trenutaka sabrala, duboko udahnula, a onda izdahnula.

27

Rekao sam: "Pitam se što ga je nagnalo na to."

"On ih nije ubio. Nije bio takav tip."

"Ljudi te ponekad iznenade."

"On to nije učinio."

Pogledao sam je.

"Ne poznajem nikoga u Cantonuu ili Massillonu", rekla je. "Jedina osoba koju sam ikada poznavala otamo bila je Connie, a jedina osoba koja je mogla znati da me ona poznaje bio je Philip Sturdevant, a oni su oboje mrtvi."

"Pa?"

"Pa tko mi je onda poslao isječak iz novina?"

"Mogao ga je poslati bilo tko."

"O?"

"Mogla te spomenuti nekom od prijatelja ili susjeda. Onda, nakon ubojstva i samoubojstva, ta je prijateljica slagala njezine stvari, pronašla adresar, i poželjela obavijestiti njezine prijatelje koji žive u drugim gradovima što joj se dogodilo."

"Dakle ta prijateljica izreže članak iz novina i pošalje samo njega? Bez ijedne riječi objašnjenja?"

"U omotnici nije bilo nikakve poruke?"

"Ničega."

"Možda je napisala poruku i zaboravila je staviti u omotnicu. Takve se stvari ljudima stalno događaju."

"I zaboravila je napisati povratnu adresu na omotnicu?"

"Imaš li još uvijek tu omotnicu?"

"U drugoj je sobi. Obična bijela omotnica s mojim imenom i adresom napisanima rukom."

"Mogu li je vidjeti?"

Kimula je. Ja sam sjedio na svom stolcu i gledao u sliku koja je navodno vrijedila pedeset tisuća dolara. Jednom sam došao vrlo blizu toga da ispraznim cijeli pištolj u nju. Već se dugo nisam sjetio tog incidenta. Čini se da ću u budućnosti dosta o tome misliti.

Omotnica je bila onakva kakvom ju je opisala. Obična, jeftina i nije joj se moglo ući u trag. Njezino su ime i adresa

28

bili debelo napisani tiskanim slovima, kemijskom olovkom. Nije bilo povratne adrese u gornjem lijevom kutu, niti na prednjoj strani.

"Newyorški žig", rekao sam.

"Znam."

"Znači ako ga je poslala njezina prijateljica..."

"Prijateljica je nosila isječak do New Yorka i onda ga poslala."

Ustao sam i otišao do prozora. Pogledao sam van, ali ništa nisam vidio, a onda sam se okrenuo prema njoj. "Druga je mogućnost", rekao sam, "da ju je netko drugi ubio. I njezinu djecu, i njezinog muža."

"Točno."

"I napravio sve da izgleda kao ubojstvo i samoubojstvo. Pritom i nazvao policiju. A onda pričekao da priča bude objavljena u lokalnim novinama, izrezao je, donio natrag u New Yorku i poslao je."

"Tako je."

"Pretpostavljam da sumnjamo na istu osobu."

"Zakleo se da će ubiti Connie", rekla je. "I mene. I tebe."

"Točno, je." 'Tebe i sve tvoje žene, Scudderu.' To ti je rekao."

"Puno negativaca tijekom godina kaže puno toga. Ne možeš sve to sranje uzeti za ozbiljno." Prišao sam joj i ponovo uzeo omotnicu, kao da ću moći osjetiti neke vidovnjačke vibracije. Ako ih je bilo, bile su presuptilne za mene.

Rekao sam: "Zašto sada, pobogu? Koliko je prošlo, dvanaest godina?"

"Otprilike."

"Ti stvarno misliš da je to on učinio, zar ne?"

"Znam da jest."

"Motlev."

"Da."

"James Leo Motley", rekao sam. "Isuse."

29

James Leo Motley. To sam ime prvi put čuo baš u ovom stanu, iako ne u crno-bijeloj dnevnoj sobi. Jednog sam popodneva nazvao Elaine i ubrzo nakon toga i svratio k njoj. Meni je natočila burbon, sebi dijetnu kolu, i nekoliko minuta kasnije bili smo u spavaćoj sobi. Poslije sam vrhom prsta dotaknuo potamnjelu površinu na njezinim rebrima i pitao je što se dogodilo.

"Skoro sam te nazvala", rekla je. "Jučer popodne imala sam posjetu."

"Da?"

"Netko novi. Nazvao je i rekao da je Conniein prijatelj. Connie Cooperman. Upoznao si je, sjećaš se?"

"Naravno."

"Rekao je da mu je dala moj broj. Onda smo razgovarali, i zvučao je u redu, a zatim je došao. Nije mi se dopao."

"Što nije bilo u redu s njim?"

"Ne znam točno. Nešto na njemu bilo je čudno. Nešto u njegovim očima."

"Njegovim očima?"

"Načinu na koji te gleda. Što ono Superman ima? Rentgenski pogled? Imala sam osjećaj da me može vidjeti skroz do kostiju."

Pogladio sam je rukom. "Na taj bi način čovjek propustio puno lijepe kože", rekao sam.

30

"I bilo je nešto jako hladno u svemu tome. Reptilsko, kao kad gušter gleda muhe. Ili kao zmija. Smotan, spreman za napad bez upozorenja."

"Kako je izgledao."

"I to je vjerojatno imalo utjecaja. Pomalo čudno izgleda. Ima jako dugo usko lice. Sivu kosu i groznu frizuru, znaš, kahlicu. Zbog toga je izgledao kao fratar. Ima jako blijedu put. Nezdravu, ili je barem tako izgledao."

"Zvuči očaravajuće."

"I tijelo mu je bilo čudno. Bio je potpuno tvrd."

"Nije li to ono čemu tvoja profesija teži."

"Ne njegov kurac, njegovo cijelo tijelo. Kao da mu je svaki mišić bio stalno napet, kao da se uopće nije opuštao. Mršav je, ali jako mišićav. Ono što zovu žilavim."

"Sto se dogodilo?"

"Otišli smo u krevet. Htjela sam ga odvući u krevet, jer sam željela da što prije ode. I mislila sam da će se smiriti nakon što ga obradim, da neće biti tako nervozan. Već sam bila odlučila da ga više neću vidjeti. Ustvari sam mu htjela reći da ode bez da odemo u krevet, ali sam se bojala što će u tom slučaju učiniti. Zapravo nije ništa učinio, ali je bio jako neugodna mušterija."

"Je li bio grub?"

"Ne baš. Radilo se o tome kako me dodirivao. Puno toga možeš reći po tome kako te muškarac dodiruje. Dirao me kao da me mrzi. Mislim, kome trebaju takva sranja, znaš?"

"Otkud ti modrica?"

"To je došlo poslije. Obukao se, nije izrazio želju za tuširanjem, a ja mu to nisam predložila jer sam željela da O-D-E. A onda me pogledao i rekao da ćemo se od sada vjerojatno često viđati. To ti misliš, pomislila sam, ali nisam ništa rekla. Bio je na odlasku i nije mi dao novac, niti je išta ostavio na noćnom ormariću."

"Nisi uzela novac unaprijed?"

"Ne, nikad to ne radim. Ne razgovaram o tome

31

unaprijed, osim ako to muškarac ne spomene, a obično to ne čine. Mnogo se muškaraca voli pretvarati da je seks besplatan, a da je novac koji mi daju poklon, i to mi ne smeta. U svakom slučaju, spremao se otići bez da mi išta da, i bila sam jako blizu toga da ga pustim."

"Ali nisi."

"Ne, jer sam bila ljuta, i ako sam već morala odraditi takvog seronju, zaslužila sam za to biti plaćena. Zato sam se nasmiješila i rekla: 'Znaš, nešto si zaboravio.'"

Rekao je, 'Sto zaboravljam?' 'Ja se bavim određenim zanatom', rekla sam. Rekao je da to zna, da prepozna je kurvu kad je vidi."

"Krasno."

"Nisam reagirala na to, ali sam rekla da uzimam novac za ono što radim. Nešto slično, ne sjećam se točnih riječi. A on me jako hladno pogledao i rekao: 'Ja ne plaćam.'"

"A onda sam glupo postupila. Mogla sam odustati od svega, ali mislila sam da je sve možda samo stvar ega, da tako kažem, i rekla sam da ne očekujem da plati, ali da bi mi možda htio dati poklon."

"I onda te udario."

"Ne. Krenuo je prema meni, a ja sam ustuknula, i on je nastavio sve dok ja nisam došla do zida. Stavio je ruku na mene. Bila sam odjevena, obukla sam bluzu. Stavio je ruku na to mjesto i jednostavno pritisnuo s dva prsta, i mora da je tu neki živac ili neka točka jer je strašno boljelo. No, nije odmah ostao trag. Pojavio se tek jutros."

"Sutra će vjerojatno biti još gore."

"Krasno. Sad me boli, ali nije strašno. No, dok je on to činio, bol je bila užasno jaka. Osjetila sam slabost u koljenima i kunem se da nisam ništa vidjela. Mislila sam da ću se onesvijestiti."

"Sve ti je to učinio samo pritiskom dva prsta?"

"Da. A onda me pustio, ja sam se pridržavala za zid, a on se jebeno nacerio. 'Cesto ćemo se vidati', rekao je, 'i radit

32

ćeš sve što ti ja kažem.' I onda je otišao."

"Jesi li zvala Connie?"

"Nisam je uspjela dobiti."

"Ako taj gad opet nazove..."

"Reći ću mu da se nosi. Ne brini, Matt, neću ga više pustiti kroz vrata."

"Sjećaš li se kako se zvao?"

"Motlev. James Leo Motlev."

"Rekao ti je i krsno ime?"

Kimnula je. "I nije mi rekao da ga zovem Jimmy. James Leo Motlev. Sto radiš?"

"Zapisujem mu ime. Možda uspijem saznati gdje stanuje."

"U Central Parku, ispod velikog kamena."

"A usput mogu i provjeriti ima li dosje. Nakon tvog opisa, to me ne bi iznenadilo."

"James Leo Motley", rekla je. "Ako izgubiš notes, nazovi me. Teško ću zaboraviti to ime."

Nisam mogao naći njegovu adresu, ali pronašao sam njegov dosje. Bio je uhapšen šest ili sedam puta, uglavnom zbog napada na žene. U svakom je slučaju žrtva povukla tužbu i optužba je odbačena. Jednom je imao prometnu nesreću, ništa strašno, na Van Wyckovom autoputu, kada je ozbiljno pretukao vozača drugog automobila. Taj je slučaj dospio do suda i Motley je bio optužen za napad prvog stupnja, ali su iskazi svjedoka ukazivali na to da je drugi vozač možda izazvao tučnjavu, te da je on bio naoružan željeznom polugom, a da se Motley branio goloruk. Ako je tako, znači da se tim rukama tako dobro služio da je onog drugog otpravio u bolnicu.

Šest ili sedam uhićenja, nijednom osuđen. Sve su optužbe uključivale nasilje. To mi se nije sviđalo i kanio sam nazvati Elaine i

reći joj što sam otkrio, ali nisam stigao.

Tjedan dana kasnije ona je nazvala mene. Bio sam u

33

postaji kad je zvala, pa se nije morala predstaviti kao rođakinja Frances.

"Upravo je bio ovdje", rekla je. "Ozlijedio me."

"Odmah dolazim."

Uspjela je dobiti Connie. Connie je isprva nevoljko razgovarala. Priznavši naposljetku da se posljednjih nekoliko tjedana vida s Jamesom Leom Motleyem. Dobio je njezin broj od nekoga, nije bila sigurna koga, i njegova prva posjeta bila je nalik onoj kakvu je priredio Elaine. Rekao joj je da neće platiti i da će ga često viđati. I ozlijedio ju je - ne strašno, ali dovoljno da joj privuče pažnju.

Nakon toga se pojavljivao nekoliko puta tjedno. Počeo je od nje tražiti novac i nastavio ju je zlostavljati, činio je to i za vrijeme i nakon spolnog čina. Stalno joj je govorio da zna što joj se sviđa, da je jeftina kurva i da se prema njoj treba tako i ponašati. "Ja sam sada tvoj muškarac", rekao joj je. "Meni pripadaš. Posjedujem te. Tvoje tijelo i dušu."

Taj je razgovor uznemirio Elaine, što je i razumljivo, i namjeravala mi je to reći, isto kao što sam ja namjeravao njoj reći o Motleyevom dosjeu. Ona je to odgodila, čekajući da se vidimo, znajući da nije u opasnosti jer nije namjeravala ponovno vidjeti tog kurvinog sina. Kad ju je nazvao, dan nakon njezina razgovora s Connie, rekla mu je da je zauzeta.

"Nadi vremena za mene", rekao je.

"Neću", rekla je. "Ne želim vas više vidjeti, gospodine Motlev."

"Zašto misliš da imaš izbora?"

"Kretenu", rekla je. Slušaj, učini nam oboma uslugu, hoćeš li? Izgubi moj broj."

Dva dana kasnije je opet nazvao. "Odlučio sam ti dati priliku da se predomisliš", rekao je. Rekla mu je neka crkne i spustila slušalicu.

Svoj je trojici vratara rekla da nikoga ne puštaju k njoj bez da je pozovu. To su uvijek i radili, ali im je naglasila da moraju

34

biti posebno pažljivi. Odbila je nekoliko sastanaka s novim klijentima, strahujući da ih je Motley poslao. Kad bi napustila stan,

imala je osjećaj da je netko slijedi ili barem promatra. Bio je to neugodan osjećaj i nije izlazila ako nije morala.

A onda je prošlo nekoliko dana i on se više nije javljao, pa se počela opuštati. Namjeravala me nazvati, i namjeravala je ponovo nazvati Connie. Ali nije nazvala nijedno od nas.

Tog je popodneva primila poziv. Čovjek kojeg je poznavala je bio u gradu, radio je za jedan filmski studio na zapadnoj obali i viđala ga je svakih nekoliko mjeseci. Ušla je u taksu i provela ugodnih sat i pol u njegovom apartmanu u hotelu Sherrv-Netherland. Ispričao joj je razne tračeve iz filmskog svijeta, dva je puta vodio ljubav s njom, i dao joj sto ili dvjesto dolara, koliko se već daje. Više nego dovoljno za plaćanje taksija.

Kad se vratila u svoj stan, Motley je sjedio na kožnom kauču, gotovo se smiješeći. Pokušala je izaći, ali je zaključala vrata i stavila lanac onog trenutka kad je ušla, prije nego ga je vidjela, i on ju je zgrabio prije nego je uspjela otvoriti vrata. Čak i da se nije morala gnjaviti s bravama, pretpostavila je da bi je uhvatio. "U liftu", rekla je, "ili bih se spotaknula na sag u hodniku, ili nešto slično. Nisam mogla pobjeći. Nije me kanio pustiti da pobjegnem."

Odvukao ju je u spavaću sobu i rastrgao joj odjeću skidajući je. Ozlijedio ju je rukama. Modrica koju joj je prvi put napravio se povukla, ali njegovi su se prsti ponovo našli na tom mjestu, i bol je bila kao nanijeta nožem. Našao je još jedno mjesto, na unutarnjoj strani bedra. Nakon pritiska bol je bila tako snažna da je stvarno pomislila da će od nje umrijeti.

Nastavio ju je mučiti pritiskom prstiju sve dok nije izgubila svu volju, svu sposobnost da se odupre. Zatim ju je bacio na krevet licem prema dolje, skinuo hlače i prodro u njezin analni otvor.

"Ja to ne radim", rekla je. "Bolno je, a i mislim da je

35

odvratno, i nikad mi nije bilo ugodno. Zato to ne radim. Nisam to godinama učinila. Ali, zapravo, ovaj put i nije bilo tako loše, jer ta bol nije bila ništa prema onome što mi je činio prstima. A ustalom, tada sam već na neki način bila odsječena od svega. Bojala sam se da će me ubiti. I od toga sam bila odsječena."

Dok ju je sodomizirao, razgovarao je s njom. Rekao joj je da je slaba i glupa i prijava. Rekao joj je da samo dobiva ono što je

zaslužila i što je potajno željela. Rekao joj je da joj se to sviđa.

Rekao joj je da je svojim ženama uvijek davao ono što su htjele. Većina ih je željela bol, rekao je. Neke su željele smrt.

"Rekao je da mu ne bi bilo teško ubiti me. Rekao je da je nedavno ubio curu koja mi je jako sličila. Prvo ju je ubio, rekao je, a onda ju je pojebao. Rekao je da je mrtva cura jednako dobra za ševu kao i živa, možda čak i bolja. Ako je uzmeš dok je još topla, rekao je. I prije nego što počne smrdjeti."

Nakon toga joj je prekopao torbicu i uzeo svu gotovinu, novac koji je upravo zaradila u Sherryju. Sad je bila jedna od njegovih žena, rekao joj je. Morat će zarađivati. To je značilo da je očekivao da će imati novac za njega kad joj dođe u posjetu. I značilo je da ga više nikada neće odbiti primiti, i sigurno mu više neće odgovarati, ili ga vrijeđati. Je li to razumjela? Da, rekla je. Bila je sigurna.

Napola se nasmiješio i prošao rukom kroz onu svoju čudnu kosu, zatim pogladio svoju dugačku bradu. "Želim se uvjeriti da si razumjela", rekao je i stavio joj jednu ruku preko usta, a drugom pronašao ono mjesto na njezinim rebrima. Ovaj se put stvarno onesvijestila, a kad se vratila više ga nije bilo.

Prvo što sam učinio, bilo je da je odvedem u Osamnaestu policijsku postaju. Tamo smo sjeli za stol s policajcem koji se zvao Klaiber i ona je podnijela tužbu, optužujući Motleya

36

za napad i prisilnu sodomiju. "Bit će još tužbi kad ga pokupite", rekao sam. "Uzeo joj je novac iz torbice, što znači još i pljačku ili iznuđivanje, ili oboje. Također, ušao je u njezin stan dok je nije bilo."

"Je li bilo znakova provale?"

"Nisam ih primijetio, ali je svejedno nelegalno ušao."

"Već imate prisilnu sodomiju."

"Pa?"

"Prisilna sodomija i nelegalni ulazak, to dvoje zajedno moglo bi zbuniti porotu. Mislit će da su to dva naziva za istu stvar." Kad se Elaine ispričala i otišla na WC, nagnuo se naprijed i rekao: "Je li ti ona djevojka ili takvo nešto, Matt?"

"Recimo da je proteklih godina bila izvor korisnih informacija."

"U redu, nazvat ćemo je doušnikom. Ona je u prometu, zar ne?"

"Pa?"

"Pa ne moram ti reći koliko je teško dobiti tužbu o seksualnom napadu kad je riječ o prostitutki. A kamoli silovanje ili sodomiju. Ako se pita porotnike, samo je dala ono što inače prodaje."

"Znam to i sam."

"To sam i mislio."

"Sumnjam i da će nalog za uhićenje nešto postići. Njegova je posljednja znana adresa hotel na Times Squareu, a tamo ne živi već godinu i pol."

"O, znači tražio si ga?"

"Pomalo. Vjerojatno živi u nekoj drugoj stračari u centru grada ili živi s nekom ženom, u svakom će ga slučaju biti teško naći. Samo želim da njezina tužba bude zabilježena. To ne može škoditi u budućnosti."

"Razumijem", rekao je. "U redu, nema problema u tom slučaju. I izdat ćemo nalog za uhićenje, u slučaju da nam padne u ruke."

37

Nazvao sam Anitu i rekao joj da ću sljedećih nekoliko dana neprestano biti u gradu. Rekao sam joj da radim na slučaju s kojeg se ne mogu skinuti. To sam i prije radio, nekad opravdano, a nekad zato što mi se nije dalo odlaziti na Long Island. Kao i uvijek, povjerovala mi je ili se pravila da mi vjeruje. Zatim sam odustao od svih svojih istraga, odbacujući neke, a druge uvalio kolegama. Nisam se želio baviti ničim drugim. Želio sam uhvatiti Jamesa Lea Motleya, i to onako kako treba.

Rekao sam Elaine da ćemo morati uhvatiti Motleya u zamku, te da će ona biti mamac. Nije baš bila luda za tom idejom, zapravo nije htjela ikada više biti u istoj prostoriji s njim, ali bila je čvrsta i spremna napraviti ono što se moralo.

Uselio sam se k Elaine i onda smo čekali. Otkazala je sve svoje obaveze, a ljudima koji su nazvali rekla da ima gripu, te da nije dostupna sljedećih tjedan dana. "Ovo me puno košta", požalila se, "neki od ovih ljudi neće ponovno zvati."

"Samo se praviš neuhvatljiva. Htjet će te još jače."

"Da, vidi kako je to dobro upalilo s Motlevem."

Uopće nismo napuštali stan: jednom je nešto skuhala, ali ostalo smo vrijeme naručivali hranu. Praktički smo živjeli od pizze i kineske hrane. Dućan s alkoholom je dostavljao burbon, a ona je zamolila momka iz dućana na uglu da joj donosi tonik.

Nakon dva dana nazvao je Motley. Ona se javila u dnevnoj sobi, a ja sam digao drugu slušalicu u spavaćoj sobi. Razgovor je tekao otprilike ovako:

Motley: Zdravo Elaine.

Elaine: O, zdravo.

Motley: Znaš tko je.

Elaine: Da.

Motley: Želio sam s tobom razgovarati. Želio sam se uvjeriti da je s tobom sve u redu.

Elaine: Aha.

Motley: Onda? Je li?

38

Elaine: Je li što?

Motley: Sve u redu s tobom?

Elaine: Valjda.

Motley: Dobro.

Elaine: Hoćeš li...

Motley: Hoću li što?

Elaine: Hoćeš li doći?

Motley: Zašto?

Elaine: Samo sam se pitala.

v

Motley: Želiš li da dođem?

Elaine: Pa, sama sam. Pomalo sam usamljena ovdje.

Motley: Mogla bi izaći.

Elaine: Nisam raspoložena za izlazak.

Motley: Ne, čitavo si vrijeme kod kuće, zar ne? Bojiš li se izaći?

Elaine: Pretpostavljam.

Motley: Čega se bojiš?

Elaine: Ne znam.

Motley: Govori glasnije. Ne čujem te.

Elaine: Rekla sam da ne znam čega se bojim.

Motley: Bojiš li se mene?

Elaine: Da.

Motley: To je dobro. Drago mi je to čuti. Neću sada doći.

Elaine: O.

Motley: Ali, doći ću za dan ili dva. I dat ću ti ono što ti treba, Elaine. Uvijek ti dam ono što trebaš, zar ne?

Elaine: Željela bih da sada dođeš.

Motley: Uskoro, Elaine.

Kad je spustio slušalicu, otišao sam u dnevnu sobu. Sjedila je na kožnoj fotelji i izgledala iscrpljeno. Rekla je: "Osjećala sam se kao ptica koju je zmija začarala. Naravno, glumila sam. Htjela sam da pomisli da mi je slomio duh i da me stvarno posjeduje, tijelom i dušom. Misliš da je povjerovao?"

"Ne znam."

"Ni ja. Zvučao je kao da je, ali možda je i on glumio, igrao

39

moju igru. Zna da nisam napuštala stan. Možda nas promatra."

"Moguće je."

"Možda je negdje izvaljen s dalekozorom, možda gleda u moj jebeni prozor. Znaš što? Pravila sam se, ali sam se napola uvjerila. Kao da me nešto s dna privlači. Bilo bi tako prokleta jednostavno prepustiti se i utopiti. Znaš što želim reći?"

"Mislim da da."

"Sto misliš, kako je ušao? Onaj dan, kad sam jebala onog, kako li se zvao, u Sherryju. Prošao je kraj vratara i ušao kroz vrata. Kako je to učinio?"

"Nije tako teško proći kraj vratara."

"Znam, ali ovi su prilično dobri. I što je s vratima? Rekao si da nije bilo znakova provale."

"Možda je imao ključ."

"Otkud bi imao ključ? Ja mu ga sasvim sigurno nisam dala, a ne fali mi nijedan."

"Ima li Connie ključ od tvog stana?"

"Zašto, da može zaliti cvijeće? Ne, nitko nema ključ. Čak ni ti nemaš ključ. Nemaš, zar ne? Nikad ti ga nisam dala?"

"Nisi."

"Sasvim sigurno ga nisam dala ni Connie. Kako je ušao? Imam dobru bravu na tim vratima."

"Jesi li zaključala kad si izašla?"

"Mislim da jesam. Uvijek zaključam."

"Jer, ako nisi okrenula ključ, mogao se uvući koristeći kreditnu karticu. Ili je možda uzeo tvoj ključ na dovoljno vremena da napravi otisak u vosku ili sapunu. Ili se možda bavi obijanjem brava."

"Ili se možda poslužio svojim prstima", ponudila je, "i samo otvorio vrata."

Četvrte noći koju sam tamo provodio, telefon je zazvonio u petnaest do četiri. Ja sam zaspao neka dva sata ranije, želuca punog Early Timesa, a sav sam bio na mukama zbog ostajanja u zatvorenom prostoru. Čuo sam zvonjavu telefona

40

i probudio se, ali ne sasvim. Mislio sam da sam budan, ali je moje tijelo ostalo u Elaineinom krevetu, a um u nekom snu, i onda me Elaine protresla i tjerala me da se probudim, pa sam otkrio pokrivač i prebacio nogu preko ruba kreveta.

"To je on zvao", rekla je. "Stiže." Pitao sam koliko je sati i rekla mi je. "Rekla sam mu da mi da sat vremena, da se svaka djevojka želi srediti. Rekao je pola sata, da bi mi to trebalo biti dovoljno. Na putu je ovamo, Matt. Sto ćemo sada učiniti?"

Rekao sam joj da nazove vratara i kaže mu da očekuje gosta. Neka slobodno pošalje gospodina Motleya k njoj, ali da joj svakako pozvoni i kaže da je stigao. Spustila je slušalicu i otišla u kupaonicu, stajala ispod tuša dvije minute, obrisala se ručnikom i počela oblačiti. Ne sjećam se za što se odlučila, ali je isprobala nekoliko različitih oprava, čitavo se vrijeme žaleći na vlastitu neodlučnost.

"Ovo je suludo", rekla je. "Čovjek bi pomislio da se uređujem za sudar."

"Možda to i činiš."

"Da, jebeni sudar sa sudbinom. Jesi li dobro?"

"Malo sam usporen", priznao sam. "Možda bi mogla skuhati kavu."

"Naravno."

"Obukao sam se, odjenuo odjeću koju sam skinuo prije dva sata, odjeću koju sam nosio skoro cijeli tjedan. Obično sam tada na posao nosio odijelo - još uvijek to činim, uglavnom, - i obukao se. Imao sam problema s vezanjem kravate i dva puta pokušao dok nisam shvatio koliko je to besmisleno i izvukao kravatu ispod ovratnika i bacio je na stolac.

Imao sam 38-kalibarski pištolj koji mi je službeno dodijeljen u futroli na ramenu. Izvukao sam ga jednom ili dva puta, a onda skinuo sako i futrolu i stavio pištolj za pojas, smjestivši dršku iza leđa.

Boca burbona bila je na stoliću pokraj kreveta. Boca je bila od 0.75 l i u njoj je bilo otprilike 3dl tekućine. Skinuo

41

sam čep i otpio gutljaj iz boce. Samo jedan kratak, da mi srce brže zakuca.

Pozvao sam Elaine, ali se nije odazvala. Opet sam obukao sako i vježbao potezanje pištolja. Taj mi je pokret bio neobičan, što se može dogoditi s bilo kojim pokretom kad ga previše ponavljate. Premjestio sam pištolj na lijevu stranu trbuha i vježbao potezanje prekriženom rukom i razmišljao o ponovnom stavljanju futrole na rame.

Možda ga neću morati potegnuti. Možda bih ga mogao držati u ruci. Ovu predstavu još nismo koreografirali, nismo odlučili gdje ću ja biti kad ga pustim u stan. Mislio sam da bi najjednostavnije bilo da stanem iza vrata, a onda se pokažem s pištoljem u ruci kad on već bude unutra. Ali možda je bilo razumnije da mu prvo dam malo vremena s njom, da u kuhinji ili spavaćoj sobi pričekam pravi trenutak. Činilo se da u tome ima psihološke prednosti, ali također je otvaralo više mogućnosti da nešto krene po zlu. Njezino iščekivanje moglo bi mu dati znak ili bi, na primjer, mogao jednostavno odlučiti da učini nešto čudno. Luđaci su, uostalom, skloni ludostima. To im je zaštitni znak.

Ponovo sam je pozvao, ali me očito nije čula od vode koja je tekla. Opet sam spremio pištolj za pojas, a onda ga izvukao i otišao kratkim hodnikom do dnevne sobe noseći ga u ruci. Želio sam kavu, ako je bila gotova, i želio sam isplanirati kako ćemo odigrati nadolazeću scenu.

Ušao sam u dnevnu sobu i okrenuo se prema kuhinji, a onda stao u mjestu, jer je tamo stajao on, leđa okrenutih prema prozoru, s Elaine kraj sebe i malo ispred njega. Jednu je ruku imao na njezinoj nadlaktici, a s drugom ju je stiskao za zapešće.

Rekao je: "Spusti pištolj. Odmah, istog trenutka ili ću joj slomiti ruku."

Pištolj nije bio uperen prema njemu, nisam ga ni pravilno držao. Prst mi nije bio ni blizu okidača. Držao sam ga u ruci onako kako se

drži pladanj s predjelom.

Spustio sam pištolj.

42

Dobro ga je opisala, dugačko četvrtasto tijelo, ne masivno, ali čvrsto kao napeta opruga, usko lice, ekscentrična frizura. Netko je odrezao sve što se nije nalazilo ispod kahlice i kosa mu je stršala na glavi kao fratarska kapica. Nos mu je bio dug i krupan na vrhu, a usne su mu bile prilično pune. Čelo mu je bilo koso, a oči su mu bile duboko smještene ispod izraženih obrva. Bile su mutno smeđe i iz njih nisam mogao ništa pročitati.

Crte lica i frizura zajedno davali su mu pomalo srednjovjekovni izgled, poput zlog fratra, ali odjeća mu nije odgovarala toj ulozi. Nosio je maslinastu, samtastu sportsku jaknu s kožnim ukrasima na manšetama i reveru, i kožnim zakrpama na laktovima. Hlače su mu bile kaki boje, zgužvane, i imao je čizme od gušterske kože s petama od 2.5 cm, i srebrnim kapama na šiljastim vrhovima. Košulja mu je bila u tuestern stilu, s kopčama umjesto gumba, i nosio je jednu od onih tankih kravata, tirkizne boje.

"Ti si sigurno Scudder", rekao je. "Policajac svodnik. Elaine ti je željela dati do znanja da sam tu, ali ja sam mislio da bi te bilo ljepše iznenaditi. Rekao sam joj da sam siguran da si ti čovjek koji voli iznenađenja. Rekao sam Elaine da ne ispusti ni zvuk, pa zato nije ispustila ni zvuka, čak ni kad sam joj nanosio bol. Ona će napraviti sve što joj ja kažem. Znaš li zašto?"

"Zašto?"

"Zato što je počela shvaćati da ja znam što je najbolje za nju. Ja znam što joj je potrebno."

Bio je tako blijed da se činilo da uopće nema krvi u tijelu. Pokraj njega, Elaine je bila slične boje; sva joj je krv nestala iz lica, a s njom su otišle i njezina snaga i odlučnost, činilo se. Izgledala je kao zombi u filmu strave i užasa.

"Znam što joj treba", opet je rekao, "a ono što joj ne treba je tupi policajac da joj bude svodnik."

"Ja nisam njezin svodnik."

"O? A što si onda? Njezin zakonski suprug? Njezin

43

demoniski ljubavnik? Njezin brat blizanac, razdvojen prilikom rođenja? Njezin davno izgubljeni vanbračni sin? Reci mi što si."

Čudno je što čovjek primijeti. Ja sam mu neprestano gledao ruke. Još uvijek joj je držao ruke, iznad lakta i oko zgloba. Rekla mi je koliku snagu ima u rukama i nisam sumnjao u njezine riječi, ali nisu mi izgledale tako snažne. Imao je velike šake i prsti su mu bili dugački, s velikim zglobovima. Nokti su mu bili kratki, odrezani do mesa i imali su uočljive polumjesece na korijenima.

"Ja sam njezin prijatelj."

"Ja sam njezin prijatelj", rekao je. "Ja sam joj prijatelji i obitelj." Zastao je na trenutak, kao da uživa u toj izjavi. Izgledao je kao da mu se to stvarno jako sviđa. "Nitko drugi nije joj potreban. Pogotovo ne ti." Nasmijao se taman toliko da bi pokazao izražene prednje zube. Bili su veliki i istureni. Konjski zubi. Žustro je rekao: "Tvoje joj usluge više nisu potrebne. Uručen ti je otkaz. Izbačen si na dupe, govнару jedan. Ne želi te kraj sebe. Nemoj tu stajati, s licem obješenim kao podsuknja na užetu za rublje. Odlazi. Gubi se!"

"Pa, nisam siguran", rekao sam. "Ovdje sam zato što me Elaine pozvala, a ne ti. Ako ona želi da odem..."

"Reci mu Elaine."

"Matt..."

"Reci mu."

"Matt, možda je bolje da odeš."

Pogledao sam je, pokušavajući očima komunicirati s njom. "Želiš li stvarno da odem?"

"Mislim da je tako bolje."

Trenutak sam oklijevao, a onda slegnuo ramenima. "Kako god ti kažeš", rekao sam i krenuo prema stolu na koji sam stavio pištolj.

"Stoj! Sto to radiš?"

"A što misliš da radim? Uzimam svoj pištolj."

"Ne mogu to dopustiti."

44

"U tom slučaju ne mogu otići", rekao sam razumno. "To je moj službeni revolver i bio bih u govnnima do grla ako bih ga ovdje ostavio."

"Slomit ću joj ruku."

"Nije me briga ako joj slomiš i vrat. Ja ne idem nikamo, ako i taj pištolj ne ode sa mnom." Na trenutak sam promislio. Rekao sam: "Gledaj, primit ću ga za cijev. Ne želim nikoga ozlijediti njime. Samo želim izaći odavde s njim."

Dok je on o tome razmišljao, ja sam napravio još dva koraka i posegnuo za cijevi pištolja. Držao sam pištolj u njegovom vidnom polju, kako bih mogao vidjeti da ne predstavlja opasnost za njega. Ionako ga nisam mogao upucati; postavio je Elaine između nas i izgledao je kao da njegovi prsti kopaju po njezinom mesu. Ako je osjećala bol, misim da nije tog bila svjesna. Jedino što se moglo vidjeti na njezinu licu bila je kombinacija straha i očaja.

S pištoljem u ruci krenuo sam naprijed i nadesno. Približavao sam mu se, ali tako da stolić za kavu bude između nas. Bila je to spljoštena kocka, pretpostavljam od šperploče, obložena bijelom tkaninom. Dok sam mu prilazio, rekao sam: "Moram priznati da sam zbog tebe ispao glup. Kako si se provukao pokraj vratara?"

Samo se nasmijao.

"I ušao kroz vrata", rekao sam. "Na njima je dobra brava, a ona se zaklela da nemaš ključ. Ili ga imaš? Ili ti je ona otvorila?"

"Spremi pištolj", rekao je. "I odlazi."

"Ah, to. Smeta ti?"

"Samo ga spremi."

"Ako ti smeta", rekao sam, "evo." I bacio sam ga prema njemu.

Prečvrsto je držao njezinu ruku, tu je pogriješio. To mu je usporilo reakciju. Prvo je nju morao pustiti, a tek je onda mogao učiniti nešto drugo, a umjesto toga njegove su se ruke nagonski stisnule i ona je vrisnula od boli. Onda ju je

45

pustio uhvativši pištolj, a tada sam ja već ispružio nogu i šutnuo stolić za kavu na njega. Učinio sam to svom snagom. Pogodio sam ga u potkoljenice i pritom se preko stolića bacio na njega. Nas smo se dvojica zabila u zid - jedva smo promašili prozor - i od udarca je izgubio dah. Pao je na leđa i ja sam završio na njemu. Dok sam se ja oslobodio i ustao, on je još uvijek bio na podu. Udario sam ga u bradu, snažno, i oči su mu se zacaklile. Zgrabio sam ga za ovratnik, zabio u zid i tri puta udario u trbuh. Posvuda je bio mišićav i čvrst, ali ja sam ga snažno udario i uspio ga ozlijediti. Malo se opustio, a ja

sam podigao ruku, zamahnuo iz ramena i pogodio ga laktom u bradu nakon čega je izgubio svijest.

Ležao je na podu kao lutka iz izloga, s glavom i ramenima naslonjenima na bijeli zid, jedna mu je noga bila savijena, druga potpuno ispružena. Ja sam samo stajao, duboko dišući i piljio u njega. Jedna od ruku mu je ležala na podu s ispruženim prstima. Sjetio sam se kako su ti prsti stiskali Elaine i poželio sam stati na nju, svom težinom, pa da vidim hoće li to ublažiti snagu tih čeličnih prstiju.

Umjesto toga sam podignuo svoj pištolj i stavio ga za pojas, a onda se okrenuo prema Elaine. Boja joj se polako vraćala u lice. Nije izgledala sjajno, ali je izgledala bolje nego kad joj je držao ruke.

Rekla je: "Kad si rekao da te nije briga ako mi slomi vrat..."

"Ma, daj. Morala si znati da sam mu smještao."

"Jesam. I znala sam da sigurno imaš neki plan. Ali bojala sam se da neće upaliti. I bojala sam se da bi mi mogao slomiti vrat, iz radoznalosti, samo da vidi je li ti stalo ili nije."

"Neće on slomiti ničiji vrat", rekao sam. "Ali moram smisliti što ću s njim."

"Nećeš ga uhapsiti?"

"Naravno da hoću. Ali bojim se da bi ga mogli pustiti."

"Šališ se! Nakon svega ovog?"

"Teško je optužiti ga", rekao sam joj. "Ti si kurva, a

46

porote se baš ne zabrinjavaju oko nasilja nad prostitutkama. Osim ako djevojka ne bude ubijena."

"Rekao je da je ubio neku djevojku."

"Možda je to izmislio. Čak i ako je govorio istinu, a mislim da je to moguće, ne znamo o kome se radi niti kada ju je ubio i nikako nemamo dovoljno za optužnicu. Imamo opiranje uhićenju i napad na policajca, ali svaki osrednji branitelj mogao bi dovesti u pitanje našu vezu."

"Kako to misliš?"

"Rekao bi da sam ja tvoj svodnik. I to bi osiguralo odbacivanje optužnice. Čak i u najboljem slučaju naša je veza upitna. Oženjeni policajac prijateljuje s djevojkom za zabavu. Možeš zamisliti što bi se s tim dogodilo u sudnici. I po novinama."

"Rekao si da je već bio uhapšen."

"Točno, i zbog istih stvari. Ali porota to neće znati."

"Zašto? Zato što su tužbe odbačene?"

"Ne bi znali čak niti da je optužen i bio u zatvoru. Kriminalna prošlost nije dopuštena u kaznenim parnicama."

"Zašto ne, k vragu?"

"Ne znam", rekao sam. "Nikada to nisam razumio. To navodno stvara predrasude, ali nije li to važan dio čitave priče? Zašto porotnici to ne bi znali?" Slegnuo sam ramenima. "Connie bi mogla svjedočiti", rekao sam. "Ozlijedio ju je i prijetio tebi, ali, bi li ona to učinila?"

"Ne znam."

"Mislim da ne bi."

"Vjerojatno."

"Htio bih nešto vidjeti", rekao sam i nagnuo se nad Motleya. Možda mu je brada bila slabost. Postojao je takav boksač, Bob Satterfield. Dobro je primao udarce, ali ako biste ga pogodili točno u bradu udario bi licem u pod, spreman za brojenje do deset, toliko bez svijesti da bi prespavao i da čitava Kina prođe kroz vježbu za slučaj požara.

Pretražio sam mu džepove, uspravio se i okrenuo da

47

pokažem Elaine što sam imao u ruci. "Ovo bi moglo pomoći", rekao sam. "Mali automatski pištolj, izgleda kao .25-kalibarski. Sigurno je neprijavljen i nema šanse da on ima dozvolu za njega. To je kažnjivo nošenje smrtonosnog oružja drugog stupnja, to je prekršaj trećeg stupnja."

"Je li to dobro?"

"Ne odmaže. Stvar je u tome da se želim uvjeriti da će jamčevina biti toliko visoka da je on ne može platiti i želim da bude optužen za nešto dovoljno ozbiljno da se njegov branitelj ne može nagoditi i svesti optužbe na nulu. Želim da ode u zatvor. On je opaki gad i ispravno je da ode u zatvor." Pogledao sam je: "Hoćeš li ustrajati?"

"Na što misliš?"

"Hoćeš li svjedočiti?"

"Naravno."

"Ima još. Bi li lagala pod prisegom?"

"Što želiš da kažem?"

Promatrao sam je trenutak. "Mislim da ćeš ustrajati", rekao sam. "Riskirat ću."

"Sto želiš time reći?"

Obrisao sam otiske s pištolja svojom džepnom maramicom. Gurnuo sam ruku između Motleyevih ramena i zida i podigao ga u polu čučanj. Bio je teži nego što se činilo, iako je bio mršav, i mogao sam osjetiti kako mu je tkivo bilo tvrdo. Nije se potpuno opustio čak ni u nesvijesti.

Smjestio sam mu pištolj u desnu ruku, stavio mu kažiprst u otvor za okidač i obvio njime okidač. Našao sam osigurač, i isključio ga. Obavio sam svoju šaku oko njegove, još mu malo uspravio tijelo i pogledao kamo je pištolj uperen. Ciljao sam ravno u jednu sliku, onu za koju se kasnije ispostavilo da vrijedi pedeset tisuća. Skrenuo sam malo u lijevo, stisnuo njegov prst na okidaču, i napravio rupu u zidu. Drugi sam metak smjestio malo više, a treći usmjerio skoro u strop. Zatim sam ga pustio i on je ponovno pao na pod i na zid, a pištolj mu je ispao iz ruke na pod, pokraj njega.

48

Rekao sam: "Uperio je pištolj u mene. Šutnuo sam stolić za kavu na njega. To ga je srušilo, ali je padajući ispalio tri metka, a onda sam se ja bacio na njega i sredio ga."

Kimala je potvrdno, na licu joj se vidjelo kako se koncentrira. Ako su je pucnji preplašili, čini se da se jako brzo oporavila. Naravno, pucnji nisu bili baš glasni, a mali meci nisu napravili puno štete, samo su načinili male rupe u žbuci.

"Pucao je", rekao sam. "Pokušao je ubiti policajca. Te se optužbe neće osloboditi."

"Ja ću se zakleti."

"Znam da hoćeš", rekao sam. "Znam da ćeš ustrajati." Prišao sam joj i na trenutak ili dva je zagrlio. Onda sam otišao u spavaću sobi i uzeo bocu burbona. Otpio sam kratki gutljaj prije nego sam podignuo slušalicu i prijavio slučaj, a ostalo sam popio dok smo čekali da dođe policija.

49

Nije niti morala svjedočiti, ne na sudu. Dala je izjavu pod prisegom, veselo počinila krivokletstvo na papiru, i učinila je to savršeno,

rekavši u stvari pravu verziju istine do trenutka kad se umiješao njegov pištolj, a onda im sve izložila onako kako smo se dogovorili. Moja je izjava bila ista, a dokazi su potvrđivali naše priče. Otisci njegovih prstiju su bili na pištolju, a test parafinom otkrio je tragove nitrata na njegovoj desnoj ruci, što dokazuje da je pucao iz pištolja. Oružje je stvarno bilo neprijavljeno, a on nije imao dozvolu, niti za posjedovanje, niti za nošenje oružja.

On je tvrdio da taj pištolj nije nikada prije vidio, a kamoli pucao iz njega. Njegov je iskaz bio da je došao u stan u Pedeset prvoj ulici, nakon što je ranije preko telefona dogovorio s njom usluge prostitutke. Rekao je da je prije te večeri nije nikada vidio. Rekao je da nije imao priliku za seksualni odnos s njom jer sam ja uletio u stan i pokušao ga gnjaviti, želeći izvući dodatni novac od njega, a kad mi to nije uspjelo, napao sam ga bez povoda. Nitko mu nije povjerovao ni riječi. Ako je to bio prvi put da se pojavio u njezinom životu, zašto je ona tjedan dana ranije podnijela tužbu protiv njega? I, iako se njegov dosje ne može upotrijebiti na sudu, niti porota ima pravo znati za njega, javni je tužitelj imao svako pravo na to, kao i sudac koji je odredio jamčevinu od četvrt milijuna dolara. Njegov se

50

branitelj žalio, rekavši da njegov klijent nije nikada bio optužen, ali je sudac pogledao sva ona uhićenja zbog nasilja nad ženama, zajedno s prikladnom izjavom koju je Connie Cooperman dala nakon malo uvjeravanja i odbio zahtjev za nižom jamčevinom.

Motlev je parnicu čekao u ćeliji. Tužiteljstvo je podiglo dugačku optužnicu protiv njega, na vrhu koje je bio napad na policajca. Njegov je odvjetnik dobro pogledao svog klijenta i dokaze protiv njega, i odlučio da je spreman za nagodbu. Ured javnog tužitelja također je bio spreman na to, jer slučaj baš nije bio važan, javnost se nije previše zanimala za njega, a Elaine i ja bismo nakon intenzivnog ispitivanja mogli ispasti prilično sumnjivi, pa zašto se ne bi nagodili i uštedjeli državi vrijeme i novac? Smanjili su glavnu tužbu na kršenje članka 120.11 kaznenog zakona, napad na policajca. Odbacili su sve dodatne optužbe, a za uzvrat je James Leo Motlev stao pred Bogom i ljudima i priznao da je kriv. Sudac je odmjerio njegovu prošlost s ne baš uvjerljivim slučajem i odredio solomonsku kaznu od jedne do

deset godina u državnom zatvoru, od koje se odbija već odsluženo vrijeme.

Nakon izricanja presude Motlev je pitao smije li nešto reći. Sudac mu je dopustio, ali ga je prije podsjetio da je imao priliku reći što je htio prije izricanja presude. Možda ga je oštroumnost nagnala da drži jezik za zubima do tog trenutka, jer da je to isto izjavio prije, sudac bi mu sigurno dao kaznu bližu doživotnoj.

Rekao je sljedeće: "Ovaj mi je policajac smjestio i ja to znam, a i on to zna, taj svodnički gad. Kad izađem imam velike planove za njega i dvije drolje." Zatim se okrenuo ulijevo, nagnuvši se kako bi uperio svoju dugačku čeljust prema meni. "Govorim o tebi i svim tvojim ženama, Scudderu. Imamo neraščišćene račune, ti i ja."

Mnogi ti kriminalci prijete. Svi će se osvetiti, isto kao što su svi nevini, svima je podmetnuta krivica. Čovjek bi mislio da nijedan krivac nikada ne dospije u zatvor.

51

On je zvučao kao da to ozbiljno misli, ali svi oni tako zvuče. I nikada od toga ne ispadne ništa.

To se desilo prije dvanaestak godina. Dvije ili tri godine nakon toga ja sam napustio policiju zbog razloga koji nisu imali ništa s Elaine Mardell ili Jamesom Leom Motleyem. Povod, iako možda ne i razlog za moj odlazak, bilo je nešto što se dogodilo jedne noći u Washington Heightsu². Pio sam nekoliko pića u miru, u lokalnu koji su dva muškarca došla opljačkati i na izlasku ubila barmena. Ja sam istrčao za njima na ulicu i pogodio obojicu, ubivši jednog, međutim jedan od metaka je zalutao i smrtno ranio šestogodišnju djevojčicu. Ne znam što je tamo radila u to doba, ali vjerojatno se isto moglo reći i za mene.

Nisam imao problema zbog tog incidenta, zapravo sam dobio i priznanje, ali nakon toga sam jednostavno izgubio želju za poslom i za životom. Dao sam otkaz, a otprilike u isto vrijeme sam odustao od pokušaja da budem muž i otac, te se preselio u grad. Našao sam hotelsku sobu, u blizini koje je bio saloon.

Sljedećih se sedam godina sjećam dosta mutno, iako sam Bog zna da su imale zanimljivih trenutaka. Piće je dosta dugo služilo svojoj svrsi. Negdje putem je prestalo to činiti, ali sam svejedno pio jer nisam imao izbora. Zatim sam se počeo nalaziti u bolnicama i

odjelima za detoksikaciji, i gubivši po tri ili četiri čitava dana iz sjećanja, a onda sam imao i napad i, uglavnom, svašta se dogodilo.

Kako je bilo, što se dogodilo, i kako je sada...

"On je tu negdje", rekla je.

"Čini se nemogućim. Trebao je izaći prije više godina. Tada me smetalo što mu je sudac odredio tako kratku kaznu." "Zašto nisi ništa rekao?"

1 Predio Manhattana u kojem se nalazi fakultet Yeshiva.

52

"Nisam te želio zabrinjavati. Ali, dobio je jednu do deset godina, što znači da je mogao izaći za manje od godinu dana. Nisam mislio da će se to i dogoditi, nije me se dojmio kao netko tko bi šarmirao komisiju za uvjetno oslobađanje ili bio pušten nakon odsluženja minimalnog vremena kazne, ali u svakom je slučaju mogao izaći nakon tri ili četiri godine, recimo najviše pet. To je duže nego što ti ljudi obično nešto zamjeraju. Ali ako je odslužio pet godina, to bi značilo da udiše zrak na slobodi već sedam godina. Zašto bi toliko čekao da napadne Connie?"

"Ne znam."

"Sto želiš učiniti, Elaine?"

"Niti to ne znam. Mislim da želim ubaciti par stvari u kofer i odvesti se taksijem do zračne luke JFK. Mislim da to želim učiniti."

Mogao sam razumijeti taj nagon, ali rekao sam joj da mi se to čini malo preuranjenim. "Pričekaj da obavim nekoliko poziva ujutro", rekao sam. "Moguće je da je nešto učinio i opet završio u zatvoru. Bilo bi smiješno odletjeti za Brazil, ako je on iza rešetaka."

"Zapravo sam razmišljala o Barbadosu."

"Ili je mrtav", rekao sam. "U ono sam vrijeme mislio da je on dobar kandidat da otamo izađe u lijesu. On lako stječe neprijatelje, a tamo ne treba puno da ti netko zabije nož u leđa."

"Tko mi je onda poslao isječak?"

Nemojmo o tome brinuti dok njega ne isključimo iz kombinacije."

"U redu. Matt? Hoćeš li ostati ovdje noćas?"

"Naravno."

"Znam da se glupo ponašam, ali osjećat ću se bolje. Nemaš ništa protiv?"

"Nemam ništa protiv."

Napravila mi je ležaj na kauču, s nekoliko plahti,

53

pokrivačem i jastukom. Ponudila mi je polovicu svog kreveta, ali rekao sam da će mi biti udobnije na kauču, jer sam se osjećao nemirno, a nisam se želio brinuti o tome kako ću je buditi svojim prevrtanjem. "Ne bi me smetao", rekla je. "Uzet ću seconal, uzmem ga otprilike četiri puta godišnje, a nakon toga ne primjećujem ništa ispod sedmog stupnja na Richterovoj ljestvici. Hoćeš jedan? To je prava stvar protiv napetosti. Zaspat ćeš prije nego se i uspiješ opustiti."

Odbio sam tabletu i odlučio se za kauč. Otišla je u krevet, a ja sam se svukao do bokserica i uvukao pod pokrivač. Nisam mogao sklopiti oči. Stalno sam ih otvarao i gledao svjetla Queensa s druge strane rijeke. Nekoliko sam puta sa žaljenjem pomislio na odbijeni seconal, no to zapravo nije dolazilo u obzir. Kao liječeni alkoholičar nisam smio uzimati pilule za spavanje, ni sredstva za smirenje, ni za podizanje raspoloženja, ni sredstva protiv bolova jača od aspirina. Sve to ometa trijeznost i smanjuje odlučnost za oporavkom, a ljudi koji ih uzimaju obično se vrata piću.

Pretpostavljam da sam ipak malo spavao, iako sam imao osjećaj da su nastupile bijele noći. Nakon nekog vremena svanulo je sunce i probilo se kroz prozor u dnevnoj sobi, pa sam otišao u kuhinju i skuhao svježju kavu. Napravio sam pecivo i pojeo ga popivši dvije šalice kave.

Provirio sam u spavaću sobu. Još je uvijek spavala, skupljena na jednoj strani, lica pritisnutog u jastuk. Na prstima sam prošao kraj kreveta, otišao u kupaonicu i otuširao se. Nisam je probudio. Osušio sam se, vratio u dnevnu sobu i obukao, a tada je već bilo vrijeme da obavim nekoliko telefonskih poziva.

Morao sam ih obaviti dosta i ponekad sam se morao stvarno truditi da dođem do osobe s kojom sam želio razgovarati. Posvetio sam se tome dok nisam saznao ono što sam htio, a nakon toga sam opet provjerio kako je Elaine. Nije promijenila položaj i mene je uhvatio trenutak iracionalne panike. Bio sam uvjeren da je mrtva. Ušao je u

54

stan prije nekoliko dana, pomislio sam, uzeo je bočicu seconala, zamijenivši pilule s cijanidom. Ili je ušao prije nekoliko sati, prošavši

kroz zid kao duh, prošuljao se pokraj mene dok sam se prevrtao po kožnom kauču, ubio je i iskrao se iz stana.

Naravno, sve su to bile besmislice, što sam ubrzo i sam shvatio spustivši se na koljeno kraj kreveta i poslušao njezino ravnomjerno disanje. Ali to me uznemirilo i pokazalo mi stanje vlastitog uma. Vratio sam se u dnevnu sobu, prelistao telefonski imenik i nazvao još nekoliko ljudi.

Bravar je stigao oko deset sati. Objasnio sam mu točno što želim i donio je nekoliko modela između kojih sam mogao izabrati. Započeo je s radom u kuhinji. Bio je već napola gotov i u dnevnoj sobi kad sam je čuo kako se miče. Otišao sam u spavaću sobu.

Rekla je: "Kakva je to buka? Isprva sam pomislila da koristiš usisavač."

"To je bušilica. Dao sam ugraditi nove brave. Koštat će skoro četiri stotine dolara. Hoćeš li napisati ček?"

"Radije bih mu dala gotovinu." Otišla je do stolića, izvadila omotnicu iz gornje ladice. Brojeći novčanice, rekla je: "Četiri stotine dolara? Sto kupujemo, sef?"

"Policijske brave."

"Policijske brave?" Podignula je obrvu. "Da drže policiju vani? Ili da je zadrže unutra?"

"Štogod ti odlučiš."

"Evo ti petsto", rekla je. "Uzmi račun, može?"

"Da, gospodo."

"Ne znam što moj knjigovođa radi s njima, ali jako je osjetljiv na račune."

Otuširala se dok sam ja izašao i radio bravaru društvo. Kad je završio, platio sam mu, uzeo račun i stavio ga na stolić za kavu zajedno s ostatkom novca. Izašla je obučena u vrećaste hlače kupljene u butiku Banana Republic i crvenoj majci kratkih rukava s epoletama i metalnim gumbima.

55

Pokazao sam joj kako će se služiti bravama. Dvije su bile na ulaznim vratima i jedna na kuhinjskim.

"Mislim da je tako ušao prije dvanaest godina", rekao sam pokazujući na pomoćna vrata u kuhinji. "Mislim da je ušao u zgradu na pomoćni ulaz i popeo se stražnjim stepenicama. Tako je bez

problema prošao kraj vratara. Imaš bravu na tim vratima, ali možda nisu bila zaključana. Ili je možda imao ključ."

"Nikada se njima ne služim."

"Znači ne znaš jesu li bila zaključana?"

"Ne, zapravo ne. Ona vode do pomoćnog dizala i zatim do peći za spaljivanje smeća, ali ja ne volim prolaziti kraj hladnjaka vukući veliku vreću smeća, pa obično izlazim na ulazna vrata i idem okolnim putem."

"Kad je prvi puta bio ovdje", rekao sam, "mogao se ušuljati u kuhinju i otključati ta vrata. Ona bi tada mogla biti otključana oba puta kad je ušao u stan. I nakon toga bi ostala otključana, kad bi ih ti koristila, ali bi li ti to primijetila?"

"Mislim da ne bih. Samo bih pomislila kako sam ih zaboravila zaključati zadnji put kad sam ih upotrijebila."

"Pa, sad ih neko vrijeme ne trebaš uopće koristiti." Pokazao sam joj kako brava radi, čeličnu šipku koja je išla skoro od sredine vrata i ulazila u njihov okvir. "Ovaj je ključ otključava i zaključava", rekao sam, "ali savjetujem ti da je stalno držiš zaključanom. Izvana je se ne može otključati. Rekao sam mu da je ugradi bez cilindra s vanjske strane. Nikad ne ulaziš ovim putem, zar ne?"

"Ne, naravno da ne."

"Onda su sada vrata trajno zapečaćena, ali možeš ih otključati i izaći, ako ikada moraš izaći u žurbi. Ali, u tom slučaju ih ne možeš zaključati za sobom. Običnu bravu možeš zaključati, ali ne i policijsku."

"Ne znam imam li uopće ključ od tih vratiju", rekla je. "Nemoj se brinuti. Stalno će biti zatvorena, a zaključat ću i

56

običnu i policijsku bravu."

"Dobro." Vratili srno se u dnevnu sobu. "Ovdje sam mu rekao da ugradi dvije policijske brave. Jednu na istom principu kao i u kuhinji, policijska brava koju možeš otključati ili zaključati samo iznutra, bez cilindra na vanjskoj strani. Tako vani nema brave koju bi se moglo obiti. Kad si u stanu s obje zaključane brave, nema načina da netko uđe bez ovna za rušenje bedema. Kad izađeš, možeš drugu policijsku bravu zaključati ključem. Ovo je njezin ključ, ovaj s kvržicama. Ključanicu je navodno nemoguće obiti, a i sam ključ je

nemoguće duplicirati običnom opremom, tako da bi bilo dobro ne izgubiti ga, jer će u tom slučaju tvoj stan biti osiguran protiv svakog, uključujući i tebe."

"Dobra ideja."

"Ovdje si dobro zaštićena", rekao sam. "Stavio je poklopac na ključanicu da je se ne bi moglo izbiti, a i sama je ključanica od nekog materijala kroz koji se ne može bušiti. Kad je to radio, rekao sam mu da ugradi sličnu zaštitu i na običnu bravu. Ovo je vjerojatno pretjerivanje, posebno ako planiraš odletjeti na Barbados, ali mislio sam da si to možeš priuštiti. A morala bi imati poštene brave, s ili bez Motleya."

"Kad ga već spominješ..."

"Nije mrtav, niti je u zatvoru."

"Kad je izašao?"

"U srpnju. Petnaestog."

"Kojeg srpnja?" Pogledala me i razrogačila oči. "Ovog srpnja? Dobio je jednu do deset i odslužio dvanaest godina?"

"Nije baš bio uzoran zatvorenik."

"Mogu li te zadržati duže od izrečene kazne? Nije li to kršenje prava?"

"Ne, ako si jako zločest. Takve se stvari povremeno događaju. Možeš otići u zatvor na devedeset dana i ostati tamo četrdeset godina."

"Bože", rekla je. "Izgleda da ga zatvor nije rehabilitirao."

"Čini se da nije."

57

"Izašao je u srpnju. To mu daje dovoljno vremena da sazna gdje je Connie i, i..."

"Pretpostavljam da je tako."

"I dovoljno vremena da izreže članak iz novina i pošalje mi ga. I vremena da čeka dok u meni raste strah. Njega strah uzbuđuje, znaš."

"Sve bi to još uvijek mogla biti slučajnost."

"Kako?"

"Onako kako smo sinoć rekli. Njezina je prijateljica znala da si joj ti prijateljica i željela te obavijestiti što se dogodilo."

"I nije poslala poruku? Niti napisala povratnu adresu?"

"Ljudi se ponekad ne žele miješati."

"A otkud newyorški žig?"

I taj sam problem riješio ležeći na kauču i promatrajući nebo nad Long Islandom. "Možda nije imala tvoju adresu. Možda je stavila isječak u kovertu i poslala ga nekome koga poznaje u New Yorku i zamolila nju ili njega da potraži tvoju adresu i pošalje ti članak."

"To je malo pretjerano, ne misliš li?"

Činilo mi se mogućim dok sam ležao i promatrao svitanje. Sad je zvučalo pomalo nategnuto.

I činilo se još manje vjerojatno sat kasnije, kad sam se vratio u svoj hotel. U mojem pretincu nije bilo poruka, ali dok sam to provjeravao, pokupio sam pisma koja sam ostavio tamo prošle noći. Dobio sam nekoliko kataloga, jedan račun kreditne kartice i omotnicu bez povratne adrese, na kojoj je moje ime i adresa bilo napisano kemijskom olovkom tiskanim slovima.

Bio je to isti članak iz istih novina. Stigao je bez ikakve popratne poruke, ničega napisanog na rubovima. Nešto me nagnalo da pročitam cijeli članak, riječ po riječ. Kao kad gledate tužni stari film, nadajući se da će ovaj put imati sretan završetak.

58

Kompanija United imala je stalan let s La Guardie u 1:45, koji je u Cleveland trebao sletjeti u 2:59- Stavio sam čistu košulju, čiste čarape i rublje u kofer zajedno s knjigom koju sam pokušavao čitati i odvezao se taksijem do zračne luke. Uranio sam, ali nakon što sam nešto pojeo u kantini, pročitao Time i nazvao Elaine, nisam morao dugo čekati.

Uzletili smo na vrijeme i sletili pet minuta ranije na Cleveland-Hopkins International aerodrom. Hertz je imao auto koji sam rezervirao, ford tempo, i službenica mi je dala mapu tog područja, na kojoj je označila put do Massillona žutim flomasterom. Slijedio sam njezine upute i stigao do cilja za nešto više od sata.

Putem mi je palo na pamet da je baš dobro što je vožnja jedna od onih stvari koje se ne zaboravljaju, jer sam jako malo vozio u proteklih nekoliko godina. Ako se dobro sjećam, zadnji put sam sjedi za volanom prije više od godinu dana. Prošlog listopada smo Jan Keane i ja iznajmili auto i odvezli se u okolicu Lancastera u Pennsvlvaniji, gdje smo proveli produženi vikend tijekom kojeg smo

skupljali lišće, posjećivali ruralne gostione i jeli hranu pennsvlvanijskih Nizozemaca³. Sve je počelo dobro, ali u to smo vrijeme imali problema i pretpostavljam da je taj vikend bio pokušaj da ih riješimo, a to je velik teret za pet dana u prirodi. Prevelik, ispostavilo se, jer smo oboje bili ogorčeni i mrzovoljni

59

vraćajući se u grad. Znali smo da je svršeno, i to ne samo vikend. U tom smisli bi se moglo reći da je izlet ispunio svrhu, iako ne onu koju smo mi imali na umu.

Policijski stožer u Massillonu nalazio se u modernoj zgradi u centru grada, u Aveniji Tremont. Ostavio sam Tempo na parkiralištu na ulici i pitao časnika na ulazu za poručnika Havliceka, za kojeg se ispostavilo da je krupan čovjek s kratko pošišanom smeđom kosom i nekoliko kilograma previše na truhu i podbratkom. Nosio je smeđe odijelo i kravatu sa smeđe-zlatnim prugama. Imao je vjenčani prsten na za to predviđenom prstu i masonski prsten na drugoj ruci.

Imao je vlastiti ured, sa slikama svoje žene i djece na stolu, a na jednom zidu uokvirene svjedodžbe građanskih udruga. Pitao me kakvu kavu pijem i sam mi ju je donio.

Rekao je: "Tri su me stvari mučile kad ste jutros nazvali, pa dajte da vidimo jesam li razumio. Vi ste pripadnik newyorške policije?"

"Bio sam."

"I sada radite kao privatni detektiv?"

"Za tvrtku Reliable", rekao sam i pokazao mu posjetnicu. "Ali ovaj se slučaj njih ne tiče i nemam klijenta. Ovdje sam zato što mislim da se ubojstvo obitelji Sturdevant može povezati s jednim mojim starim slučajem."

"Koliko starim?"

"Dvanaest godina."

"Kad ste još bili policajac."

"Točno. Uhitio sam čovjeka koji je bio poznat po nasilju nad ženama. Ispalio je nekoliko metaka prema meni iz .25-kalibarskog pištolja, što je bila glavna optužba protiv njega,

³ Pennsilvanian Dutch, odnosno Nizozemci su stanovništvo, pretežno istočnog ruralnog dijela države Pennsilvanie, čiji se način života malo razlikuje od života njihovih predaka koji su emigrirali u SAD u 18. stoljeću.

no nagodio se i bio optužen za blaži zločin, napad. Sudac ga je osudio na manju kaznu nego što sam ja smatrao da on zaslužuje, no on je upao u nevolje u zatvoru i izašao tek prije četiri mjeseca."

"Pretpostavljam da smatrate da je šteta što je uopće izašao."

"Upravitelj zatvora Dannemora kaže da je sigurno ubio dva tamošnja zatvorenika, te da su s razlogom sumnjali da je počinio još tri ili četiri ubojstva."

"Zašto je onda na slobodi?" Odgovorio je na vlastito pitanje. "Iako postoji razlika između toga kad znate da je netko nešto učinio i kad to možete dokazati, pa pretpostavljam da to dvostruko vrijedi u zatvoru." Odmahnuo je glavom i otpio gutljaj kave. "Ali kako se on spetljao s Philom Sturdevantom i njegovom suprugom? Oni nisu ljudi koji bi se kretali u istom svijetu kao i on."

"Gospođa Sturdevant je u to vrijeme živjela u New Yorku. To je bilo prije nego što se udala i bila je žrtva Motleyevog nasilja."

"To mu je ime? Motley?"

"James Leo Motley. Gospoda Sturdevant - tada se zvala gospođica Cooperman - dala je izjavu u kojoj je optužila Motleya za napad i iznuđivanje novca. Nakon što je osuđen, zakleo se da će joj se osvetiti."

"To baš nije čvrst dokaz. Prošlo je otad dvanaest godina."

"Otprilike toliko."

"A sve što je ona učinila bilo je da je dala izjavu policiji?"

"Još je jedna žena učinila to isto. Jučer je ovo primila putem pošte." Dao sam mu isječak iz novina. Zapravo sam mu dao isječak koji sam ja dobio, ali nisam vidio u čemu je razlika.

"Pa, da", rekao je. "O tome su pisali u Evening Registeru."

"Poslan je samo isječak u omotnici bez povratne adrese. I poslano je iz New Yorka."

"Iz New Yorka. Nije bio samo žig udaren u New Yorku, ali označeno je da se vidi da je poslano odavde."

"Tako je."

Neko je vrijeme razmišljao o tome. "Pa, razumijem zašto ste mislili da je potrebno sjesti na avion", rekao je, "ali još uvijek ne vidim kako je vaš gospodin Motley mogao biti odgovoran za ono što se neku

večer dogodilo u Walnut Hillsu. Osim ako je slao hipnotičke radio valove koje je Phil Sturdevant primao putem svojih plombi."

"Znači slučaj je zatvoren?"

"Tako se čini. Želite li pogledati mjesto zločina?"

"Bih li mogao?"

"Ne vidim zašto ne. Negdje imamo ključ od kuće. Samo da ga nađem pa ću vas tamo odvesti i provesti vas kroz kuću."

Kuća Sturdevantovih bila je na kraju slijepe ulice koja je bila u izgradnji i sastojala se od skupih kuća s velikim zemljištima. Bila je to jednokatnica s kosim krovom i eksterijerom od kamena i čempresa. Zemljište je bilo lijepo ukrašeno zimzelenim drvećem, a uz rub je bio red živice.

Havlicek je parkirao pred ulazom i otključao ulazna vrata vlastitim ključem. Kroz glavni smo hodnik ušli u dnevnu sobu s poprečnim gredama na stropu, kao u katedrali. Kamin se protezao dužinom cijelog jednog zida. Činilo se da je napravljen od istog kamena koji je bio s vanjske strane kuće.

Široki sivi sag protezao se čitavom dnevnom sobom, a tu i tamo su na njemu bili postavljeni manji orijentalni tepisi. Jedan od njih se protezao ispred kamina. Obris tijela u kredi bio je nacrtan na tom tepihu, ali dio se nogu protezao i na veliki sag.

"Tu smo ga našli", Havlicek je rekao. "Prema našoj rekonstrukciji događaja, prekinuo je telefonski poziv i otišao do kamina. Vidite stalak za oružje. Tu je držao pušku za lov na jelene i .22 kalibarsku, zajedno s dvanaestkalibarskom puškom kojom se ubio. Naravno, uzeli smo obje puške iz sigurnosnih razloga, kao i dvanest kalibarsku. Morao je stajati

62

upravo ovdje i staviti cijev u usta i pritisnuti okidač. I možete vidjeti kakvu je zbrku napravio, krv i komadići kostiju i tome slično."

"I tu je pao? S licem prema gore?"

"Točno. Puška je ležala kraj njega, otprilike tamo gdje smo je i očekivali naći. Ova kuća sad ostavlja dojam kosturnice, zar ne? Dođite, pokazat ću vam gdje smo pronašli ostale."

Djeca su ubijena u svojim krevetima. Svako je dijete imalo vlastitu sobu i u svakoj sam od njih vidio posteljinu natopljenu krvlju i još jedan obris tijela napravljen kredom, jedan manji od drugog. Svo je

troje djece ubijeno istim kuhinjskim nožem, kao i njihova majka, koji je pronađen u kupaonici u sklopu spavaće sobe roditelja. U toj su sobi pronašli tijelo Connie Sturdevant. Krvava posteljina pokazivala je da je ubijena u krevetu, ali je obris tijela bio na podu, ni pola metra udaljen od kreveta.

"Pretpostavljamo da ju je ubio u krevetu", rekao je Havlicek, "i onda je bacio na pod. Bila je odjevena u spavaćicu, pa je očito spavala, ili barem bila u krevetu."

"Kako je Sturdevant bio obučen?"

"U pidžamu."

"S papučama na nogama?"

"Mislim da je bio bos. Možemo provjeriti na fotografijama. Zašto pitate?"

"Samo si pokušavam predočiti događaj. S kojeg vas je telefona nazvao?"

"Ne znam. Imali su aparate po cijeloj kući i koji god da je upotrijebio, spustio je slušalicu."

"Jeste li pronašli krvave otiske prstiju na bilo kojem od telefona?"

"Ne."

"Je li imao krvi na rukama?"

"Sturdevant? Bio je obliven krvlju, za ime Boga. Raznio si je veći dio glave po cijeloj sobi. U tom slučaju obično izgubite dosta krvi."

63

"Znam. Je li sva krv bila njegova?"

"Na što ciljate? O, trenutak, shvaćam što pokušavate reći. Mislite da je na njemu trebalo biti i njihove krvi."

"Čini se da su svi dosta krvarili. Pretpostavljam da bi nešto od te krvi ostalo i na njemu."

"Bilo je krvi u slivniku u kupaonici, gdje je vjerojanto oprao ruke. A je li imao na sebi krvi koju nije mogao oprati, kao, na primjer, s pidžame, ne znam. Ne znam čak bismo li mogli razlikovati njihovu krv. Moguće je da svi imaju istu krvnu grupu."

"Postoje danas i precizniji testovi."

Kimnuo je. "Usporedbe strukture DNK i takve stvari. Čuo sam za to, naravno, ali nije nam se činilo da ima potrebe za detaljnim forenzičnim nalazom. Čini mi se da razumijem što želite reći. Ako je na njemu bila samo njegova krv, kako ih je sve ubio bez da bude

umaljan njihovom krvlju? Ali bio je, našli smo mjesto gdje se pokušao oprati."

"U tom bi se slučaju nešto stranih krvnih stanica moralo nalaziti na njemu."

"Kad kažete stranih, mislite ne njegovih. Zašto? O, zato što znamo da je bilo krvi na njemu koju je htio oprati, a nikada se ne može sprati svu. Pa zato, ako nema njihove krvi na njegovim rukama i odjeći, i ako nađemo tragove njihove krvi u slivniku u kupaonici, znači da ih je ubio netko drugi." Namrštio se i razmislio o tome. "Kad bi na mjestu zločina barem nešto čudno izgledalo", rekao je. "Da smo imali ikakav razlog da posumnjamo da je riječ o nečemu drugome od onoga kako se čini da se sve dogodilo, vjerojatno bismo pažljivije pogledali dokaze. Ali za ime Boga, čovječe, nazvao nas je i rekao nam što je učinio. Poslali smo ophodnju i pronašli ga mrtvog. Kad imaš priznanje i ubojicu koji si je sam oduzeo život, to obično zatvori dalju istragu."

"To mi je jasno", rekao sam.

"I nisam ovdje danas vidio ništa zbog čega bih promijenio mišljenje. Vidjeli ste lokot na ulaznim vratima.

64

Mi smo ga stavili jer smo morali silom ući kad smo prvi puta ulazili. Vrata su bila zaključana i postavljen lanac, onako kako se ljudi zaključavaju kad idu spavati."

"Ubojica je mogao izaći na druga vrata."

"Stražnja su vrata bila zaključana na isti način, iznutra."

"Mogao je izaći kroz prozor i zatvoriti ga za sobom. To ne bi bilo jako teško. Sturdevant je vjerojatno već bio mrtav kad je ubojica vama telefonirao. Snimate li automatski sve pozive koje primete?"

"Ne. Bilježimo ih, ali ih ne snimamo. Rade li to u New Yorku?"

"Postoji traka s pozivima na broj 911."

"Onda je šteta da ovo nije učinio u New Yorku", rekao je, "pa bi onda postojala traka, a vaš bi medicinski istražitelj mogao reći što je tko od njih doručkovao. No, bojim se da smo mi ovdje malo zaostali."

"Nisam to rekao."

Na trenutak se zamislio. "Ne", rekao je, "stvarno niste."

"U New Yorku se ne snimaju pozivi u svaku posebnu policijsku postaju, barem se nisu snimali dok sam ja radio u policiji. A pozive

na 911 počeli su snimati tek kad se pokazalo da su tamošnji službenici nesposobni i stalno čine greške. Ne pokušavam s vama razgovarati kao gradski momak s provincijskim, poručnice. Mislim da mi ne bismo istražili taj slučaj ništa detaljnije od vas. Ustvari, najveća razlika između načina na koji se vi ponašate i onoga kako bi se ponašali u New Yorku je u tome što ste vi bili jako susretljivi i ljubazni sa mnom. Da policajac ili bivši policajac dođe odnekuda u New York s pričom koju sam ja vama ispričao, poljubio bi mnoga vrata."

Tada nije na to odgovorio. Kad smo se vratili u dnevnu sobu, rekao je: "To mi se ne čini kao loša ideja, snimanje primljenih poziva. Ne bi bilo ni skupo. Kako bi nam to pomoglo u ovom slučaju? Mislite na provjeru glasa, ali za to bi vam trebala snimka Sturdevantovog glasa s kojim biste

65

onda to usporedili."

"Je li imao telefonsku sekretaricu? Možda je on snimio poruku na njoj."

"Mislim da nije. Te mašine nisu baš popularne kod nas. Naravno, mogao bi negdje postojati zapis njegovoga glasa. Na nekom kućnom videu ili nečem sličnom. Iako ne znam bi li se mogla napraviti usporedba s takvom snimkom. Ne vidim zašto ne."

"Da ste snimili poziv", rekao sam, "jednu biste stvar mogli lagano ustanoviti. Mogli biste saznati je li taj glas Motleyev."

"Pa, to bi se moglo učiniti", rekao je. "Na to nisam ni pomislio, ali ako već imate osumnjičenog, onda bi to imalo neki značaj, zar ne? Kad biste imali snimljen poziv i kad bi glas na njemu odgovarao glasu vašeg gospodina Motleya, mogli biste mu staviti omču oko vrata, zar ne?"

"Ne dok ne dobijemo novog guvernera."

"Točno. Vaš trenutno stalno stavlja veto na smrtnu kaznu. Ali, kako da kažem, uhvatili biste ubojicu." Odmahnuo je glavom. "Kad smo već kod snimke glasova, vjerojatno pogađate da nismo uzimali ni otiske prstiju."

"Zašto i biste? Sve se činilo prilično jasnim."

"Mnoge stvari činimo rutinsku kad nema baš neke potrebe za njima. Šteta što nismo i to učinili."

"Imam osjećaj da Motley nije ostavio otiske."

"Ipak, bilo bi lijepo to znati. Mogao bih sada pozvati ekipu da to učini, ali do sada je već ovuda prošlo toliko ljudi da sumnjam da bismo nešto pronašli. Osim toga, to bi značilo ponovno otvaranje slučaja, a moram reći da mi niste dali razloga za to." Stavio je palce za pojas i pogledao me. "Stvarno mislite da je on to učinio?"

"Da."

"Imate li bilo kakav dokaz koji bi podržavao tu sumnju? Novinski isječak i newyorški poštanski žig mogu vas navesti da se zamislite, ali ne mijenjaju dojam čitave situacije."

66

Razmišljao sam o tome dok smo izlazili iz kuće. Havlicek je zatvorio vrata i zaključao lokot. Bilo je zahladilo, a breze su bacale dugačke sjene po livadi. Pitao sam kad su se ubojstva dogodila. Rekao mi je u srijedu navečer.

"Znači, prošlo je već tjedan dana."

"Proći će za nekoliko sati. Poziv je stigao oko ponoći. Mogu saznati točno u minutu, ako vam je važno, jer zapisujemo pozive, kao što sam rekao."

"Samo sam se pitao kojeg datuma", rekao sam. Nisam to mogao vidjeti u isječku. Pretpostavljam da je članak objavljen u večernjem izdanju u četvrtak."

"Točno. I nastavci su objavljeni u sljedećih nekoliko dana, ali nećete ništa iz njih saznati. Ništa se novo nije saznalo, pa nisu imali o čemu pisati. Samo da su ljudi iznenađeni, te da nije bilo naznaka da je on pod takvim stresom. Uobičajene stvari koje čujete od prijatelja i susjeda."

"Kakve je preglede obavio mrtvozornik?"

"Takve stvari za nas obavlja šef patologije u bolnici. Mislim da nije napravio puno, osim što je pregledao tijela i potvrdio da su rane u skladu s onim što smo mi pretpostavljali. Zašto?"

"Jesu li vam tijela još uvijek dostupna?"

"Mislim da još nisu otpuštena. Nismo baš sigurni kome bismo ih izručili, u tome je problem. Imate li nešto konkretno u vidu?"

"Pitao sam se je li možda tražio sjeme."

"Isuse Bože. Mislite da ju je silovao?"

"Moguće je."

"Nije bilo znakova borbe."

"Pa, on je jako snažan, a možda se nije niti pokušala obraniti. Pitali ste za dokaze koji bi potvrđivali moje sumnje. Ako bi postojalo sjeme, te ako bi laboratorijska analiza pokazala da ono nije Sturdevantovo.

"To bi potvrđivalo nešto, svakako. Čak biste ga možda mogli usporediti sa sjemenom vašeg osumnjičenog. Kažem

67

vam, neću se niti ispričavati zbog toga što nisam zatražio takve opise. To je valjda zadnje što bi mi palo na pamet."

"Ako još uvijek imate tijela..."

"Možemo ga zamoliti da sada obavi te testove. Toga sam se već sjetio. Pretpostavljam da se nije istuširala u posljednjih nekoliko dana, a vi?"

"Mislim da nije."

"Pa, pođimo saznati", rekao je. "Da vidimo možemo li uhvatiti doktora prije no što ode kući na večeru. Bože, njegova profesija mora da stvarno čovjeku oduzme tek. Policijski posao je dovoljno grozan. Iako se može reći da se ja dobro držim, zar ne?" lupnuo se rukam po truhu i skrušeno nasmiješio. "Hajdemo", rekao je. "Možda nam se posreći."

Patolog je otišao kući. "Doći će sutra ujutro u osam", rekao je Havlicek. "Rekao si da ćeš prespavati ovdje, nisi li, Matt?"

Sad smo već bili na ti. Rekao sam da imam rezerviran let za sutra popodne.

"Najbolji je motel The Great Western", rekao je. "Nalazi se istočno od grada, na Lincolnovom putu. Ako voliš talijansku hranu, nećeš se razočarati u Paduli, koji je tu odmah na Prvoj ulici, a i u motelu postoji restoran koji nije loš. Ili, imam i bolju ideju, nazvat ću ženu i pitati je može li postaviti dodatni tanjur na stol."

"To je jako lijepo od tebe", rekao sam, "ali mislim da ću se ispričati. Prošle sam noći spavao neka dva sata i bojim se da bih mogao zaspati za stolom. Ali rado bih te sutra odveo na ručak."

"Morat ćemo se posvađati oko toga tko će platiti, ali pristajem. Hoćeš da se nađemo ujutro i zajedno odemo k doktoru? Je li ti osam prerano?"

"Osam je prihvatljivo", rekao sam.

Pokupio sam auto s parkirališta na kojem sam ga ostavio i pronašao motel koji mi je preporučio. Dobio sam sobu na drugom katu i otuširao se, a zatim gledao vijesti na CNN-

68

u. Imali su uvedenu kablovsku televiziju i hvatali trideset programa. Nakon vijestio sam počeo mijenjati kanale i naišao na boksački meč na jednom od programa za koji nikada nisam čuo. Dvojica hispanaca u welter kategoriji koji su većinu vremena provodili u klinču. Gledao sam meč sve dok nisam shvatio da uopće ne obraćam pažnju na to što gledam. Otišao sam u restoran, pojeo teleći odrezak s pečenim krumpirom, popio kavu i vratio se u sobu.

Nazvao sam Elaine. Javila se njezina sekretarica, ali kad sam se predstavio podignula je slušalicu i isključila stroj. Bila je dobro, rekla je, sjedila je iza svojih barikada i čekala. Za sada nije primila nikakav neugodan telefonski poziv, niti je išta neobično stiglo poštom. Rekao sam joj što sam učinio i da ću sutra ujutro posjetiti patologa, te da ću ga zamoliti da potraži tragove sjemena.

"Neka provjeri i straga", rekla je.

Još smo malo razgovarali. Zvučala je u redu. Rekao sam joj da ću je nazvati kad se vratim u grad, a onda smo prekinuli, pa sam se bavio daljinskim upravljačem, no nisam našao ništa što bi me zaintrigiralo.

Izvadio sam svoju knjigu iz kofera. Samomu sebi Marka Aurelija. Predložio mi ju je Jim Faber, moj vodič u društvu liječenih alkoholičara, citirajući neke od rečenica koje su zvučale zanimljivo, pa sam se jednog dana zaustavio u knjižari Strand i kupio primjerak objavljen u Modernoj biblioteci, koji je koštao svega nekoliko dolara. Dojmila me se kao sporovozeća. Neke stvari koje je pisao su mi se sviđale, no ponekad sam imao problema u praćenju njegovih misli, a kad bih onda konačno našao rečenicu koja mi je sve objasnila, morao bih odložiti knjigu i razmišljati o tome pola sata.

Ovaj sam puta pročitao jednu ili dvije strane i onda naišao na sljedeći odlomak: Sve što se događa, događa se pravedno. Ovu ćeš istinu razumjeti kada se nad njom duboko zamisliš4.

4 Marko Aurelije, Samomu sebi. S grč. preveo i obradio Zvonimir Milanović

69

Zatvorio sam knjigu i odložio je na stolić kraj sebe. Pokušao sam zamisliti događaje u kući Sturdevantovih otprije tjedan dana. Nisam bio siguran kojim ih je redom poubijao, ali zamislio sam da je Sturdevanta uklonio prvog, jer bi mu on predstavljao najveću opasnost.

Ipak, pucanj bi probudio sve ostale. Zato je možda prvo otišao u dječje sobe, silazeći hodnikom, idući iz sobe u sobu, ubadajući oba dečka, pa onda i djevojčicu.

A onda Connie? Ne, nju je sačuvao za kraj. Oprao se u kupaonici njihove spavaće sobe. Pretpostavimo da ju je svezao, odveo njezinog supruga u dnevnu sobu prijeteci mu nožem ili pištoljem, ubio ga hicem iz puške, a onda se vratio i obradio Connie. I pritom je silovao? Pa, sutra ću to saznati, ako se prisutnost sjemena može odrediti nakon tjedan dana.

Onda je obavio telefonski poziv, a onda brzo prošao po kući, brišući otiske prstiju. I, na kraju, brz i nečujan izlazak kroz prozor, nakon čega je nestao. Pet je ljudi ubijeno, od kojih troje male djece. Čitava je obitelj nestala zato što je prije dvanaest godina žena dala izjavu protiv muškarca koji ju je napastvovao.

Sjetio sam se Connie. Prostitucija nije nužno grozno zanimanje, ne na način na koji su se njome bavile ona i Elaine, sa stanom u finom dijelu grada i pristojnom klijentelom. Ali, ona je dobila priliku i za puno bolji život, i živjela ga je u kući u Walnut Hillsu.

A onda je završen. I Isuse, kako je završio...

Sve što se događa, događa se pravedno. Možda bi bilo lijepo kad bih došao do točke koja bi to učinila istinitim, ali još je nisam dosegnuo. Možda samo nisam gledao dovoljno usko.

Ujutro sam primio naručeni poziv za buđenje i odjavio se nakon doručkao. Točno u osam predstavio sam se policajcu na ulazu. Bilo mu je rečeno da ću doći i poslao me u Havlicekov ured.

Ovog je jutro nosio sivo odijelo i još jednu prugastu

70

kravatu, ovaj put crveno-mornarskoplavu. Zaobišao je stol kako bismo se rukovali i pitao me jesam li već popio kavu. Rekao sam da jesam.

"Onda možemo otići k doktoru Wohlmuthu", rekao je.

Pretpostavljam da u Massillonu ima i starijih građevina, ali sve što sam prilikom svog kratkog boravka vidio izgledalo je kao da je izgrađeno prije deset godina. Bolnica je bila nova, zidovi okrečenu svježim pastelnim bojama, a podovi sterilno čisti. Odjel za patologiju nalazio se u podrumu. Sišli smo nečujnim dizalom i prošli jednim hodnikom. Havlicek je znao put i ja sam ga samo slijedio.

Ne znam zašto, ali doktora Wohlmutha sam zamišljao kao mrzovoljnog starog gada koji je već prije nekoliko godina bio zreo za mirovinu. Ispalo je da ima otprilike trideset i pet godina, dugu, ravnu plavu kosu, uvučenu bradu i otvoreno dječjačko lice kao da je stigao s neke od naslovnica Normana Rockwella⁵. Rukovali smo se kad nas je Havlicek upoznao, a onda je junački podnosio vizite Šaljivih policajaca i patologa. Kad ga je Havlicek pitao je li pronašao tragove sjemena, ili bilo kakav dokaz o nedavnoj seksualnoj aktivnosti na tijelu Cornelije Sturdevant, nije se libio pokazati da ga je to pitanje iznenadilo.

"Pa, kvragu", rekao je, "nisam znao da ih trebam tražiti."

"Postoji mogućnost da je slučaj kompliciraniji nego što se isprva činilo", rekao sam. "Je li tijelo još uvijek kod vas?"

"Svakako."

"Biste li mogli provjeriti?"

"Ne vidim zašto ne? Ona nikamo ne ide."

Već je napola izašao kad sam se prisjetio svog razgovora s Elaine. "Provjerite analni kao i vaginalni otvor", predložio sam. Stao je upola koraka, ali se nije okrenuo, pa ne znam kakav je izraz imao na licu.

⁵ Norman Rockwell je američki ilustrator iz prve polovice 20. stoljeća, najpoznatiji po naslovnicama časopisa Saturday Evening Post

71

"U redu", rekao je.

Tom Havlicek i ja sjeli smo i čekali ga. Wohlmuth je imao nekoliko obiteljskih fotografija u prozirnoj plastičnoj i

kocki na stolu. To je nadahnulo Toma da mi ispriča kako Harvey Wohlmuth ima divnu ženu. Divio sam se fotografijama, pa me pitao jesam li i ja obiteljski čovjek.

"Bio sam", rekao sam. "Brak nije potrajao."

"O, žao mi je."

"To je bilo davno. Preudala se, a dečki su već skoro odrasli. Jedan se još školuje, drugi je u vojsci."

"Jesi li u kontaktu s njima?"

"Ne onoliko koliko bih htio."

To je zaustavilo razgovor, pa je nekoliko trenutaka vladala tišina, no on je spasio stvar i počeo pričati o svojoj djeci, sinu i kćerki, koji su oboje išli u srednju školu. S

obiteljskih smo tema prešli na policijske i ubrzo smo postali dva stara policajca koji prepričavaju iskustva. O tome smo pričali i kad se Wohlmut vratio izduženog lica i rekao nam da je našao tragove sjemena u anusu gospode Sturdevant.

"Pa, to si predvidio", rekao je Havlicek.

Wohlmut je rekao da on nije očekivao da će išta naći.

"Nije bilo znakova borbe", rekao je. "Nikakvih. Nema komadića kože ispod noktiju, ni modrica na šakama i podlakticama."

Havlicek je želio znati je li mogao odrediti sastav sperme i reći je li ili nije Sturdevantova.

:

"Moglo bi biti izvedivo", rekao je Wohlmut.

"Nisam siguran, s obzirom na to koliko je vremena prošlo. Ali taj

test ne možemo ovdje napraviti, to vam sa sigurnošću mogu reći. Ja bih želio poslati slike i uzorke i komadiće tkiva u bolnicu Booth memorial u Clevelandu. Oni su puno bolje

opremljeni od nas."

"Zanimat će me nalazi."

i

"I mene", rekao je Wohlmuth. Pitao sam ga ima li
još i

nešto neobično na tijelu. Rekao je da se čini da je
dobrog i
72 1

zdravlja, što mi uvijek zvuči čudno kad se spominje u opisu mrtvaca. Pitao sam ga je li primijetio kakve modrice, posebno na rebrima ili bedrima.

Havlicek je rekao. "Ne shvaćam, Matt. Sto bi modrice na tim mjestima dokazivale?"

"Motley posjeduje izuzetnu snagu u rukama", rekao sam. "Volio se služiti prstima na jednoj točki na rebrima."

Wohlmuth je rekao da nije primijetio ništa neobično, ali da modrice obično nisu bile izražene ako je žrtva umrla brzo nakon što su ozljede nanesene. Ozljedena mjesta ne mijenjaju boju sljedeći dan na isti način.

"Ali možete sami provjeriti", ponudio mi je. "Želite li vidjeti?"

Baš i nisam, ali sam ga poslušno slijedio hodnikom i kroz vrata u sobu u kojoj je bilo hladno kao u hladnjači, a slično je i mirisalo. Odveo me do stola na kojem je bilo tijelo prekriveno plahtom i prozirnom plastikom, i skinuo plahtu.

Bila je to Connie, bez sumnje. Ne znam bih li je prepoznao živu, a kamoli mrtvu, no znajući da je to ona, mogao sam vidjeti djevojku koju sam nekoliko puta upoznao prije dvanaest godina. Osjetio sam slabost duboko u želucu, ne mučninu, već duboku tugu, kao neku kiselinu.

Želio sam provjeriti ima li modrice, no bilo mi je teško oskvrnuti njezinu nagost pogledom, a nisam bio u stanju položiti ruku na nju. Wohlmuth nije imao takvih problema, što je bilo dobro, s obzirom na posao kojim se bavio. Bez rezerve je odmaknuo dojku na stranu i pipao joj rebra, i njegovi su prsti naišli na nešto. "Baš tu", rekao je. "Vidite?"

Nisam ništa mogao vidjeti. Uzeo me za ruku i usmjerio je na točno mjesto. Bila je hladna, naravno, i tijelo joj je bilo mlohavo. Shvatio sam što je pronašao; jedno mjesto na kojem je meso bilo mekše, manje otporno. No, nije bilo znakova tamnjenja.

"Rekli ste i unutarnja strana bedra? Pogledajmo. Hmmmm. Ima nešto. Ne znam je li to mjesto posebno

73

osjetljivo na bol. Nisam baš stručnjak na tom području. Ali, ovdje se nešto događalo. Hoćete li vidjeti?"

Odmahnuo sam glavom. Nisam bio voljan gledati joj među razdvojene noge, a kamoli je dodirnuti. Nisam želio ništa više vidjeti, nisam želio više biti u toj prostoriji. Havlicek se očito jednako osjećao, a Wohlmuth je to osjetio i odveo nas natrag u svoj ured.

Tamo je rekao. "Provjerio sam ima li tragova sjemena u djeci."

"Kriste!", rekao je Havlicek.

"Nisam ih našao", Wohlmuth je brzo dodao. "Ali, mislio sam da moram provjeriti."

"Nije moglo škoditi."

"Vidjeli ste ubodne rane, zar ne?"

"Teško bi mi promaknule."

"Točno" oklijevao je. "Pa, sve su nanijete sprijeda. Tri ubodne rane između rebara i jedna u srce, i svaka od njih je bila ubojita."

"Pa?"

"Sto je učinio, sodomizirao je, a onda je okrenuo i ubio?"

"Možda."

"U kojem ste je položaju našli? Je li ležala na leđima?"

Havlicek se namrštio, prisjećajući se. "Na leđima", rekao je. "Skliznula je s ruba kreveta. Probo ju je kroz spavaćicu koja joj je sezala do koljena. Sjeme je moglo biti od mnogo ranije..."

"Nemoguće je reći."

"Ili kasnije", ponudio sam. Pogledali su me. "Zamislite ovo. Ona leži na leđima i on je ubode. Zatim je okrene na trbuh, podigne joj spavaćicu i odvuče je napola s kreveta kako bi imao bolji pristup. Sodomizira je, okrene na leđa, spusti spavaćicu, i pritom ona skroz padne s kreveta. Zatim on ode u kupaonicu oprati se i pritom obriše nož. To bi objasnilo potpuni nedostatak borbe, zar ne? Ne opiru se baš kad su već mrtve."

74

"Točno", rekao je Wohlmuth. "Niti inzistiraju na predigri. Ne znam ništa o čovjeku o kojem pričate. Je li takvo ponašanje u skladu s

onim što znate o njemu? Jer mislim da se ne kosi s fizičkim dokazima."

Sjetio sam se što je Elaine rekla, o tome kako su mrtve cure jednako dobre kao i žive, ako si ih uzeo dovoljno brzo. "Dosljedno je", rekao sam.

"Znači pričate o čudovištu."

"Pa, Isuse Bože", rekao je Tom Havlicek. "Onu djecu nije ubio Sveti Franjo Asiški."

75

"James Leo Motley", rekao je Havlicek. "Pričaj mi o njemu."

"Znaš što je učinio i za što je otišao u zatvor. Što još želiš znati?"

"Koliko je star?"

"Četrdeset ili četrdeset i jednu. Imao je dvadeset i osam kad sam ga uhitio."

"Imaš li njegovu fotografiju?"

Odmahnuo sam glavom. "Vjerojatno bih mogao negdje pronaći neku, ali bila bi stara dvanaest godina." Opisao sam Motleya onako kako sam ga se sjećao, njegovu visinu i grad, crte lica i frizuru. "Ali ne znam izgleda li još uvijek tako. Sumnjam da mu se lice jako promijenilo, teško s onako izraženim crtama. Ali mogao se u zatvoru udebljati ili smršavjeti, a možda više nema istu frizuru. Sto se toga tiče, mogao je izgubiti kosu. Prošlo je dosta vremena."

"U nekim zatvorima fotografiraju zatvorenike prije puštanja."

"Ne znam rade li to u Dannemori. Raspitat ću se."

"Tamo je bio zatvoren? U Dannemori?"

"Tamo je završio. Počeo je služiti kaznu u Attici, ali je nakon nekoliko godina prebačen tamo."

"U Attici je bila ona pobuna, zar ne? Ali, to je bilo prije nego što je on tamo bio. Čini se da godine prolaze sve brže,

76

ne misliš tako?"

Ručali smo u talijanskom restoranu koji je sinoć predložio. Hrana je bila dosta dobra, no okruženje je bilo naglašeno etničkim motivima i ostavljalo je dojam kao da ste u nekoj iz scena "Kuma". Tom je odbio konobaričinu ponudu vina i koktela. "Ne pijem baš često", rekao je, "ali ti samo izvoli."

Rekao sam da je za mene malo prerano, onda se ispričao što me napustio nakon što smo otišli od Wohlmutha. "Nadam se da si imao što za raditi", rekao je. Odgovorio sam mu da sam imao priliku pročitati novine i malo prošetati gradom. "Trebao sam ti reći", rekao je, "da imamo Dvoranu slavnih igrača profesionalnog footbala u Sedamdeset sedmoj ulici u Cantonu. Ako si barem umjereni ljubitelj tog sporta, ne želiš to propustiti."

Tako smo načeli temu footbala i to se proteglo kroz kavu i desert. Massillon, rekao je, je kao Kansas za vrijeme Građanskog rata, te da se braća mogu posvađati kad se radi o ljubavi prema Brownsima, odnosno Bengalsima. A oba su kluba dobro igrala ove sezone i, ako se Kosar ne ozlijedi, oba bi mogla ući u play-off, što je bio vrhunac uzbuđenja koje bi ovaj grad mogao podnijeti. Nemoguće je da oba nastupe u Super Bowlu, s obzirom da igraju u istoj konferenciji, ali moguće je da zaigraju u konferencijskom finalu, što bi bilo stvarno zanimljivo.

"Mi smo razmišljali o sličnoj situaciji ove godine", rekao sam. "Između Metsa i Yankeesa, ali Metsi su izgubili u play-offu, a Yankeesi nisu niti stigli do njega."

"Volio bih da imam vremena pratiti baseball", rekao je, "ali jednostavno nemam. Z&football imam jer radim tek svaku drugu nedjelju i gotovo sam uvijek slobodan za utakmice ponedjeljkom navečer."

Onda se, dok smo pili kavu, vratio pravoj temi. "Pitao sam za njegovu fotografiju", rekao je, "jer mi za sada nisi dao dovoljno razloga da ponovno otvorim slučaj. Moramo

77

pričekati što će nam poslati iz laboratorija bolnice Booth u Clevelandu. Ako sa sigurnošću utvrde da sjeme pripada nekom drugom, možda će to biti dovoljan povod. Do tada imamo jedno pismo koje je poslano i primljeno u New York Cityju, a to ne znači baš puno mojem šefu u Massillonu."

"Jasno mi je."

"Pretpostavimo da si u pravu i da je ovo počinio tvoj osumnjičeni. Jučer navečer se navršilo tjedan dana otkad su ubojstva počinjena. Rekao bih da je morao biti u gradu nekoliko dana prije toga, možda čak i cijeli tjedan. Pretpostavljam da je u teoriji moguće da je on

počinio ta ubojstva istog dana kad je stigao ovdje, ali puno je vjerojatnije da je nekoliko dana ispitivao situaciju."

"Potpuno se slažem. On voli planirati, a imao je dvanaest godina da mu ideje sazriju. Mislim da bi uzeo nešto vremena."

"A grad je napustio s isječkom iz novina od četvrtka navečer, znači da je još bio ovdje kad su novine krenule u prodaju tog popodneva. Postoji kiosk u centru grada na koji to izdanje stiže u četiri, ali na većini se mjesta počnu prodavati tek u pet ili šest sati. Znači da je do tada bio ovdje, možda i prenoćio. Kad je poslano pismo?"

"U subotu."

"Znači izrezao je članak iz novina u četvrtak navečer u Massillonu i poslao ga iz New Yorka u subotu. Isporučeno je u ponedjeljak?"

"Utorak."

"Pa nije ni to loše. Ponekad pisma putuju i po tjedan dana. Znaš li što pošta i jesen imaju zajedničko?" Nisam znao. "Pola milijuna listova kojih se žele riješiti, a nikako da im to pode za rukom. Pitao sam kad je poslano, zato što da je poslano u petak, mogli bismo biti gotovo sigurni da je odletio odavde u New York. Ne 100 posto, jer se i autom može stići za deset sati, ako stvarno stisneš gas. Znaš li možda ima li auto?"

Odmahnuo sam glavom. "Ne znam niti gdje stanuje,

78

niti čime se bavi otkad su ga pustili."

"Možda bismo mogli provjeriti popise avionskih putnika. Misliš da bi se poslužio pravim imenom?"

"Ne. Mislim da bi platio gotovinom i poslužio se pseudonimom."

"Ili platio ukradenom kreditnom karticom, koja također ne bi nosila njegovo ime. Vjerojatno je odsjeo u nekom hotelu ili motelu ovdje, ali sumnjam da ćemo naći ime James Leo Motley u nekoj od knjiga gostiju, ali da imamo fotografiju, mogli bismo je pokazivati i možda bi ga netko prepoznao."

"Vidjet ću mogu li što učiniti."

"Ako je stigao avionom, trebao bi mu auto da se kreće ovuda. Mogao je doći autobusom iz Clevelanda, ali bi mu još uvijek trebao auto u Massillonu. A da bi ga iznajmio, trebaju ti vozačka dozvola i kreditna kartica."

"I njih je mogao ukrasti."

"Mogao je. Imam puno stvari za provjeriti, a uopće ne znam što bi koja od njih dokazala. Ne znam niti koliko će truda moji kolege uložiti u provjeravanje. Ako bi potvrdne vijesti stigle iz Booth Memoriala, onda bismo sigurno nešto poduzeli. Moram priznati da će naš trud najvjerojatnije biti minimalan."

"Mogu to razumijeti."

"Kad imaš na raspolaganju samo određeni broj ljudi i sati", rekao je, "i kada se radi o slučaju koji si mogao zaključiti pola sata nakon što si ga otvorio, pa, jasno ti je zašto se nitko ne bi žurio ponovno ga otvoriti."

Nakon toga mi je dao detaljne upute kako da dođem do Dvorane slavni u Cantonu. Slušao sam ga, bez da sam previše obraćao pažnju. Bio sam spreman povjerovati da je zadivljujuće, ali nisam bio raspoložen za to da kroz staklo buljim u stari dres Bronka Nagurskija i kožnu kacigu Sida Luckmana. Osim toga, morao sam vratiti Tempo u Hertz u Clevelandu, jer će mi inače naplatiti i za drugi dan.

79

Vratio sam ga i prerano. Ispalo je da je moj let prebukiran, pa su prije ulaska u avion tražili dobrovoljce koji bi prepustili svoja sjedišta i oputovali kasnijim letom, a kao nagradu su dijelili besplatan let bilo kamo u kontinentalnom dijelu Sjedinjenih Država. Nisam se mogao sjetiti nijednog mjesta na koje bih želio otići. Drugi ljudi očito jesu, jer su jako brzo dobili svoje dobrovoljce.

Svezao sam pojas, otvorio knjigu, pročitao jedan odlomak iz Marka Aurelija i brzo zaspao s knjigom u krilu. Nisam se niti pomaknuo dok se nismo počeli spuštati na La Gardiju.

Moja suputnica, koja je nosila naočale kakve nose bakice i majicu s rasprodaje, pokazala je na moju knjigu i pitala me je li to nešto poput transcendentne meditacije. Na neki način, odgovorio sam.

"Izgleda da je uspješno", rekla je sa zavišću. "Bili ste potpuno isključeni iz svega."

Vozio sam se do Manhattana autobusom, a onda podzemnom željeznicom. Još uvijek je trajala prometna špica, što je značilo da je taj način putovanja bio brži nego taksu, a dvadeset dolara jeftiniji. Otišao sam ravno u svoj hotel i provjerio poštu i poruke, među kojima nije bilo ničega važnog. Popeo sam se u sobu, istuširao,

nazvao Elaine i izvijestio je o razvoju događaja. Nismo dugo pričali, a zatim sam sišao, nešto pojeo i otišao na sastanak u crkvu Sv. Pavla.

Govornik je bio redovni član grupe, trijezan već niz godina i umjesto da je ispričao neku opširnu priču iz dana dok je pio, govorio je o tome kakva je situacija u posljednje vrijeme. Imao je problema na poslu, a jedno od njegove djece upalo je u probleme s drogom i alkoholom. Na kraju je puno pričao o prihvaćanju i to je postala neslužbena tema sastanka: sjetio sam se mudrih riječi Marka Aurelija na tu temu, kako

80

se sve događa baš onako kako i treba, i tijekom diskusije sam razmišljao da o tome progovorim i povezem to s događajima u onoj tipičnoj kući u pregradu Massillona, Ohio. Ali sastanak je završio prije nego sam dignuo ruku.

Ujutro sam nazvao Reliable i rekao im da tog dana neću moći doći na posao. To isto sam im rekao i dan ranije. Osoba s kojom sam razgovarao rekla mi je da pričekam, a onda se javio čovjek kojem sam davao izvještaje.

"Imao sam nekog posla za tebe jučer i danas", rekao je. "Mogu li te sutra očekivati?"

"Nisam siguran. Sumnjam."

"Sumnjaš. U čemu je stvar, radiš li na vlastitom slučaju?"

"Ne, radi se o nečem privatnom."

"Nečemu privatnom. A kako je s ponedjeljkom?" Oklijevao sam, i prije nego sam mogao odgovoriti rekao je: "Znaš, mnogi mogu raditi ovaj posao i bilo bi im drago da ga dobiju."

"Znam."

"Ovo nije redovan posao i ti nisi stalno zaposlen, ali ja ipak trebam ljude na koje mogu računati i koji će doći kad imam posla za njih."

"Cijenim to", rekao sam. "Mislim da nećeš moći računati na mene na neko vrijeme."

"Neko vrijeme. Koliko dugo?"

"Ne znam. Ovisi o tome kako se situacija razvije."

Usljedila je duga pauza, a onda nagli nalet smijeha. "Opet piješ, zar ne? Isuse, pa zašto nisi odmah rekao? Nazovi kad se toga riješiš, pa ću vidjeti imam li što za tebe."

U meni je počeo rasti bijes, snažan i nagao. Gušio sam se od njega dok moj sugovornik nije prekinuo vezu, a onda zalupio slušalicu. Otišao sam od telefona, a krv mi je pjevala od neumoljivog gnjeva zbog lažne optužbe. Došlo mi je da mu kažem deset različitih stvari: no, prvo ću otići tamo i baciti mu sve stolove i stolice kroz prozor. Onda ću mu reći neka promijeni moje dnevnicu u kovanice od pet centa i

81

kamo da si ih zabije. A onda...

Ali stvarno sam učinio nešto drugo. Nazvao sam Jima Fabera na posao. Saslušao me, a odnda mi se počeo smijati. "Znaš", rekao je razumno, "da nisi alkoholičar, to te uopće ne bi uznemirilo."

"Nema pravo misliti da pijem."

"Zašto je tebe briga što on misli?"

"Želiš li mi reći da se nemam pravo naljutiti?"

"Želim ti reći da si to ne možeš priuštiti. Koliko si daleko od toga da popiješ nešto?"

"Neću ništa popiti."

"Nećeš, ali si bliže tome nego što si bio prije nego si razgovarao s tim kurvinim sinom. Zapravo si to želio učiniti, zar ne? Prije nego što si umjesto toga nazvao mene."

Razmislio sam o tome. "Možda", rekao sam.

"Ali si podignuo slušalicu i sad si se već malo ohladio."

Pričali smo još nekoliko minuta i kad sam spustio slušalicu moja je ljutnja izgubila na žestini. Na koga sam stvarno bio ljut? Na tipa iz Reliablea koji mi je ponudio posao čim prestanem piti? Ne baš.

Na Motleva, odlučio sam. Motleya, koji je bio krivac za sve ovo.

Ili možda sam na sebe. Jer sam bio nemoćan da bilo što učinim.

K vragu sve. Opet sam uzeo slušalicu i okrenuo nekoliko brojeva, a onda sam otišao u Midtown North policijsku stanicu, kako bih porazgovarao s Joeom Durkinom.

Dok sam radio u policiji, nisam poznavao Joe Durkina, iako smo barem nekoliko godina bili kolege. Upoznao sam ga prije tri ili četiri godine i sada mi je bio jedan od najboljih prijatelja u newyorškoj policiji. Pomogli smo jedan drugom nekoliko puta proteklih godina. Ponekad bi on poslao klijenta meni, a ja sam ponekad otkrio nešto zanimljivo i obavijestio ga o tome.

Kad sam ga upoznao, odbrojavao je mjesece do svoje dvadesete godine u službi, jer je mislio da će otići u mirovinu čim dosegne taj magični broj. Govorio je kako ne može čekati da napusti posao i ovaj prokleti grad. Još uvijek govori iste stvari, ali broj se pomaknuo na dvadeset i pet, sada kad je napunio dvadeset godina u službi.

Godine su mu donijele kilograme na truhu i prorijedile tamnu kosu koju sada češlja preko čitave glave, a na licu mu se mogu vidjeti rumeni obrazi i popucane kapilare koje otkrivaju da puno pije. Na neko je vrijeme bio prestao pušiti, ali je opet počeo. Prepuna pepeljara počela se istresati na stol, a on je upravo pušio novu cigaretu. Ugasio ju je negdje u sredini moje priče i zapalio je novu prije nego što sam završio.

Kad sam mu sve ispričao, zavalio se u stolac i ispuhnuo tri dima u obliku kruga. Tog jutra nije bilo baš puno zraka u detektivskoj prostoriji. Krugovi su stigli do stropa, bez da su izgubili oblik.

"Vraški zanimljiva priča", rekao je.

"Nije li?"

"Taj tip u Ohio zvuči kao prilično susretljiv momak. Kako se zove, Havlicek? Nije li se tako zvao jedan igrač Celticsa?"

"Jest."

"I on se zvao Tom, ako se dobro sjećam."

"Ne, mislim da se zvao John."

"Jesi li siguran? Možda si u pravu. Je li mu ovaj tvoj u rodu?"

"Nisam ga pitao."

V

"Nisi? Istina, imao si druge stvari na pameti. Sto točno želiš učiniti, Matt?"

"Želim tog gada smjestiti tamo gdje i spada."

"Pa, točno, trudio se tamo ostati. Takav bi mogao zaraditi doživotni zatvor. Misliš da ga mogu za bilo što optužiti u Massillonu?"

"Ne znam. Znaš, posrećilo mu se kad su to proglasili

83

ubojstvom i samoubojstvom i zatvorili slučaj u trenu."

"Mislim da bismo mi to isto učinili."

"Možda, a možda i ne. Mi bismo, kao prvo, imali njegov poziv snimljen. Tako bismo mogli usporediti glasove. I rutinski bismo

napravili detaljnije preglede na svih pet tijela."

"Ali svejedno nije nužno da bismo pronašli spermiju u njezinom dupetu, osim ako bi je baš tražili."

Slegnuo sam ramenima. "Nije važno", rekao sam, "za ime Boga, znali bismo je li muž na sebi imao još nečiju krv osim svoje."

"Da, to bismo vjerojatno učinili. Osim što i mi ponekad zeznemo stvar, Matt. Dovoljno dugo si izvan svega ovog pa si zaboravio tu stranu."

"Možda."

Nagnuo se naprijed, ugasio cigaretu. "Svaki put kad prestanem s ovim stvarima", rekao je, "postanem strastveniji pušač kad im se vratim. Mislim da je prestajanje opasno po moje zdravlje. Ako ispadne da sjeme nije suprugovo, misliš da će otvoriti novu istragu?"

"Ne znam."

"Jer, jako su daleko od toga da ga mogu optužiti. Ne možeš niti dokazati da je bio u Ohiju. Imaš li pojma gdje se sada nalazi?"

Odmahnuo sam glavom. "Raspitao sam se u prometnom odjelu. Ne posjeduje auto, niti ima dozvolu."

"To su ti rekli."

"Možda su mislili da je poziv službene naravi."

Pogledao me. "Ti se, naravno, nisi predstavio kao policajac."

"Nisam im rekao da jesam."

"Mogao bi pogledati u zakon gdje piše da je zabranjeno ponašati se na način zbog kojeg bi ljudi pomislili da si policijski službenik."

"To se odnosi na slučajeve kad netko ima namjeru nekoga prevariti, zar ne?"

84

"Prevariti ili nagnati ljude da ti kažu ili učine ono što inače ne bi. Nije važno. Samo te gnjavim. Nema auto ni dozvolu. Naravno, mogao bi voziti neregistrirani automobil bez dozvole. Gdje stanuje?"

"Ne znam."

"Nije uvjetno pušten pa to ne mora nikome reći. Koja mu je posljednja znana adresa?"

"Hotel negdje kod Broadwaya, ali to je bilo prije više od dvanaest godina."

"Sumnjam da su mu čuvali sobu."

"Nazvao sam ih", rekao sam. "Za svaki slučaj."

"I nije tamo prijavljen."

"Barem ne pod vlastitim imenom."

"Da, postoji i ta mogućnost", rekao je. "Lažni dokumenti. Mogao bi imati cijeli komplet. Za dvanaest godina u zatvoru upoznao je mnogo pokvarenih ljudi. Kada je izašao, sredinom srpnja? Do sada bi mogao imati sve, od kartice American Expressa do švicarske putovnice."

"I na to sam mislio."

"Siguran si da je u gradu?"

"Mora biti."

"I misliš da će napasti i drugu djevojku. Kako se ono zove?"

"Elaine Mardell."

"A onda će srediti tebe i imat će hat-trick." Razmislio je trenutak. "Kad bismo dobili službeni zahtjev iz Massillona", rekao je, "možda bismo mogli dodijeliti nekoliko uniformiranih policajaca na taj slučaj, pokušati ga naći. Ali to je moguće jedino ako oni obnove istragu i izdaju nalog za uhićenje tog gada."

"Mislim da bi Havlicek to rado učinio", rekao sam. "Ako uspije u to uvjeriti svog šefa."

"Htio je, dok ste vas dvojica jeli tjesteninu i pričali o sportu. Sad si osamsto kilometara daleko od njega i ima milijun drugih stvari kojima se mora baviti. Lakše mu je

85

poslati te k vragu. Nitko ne voli otvarati već zatvoreni slučaj."

"Znam."

Izvadio je cigaretu iz kutije, kucnuo se njome po noktu palca i vratio je u kutiju. "A što je s fotografijom? Jesu li je imali u Dunnemori?"

"Imaju je, od kad su ga tamo prebacili prije osam godina."

"Misliš dvanaest, zar ne?"

"Osam. Prvo je bio u Attici."

"Točno, to si već rekao."

"Dakle imaju fotografiju staru osam godina. Tražio sam da mi je pošalju. Tip s kojim sam razgovarao činio se sumnjičavim. Nije bio siguran smije li to učiniti."

"Valjda nije nekako pretpostavio da si ti policajac."

"Nije."

"Ja bih mogao nazvati", rekao je, "ali ne znam hoće li to pomoći. Oni obično surađuju, ali ne možeš ih natjerati da se požure. Daju si vremena. Ali, tebi zapravo fotografija ne treba sve dok tvoj prijatelj u Ohiju ne pokrene novu istragu, što se neće dogoditi dok ne dobije novi forenzički izvještaj."

"A možda ni onda."

"Možda ni onda. Ali do tada ćeš već imati fotografiju iz Dannemore. Osim, naravno, ako ti je odlučne ne poslati."

"Ne želim toliko čekati."

"Zašto ne?"

"Zato što ga želim početi tražiti."

"I želiš fotografiju kako bi je mogao pokazivati ljudima."

"Ili crtež", rekao sam.

Pogledao me. "Zanimljiva ideja", rekao je. "Misliš na jednog od naših crtača?"

"Mislio sam da sigurno poznaš nekog tko bi prihvatio dodatni posao."

"Misliš na crno. Napraviti crtež, zaraditi nešto."

"Točno."

"Zapravo i poznajem. Znači, sjest ćeš s njim i opisivati

86

mu čovjeka kojeg nisi vidio dvanaest godina."

"To se lice ne zaboravlja."

"A-ha."

"A i u vrijeme kad je uhapšen izašla mu je slika u novinama."

"Nisi slučajno sačuvao primjerak?"

"Nisam, ali mogao bih ga potražiti na mikrofilmu u knjižnici. Osvježiti si pamćenje."

"A zatim se naći s crtačem."

"Tako je."

"Naravno, ne znaš izgleda li on još uvijek isto, nakon svih tih godina, ali barem ćeš imati sliku onoga kako je nekada izgledao."

"Crtač bi ga mogao malo postarati. Oni to mogu učiniti."

"Čudesno je što sve mogu. Možda biste se onda svo troje mogli sastati, ti i crtač i Kakoseonozove."

"Elaine."

"Tako je, Elaine."

"Nisam se toga sjetio", rekao sam, "ali to je dobra ideja."

"Pa, da, ja sam neiscrpan izvor dobrih ideja. To mi je zaštitni znak. Napamet se mogu sjetiti trojice momaka koji bi ti to mogli napraviti, ali prvo ću nazvati jednog, probati ga naći. Nećeš se uznemiriti ako će te to stajati sto dolara."

"Nimalo. I više ako treba."

"Sto bi trebalo biti i previše." Podignuo je slušalicu. "Momak na kojeg mislim je dosta dobar", rekao je. "Još važnije, mislim da će mu se svidjeti izazov."

87

Ray Galindez više je izgledao kao policajac nego umjetnik. Bio je prosječne visine i zdepast, s gustim obrvama koje su stršile iznad smeđih očiju, nalik na koker španijela. Isprva sam pomislio da je u kasnim tridesetim, ali bilo je to zbog težine koju je nosio i ozbiljnog držanja, i nakon nekoliko minuta spustio sam svoju procjenu za deset do dvanaest godina.

Kako je i dogovoreno, našao se s nama te večeri kod Elaine u pola osam. Ja sam došao ranije, kako bi ona imala vremena skuhati lonac kave i kako bi ga ja mogao popiti. Galindez nije želio kavu. Kad mu je Elaine ponudila pivo, rekao je: "Možda kasnije, gospodo. Sad bih bio zahvalan kad biste mi mogli dati čašu vode."

Zvao nas je gospodinom i gospodom, i črčkao je po bloku dok sam mu ja objašnjavao bit problema. Zatim je zatražio kratki Motleyev opis, pa sam mu ga dao.

"Ovo bi moralo upaliti", rekao je. "Vi opisujete jednu jako osebujnu osobu. To čini moj posao laganim. Najgore je kad imate svjedoka koji kaže: 'Oh, bila je to prosječna osoba, običnog izgleda, izgledao je kao i svi drugi.' To znači jednu od dvije stvari: ili je osumnjičeni imao lice na kojem se nemate za što uhvatiti ili svjedok nije stvarno vidio ono što je gledao. To se često događa kad se radi o osobama različitih rasa. Kad bijeli svjedok gleda crnog osumnjičenog vidi samo crnca. Vidio je boju, ali ne i lice.

Prije nego je započeo s crtanjem, Galindez nas je proveo kroz vježbu vizualizacije zatvorenih očiju. "Sto ga bolje vidite", rekao je, "to ćemo više detalja prenijeti na ovaj list papira." A onda me zatražio da detaljno opišem Motleva, i dok sam to činio, on je radio skicu koristeći se mekanom olovkom i Art-Gum gumaticom. Uspio sam

ranije tog popodneva otići u knjižnicu u Cetrdeset-drugoj ulici, i pronašao sam dvije Motleyeve slike u novinama, jednu snimljenu u vrijeme hapšenja, a druga je bila sa suđenja. Ne znam je li bilo potrebno osvježiti mi sjećanje, ali mislim da su pomogle pojasniti vizualnu sliku koju sam imao u glavi, kao kad restaurirajući staru sliku skidate prljavštinu koja se vremenom nakupila.

Bilo je zadivljujuće promatrati kako se lice pojavljuje na crtačem bloku. Tražio je da mu oboje govorimo što je krivo nacrtao, što bi onda izbrisao i popravio, i crtež se postepeno bio izjednačio s našim sjećanjem. Zatim, kad više nismo imali čemu prigovoriti, prebacio je crtež u sadašnjost.

"Imamo", rekao je, "čovjeka koji već izgleda starije od 28 godina. Djelomično zato što svo troje sa sigurnošću znamo da ima četrdeset ili četrdeset jednu godinu, pa su naši mozgovi činili male prerade u našem sjećanju. Ipak, možemo učiniti još neke stvari. Jedna od stvari koje se događaju s godinama je da crte lica postaju izraženije. Napravite li karikaturu neke mlade osobe za deset ili dvadeset godina slika neće izgledati tako prenaplašena. Jedan od mojih učitelja je jednom rekao da svi kad ostarimo izgledamo kao vlastite karikature. Zato ćemo mu malo povećati nos, a oči ćemo malo udubiti pod obrve." Sve je to činio dodavajući sjenu ili mijenjajući pokojnu liniju. Bilo je vrlo zanimljivo.

"A počinje se osjećati i sila teža", nastavio je. "Vuče te prema dolje na nekim mjestima." Nešto je obrisao, povukao jednu crtu. "A sada kosa. Tu smo u mraku zbog nedostatka informacija. Ima li svu kosu? Ili je ćelav poput jajeta? Jednostavno ne znamo. Ali, recimo da mu se dogodilo isto

89

što i većini ljudi, većini muškaraca, točnije, da mu se kosa počela povlačiti na tipičnim mjestima. To ne znači da će biti ćelav, niti proćelav. To znači jedino da mu se kosa malo povukla, te da ima više čelo i možda izgleda ovako."

Dodao je nekoliko crta oko očiju, bora na rubovima usana. Pojačao je izražajnost jagodičnih kostiju, udaljio crtež od sebe, napravio male promjene gumicom i olovkom.

"Onda?", rekao je. "Sto mislite? Spremno za okvir?"

Kad je završio s poslom, Galindez je prihvatio Heineken, a Elaine i ja smo podijelili Perrier. Malo je pričao o sebi, isprva nevoljko, ali Elaine je bila majstorica u izvlačenju podataka iz njega. Pretpostavljam da je to dio njezine profesije. Rekao nam je kako mu je oduvijek išlo crtanje, i da je to oduvijek uzimao zdravo za gotovo pa nikada nije razmišljao o tome da od toga napravi karijeru. Oduvijek je želio biti policajac, najdraži stric mu se time bavio, pa je pristupio prijamnom ispitu čim je završio dvije godine vojne akademije na Kingsborough Community Collegeu.

Nastavio je s crtanjem kao hobijem, radeći portrete i karikature svojih kolega, i jednog dana kad nije bilo redovnog policijskog crtača, rekli su mu da napravi crtež jednog silovatelja. To je postao glavni dio njegovog posla i uživao je u tome, ali osjećao je da ga to odvlači od pravog policijskog posla. Ljudi su mu govorili da možda ima potencijala za umjetničku karijeru koja bi bila veća od bilo čega što bi mogao postići u policiji, no on nije bio siguran što da o tome misli.

Odbio je Elaineinu ponudu da popije drugo pivo, zahvalio mi na dvije novčanice od pedeset dolara koje sam mu dao i rekao nam da se nada da ćemo ga obavijestiti o tome kako će se situacija riješiti. "Kad ga uhvatite", rekao je, "nadam se da ću ga imati priliku vidjeti, ili barem njegovu fotografiju, da vidim koliko sam bio blizu. Ponekad vidiš osobu i ona uopće na slični na ono što si ti nacrtao, a koji put izgleda kao da ti je pozirala."

90

Kad je otišao, Elaine je za njim zatvorila vrata i zaključala obje brave. "Glupo se osjećam kad ovo radim", rekla je, "ali ipak to činim."

"Ljudi u ovom gradu imaju po deset brava na svakim vratima i alarmne sustave i još štošta. A nitko im ne prijete smrću."

"To je valjda utješno", rekla je. "Mali je simpatičan, mislim Ray. Pitam se je li još uvijek policajac."

"Teško je reći."

"Jesi li ikada htio biti nešto drugo osim policajac?"

"Nisam htio biti ni to. Bilo je to nešto u što sam uplovio i prije nego sam završio akademiju, shvatio sam da sam za to rođen. Ali nisam to znao kao mali. Kao klinac sam htio biti Joe DiMaggio kad odrastem, ali to su onda htjeli svi klinici, a ja nisam imao vještine potrebne da ispunim tu želju."

"Mogao si oženiti Marilyn Monroe."

"I prodavati aparate za kavu preko televizije. Ah, da je Bog bio tako milostiv."

Odnijela je naše prazne čaše u kuhinju i ja sam se odvuкао za njom. Isprala ih je pod mlazom vode i stavila na sušilo. "Poludit ću u zatvorenom prostoru", rekla je. "Što radiš večeras? Moraš li ići nekamo?"

Pogledao sam na sat. Obično petkom idemo u crkvu Sv. Pavla na sastanak u pola devet, ali već je bilo prekasno, već su počeli. A tog sam dana već bio na sastanku u podne, negdje u centru grada. Rekao sam joj da nemam nikakvih planova.

"Pa, što kažeš na kino? Kako ti to zvuči?"

Zvučalo je dobro. Otišli smo u najbliže kino, na uglu Šesnaeste i Treće ulice. Bio je vikend, pa nas je dočekaо red, ali na njegovom kraju nas je dočekaо i dosta dobar akcijski krimić s Kevinom Costnerom i Michelle Pfeiffer. "Ona nije posebno lijepa", rekla je Elaine poslije, "ali ima nešto u njoj, jel' da? Da sam muško, željela bih spavati s njom."

"Višestruko", rekao sam.

91

"I tebi se sviđa, ha?"

"Nije loša."

" 'Višestruko' ", rekla je i zahihotala se. Oko nas, Treća avenija bila je prepuna mladih ljudi koji su izgledali kao da nam je zemlja u baš onakvom blagostanju kako su nam republikanci i govorili. "Gladna sam", Elaine je rekla. "Želiš nešto pojesti? Ja častim."

"Naravno, ali zašto ti častiš?"

"Ti si platio kino. Hoćeš li ti odabrati mjesto? Petak je navečer i kamo god odemo u ovoj četvrti bit ćemo potpuno okruženi yuppiejima."

"Ima jedan restoran u mojem susjedstvu. Služe odlične hamburgere i pomfrit. Hej, čekaj malo. Ti ne jedeš hamburgere, zar ne? Imaju i dobru ribu, ali sam zaboravio jedeš li ribu."

"Više ne. Kakve su im salate?"

"Rade i dobre salate, ali hoće li ti to biti dosta?"

Rekla je da će biti i previše, posebno ako mi ukrade nekoliko krumpirića. Nije bilo slobodnih taksija, a ulice su bile pune ljudi koji

su ih pokušavali dozvati. Počeli smo hodati, a onda uhvatili autobus u Pedeset sedmoj ulici i odvezli se do Devete avenije. Restoran na koji sam mislio, Pariš Green, bio je pet ulica dalje prema centru grada. Barmen, mršav i visok mladić sa smeđom bradom koja se doimala poput gnijezda, mahnuo mi je čim smo prešli prag. Zvao se Gary i pomagao mi je prije nekoliko mjeseci kad sam bio angažiran da pronađem djevojku koja je ponekad ovdje pila. Poslovođa, koji se zvao Bryce, tada je nešto slabije surađivao, ali je sada bio dovoljno susretljiv, pozdravljajući nas sa smiješkom i dajući nam dobar stol. Konobarica u kratkoj suknji i s dugim nogama došla je pitati što ćemo popiti i vratila se s Perrierom za mene i koktelom Virgin Mary za Elaine. Valjda sam gledao djevojku kako odlazi, jer mi je Elaine kucnula po čaši i savjetovala da se držim Michelle Pfeiffer.

"Samo sam mislio."

92

"U to ne smnjam."

Kad se djevojka vratila, Elaine je naručila veliku vrtanu salatu. Ja sam uzeo ono što i obično tamo naručujem, cheeseburger Jarlsberg i dobro pečene krumpiriće. Kad je hrana stigla imao sam osjećaj dejTvu-z, sve dok nisam shvatio da se prisjećam utorka navečer, kad sam pojeo kasnu večeru kod Armstronga s Toni. Ova dva restorana nisu baš bila slična, kao ni žene u mojem društvu. Valjda je stvar u cheeseburgeru.

Kad sam pojeo otprilike pola, sjetio sam se da bih je mogao pitati smeta li je što jedem cheeseburger. Pogledala me kao da sam poludio i pitala zašto bi je to smetalo.

"Ne znam", rekao sam. "Ne jedeš meso, pa sam se pitao."

"Šališ se. To što ne jedem meso je moja odluka, to je sve. Nisu mi doktori rekli da prestanem, a i nisam bila ovisna o mesu, pa da se moram boriti protiv toga."

"I ne moraš ići na sastanke?"

"Kakve sastanke?"

"Anonimnih mesoždera."

"Kakva pomisao", rekla je i nasmijala se. Zatim su joj se suzile oči i pogledala me procjenjivački. "Jesi li ti to prošao?" "Anonimne alkoholičare?"

"Aha."

"Mislila sam da si to vjerojatno tako riješio. Matt, bi li te smetalo da sam naručila piće?"

"I jesi."

"Točno. Virgin Mary (Djevica Marija). Bi li te smetalo..."

"Znaš kako taj koktel Britanci zovu umjesto Djevica Marija?"

"Prava Sramota."

"Tako je. Ne, ne bi me smetalo da si naručila pravo piće. Možeš ga sada naručiti ako želiš."

"Ne želim."

"Jesi li zato naručila Virgin Mary? Zato što si mislila da bi me nešto drugo smetalo?"

93

"Zapravo mi to uopće nije palo na pamet. Jako rijetko pijem alkoholna pića ovih dana. Nikad niti nisam. Pitala sam jedino zato što si ti pitao za cheeseburger, a dok smo pričali o mesu i piću, ja sam ti krala krumpiriće."

"Dok mi je pažnja bila usmjerena na druge stvari. Mogli bismo srediti da i ti dobiješ svoje."

Odmahnula je glavom. "Zabranjeno voće je najslade", rekla je. "Nije li ti to majka nikad rekla?"

Nije mi dopustila da platim, a onda odbacila i moju ponudu da podijelimo račun. "Ja sam tebe pozvala", rekla je. "Uostalom, dugujem ti novac."

"Kako si došla do tog zaključka?"

"Ray Galindez. Dugujem ti sto dolara."

"Vraga mi duguješ."

"Vraga ti ne dugujem. Neki me manijak pokušava ubiti i ti me štitiš. Trebala bih plaćati tvoju uobičajenu cijenu, znaš?"

"Nemam uobičajenu cijenu."

"Pa, trebala bih ti plaćati kao klijent. I svakako bih ti trebala pokrivati troškove. Kad već to spominjemo, letio si za Cleveland i natrag, prespavao u hotelu..."

"Mogu si to priuštiti."

"U to ne sumnjam, ali kakve to ima veze?"

"I ne zastupam samo tvoje interese", nastavio sam. "Ja sam njegova meta barem koliko i ti."

"Misliš? Puno je manje vjerojatno da će te pojebati u dupe."

"Nikad ne znaš što je naučio u zatvoru. Ozbiljno mislim, Elaine. Ja samo štitim svoje interese."

"Štitiš i moje. I to ti uskraćuje prihode, već si rekao da ne radiš u detektivskoj agenciji kako bi imao vremena za ovo. Ako već posvećuješ vrijeme ovome, najmanje što mogu učiniti je pokriti ti troškove."

"Zašto ih ne bismo podijelili?"

"Jer to nije pošteno. Ti si taj koji trči okolo, koji zanemaruje svoj posao zbog toga. Osim toga, ja si to više

94

mogu priuštiti. Nemoj se durti, za ime Boga, ne vrijeđam tvoju muškost, već jednostavno iznosim činjenice. Ja imam puno novaca."

"Pa, i zaradila si ga."

"Ja i burzovni mešetari zarađujemo na staromodan način. Ja sam ga zaradila i uštedila i uložila, i nisam bogata, dušo, ali nikada neću biti siromašna. Posjedujem dosta nekretnina. Kupila sam svoj stan, učinila sam to odmah čim ih je zgrada ponudila, i imam kuće i nekoliko stanova u Queensu. Uglavnom u četvrti Jackson Heights, nešto u Woodsideu. Svaki mjesec dobivam čekove od tvrtke koja vodi te objekte, i svako toliko mi moj knjigovođa kaže da imam previše novca na računu, pa neka odem kupiti još neku nekretninu."

"Neovisna žena."

"Itekako."

Platila je račun. Na izlazu smo se zaustavili kod šanka pa sam je upoznao s Garyjem. Želio je znati radim li na nekom slučaju. 'Jednom mi je dopustio da se igram Watsona', rekao je Elaine. "I sada živim za još jednu takvu priliku." "Jednog dana."

Vukući se, nagnuo je svoje dugačko tijelo preko šanka i rekao dubokim glasom: "Ovdje dovodi svjedoke na ispitivanje", rekao je u povjerenju. "Ispitujemo ih uz pitu."

Preokrenula je očima i on se ispričao. Izašli smo otamo i ona je rekla: "Bože, prekrasno je vani, zar ne? Pitam se koliko ovakvo vrijeme može potrajati."

"Koliko god želi, što se mene tiče."

"Teško je povjerovati da će za nekih šest tjedana biti Božić. Ne ide mi se kući. Možemo li negdje otići? Pješice?"

Zamislio sam se trenutak. "Ima jedan bar koji mi se sviđa." "Zalaziš u barove?"

"Ne baš često. Mjesto na koje mislim nije baš ugledno. Vlasnik je - želio sam reći moj prijatelj, ali to možda nije prava riječ."

95

"Sad si me zaintrigirao", rekla je.

Odšetali smo do Groganovog bara. Sjeli smo za stol i ja sam otišao do šanka po pića. Tamo nemaju konobare. Možeš si sam uzeti što želiš.

Momak iza šanka zvao se Burke. Ako je imao puno ime, ja ga nikada nisam čuo. "Ako tražiš šefa, upravo je bio ovdje. Ne bih mogao reći hoće li se vratiti."

Donio sam dvije čaše soka natrag za stol. Dok smo ih pijuckali ispričao sam joj nekoliko priča o Micku Ballou. Najživotopisnija bila je ona o čovjeku koji se zvao Paddy Farrellv, koji je učinio nešto da naljuti Balloua. A onda je jedne večeri Ballou obišao sve irske lokale na zapadnoj strani grada. Nosio je torbu u kakvoj se nosi oprema za kuglanje, tako kažu, i stalno ju je otvarao i pokazivao u njoj odsječenu glavu Paddvja Farrellvja.

"Čula sam tu priču", rekao je Elaine. "Nisu li o tome pisale novine?"

"Mislim da su pisali o tome. Mick to odbija potvrditi ili poreći. U svakom slučaju, Farrellvja nitko više nikada nije vidio."

"Misliš da je to učinio?"

"Mislim da je ubio Farrellvja. Mislim da to uopće nije upitno. Mislim i da je hodao okolo sa sportskom torbom. Nisam siguran je li ju otvarao i je li bilo nečega u njoj."

Razmislila je o tome. "Imaš zanimljive prijatelje", rekla je.

Prije nego što smo popili sokove imala ga je priliku upoznati. Ušao je s dvojicom puno manjih muškaraca u svojoj pratnji, koja su bila jednako odjevena, u traperice i kožne pilotske jakne. Lagano mi je kimnuo dok je njih dvojicu proveo kroz prostoriju i kroz stražnja vrata. Nakon nekih pet minuta sva trojica su se pojavila. Dvojica manjih muškaraca izašla su iz bara i krenula prema jugu Trećom avenijom. A Ballou se zaustavio na šanku, a zatim prišao našem stolu s čašom dvanaest godina starog Jamesona u ruci.

"Matthew", rekao je. "Drago mi je što te vidim."

96

Pokazao sam mu na stolac, ali je odmahnuo glavom. "Ne mogu", rekao je. "Imam posla. Čovjek koji je sam sebi šef, uvijek radi za robovlasnika."

Rekao sam: "Elaine, ovo je Mick Ballou. Elaine Mardell."

"Zadovoljstvo mi je upoznati vas", rekao je Ballou. "Matthew, stalno govorim kako bih želio da svратиš, a sad kad si tu ja moram otići. Dođi ponovno, hoćeš li?"

"Budem."

"Pričat ćemo cijelu noć, a ujutro ići na misu. Gospođice Mardell, nadam se da ću i vas opet vidjeti."

Okrenuo se. Kao da se tek sada toga sjetio, podignuo je čašu i ispraznio je. Na izlasku je čašu ostavio na jednom praznom stolu.

Nakon što su se vrata zatvorila za njim, Elaine je rekla: "Nisam bila spremna na njegovu golemost. Ogroman je, zar ne? Izgleda kao jedan od onih kipova na Uskršnjim otocima."

"Znam."

"Kao od stijene odvaljen. Sto je mislio pod odlaskom na misu ujutro? Je li to šifra za nešto?"

Odmahnuo sam glavom. "Njegov je otac bio rezač mesa na tržnici u Ulici Washington. Svako toliko Mick voli obući očevu staru pregaču i otići na misu u osam sati u crkvu Sv. Bernarda."

"I ti ideš s njim?"

"Jednom sam otišao."

"Ti stvarno znaš izvesti djevojku na najzanimljivija mjesta", rekla je, "i upoznati je s jako zanimljivim ljudima."

Kad smo izašli, rekla je: "Ti živiš ovdje u blizini, zar ne Matt? Možeš me samo strpati u taksu. Bit ću u redu." "Otpratit ću te kući." "Ne moraš to učiniti." "Nije mi teško." "Jesi li siguran?" "Potpuno", rekao sam. "Uostalom, trebat će mi onaj

97

crtež koji je Galindez napravio. Želim odmah ujutro napraviti fotokopije i početi ga pokazivati ljudima."

"Pa, da."

Sada je bilo taksija na pretek, pa sam jednom mahnuo i vozili smo se kroz grad u tišini. Njezin nam je vratar otvorio vrata taksija, a zatim požurio kako bi nam pridržao vrata predvorja.

Dok smo se vozili u dizalu rekla je: "Mogao si taksistu reći da te pričekam."

"Ima pregršt slobodnih taksija."

"Istina."

"Lakše je naći novi, nego plaćati čekanje. Uostalom, možda ću kući pješice."

"U ovo doba?"

"Pa, da."

"To će biti dugačka šetnja."

"Volim dugačke šetnje."

Otključala je obje brave, običnu i policijsku, a kad smo ušli, ponovno ih je zaključala, ove dvije koje je upravo otključala i policijsku koja se mogla zaključati samo iznutra. Bio je to nepotreban proces, s obzirom da ću ja odmah otići, ali bilo mi je drago kad sam vidio da to čini. Želio sam da joj zaključavanje svih brava čim uđe u stan prijede u naviku. I da to ne radi većinu puta, nego uvijek.

"Ne zaboravi taksu", rekla je.

"Što s taksijem?"

"Sve taksije", rekla je. "Zapisuj kad se njima voziš, kako bih ti mogla vratiti novac."

"O, za ime Boga", rekao sam.

"U čemu je problem?"

"Ne mogu se gnjaviti s takvim sitnicama", rekao sam. "Ne radim to niti kada imam klijenta."

"Što radiš u takvom slučaju?"

"Odredim nekakvu procijenjenu tarifu, koja uključuje i moje troškove. Ne mogu se natjerati da spremam račune i zapisujem svaki put kad se vozim podzemnom željeznicom."

98

To me izluđuje."

"A što kad obavljaš poslove za Reliable?"

"Pokušavam voditi računa o tim stvarima najbolje što mogu, i to me pomalo izluđuje, ali trpim to jer moram. A možda više i neću raditi za njih, nakon razgovora koji sam jutros imao s jednim od šefova."

"Što se dogodilo?"

"Nije važno. Bio je malo uzrujan što sam ja uzeo nekoliko slobodnih dana, pa nisam siguran da će me htjeti primiti natrag kad se ovo

završi. A opet, nisam siguran da ću se htjeti vratiti."

"Ma, sredit ćeš to", rekla je. Otišla je do stolića za kavu, podigla mali brončani kipić mačke i prevrtala ga po rukama. "Nisam mislila da čuvaš račune", rekla je. "Ne očekujem da sve opravdavaš u novčić. Samo ti želim pokriti sve troškove. Ne zanima me kako ćeš odrediti cifru, glavno je da ti ne budeš oštećen."

"Razumijem."

Otišla je do prozora, još uvijek prebacujući malu mačku iz ruke u ruku. Prišao sam joj, pa smo zajedno gledali prema Queensu. "Jednog dana", rekao sam, "sve će ovo biti tvoje."

"Baš si duhovit. Želim ti se zahvaliti na ovoj večeri."

"Nije potrebno."

"Mislim da je. Spasio si me od zatvorenog prostora. Morala sam se maknuti odavde. Ali, nije samo u tome stvar. Dobro sam se provela."

7ja-

"Pa, zahvalna sam ti. Odveo si me na mjesta u svojoj četvrti, Pariš Green i Groganov bar. Nisi me morao u tolikoj mjeri pustiti u tvoj svijet."

"Zabavio sam se barem jednako kao i ti", rekao sam. "A mom ugledu nimalo ne šteti da budem viđen u društvu s lijepom ženom."

"Ja nisam lijepa."

"Vraga nisi. Sto tražiš, potvrdu. Siguran sam da si

99

svjesna kako izgledaš."

"Znam da nisam nakaradna", rekla je. "Ali sigurno nisam lijepa."

"Ma, daj. A kako si onda kupila sve one kuće s druge strane rijeke."

"Ne moraš izgledati kao Elizabeth Tavlora da bi uspio u mojem poslu, za Boga miloga. To bi trebao znati. Samo moraš biti osoba s kojom bi muškarac htio provesti vrijeme. Odat ću ti tajnu, moj je posao uglavnom intelektualan."

"Kako god ti kažeš."

Okrenula se, vratila mačku na stolić za kavu. Leđima okrenutim prema meni, rekla je: "Misliš li stvarno da sam lijepa?"

"Uvijek sam to mislio."

"Tako si drag."

"Ne pokušavam biti drag. Ja samo.

"Znam."

Nijedno od nas nije tog trenutka ništa reklo i soba je zapala u duboku tišinu. Takav je trenutak bio i u filmu koji smo gledali. Kad je glazba prestala i zavládala tišina. Koliko se sjećam, to je povećalo napetost.

Rekao sam: "Moram uzeti onaj crtež."

"Točno. Htjela bih ga staviti u nešto, da se ne razmaze. Pričekaj da odem na zahod, može?"

Dok je nije bilo, stajao sam na sredini sobe i gledao u Jamesa Lea Motleya na crtežu Raya Galindeza i pokušavao pročitati izraz njegovih očiju. To baš nije imalo smisla, s obzirom da sam gledao u crtež jednog umjetnika, a ne u fotografiju, a i zato što su Motleyeve oči i uživo bile tupe i nemoguće ih je bilo pročitati.

Pitao sam se što sada radi. Možda se uvukao u neku napuštenu zgradu i pušio crack. Možda je živio s nekom ženom, ozljeđivao je vrhovima prstiju, uzimao joj novac, govorio joj da joj se to sviđa. Možda je bio izvan grada, kockao se u Atlantic Cityju, ležao na plaži u Miamiju.

Nastavio sam piljiti u crtež, trudeći se da mi moji stari

100

životinjski instinkti kažu gdje je i što radi, a Elaine se vratila u soba i stala pokraj mene. Osjetio sam nježan pritisak njezinog ramena na leđima i osjetio miris njezinog parfema.

Rekla je: "Odlučila sam se za kartonsku tubu. Tako ga nećeš morati presavinuti, nego samo smotati, pa se neće razmazati."

"Kako to da imaš kartonsku tubu pri ruci? Mislio sam da ne čuvaš stvari."

"I ne čuvam, ali skinut ću preostale papirnate ručnike i dobiti tubu."

"Mudro."

"I ja tako mislim."

"Ako misliš da je vrijedno toga."

"Koliko košta rola papirnatih ručnika? Dolar i devetnaest centa, otprilike toliko."

"Ne znam."

"Pa, otprilike toliko. Naravno da je vrijedno." Ispružila je kažiprst i dotaknula crtež. "Kad se ovo završi", rekla je, "želim ovo imati."

"Zašto?"

"Želim mu staviti podlogu i uokviriti ga. Sjećaš se kad je rekao 'Spremno za okvir'? Salio se, ali zato što svoj rad još ne shvaća ozbiljno. Ovo je umjetnost."

"Ti to ozbiljno?"

"Potpuno. Trebala sam ga zamoliti da se potpiše. Možda ga kasnije kontaktiram, pitam ga bi li to učinio. Sto misliš o tome?"

"Mislim da bi bio polaskan. Slušaj, namjeravao sam napraviti nekoliko fotokopija, ali sad si mi dala drugu ideju. Napraviti ću ediciju od pedeset komada i numerirati ih."

"Jako smiješno", rekla je. Pomaknula je ruku i nježno je stavila na moju. "Duhovit si."

"Takav sam."

"A-ha."

Opet se javila ona potpuna tišina. Nakašljao sam se kako bih je prekinuo. "Stavila si parfem", rekao sam.

101

"Da, jesam."

"Maloprije?"

"A-ha."

"Lijepo miriše."

"Drago mi je da ti se sviđa."

Okrenuo sam se kako bih vratio crtež na stolić, a onda se opet uspravio. Rukom sam joj obujmio struk i prste stavio na bok. Gotovo neprimjetno je uzdahnula i nagnula se prema meni, naslanjajući glavu na moje rame.

"Osjećam se lijepom", rekla je.

"I trebala bi."

"Nisam samo stavila parfem", rekla je. "Razodjenula sam se."

"Trenutno si odjevena."

"Jesam. Ali, ranije sam imala grudnjak i gaćice, a sada sam samo ja ispod ove odjeće."

"Samo ti."

"Samo ja i malo parfema." Podigla je glavu i pogledala me u oči. "Oprala sam i zube", rekla je, nagnjući glavu, gledajući me s blago razmaknutim ustima. Na trenutak smo se tako gledali, a onda je zatvorila oči.

Primio sam je u naručje.

Bilo je krasno, brzo, ali bez žurbe, strastveno, ali ugodno, poznato, a opet iznenađujuće. Bili smo opušteni poput starih ljubavnika, a ipak željni kao novi. Uvijek smo se slagali u krevetu, a godine su to samo popravile. Bili smo bolji no ikada.

Poslije mi je rekla: "Razmišljala sam o tome čitavu večer. Mislila sam, sviđa mi se ovaj čovjek, oduvijek mi se sviđao i bilo bi lijepo saznati hoćemo li se slagati kao i nekada. Na neki način sam to sve isplanirala, ali samo u glavi. Znaš što želim reći?"

"Mislim da znam."

"Mozak mi je bio uzbuđen zbog mogućnosti da se to dogodi. A onda si mi rekao da sam lijepa i odjednom sam se

102

tu našla s mokrim gaćicama."

"Stvarno?"

"Da, instant uzbuđenje. Kao čarobnim štapićem."

"Put do ženskog srca..."

"Ide kroz gaćice. Otvaraju li ti se tom spoznajom novi svjetovi? Jedino što moraš učiniti je reći nam da smo lijepe." Stavila je ruku na moju. "Mislim da je upalilo zato što si me u to i uvjerio. Ne da jesam, nego da ti misliš da jesam."

"Jesi."

"To je tvoja verzija", rekla je, "i drži je se. Sjećaš se priče o Pinokiju? Ona djevojčica mu sjedne na lice i kaže: Laži mi, laži mi."

"Kad sam ja tebi lagao?"

"Ah, dušo", rekla je, "mislila sam da bi ovo bilo zabavno 1 znala sam da će se jednog od ovih dana dogoditi, ali tko bi pomislio da ćemo biti toliko zagrijani jedno za drugo."

"Znam."

"Kad smo zadnji put bili zajedno na ovaj način? Posljednji put si bio ovdje prije tri godine, ali tada nismo otišli u krevet."

"Ne, nekoliko godina prije toga."

"Znači moglo je biti prije sedam godina?"

"Možda i osam."

"Pa, to onda sve objašnjava. Stanice u ljudskom tijelu se potpuno izmijene svakih sedam godina. Ne kažu li tako?"

"Tako kažu."

"Znaci da se tvoje stanice i moje stanice nisu nikada upoznale. To nikada nisam razumjela, da se stanice mijenjaju svakih sedam godina. Sto to uopće znači? Ako imaš ožiljak imat ćeš ga i za sedam godina."

"Ili tetovažu. Stanice se mijenjaju, ali tinta ostaje."

"Kako je to moguće."

"Ne znam."

"To ne mogu shvatiti. Kako je to moguće? Ti nemaš tetovaže?"

103

"Nemam."

"I nazivaš se alkoholičarem. Ne rade li ih ljudi najčešće u tom slučaju, kad su pijani?"

"Pa, to mi se nikada nije činilo kao razuman potez trijeznog čovjeka."

"Da, ni meni. Pročitala sam negdje da je većina ubojica prekrivena tetovažama. Jesi li to ikada čuo?"

"Zvuči poznato."

"Pitam se zašto je tome tako. Možda ima veze sa slikom koju imaju sami o sebi."

"Možda."

"Je li je Motlev imao?"

"Sliku sam o sebi?"

"Tetovažu, beno."

"Oprosti. Je li imao tetovažu? Ne sjećam se. Ti bi to trebala znati. Vidjela si veći dio njegovog tijela, nego ja."

"Hvala što si me podsjetio. Ne sjećam se tetovaže. Imao je ožiljke na leđima. Jesam li ti to rekla?"

"Koliko se sjećam ne."

"Puno ožiljaka, preko čitavih leđa. Vjerojatno je kao dijete bio fizički zlostavljan."

"Takve se stvari događaju."

"A-ha. Jesi li pospan?"

"Pomalo."

"A ja ti ne dam da zaspeš. To je problem sa seksom, probudi žene, a uspava muškarce. Ti si stari medo i pustit ću te da spavaš zimski san."

"Mmmmmmm."

"Drago mi je što nemaš tetovaže. Sad ću te pustiti na miru. Laku noć, dušo."

Zaspao sam i u jednom trenutku tijekom noći sam se probudio. Sanjao sam, a onda je san nestao i bio sam budan. Njezino je tijelo bilo privučeno blizu mojeg i mogao sam osjetiti njezinu toplinu i udisati njezin miris. Prešao sam

104

rukom po njezinom boku, osjećajući divnu glatkoću njezine kože i iznenadila me silina moje reakcije.

Stavio sam obje ruke na nju, milovao je i nakon nekoliko trenutaka ispustila je zvuk sličan mačjem predenju pa se okrenula na leđa, namještajući se kako bi meni bilo što zgodnije. Spustio sam se na nju i u nju i naša su tijela pronašla odgovarajući ritam i zajedno radila, neprestao se pomičući.

Nakon toga se nježno nasmijala u tami. Pitao sam je što je tako smiješno.

"Višestruko", rekla je.

Ujutro sam se izvukao iz kreveta, otuširao i obukao, a zatim je probudio da me pusti iz stana i zaključa za mnom. Htjela se uvjeriti da sam ponio crtež. Podignuo sam kartonsku cijev napravljenu od role za papirnate ručnike i Galindezov rad smotan u njoj.

"Ne zaboravi da ga želim natrag", rekla je.

Rekao sam joj da ću paziti na njega.

"I na sebe", rekla je. "Obećaj."

Obećao sam.

105

Otišao sam do svog hotela. Putem sam naišao na fotokopirnicu koja nije bila zatvorena vikendom i zatražio da naprave sto kopija crteža. Većinu sam ostavio u svojoj sobi, zajedno s originalom, koji sam smotao i vratio u kartonski omot. Zadržao sam desetak kopija i uzeo snop posjetnica, onih koje mi je Jim Faber tiskao, ne one iz Reliablea. Na ovima je pisalo samo moje ime i telefonski broj, ništa više.

Sjeo sam na podzemnu prema centru grada i izašao u Osamdeset šestoj ulici. Prvo sam se uputio u Bretton Hali, Motleyevo posljednje meni poznato prebivalište u vrijeme uhićenja. Već sam znao da nije tamo upisan pod vlastitim imenom, ali pokazao sam njegovu sliku

čovjeku za pultom. Ozbiljno ju je proučio i odmahnuo glavom. Ostavio sam mu je, zajedno sa svojom posjetnicom. "Ako ćete mi moći pomoći", rekao sam, "naći će se nešto i za vas."

Kretao sam se po istočnoj strani Broadwaya prema Sto desetoj ulici, ulazeći u stambene hotele na samom Broadwayu i sporednim ulicama. A onda sam prešao na drugu stranu ulice i činio to isto, vraćajući se prema Osamdeset šestoj i nastavio do Sedamdeset druge ulice. Zaustavio sam se i pojeo tanjur crnog graha i žute riže u kubansko-kineskoj zalogajnici, a onda se vratio na istočnu stranu Broadwaya i kretao se prema mjestu s kojeg sam počeo. Više sam dijelio

106

posjetnice nego crteže, ali ipak sam se uspio riješiti svih osim jedne kopije i žalio što ih nisam ponio više. Koštali su me samo pet centa i za tu sam si cijenu mogao priuštiti da oblijepim njima čitav grad.

Nekoliko mi je ljudi reklo da im Motley izgleda poznato. U jednom hotelu za siromašne, zvao se Benjamin Daviš, u Devedeset četvrtoj ulici, čovjek za pultom ga je odmah prepoznao. "Bio je ovdje", rekao je. "Taj je čovjek ovdje boravio ovog ljeta."

"Kada točno?"

"Nisam siguran. Bio je ovdje više tjedana, ali ne mogu vam reći kada je došao i kada je otišao."

"Možete li provjeriti u knjizi gostiju?"

"Mogao bih, kad bih se sjećao imena."

"Pravo mu je ime James Leo Motlev."

"Ovdje vam neće uvijek ostaviti pravo ime. Mislim da vam to ne moram niti reći." Otvorio je prvu stranu knjige, ali prvi su gosti u njoj bili s početka rujna. Otišao je u stražnju sobu i vratio se s prethodnom knjigom u ruci. "Motley", rekao je sam sebi i počeo listati. "Ne vidim to ime. Moram vam reći da mislim da se nije poslužio tim imenom. Ne mogu mu se sjetiti imena, ali prepoznao bih ga kad bih ga čuo, znate što mislim? A kad čujem ime Motlev, ne zvuči mi poznato."

Svejedno je listao po knjizi, prelazeći polako prstom preko stranica, blago mičući usnama dok je pregledavao imena stanara. Cijeli je taj proces privlačio pažnju, pa je nekolicina drugih, stanara i prolaznika, prišla kako bi vidjela što nas to preokupira.

"Poznaješ li ovog čovjeka", službenik je pitao jednog od njih. "Bio je ovdje preko ljeta. Kako je rekao da se zove?"

Taj je čovjek zatražio da vidi crtež i primio ga tako da svjetlo padne na njega. "Ovo nije fotografija", rekao je. "Ovo je njegova slika koju je netko nacrtao."

"Točno."

107

"Da, znam ga", rekao je. "Jako mu slič. Kako ste rekli da se zove?"

"Motlev. James Leo Motley."

Odmahnuo je glavom. "Ne, nije bilo Motlev. Nikakav James." Okrenuo se prema svojem prijatelju. "Rvdell, kako se ovaj tip zvao? Sjećaš ga se."

"O, da", rekao je Rvdell.

"I kako se zvao?"

"Izgleda baš kao on", Rydell je rekao. "Osim što mu je kosa drukčija."

"Kako?"

"Kraća je", rekao mi je Rydel. "Kraća na tjemenu, sa strane, kraća posvuda."

"Jako kratka", složio se njegov prijatelj. "Kao da je možda bio na nekom mjestu gdje te jako kratko šišaju."

"Gdje samo uzmu mašinicu", rekao je Rydell, "i skinu kosu s jedne, pa s druge strane. Kunem se da sam mu znao ime. Da ga čujem, prepoznao bih ga."

"I ja bih", rekao je drugi muškarac.

"Coleman", Rydell je rekao.

"Nije Coleman."

"Nije, ali je slično Colemanu. Colton? Copeland!"

"Mislim da si u pravu."

"Ronald Copeland", rekao je Rydell trijumfalno. "Rekao sam Coleman, znate onog glumca, iz davnih vremena, zvao se Ronald Colman? Ovaj tu je Ronald Copeland."

I, za divno čudo, njegovo je ime bilo u knjizi gostiju. Došao je 27. srpnja, dvanaest dana nakon što je izašao iz Dannemore. Na pitanje o dotadašnjoj adresi odgovorio je sa Mason City, Iowa. Nisam imao pojma zašto, ali sam to pažljivo zabilježio.

Imali su čudan način vođenja evidencije u Benjamin Davisu, pa u knjizi nije bilo nikakvih podataka o njegovom odlasku. Službenik je morao potražiti poseban spis u kojem je pronašao taj podatak. Ispalo je da je tamo ostao točno četiri tjedna,

108

odjavivši se dvadeset četvrtog kolovoza. Nije ostavio novu adresu na kojoj bi ga se moglo naći, a čovjek za pultom nije se sjećao da je bilo što stiglo za njega, što bi mu na tu novu adresu trebalo poslati, niti da je primio bilo kakvu poštu za vrijeme svog boravka tamo niti da je imao i jednog posjetitelja.

Nijedan od njih nije se mogao sjetiti da je razgovarao s njim. "Držao se za sebe", Rydell je rekao. "Dok biste ga vidjeli, već je bio na vratima svoje sobe ili na ulici. Želim reći je da nije stajao i pričao s ljudima."

Njegov je prijatelj rekao: "Bilo je nešto u njemu, ljudi nisu započinjali razgovor s njim."

"Način na koji bi te gledao."

"Tako je."

"Pogledao bi te", Rydell je rekao, "i kao da si se smrznuo. Nije to bio mrki pogled, niti prodoran. Samo hladan."

"Hladan kao led."

"Kao da bi te mogao ubiti bez ikakvog razloga. Ako želite moje mišljenje, on je hladnokrvni ubojica. Nisam poznavao nikoga tko te tako mogao gledati, a da nije bio takav."

"Poznavao sam jednu ženu s takvim pogledom", rekao je njegov prijatelj.

"Sranje, ne želim upoznati takvu ženu."

"Ne bi želio upoznati ni ovu", rekao je njegov prijatelj. "Čak ni najkraćeg dana svog života."

Još smo neko vrijeme razgovarali. Svakom sam dao posjetnicu i rekao da bi im se isplatilo kad bih ja saznao gdje je on sada, ili ako se pojavi u susjedstvu. Rydell je iznio svoje mišljenje da i razgovor koji smo upravo vodili vrijedi nešto, a ja mu nisam želio proturječiti. Svakome sam dao deset dolara, njemu i njegovom prijatelju i hotelskom radniku. Rydell je dodao kako je razgovor mogao biti i vrijedniji, ali nije bio iznenađen kad nije dobio ništa više. "Kad gledate one tipove na televiziji", rekao je, "oni dijele po dvadeset

dolara na sve strane, prije nego im je itko išta rekao. Zašto takvi tipovi nisu nikada viđeni ovdje?"

"Potrošili su sav novac", rekao je njegov prijatelj, "prije nego što su dospjeli do naše četvrti. Ovaj gospodin ovdje je čovjek koji zna biti umjeren."

Umjeren sam se kretao gore-dolje po čitavom Broadwayu i ovo je bio jedini put da sam imao priliku dijeliti novac. To je, također, bio jedini slučaj da sam dobio barem neki podatak, pa pretpostavljam da je to bio svojevrsan napredak. Mogao sam ga sa sigurnošću smjestiti u New York na četiri tjedna koja su završavala 24. kolovoza, imao sam njegov pseudonim, i imao dokaza da se bavio mutnim poslovima. Da nije, zašto bi onda koristio pseudonim.

Još važnije, ustanovio sam da je Galindezov crtež raspoznatljivo blizak Motleyevom sadašnjem izgledu. Imao je kraću kosu, ali do sada bi mu zatvorska frizura već zarasla. Opet, mogao je imati zaliske i brkove i bradu, ali najvjerojatnije nije; nije ih imao prije zatvora, i nije ih počeo puštati do trenutka kad se odjavio iz Davisa, šest tjedana nakon što je pušten.

Kad sam napravio čitav krug i vratio se do Bretton Halla, noge su mi osjećale kilometre koje sam prešao. I to je bio najmanji problem. Toliko hodanja ostavlja posljedice. Kad vodiš iste razgovore s desecima ljudi, većinu vremena imaš osjećaj da razgovaraš s biljkama. Jedina je svijetla točka tog dana bila Benjamin Daviš, a prije toga dugo ništa, a nakon toga još duže bez rezultata. To je bilo tipično. Kad radiš takve obilaske - kucanje navrata, tako to policajci zovu, ali u ovom slučaju ja nisam imao vrata na koja bih zakucao - kad to radiš, znaš da je barem devedeset i pet posto tvog vremena i truda uzaludno. Čini se da nema drugog načina za to, jer ne možeš doći do korisnih pet posto bez onog ostalog. To je kao gađanje ptica sačmaricom. Većina kuglica će promašiti, ali tebe to ne smeta, sve dok ptice padaju. I ne

možeš očekivati da ćeš neku skinuti s .22 kalibrom. Tako je mala, a i previše je neba oko nje.

Ipak, to je iscrpljujuće. Sjeo sam na autobus i vratio se u svoju hotelsku sobu i upalio televizor. U tijeku je bila jedna utakmica ekipa

dvaju koledža, između deset najboljih na pacifičkoj obali. U jednom od njih je igrao branič o kojem se pričalo kao o dobitniku ovogodišnjeg Heismanovog trofeja⁶. Sjeo sam i počeo gledati i nisam mogao razumjeti oko čega se podiže toliko buke. Bio je bijelac, i dovoljno krupan za profesionalce. Nešto mi je govorilo da će u sljedećih deset godina zarađivati više od mene.

Valjda sam zaspao gledajući, jer sam nešto sanjao kad je telefon zazvonio. Otvorio sam oči, stišao ton na televizoru i javio se.

Zvala je Elaine. "Bok, dragi. Zvala sam ranije, ali rekli su mi da si vani."

"Nisam dobio poruku."

"Nisam je niti ostavila. Samo sam ti htjela zahvaliti, a nisam to htjela učiniti putem poruke. Ti si drag čovjek, ali pretpostavljam da ti to svi govore."

"Ne baš svi", rekao sam. "Danas sam razgovarao s desecima ljudi i nitko od njih mi nije to rekao. Većina mi nije rekla ništa."

"Sto si radio?"

"Tražio našeg prijatelja. Našao sam hotel u kojem je proveo mjesec dana kad je izašao iz zatvora."

"Gdje?"

"U rupi negdje među devedesetim ulicama na zapadu. Benjamin Daviš, ali sumnjam da si čula za to mjesto."

"Bih li htjela?"

"Vjerojatno ne bi. Crtež nam je dobar, barem sam to

⁶ Trofej koji se svake godine prema izboru sportskih novinara dodjeljuje najboljem igraču američkog nogometa u koledžu. Ime je dobio po Johnu Heismanu, poznatom igraču i treneru s prijelaza iz 19- u 20. stoljeće.

111

uspio ustanoviti, pa bi to mogla biti najvažnija stvar koju sam danas saznao."

"Jesi li zadržao original?"

"Još uvijek ga želiš, ha?"

"Naravno da ga želim. Sto radiš večeras? Želiš li mi ga donijeti?"

"Imam još nešto za obaviti."

"I sigurno ćeš to dobro napraviti, jel' da?"

"I htio bih otići na sastanak", rekao sam. "Nazvat ću te poslije. I možda ću svratiti, ako ćeš biti raspoložena za društvo tako kasno."

"Dobro", rekla je. "I Matt? To je bilo lijepo od tebe."

"I od tebe."

"Jesi li uvijek bio takav romantičar? Pa, samo sam ti željela reći da to cijenim."

Spustio sam slušalicu i pojačao ton. Utakmica je već bila u posljednjoj četvrtini, pa sam očito neko vrijeme odspavao. Više nije bilo sumnje u pobjednika, ali ja sam svejedno odgledao do kraja, a onda izašao kako bih nešto pojeo.

Uzeo sam snop kopija Motleyevog crteža i nekoliko centimetara debeo kup posjetnica pa sam nakon obroka otišao u centar grada. Obišao sam hotele za samce i sobe za iznajmljivanje u Chelseaju, a onda svratio i do Villagea. Pazio sam na vrijeme kako bih stigao na sastanak u jednom skladištu u Ulici Perry. Tamo je bilo sedamdesetak ljudi zguranih u prostoriju u koju bi se možda polovica njih mogla udobno smjestiti, a sva su sjedala bila zauzeta prije nego sam ja stigao. Bilo je samo stajaćih mjesta, ali ne previše. No, sastanak je bio energičan i našao sam stolac kad se dvorana ispraznila nakon stanke.

Sastanak je završio u deset, pa sam obišao nekoliko barova za ljubitelje kože - Boots and Saddles u Ulici Christopher, Chuckwagon na Greenwichu, i nekoliko oronulih mjesta blizu rijeke u Ulici West. Homoseksualni barovi čiji su gosti uglavnom poklonici sado-mazohizma

112

oduvijek su imali sumorno ozračje, ali sada u vrijeme AIDS-a činili su mi se posebno mračnima. Djelomično, pretpostavljam, i zato što sam smatrao da su većina tih muškaraca, koji su izgledali tako elegantno opušteni u trapericama i pušili Marlboro i pili pivo, bili hodajuće bombe, zaraženi virusom, i vjerojatno će oboljeti za nekoliko mjeseci ili godina. Naoružan tom spoznajom, ili možda razoružan njome, bilo mi je jednostavno vidjeti im lubanje ispod kože.

Bio sam tamo zbog nagona, i to ne previše snažnog. Onog dana kad nas je Motley iznenadio u Elaineinom stanu, kad sam ga prvi put vidio, bio je odjeven poput nekakvog gradskog kauboja, od glave do

metalnih vrhova svojih čizama. To teško da je značilo da oblači kožne dekoltee, morao sam priznati, ali nije mi ga bilo teško zamisliti u tim barovima, kako je naslonjen na nešto, a oni snažni prsti omotani oko pivske boce, one hladne oči bez sjaja bulje, odmjeravaju, izazivaju. Koliko mi je poznato, žene su bile Motleveve žrtve, ali nisam mogao biti siguran koliko je isključiv po tom pitanju: Ako mu je bilo svejedno jesu li mu partneri živi ili mrtvi, koliko mu može biti važno kojeg su spola?

Zato sam onuda pokazivao njegov crtež i postavljao pitanja koja idu s tim. Dva su barmena mislila da im Motley izgleda poznato, iako ga nijedan nije mogao sa sigurnošću identificirati. U jednom od mjesta u Ulici West imali su pravilo o odijevanju za vikend, morao si nositi ili traper ili kožu. Izbacivač koji je nosio i jedno i drugo zaustavio me jer sam imao odijelo i pokazao mi natpis koji je objašnjavao to pravilo.

Pretpostavljam da je to pošteno. Koliki ljudi u trapericama i pilotskim jaknama ne mogu dobiti piće u Plazi. "Ovo nije društveni posjet", rekao sam. Pokazao sam mu Motleyevu sliku i pitao ga poznaje li ga.

"Sto je učinio?"

"Ozlijedio je neke ljude."

"Kod nas se događaju grubosti."

113

"Ovo je gore nego što je dopustivo."

"Da vidim", rekao je dignuvši sunčane naočale, približavajući crtež očima kako bi bolje vidio. "O, da", rekao je.

"Znate ga?"

"Vidao sam ga. Ne bih ga nazvao redovnim gostom, ali odlično pamtim lica. Kao i ostale dijelove tijela."

"Koliko je puta bio ovdje?"

"Ne znam. Četiri puta? Pet puta? Prvi puta sam ga vidio negdje oko Dana rada⁷. Možda malo prije toga. I nakon toga je bio ovdje, pa, četiri puta. Iako je koji put mogao doći ranije, pa da ja to niti ne znam, jer počinjem raditi u devet.

"Kako je bio obučen?"

"Naš prijatelj ovdje? Ne sjećam se. Ništa posebno mi nije ostalo u sjećanju, traperice, čizme, pretpostavljam. Nikad ga nisam morao zaustaviti, pa je što god je imao na sebi bilo prikladno."

Postavio sam mu još nekoliko pitanja, dao mu posjetnicu i rekao neka zadrži crtež. Rekao sam da bih želio ući i razgovarati s barmenom, ako bih mogao, a da ne prekršim prejako izgled mjesta.

"Moramo napraviti nekakve iznimke", rekao je. "Jer vi ste ipak policajac, zar ne?"

"Privatni istražitelji", rekao sam. Ne znam što me natjeralo da to kažem.

"O, privatni detektiv! To je čak i bolje, zar ne?"

"Je li?"

"Moram reći da je to nešto najmuževnije." Teatralno je uzdahnuo. "Medeni", rekao je, "pustio bih te unutra čak i da nosiš taft."

Bila je davno prošla ponoć kad mi je ponestalo takvih

7 U SAD-u i Kanadi prvi se svibanj obilježava više kao festival u čast proljeća, dok se Praznik rada, ili Lahor Day, slavi prvog ponedjeljka u rujnu.

114

barova, bilo je još mjesta na koje sam mogao svratiti, klubove u podrumima koji su u to vrijeme tek počeli raditi, ali većina onih za koje sam ja znao su se zatvorili, nestali kao reakcija na homičku kugu, vrata štale sada su bila čvrsto pod lokotom, kad više nema konja. Jedan ili dva su ipak preživjela, i te sam večeri saznao za još nekoliko novih, i moguće je da je James Leo Motley baš u ovom trenutku bio u jednom od njih, čekajući poziv u zamračenu stražnju sobu.

Ali, bilo je kasno i bio sam umoran i nisam imao snage tražiti ga. Prešao sam desetak stambenih blokova pokušavajući pročistiti nosnice od smrada ustajalog piva, začepljenih odvodnih cijevi i kože natopljene znojem, i amil-nitratom, mješavinom mirisa s temeljnom dozom požude. Šetnja je pomagala i otišao bih pješice skroz do kuće, da nisam osjećao posljedice kilometara koje sam prešao tijekom dana, hodao sam dok nije naišao taksu, pa sam se ostatak puta vozio.

U sobi sam razmišljao o Elaine, ali je bilo već prekasno da je nazovem. Proveo sam dosta vremena pod tušem i otišao u krevet.

115

Probudila su me crkvena zvona, mora da sam spavao na samom rubu svijesti, jer ih inače ne bih čuo, ali jesam, pa sam se pretresao i

sjeo na rub kreveta. Nešto me mučilo, a nisam znao što.

Nazvao sam Elaine. Linija je bila zauzeta. Pokušao sam opet, nakon što sam se obrijao, i opet dobio zauzeti signal. Odlučio sam da ću opet pokušati nakon doručka.

Postoje tri mjesta na kojima doručkujem, ali samo je jedno od njih otvoreno nedjeljom. Otišao sam onamo. Svi su stolovi bili zauzeti. Nije mi se dalo čekati. Otišao sam nekoliko ulica dalje do restorana koji se otvorio prije nekoliko mjeseci. Bio mi je to prvi obrok kod njih i naručio sam cijeli doručak, a pojeo otprilike pola. Hrana mi nije zadovoljila apetit, ali ga je zato uništila i dok sam izašao otamo, zaboravio sam nazvati Elaine.

Umjesto toga nastavio sam ići Osmom avenijom i počeo se raspitivati po hotelima na Times Squareu. Nekoć ih je bilo više. Mnogo je zgrada srušeno kako bi se napravilo mjesta za veće, a većina preostalih vlasnika srušila bi svoje kad bi mogli. Posljednjih nekoliko godina postoji moratorij na rušenje hotela za samce ili mijenjanje njihove namjene, tako je grad pokušavao spriječiti da se problem s beskućnicima pogorša.

Što sam se više približavao Četrdeset drugoj ulici, to je gore bivalo u predvorjima. Nešto u zraku bi najavljivalo da svatko unutar ovih zidova ima nekoliko potjernica na svoje ime. Čak i polu-ugledna mjesta, hoteli treće kategorije koji

116

naplaćuju pedeset ili šezdeset dolara na noć, imali su tmurnu i očajničku auru. Kako se spuštaš po društvenoj klasi, to se više natpisa pojavljuje naljepljenih na staklene pregrade i na pultovima. Nema posjetitelja nakon osam sati. Zabranjeno kuhanje u sobama. Zabranjeno unošenje vatrenog oružja. Maksimalna dužina ostanka dvadeset osam dana - to je uvedeno kako bi spriječili nekoga da stekne status stanara i tako dobije pravo na imunitet od pretjeranog rasta stanarine.

Posvetio sam tome nekoliko sati i podijelio dobar broj posjetnica i crteža. Službenici za pultom bili su ili oprezni ili nezainteresirani, a neki su uspjeli biti oboje istovremeno. Dok sam stigao do autobusnog terminala Port Authority, svi su mi izgledali kao ovisnici o cracku. Ako je Motley boravio u jednoj od ovih rupa, nema razloga

da ga pokušam izmamiti iz nje. Mogu samo malo pričekati i grad će ga ubiti umjesto mene.

Pronašao sam telefonsku govornicu, okrenuo Elainein broj. Sekretarica je bila uključena, ali ona je podignula slušalicu nakon što sam se predstavio. "Kasno sam se vratio sinoć", rekao sam. "Zato te nisam nazvao."

"I bolje. Ja sam rano legla i spavala kao klada."

"Vjerojatno ti je trebalo sna."

"Vjerojatno." Nakon kratke pauze. "Tvoje je cvijeće danas prekrasno."

Zadržao sam neutralnu boju glasa. "Je li?"

"Apsolutno. Mislim da je kao domaća juha. Mislim da je zapravo bolje drugog dana."

Na drugoj strani ulice dvojica tinejdžera naslonila su se na čelični kapak na dućanu s vojnom robom, istovremeno provjeravajući ulicu i bacajući povremeno pogled na mene. Rekao sam: "Rado bih svratio k tebi."

"I ja bih to htjela. Možeš li mi dati sat vremena?"

"Pretpostavljam."

Nasmijala se. "Ali ne zvučiš sretno zbog toga. Da vidimo. Sada je petnaest do dvanaest, dođi u jedan, ili nekoliko

117

minuta poslije. Je li to u redu?"

"Naravno."

Spustio sam slušalicu. Dva dečka s druge strane ulice još uvijek su me imala na oku. Osjetio sam naglu potrebu da odem do njih i pitam u kog vruga bulje. To bi bilo izazivanje nevolja, ali sam se svejedno tako osjećao.

Umjesto toga okrenuo sam se i otišao. Kad sam prošao pola ulice, okrenuo sam se i pogledao ih preko ramena. Još su uvijek bili naslonjeni na isti čelični kapak, i činilo se da se uopće nisu pomaknuli.

Možda me uopće nisu bili gledali.

Dao sam joj sat i petnaest minuta koje je tražila. Pola sam tog vremena proveo jednako produktivno kao i dvojica besposličara na Osmoj aveniji, stajao u vlastitom haustoru preko puta Elaineine

zgrade. Ljudi su odlazili i dolazili, meni su svi bili nepoznati. Ne znam što sam tražio, možda Motleva, ali nije se pojavio.

Natjerao sam se da pričekam točno do jedan sat, prije nego sam otišao do tamo i predstavio se njezinom vrataru. On ju je nazvao, dao mi slušalicu. Pitala me tko je napravio crtež i ja se u prvi čas nisam mogao sjetiti, a onda sam joj rekao da je to bio Galindez. Vratio sam slušalicu vrataru kako bi mu ona rekla neka me slobodno pusti. Kad sam joj pokucao na vrata, prvo je pogledala kroz špijunku, a onda otključala sve brave.

"Oprosti", rekla je. "Pretpostavljam da je glupo ponavljati sve ovo..."

"U redu je." Otišao sam do stolića za kavu, gdje je cvjetni aranžman predstavljao pravu navalu boja među svim onim crnim i bijelim stvarima. Nisam znao imena svih vrsta cvijeća, ali sam prepoznao nekoliko egzotičnih, rajsku pticu i sunovrat, te shvatio da gledam u buket vrijedan sedamdeset i pet dolara.

Prišla mi je i poljubila me. Nosila je žutu svilenu bluzu

118

preko crnih širokih hlača, a noge su joj bile bose. Rekla je: "Jesam li ti rekla? Ljepše je nego jučer."

"Ako ti tako kažeš."

"Neki od pupoljaka su se počeli otvarati, mislim da je u tome stvar." Pretpostavljam da je onda primijetila ton moje izjave, pogledala me i pitala je li sve u redu.

"To nije moje cvijeće", rekao sam.

"Jesi li izabrao neko drugo?"

"Nisam poslao nikakvo cvijeće Elaine."

Nije joj dugo trebalo. Gledao sam je u lice i vidio kako joj rade kotačići u glavi. Rekla je: "Isuse Kriste. Ne šališ se, je li, Matt?"

"Naravno da ne."

"Nije bilo nikakve poruke, ali nije mi uopće palo na pamet da nije od tebe. Jučer. Nazvala sam te, sjećaš se?"

"Nisi spomenula cvijeće."

"Nisam?"

"Ne direktno. Zahvalila si mi što sam romantičan."

"Što si mislio da sam s time željela reći?"

"Ne znam. Bio sam pomalo ošamućen u to vrijeme, bio sam zaspao ispred televizora. Valjda sam mislio da govoriš o prethodnoj noći."

"Pa, i jesam", rekla je. "Na neki način, o toj noći i o cvijeću. U mojoj glavi oni su manje-više bili povezani."

"Nije bilo poruke?"

"Naravno da nije. Pretpostavljala sam da se nisi gnjavio s porukom jer si znao da ću ja znati od koga je. I jesam, ali.

"Ali ja nisam."

"Očito nisi." Bila je probljedjela od te novosti, ali sad joj se boja već vratila. Rekla je: "Imam malo poteškoća s prilagodavanjem na sve ovo. Provela sam zadnja dvadeset i četiri sata uživajući u cvijeću i razmišljala lijepo o tebi što si ih poslao. Pretpostavljam da su od njega, zar ne?"

"Osim ako ti ih nije netko drugi poslao."

Odmahnula je glavom. "Moja gospoda posjetitelji ne

119

šalju cvijeće, bojim se. Bože. Želim ih baciti."

"To je isto cvijeće kao i prije deset minuta."

"Znam, ali..."

"Kad si ga dobila?"

"Kad sam te nazvala, oko pet sati?"

"Tako nešto."

"Stiglo je sat ili dva ranije."

"Tko ih je dostavio?"

"Ne znam."

"Pa, je li ga donio neki klinac iz cvjećarnice, ili tko? I jesi li zapamtila ime cvjećara? Je li pisalo što na papiru?"

Odmahivala je glavom. "Nitko ga nije dostavio."

"Kako to misliš? Nije se moglo samo pojaviti pred tvojim vratima."

"Upravo se to dogodilo."

"I ti si otvorila vrata i tamo ga našla?"

"Otprilike. Imala sam gosta i kad sam mu otvorila vrata, uručio mi ga je. Na trenutak sam mislila da je od njega, što nije imalo smisla, a onda je objasnio da je čekalo na mojem otiraču kad je stigao. U tom sam trenutku pretpostavila da je od tebe."

"Mislila si da sam ga samo ostavio pred vratima i otišao?"

"Mislila sam da si ga vjerojatno naručio. A da sam ja bila pod tušem i nisam čula zvono, pa ga je dostavljač ostavio. Ili ga je ostavio vrataru, a vratar ga ostavio pred vratima, kad se ja nisam javljala na

zvonjavu. " Položila je ruku na moju. "Da ti pravo kažem", rekla je, "nisam previše o torne razmišljala. Bila sam samo, ma, ganuta, znaš? Ostavilo je dojam."

"I dirnuta time što sam ti ja poslao cvijeće."

"Da, tako je."

"Svakako, želio bih da sam ga poslao."

"O, Matt, ja ne ..."

"Htio bih. A cvijeće je lijepo, to se ne može poreći. Trebao sam šutjeti i ostati junakom."

120

"Misliš, ha?"

"Zašto ne? To je prava romantična gesta. Vidim kako bi se nekom momku moglo posrećiti samo na temelju takvog nečeg."

Lice joj se raznježilo, a ruka joj se pomaknula kako bi obujmila moj struk. "Ah, dušo", rekla je, "zašto misliš da ti je potrebno cvijeće?"

Poslije smo dugo zajedno tiho ležali, nismo spavali, ali nismo bili niti potpuno budni. U jednom sam se trenutku nečega sjetio i tiho se u sebi nasmijao. Ne dovoljno tiho, jer me pitala što je tako smiješno.

Rekao sam: "Prava vegetarijanka."

"Prava što? Oh." Okrenula se na bok i otvorila svoje velike oči gledajući me. "Osoba koja potpuno apstinira od životinjske tvari", rekla je, "pod rizikom je da nakon dužeg vremena razvije nedostatak vitamina B-12 ."

"Je li to ozbiljno?"

"Može dovesti do perniciozne anemije."

"To ne zvuči dobro."

"Ne bi niti smjelo. Smrtno je."

"Stvarno?"

"Tako kažu."

"Pa, ne treba riskirati", rekao sam. "I to možeš dobiti od stroge vegetarijanske dijete?"

"Prema onome što sam pročitala."

"Možeš li dobiti vitamin B-12 iz mliječnih proizvoda?"

"Mislim da možeš."

"A ti jedeš mliječne proizvode. U frižideru ima mlijeka, i jogurta, ako se dobro sjećam."

Kimnula je. "Jedem mliječne proizvode", rekla je, "i navodno se iz njih dobiva B-12, ali pomislila sam da čovjek nikada ne može biti previše oprezan, razumiješ me?"

"Mislim da si u pravu."

"I zašto bi tako nešto prepustila slučaju? Perniciozna anemija jednostavno ne zvuči kao nešto što bi čovjek želio imati."

"A zrno predostrožnosti..."

121

"Mislim da nije bilo zrno, prije bih rekla nekoliko kapi."

Mora da sam zaspao jer sljedeće čega sam bio svjestan bilo je, da sam u krevetu sam, a iz kupaonice se čuo tuš. Nakon nekoliko minuta izašla je iz kupaonice, umotana u ručnik. I ja sam se otuširao, obrisao, obukao, a kada sam ušao u dnevnu sobu tamo me čekala kava i tanjur s narezanim povrćem i komadićima sira. Sjeli smo za stol u blagaovanici i grickali hranu. Na drugoj strani sobe, cvjetni je aranžman na nježnom popodnevnom svjetlu bio divan.

Rekao sam: "Tip koji ti je uručio cvijeće."

"Sto s njim?"

"Tko je on?"

"Običan tip."

"Jer, ako je Motley njega namjerno iskoristio da ti donese cvijeće, možda bi nas on mogao odvesti k njemu."

"Nije."

"Kako možeš biti sigurna."

Odmahnula je glavom. "Vjeruj mi", rekla je, "nema veze s njim. To je momak kojeg poznajem nekoliko godina."

"I jednostavno je svratio?"

"Ne, bio se naručio."

"Naručio? Naručio za što?"

"O, Bože mili", rekla je. "Za što misliš da se naručio? Htio je doći i provesti sat vremena razgovarajući o Wittgensteinu⁸."

"On ti je mušterija."

"Naravno da mi je mušterija." Oštro me pogledala: "Smeta li ti to?"

"Zašto bi me smetalo?"

"Ne znam. Smeta li ti?"

⁸ Ludwig (Joseph Johann) Wittgenstein, rođen je u Austriji, no većinu je života proveo u Engleskoj i jedan je od najutjecajnijih

filozofa u drugoj četvrtini 20. stoljeća u Velikoj Britaniji.

122

"Ne."

"Jer ja se time bavim", rekla je. "Imam mušterije. Ovo nisu nove informacije. Time sam se bavila kad smo se upoznali i time se još uvijek bavim."

"Znam."

"Zašto onda imam dojam da ti smeta?"

"Ne znam", rekao sam. "Samo sam mislio..."

"Što?"

"Pa, da ćeš na neko vrijeme imati zaključana vrata."

"I imam."

"Vidim."

"Imam Matt. Ne odlazim u hotele, već sam odbila nekoliko ljudi. I ne puštam u stan nikoga koga ne poznajem. Ali momak koji je došao jučer popodne, on mi je redovna mušterija već nekoliko godina. Dolazi jednu ili dvije nedjelje u mjesecu, ne stvara nikakve probleme i zašto ga ne bih primila?"

"Nema razloga."

"U čemu je onda problem?"

"Nema problema. Moraš nekako zarađivati, jel' tako?"

"Matt..."

"Moraš skupiti još malo gotovine, moraš kupiti još nekoliko stambenih zgrada. Zar ne?"

"Nemaš se pravo ovako ponašati."

"Kako se ponašati?"

"Nemaš pravo."

"Zao mi je", rekao sam. Uzeo sam komadić sira. To je mliječni proizvod i vjerojatno je izvor vitamina B-12. Vratio sam ga na tanjur.

Rekao sam: "Kad sam jutros nazvao."

"Da?"

"Rekla si mi da ne dođem odmah."

"Rekla sam ti da mi daš sat vremena."

"Sat i petnaest minuta. Mislim da je bilo toliko."

"Kako ti kažeš. I?"

"Je li netko bio ovdje?"

123

"Da je netko bio ovdje ne bih se javila na telefon. Stišala bih zvono i pustila stroj da se javi u tišini, kao što sam učinila kad smo ti i ja otišli u spavaću sobu."

"Zašto si mi rekla da čekam sat i četvrt?"

"Nećeš prestati, je li? Imala sam nekog naručenog u podne."

"Znači ipak ti je netko dolazio."

"To sam ti upravo rekla. Nazvao me nekoliko minuta prije tebe. Najavio se za podne."

"U podne u nedjelju?"

"Uvijek dolazi nedjeljom, obično kasno ujutro ili rano poslijepodne. Stanuje u blizini, a ženi kaže da ide kupiti novine. Dođe ovama i pretpostavljam da kupi Times na povratku kući. Valjda mu je to dio uzbuđenja, što je tako prevari."

"Zato si meni rekla."

"Da mi daš vremena do jedan. Znala sam da će on doći na vrijeme i znala sam da će otići za pola sata. Uvijek je tako. I željela sam pola sata nakon toga da se mogu istuširati i osvježiti i biti..."

"I biti što?"

"I biti sređena za tebe", rekla je. "O čemu se ovdje radi, hoćeš li mi to reći? Zašto me napadaš?"

"Ne napadam."

"Vraga ne napadaš. I zašto se ja branim, to je pravo pitanje? Kojeg se ja vruga imam braniti?"

"Ne znam." Podignuo sam svoju šalicu kave, ali je bila prazna. Spustio sam je i uzeo komadić sira, pa i njega vratio na mjesto. Rekao sam: "Znači već si uzela današnju dozu vitamina B-12."

U prvi trenutak nije ništa rekla i ja sam imao vremena zažaliti što sam to rekao. Zatim je rekla: "Zapravo i nisam, jer nismo to radili. Zašto? Želiš li znati što smo radili?"

"Ne."

"Ipak ću ti reći. Radili smo što i uvijek radimo. Sjela sam mu na lice i lizao me dok je drkao. To mu se sviđa,

124

uvijek to radimo kad dođe."

"Prestani."

"Zašto bih? Sto još želiš znati? Jesam li svršila? Nisam, ali sam odglumila da jesam, to ga uvijek odnese do kraja. Želiš da ti još

nešto kažem? Želiš li znati koliko mu je kurac velik? / da me se nisi usudio udariti, Matu Scudderu!"

"Nisam te namjeravao udariti."

"Želio si."

"Uopće nisam digao ruku, Bože mili."

"Htio si."

"Nisam."

"Jesi. I ja sam htjela. Ne da me udariš, ali da me želiš udariti." Oči su joj bile ogromne, pune suza u kutovima. Nježno, pitajući se, rekla je: "Što nam je? Zašto ovo činimo jedno drugom?"

"Ne znam."

"Ja znam", rekla je. "Ljuti smo, zato. Ti si ljut na mene jer sam još uvijek kurva. A ja sam ljuta na tebe jer mi nisi poslao cvijeće."

Rekla je: "Mislim da znam kako se to dogodilo. Napeti smo, oboje. Mislim da smo zbog toga ranjiviji nego što nam se čini. I počeli smo si davati uloge koje ne možemo odigrati. Ja sam pomislila da si ti sir Galahad, a ne znam s kim si ti mene zamijenio."

"Niti ja ne znam. Možda s gospodom iz Shalotta."

Pogledala me.

"Kako ide ona pjesma? Lijepa Elaine, ljupka Elaine, Elaine, čedna djeva iz Astolata."

"Prestani."

Nebo se smračilo izvan njezinog prozora. Iznad svjetala Queensa vidio sam namigujuća crvena svjetla aviona koji se približavao sletištu La Guardie."

Nakon nekoliko trenutaka je rekla: "To smo čitali u srednjoj školi, Tennvsona. Pretvarala sam se da je pjesma o meni."

125

"To si mi jednom već rekla."

"Jesam?" Njezin se pogled okrenuo prema njoj samoj, dok se dugo prisjećala stare uspomene. Onda je, vedro, rekla: "Pa, ja nisam čedna djeva, a tvoj je oklop izgubio sjaj. I gospođa iz Shalotta je bila zaljubljena u sira Lancelota, a ne sir Gallahada, a mi nismo oni. Mi smo samo dvoje ljudi koji su se oduvijek sviđali jedno drugom i oduvijek činilo dobro jedno drugom. To nije najgora stvar na svijetu, zar ne?"

"Meni se nikada nije takvim činilo."

"A sada postoji luđak koji nas želi ubiti, pa nije vrijeme da se ijedno od nas počne ljutiti. Slažeš se?"

"Dogovoreno."

"Hajdemo onda riješiti pitanje novca. Možemo li to učiniti?"

Mogli smo i jesmo. Ja sam izračunao svoje troškove i ona me podsjetila na neke koje sam zaboravio, a onda je zaokružila cifru na gornju brojku i presjekla moje pritužbe oštrim pogledom. Otišla je u spavaću sobu i vratila se s punom rukom novčanica od pedeset i sto dolara. Gledao sam kako je izbrojala dvije tisuće i gurnula ih prema meni preko stola.

Nisam posegnuo za njima. "To nije suma koju si spomenula", rekao sam.

"Znam, Matt, ali ti stvarno ne bi trebao pamtiti koliko trošiš i onda me tražiti još novaca. Uzmi ovo, a kad ti ponestane reci mi, pa ću ti dati još. Molim te, nemoj prigovarati. Barem novaca imam, i bogme sam ga zaradila, a ako ga ne mogu iskoristiti u ovakvom trenutku, čemu ga onda uopće imam?"

Uzeo sam novac.

"Dobro", rekla je. "To smo riješili. Ne znam kako je s emotivnom stranom. Uvijek sam bila bolja s poslovne strane. Mislim da ćemo morati postupati po nahođenju i ići dan po dan. Što ti misliš?"

Ustao sam. "Mislim da ću popiti još jednu šalicu kave", rekao sam, "I onda otići odavde."

126

"Ne moraš ići."

"Moram. Želim ići i glumiti detektiva i potrošiti nešto od novca koji si mi dala. Mislim da imaš pravo, da moramo postupati po instinktu. Zao mi je zbog onog ranije."

"I meni."

Kad sam se vratio s kavom rekla je: "Isuse, imam šest poruka na sekretarici."

"Kada su stigli ti pozivi? Dok smo bili u krevetu?"

"Vjerojatno. Je li u redu ako ih sada preslušam?"

"Zašto ne bi bilo?"

Slegnula je ramenima i pritisnula odgovarajuću tipku. Čulo se neko zujanje, buka u pozadini, a onda klik. "Prekinuo je", rekla je. "Najviše takvih poruka primam. Puno ljudi ne želi ostavljati poruke."

Još je jedan spustio. Zatim je jedan čovjek rekao, jako vedro i samouvjereno: "Elaine, ovdje Jerry Pines, nazvat ću te za dan-dva." Zatim još jedno spuštanje, a onda je netko snažno pročistio grlo, nekoliko trenutaka razmišljao što bi rekao i onda spustio bez riječi.

A zatim i šesti nazivatelj. Dosta dugačka pauza za vrijeme koje je vrpca tekla i čula se buka u pozadini. Uslijedio je šapat:

"Zdravo Elaine. Sviđa li ti se cvijeće?"

Još jedna pauza, jednako dugačka kao i prva. Čitavo se to vrijeme čula buka u pozadini, zapravo dosta tiha, koja je zvučala kao tutnjava vlaka podzemne željeznice.

A onda, jednako snažnim šapatom, rekao je: "Mislio sam na tebe ranije. Ali, još uvijek nije red na tebe, znaš da te čuvam za kraj." Uslijedila je stanka, ali kratka. "Mislim, bit ćeš pretposljednja. On će biti zadnji."

Bilo je to sve što je imao za reći, ali traka se vrtila još dvadeset ili trideset sekundi prije nego što je prekinuo vezu. Onda je sekretarica kliknula i zazujala i pripremila se za primanje novih poziva, a mi smo sjedili u tišini koja je visjela u zraku poput dima.

127

10

Prije zore sam se vratio u svoju hotelsku sobu, ali nisam puno prestigao sunce. Bilo je već prošlo četiri kad sam stigao i čitavu sam večer proveo trčeći po gradu. Išao na mjesta na kojima nisam bio godinama. Nekih više nije bilo, kao i nekih ljudi koje sam tražio, bili su ili u zatvoru ili mrtvi ili negdje drugdje. Ali postojala su nova mjesta i novi ljudi, a ja sam ih pronašao dovoljno da ostanem zaposlen.

Dannya Boya Bella pronašao sam u Pooganovom baru. On je albino crnac, s rječitim gestama i pristojnih manira. Oduvijek je nosio konzervativna trodijelna odijela i živio poput vampira, ne napuštajući kuću između zore i sumraka. Navike mu se nisu promijenile i još uvijek je pio čistu rusku votku, hladnu. Barovi u kojima je bio kao kod kuće, Pooganov i Top Knot, uvijek su zbog njega držali jednu bocu na ledu. Top Knota više nije bilo.

"Sada je tamo francuski restoran", rekao mi je. "Skup i ne baš dobar. Cesto sam ovdje ovih dana. Ili u Mother Goose u Aveniji

Amsterdam. Oni imaju dobar trio koji svira šest večeri tjedno. Bubnjar koristi četke i nikada ne svira solo. A i osvjetljenje je dobro.

Dobro je značilo jako zamračeno. Danny Boy čitavo vrijeme nosi tamne naočale i vjerojatno bi ih nosio i na dnu rudnika ugljena. "Svijet je preglasan i presvijetao", više sam ga puta čuo da to kaže. "Morali bi ga malo potamniti. I stišati."

128

Nije prepoznao čovjeka na crtežu, ali Motleyevo ime mu je zvučalo poznato. Počeo sam pričati o njemu i sjetio se slučaja. "Znači on ti se osvećuje", rekao je. "Zašto jednostavno ne sjedneš na avion i odeš u neke tople krajeve dok se on ne ohladi? Takvi tipovi, daj mu nekoliko tjedana i nešto će zasrati i vratiti se u zatvor. Nećeš se morati brinuti o njemu sljedećih deset godina."

"Mislim da je postao prilično oštrouman."

"Dobio je jednu do deset godina, a odslužio dvanaest, to baš ne odaje genija." Popio je piće i pomaknuo ruku nekoliko centimetara, i to je bilo sve što je morao učiniti da pozove konobaricu. Nakon što mu je napunila čašu i ponovno se uvjerala da ja ne želim ništa popiti, rekao je: "Raspitat ću se i držati uši otvorene, Matt. To je sve što mogu učiniti."

"Cijenim to."

"Teško je reći gdje bi ga se moglo naći i s kime bi se mogao družiti. Ipak, postoji nekoliko mjesta koje možeš provjeriti."

Dao mi je nekoliko savjeta, a ja sam izašao i slijedio ih po gradu. Otišao sam u restoran s piletinom u Aveniji Lennox i u obližnji bar u kojem su brojni igrači iz finijeg dijela grada pili. Taksijem sam otišao i u centar do mjesta koje se zvalo Patchwork u Trećoj aveniji, gdje su popluni s izvezenim slikama iz rane američke povijesti visjeli na zidovima od cigala. Rekao sam barmenu da sam došao porazgovarati s čovjekom koji se zove Tommy Vincent. "Trenutno ga nema", rečeno mi je, "ali obično dođe u ovo vrijeme, ako ga želite pričekati."

Naručio sam colu i pričekao za šankom. Ogledalo iza šanka omogućilo mi je da vidim vrata, bez da se okrenem. Promatrao sam neke ljude kako ulaze, a neke kako izlaze. U trenutku kad sam u čaši imao samo kockice leda, debeljko koji je sjedio dvije stolce dalje,

prišao mi je, obgrlio me i rekao: "Ja sam Tommy V" "Kako vam mogu pomoći?"

Prošao sam Avenijom Park oko brojeva dvadeset, Trećom, baš ispod Četrnaeste ulice, Broadwyem na kućnim brojevima oko osamdeset, Ulicom Lexington između Četrdeset sedme i

129

Pedesete ulice. Tu su prijateljice noći bile jako aktivne, prigodno odjevene u vruće hlačice, providne topove i narančaste perike. Pričao sam s desecima njih i dao im naslutiti da sam policajac; ionako mi ne bi povjerovala da sam rekao da nisam. Pokazivao sam im Motleyevu sliku i govorio kako je to tip koji voli ozljeđivati njihove kolegice, a vjerojatno je i ubojica. Rekao sam da bi mogao biti mušterija, ili se barem tako predstaviti, ali da zapravo voli biti svodnikom i možda će probati prisvojiti neku samostalnu djevojku.

Jednoj djevojci blijedožute, nezdrave boje na Trećoj aveniji, kojoj su tamni korijeni davali dvobojnu frizuru, učinio se poznat. "Vidjela sam ga dosta davno", -rekla je. "Gledao je, ali nije ništa kupio. Jednom me ispitivao, što ću učiniti, što neću učiniti, što volim, što ne volim." Stisnula je šaku, stavila je na medunožje i micala je kao da nešto pumpa. "Natezao me. Nemam za to vremena, znaš? Kad bih ga nakon toga vidjela, samo bi prošla kraj njega."

Djevojka na Broadwayu, golemog tijela i teškog južnjačkog naglaska, rekla je da ga je viđala, ali ne u posljednje vrijeme. Kad ga je zadnji put vidjela, otišao je s djevojkom koja se zvala Bunny. A gdje je sada Bunny? Nekamo je otišla, nestala, već je tjednima nije bilo. "Na nekoj drugoj štajgi", rekla je. "Ili joj se možda nešto dogodilo." Kao što na primjer? Slegnula je ramenima. "Bilo što", rekla je. "Vidiš nekog", rekla je, "a onda ga više ne vidiš. I isprva ti ne nedostaje, a onda, a onda odjednom kažeš: 'Hej, što se dogodilo s tom osobom?' I nitko ne zna." Jesi li vidjela Bunny nakon što je otišla s Motleyem? Razmislila je o tome i nije bila sigurna niti da je niti da nije. A možda to i nije bio Motley. Što je više razmišljala, to je bila manje sigurna.

Nekako sam uspio stići na ponoćni sastanak u Alanon House. To je neka vrsta kluba koji je zauzimao nekoliko ureda na trećem katu raspadajuće kuće na zapadnoj Četrdeset i šestoj ulici. Na tom su

sastanku bili uglavnom mladi ljudi, mnogi od njih nedavno i nesigurno trijezni, a većina je

130

zajedno s alkoholom uživala i teške droge. Sastav ljudi te je večeri bio sličan ljudima izvana, s jednom velikom razlikom, a to je bilo ono čemu su stremili. Oni na sastanku bili su trijezni i čisti, ili su se barem trudili, dok su se oni vani trudili konzumirati i jedno i drugo.

Zakasnio sam nekoliko minuta. Govornica je stigla do svog dvanaestog rođendana, kada je već dvije godine pila i upravo počela pušiti marihuanu. Priča se nastavljala i uključivala popularne kemijske tvari za promjenu raspoloženja, a nisu izostavljeni ni introvenozni heroin, kokain, zajedno s kradom po dućanima, uličnom prostitucijom, i prodajom vlastitog, tek rođenog, sina na crnom tržištu. Trebalo je dosta vremena da to sve ispriča, ali nije trebalo dugo da to sve proživi, sada je imala tek devetnaest godina.

Sastanak je trajao sat vremena i ostao sam do kraja. Pažnja mi je popustila nakon što je govornica završila, pa nisam sudjelovao u raspravi čija je tema navodno bio bijes. Tu i tamo bih počeo slušati, kad bi nečiji bijes bio dovoljno glasan da me trgne iz razmišljanja, ali uglavnom sam samo pustio da mi se mozak odmara i uživao u emotivnom utočištu koje je sastanak pružao. Izvan njega je bio gadan svijet i ja sam zadnjih nekoliko sati proveo tražeći njegove najgadnije strane, ali ovdje sam samo još jedan alkoholičar koji se trudi ostati trijezan, kao i svi ostali, i to ga je činilo jako sigurnim mjestom.

Onda smo svi ustali i pomolili se, a zatim sam se vratio prokletim ulicama.

U ponedjeljak ujutro spavao sam otprilike pet sati i probudio se mamuran, što mi se činilo nepravednim. Ispio sam litre loše kave i razvodnjene cole, nadisao se cigaretnog dima, pa valjda nije bilo neobično što se nisam veselio novom danu. Mislio sam da sam se odrekao ovakvih jutara zajedno s pićem, boljela me glava, usta i grlo bili su mi suhi, a svakoj

131

je minuti trebalo barem tri ili četiri da prođe.

Popio sam nekoliko aspirina, otuširao se i obrijao, te izašao na ulicu pa u obližnji kafić na sok od naranče i kavu. Kad su aspirin i kava

počeli djelovati, odšetao sam i kupio novine. Odnio sam ih natrag u Pleme i naručio nešto za pojesti. Dok je hrana stigla, svi su tjelesni simptomi mamurluka bili nestali. Još uvijek sam osjećao duboku slabost duha, ali jednostavno ću se morati s tim nositi.

Novine nisu pomogle u popravljaju mog stanja. Na naslovnici je bio članak o masakru u Jaimaica Heightsu, čitava je obitelj venecuelanskih useljenika bila ustrijeljena i izbodena, četiri odrasle osobe i šestero djece bili su mrtvi, a kuća spaljena, a ta se vatra proširila na nekoliko susjednih kuća. Brojni su dokazi ukazivali na to da su ubojstva povezana s drogom, što je, pretpostavljam, značilo da je javnost slobodno mogla slegnuti ramenima, a policajci se neće morati jako truditi da riješe slučaj.

Vijesti na sportskoj strani nisu bile ništa više ohrabrujuće, jer oba su newyorška tima izgubila, Jetsi s puno razlike, a Giantsi za dlaku od Eaglesa. Jedina dobra strana sportskih vijesti bila je to što su trivijalne, nitko nije poginuo, i kad je sve gotovo, koga je zapravo briga tko je pobijedio, a tko izgubio?

Mene nije, ali čini se da ja ne marim za brojne stvari. Vratio sam se na stranicu s udarnim vijestima i pročitao o još jednom ubojstvu povezanom s drogom. Ovo se dogodilo u dijelu Brooklyna zvanom Marine Park gdje je netko upotrijebio skraćenu pušku na dvadesetčetverogodišnjem crnom mladiću s debelim dosijeom. Niti to me nije razveselilo, ali, moram priznati, da me manje rastužilo od poraza od Philadelphije, koji me ni sam nije previše pogodio.

Na sedmoj je strani bila divna priča.

Dvadesetdvogodišnji mladić, Michael Fitzrov, bio je na misi u crkvi sv. Malahija sa svojom djevojkom. Ona je bila glumica koja je nastupila u nekoliko reklama i stanovala u

132

Manhattan Plazi, na sjecištu Četrdeset druge i Devete ulice, gdje su glumci stanovali uz subvencije. Išli su k njoj po Četrdeset i devetoj ulici, držeći se za ruke, baš u vrijeme kad je žena imenom Antoinette Cleary odlučila da joj je dosta života kakav poznajemo.

Tu je odluku sprovedla tako što je otvorila prozor i bacila se kroz njega. Njezin je stan, kako je sreća htjela, bio na dvadeset i drugom katu, i prema onoj formuli koju vas uče na satima fizike, a koje se nitko ne sjeća, padajući je dobila na brzini. U svakom slučaju, u

trenutku sudara padala je dovoljnom brzinom da ubije sebe, i da isto učini i Michaelu Fitzrovu, koji se našao na njezinu predviđenom mjestu na pločniku tek sekundu prije nje. Njegova djevojka, Andrea Dautsch, nije bila ozlijeđena, ali je pisalo da je dobila napad histerije. Činilo mi se da je na to imala potpuno pravo.

Prelistao sam ostatak novina. Gradonačelnik Baltimorea je nedavno predložio legalizaciju droga i pročitao sam što je Bili Real imao reći o tome. Pročitao sam i stripove, bez da sam se nasmiješio. A onda me nešto natjeralo da se vratim na sedmu stranu i opet pročitam o posljednjim trenucima Michaela Fitzroya.

Ne znam zašto me taj događaj toliko dirnuo. Možda zbog toga što je bio tako blizu mog doma. Clearyjeva je stanovala na Zapadnoj četrdeset devetoj, broj 301, u zgradi pokraj koje sam prošao stotinama puta, prošao sam onuda i jučer ujutro, na putu prema hotelima Times Squareu. Da sam malo duže spavao, mogao sam prisustvovati tom događaju.

Sjetio sam se Marka Aurelija i kako se sve dogodilo upravo onako kako bi trebalo. Pokušao sam shvatiti kako bi to mogla biti istina u slučaju Michaela Fitzroya, dok je veselo klipsao ulicom prema stanu svoje djevojke. U Vijestima je pisalo da je žena koja je pala na njega imala trideset i osam godina. Također su iznijeli podatak da je prije skoka svukla svu odjeću.

133

Kažu da je Božja volja nedokučiva i meni se trenutno činila upravo takvom. Neka je nebeska sila očito odlučila da su dvadeset i dvije godine kraj za Michela Fitzrova, i da će to opće dobro biti najbolje izvršeno da u najboljim godinama na njega padne jedna gola gospoda..

Život, jednom sam čuo da kažu, je komedija za one koji misle i tragedija za one koji osjećaju. Činilo mi se da je oboje, čak i za one među nama koji ne čine previše ni jedno ni drugo.

Rano tog popodneva nazvao sam Toma Havliceka u Massillon i uhvatio ga za radnim stolom. "Baš sam te htio nazvati", rekao je. "Kako je kod vas u Fun Citvju9?"

Već dugo nisam čuo da ga netko tako zove. "Otprilike isto", rekao sam.

"Sto kažeš na Bengalse?"

Nisam niti primijetio jesu li pobijedili ili izgubili. "Stvarno su nešto", rekao sam.

"Itekako. Kako je na tvojoj strani?"

"U New Yorku je. Stalno ga slijedim, ali ovo je velik grad. Jučer je prijetoj jednoj ženi, staroj prijateljici Connie Sturdevant."

"Lijepo."

"Da, baš je drag. Zanima me jesu li ti se javili iz Clevelanda."

"Misliš iz laboratorija." Pročistio je grlo. "Dobili smo krvnu grupu sjemena."

"To je odlično."

"Ne znam baš koliko je odlično, Matt. A-pozitivna je, a tu je grupu imao i muž. Ako je i pripadala tvom tipu, to baš i ne bi bila slučajnost. Naime, to je najčešća krvna grupa. Štoviše, svo je troje djece bilo A-pozitivno, što znači da ne bismo mogli reći čija je krv bila na Sturdevantu kad je umro, je li bilo i njihove, ili je sva iz njegove rane."

' Zabavnom, uzbudljivom gradu

134

"Zar ne mogu analizirati DNK sjemena?"

"Možda su i mogli", rekao je, "da su to odmah učinili, a ne čekali više od tjedan dana. Kako sada stvari stoje, jedino što možeš dokazati je da tvoj osumnjičeni nije ostavio spermu u toj ženi. Ako je bilo koja grupa osim A-pozitivan, nije kriv."

"Nije kriv za sodomiju. Sto ne znači i da nije kriv za ubojstvo."

"Pa, valjda. U svakom slučaju, to je sve što dokaz iz laboratorija može učiniti. Može ga osloboditi, ovisno o krvnoj grupi, ali ga ne može optužiti."

"Tako", rekao sam. "Pa, to je razočaravajuće, ali saznat ću koja je Motleyeva krvna grupa. Trebalo bi pisati u njegovim zatvorskim dokumentima. O, usput, poslao sam ti jutros nešto ekspresnom poštom, trebalo bi stići sutra. Radi se o Motleyevom crtežu, koji je

napravio policijski crtač, i pseudonim kojim se koristio u New Yorku prije nekoliko mjeseci. Time biste se mogli poslužiti kad ćete provjeravati hotele i aerodrome."

Usljedila je tišina. A onda je rekao: "Pa, Matt, nisam siguran da ćemo to napraviti."

"O?"

"Kako stvario odavde izgledaju, nemamo nikakav temelj za ponovno otvaranje slučaja. Čak i da sjeme nije bilo suprugovo, što to dokazuje? Možda je imala ljubavnika, možda je imala dečka konobara u grčkom restoranu, možda joj je muž za to saznao i to je bilo uzrokom svega ovoga. Stvar je u tome da nemamo nikakav razlog da tjeramo ljude da rade na slučaju koji još uvijek izgleda potpuno jasan."

Još smo malo o tome razgovarali. Kad bi barem mogao izdati tjeralicu, rekao sam, newyorška policija bi mogla Motleya maknuti s ulice prije nego što ubije još koga. Rado bi to učinio, rekao mi je, ali njegov šef mu to ne bi dopustio, a čak i kad bi, sudac se možda ne bi složio da imaju povoda za tjeralicom.

135

"Kažeš da je nekome prijetio", rekao je. "Ne može li ona podnijeti tužbu?"

"Moguće je. Nije izravno s njom razgovarao. Ostavio je poruku na njezinoj sekretarici."

"Tim bolje. Imaš dokaz. Osim ako ju je izbrisala."

"Nije, ja sam uzeo vrpcu. Ali ne znam što dokazuje. Radi se o prijetnji, ali ju je zamaskirao. I teško bi se dokazalo da je glas njegov. Saptao je."

"Da bi zvučalo još strasnije? Ili da mu ne bi prepoznala glas?"

"Ne radi se o tome. Želio je da zna tko zove. Mislim da je vodio računa o tome da mu se glas snima. K vragu, bio je tako glup i neoprezan prije dvanaest godina. U zatvoru je naučio zanat."

"To se događa", rekao je. "Neće ih rehabilitirati, ali će zasigurno učiniti od njih bolje kriminalce."

Oko tri sata počela je padati kiša. Na ulici sam kupio kišobran za pet dolara koji se preokrenuo prije nego što sam stigao do hotela. Bacio sam ga u kantu za smeće i sklonio se pod neki krov dok se oluja nije malo smirila, a onda pješice prešao ostatak puta do kuće.

Svukao sam mokru odjeću i obavio nekoliko telefonskih poziva, a onda se protegnuo i odrijemao.

Kad sam otvorio oči, bilo je osam sati i jedva je prošlo pola devet kad sam ulazio na sastanak u crkvu sv. Pavla. Govornik je tek bio najavljen. Dobio sam šalicu kave i pronašao stolac i slušao dobru staromodnu priču o dnu pijanstva. Izgubljeni poslovi, propale veze, deseci odlazaka na detoksikaciju, pronalazak društva za opijanje, brojni susreti s Anonimnim Alkoholičarima. A onda se jednog dana nešto dogodilo i sad taj gad stoji tu u odijelu s obrijanim licem i počešljanom kosom, uopće ne sličeci na priču koju je pričao.

Na ovom sastanku su svi sudjelovali u diskusiji. Počeli su sa zadnjim redom, pa sam ja brzo došao na red. Namjeravao sam odbiti, ali on je puno pričao o mamurlucima i da ako je triježnoća značila stalni predah od njih, bila je

136

tog vrijedna.

Rekao sam: "Zovem se Matt i alkoholičar sam. Moji su mamurluci također bili gadni. Računao sam da je s njima gotovo u triježnoći, pa nisam baš bio sretan kad sam se s jednim jutros probudio. A onda sam se podsjetio da sam se nekoć tako osjećao svakog jutra, i to uzimao zdravo za gotovo, nisam se čak ni previše bunio. Bože, ako bi se neka normalna osoba probudila tako se osjećajući, otišla bi u bolnicu, a ja bih samo navukao čarape i otišao na posao."

Još je nekoliko ljudi govorilo, a onda je došao red na ženu koja se zvala Carol. "Nijednom se nisam probudila mamurna otkako sam prestala piti", rekla je, "ali mogu se poistovjetiti s onim što Matt govori u jednom drugom smislu. Zato što vjerujem da čim prestanemo piti, sve postaje bolje, loše se stvari više ne događaju. A to nije istina. Čudo koje nam donosi triježnoća nije u tome da nam se životi poboljšavaju, već u tome da ne pijemo čak i kada nam loše krene. Ali još uvijek mi je grozno kad se loše stvari događaju. Kad je Cody dobio SIDU, nisam mogla vjerovati kako je to nepravedno. Trijezni ljudi ne bi smjeli dobiti SIDU! Ali stvar je u tome da je dobivaju, a kad je dobiju umru, kao i svi ostali. I trijezni ljudi se ne ubijaju. Bože, koliko sam se puta poželjela ubiti dok sam pila, i više se tako ne osjećam, i mislila sam da je sa svima tako, svima koji ne piju. A onda sam danas saznala za Tonino samoubojstvo i pomislila

da se to ne bi smjelo događati. Ali svašta se može dogoditi, a ja ipak ne smijem popiti piće."

Za vrijeme pauze prišao sam Carol i pitao ju je li Tony pripadnik naše grupe. "O, da. Stalan.", rekla je. "Tri godine trijeznoće. Toni Clearv."

"Ne mogu ga se sjetiti."

"Nje. Sigurna sam da si je poznavao, Matt. Visoka, tamne kose, otprilike mojih godina. Radila je u dućanu s odjećom, ne sjećam se točno što, ali stalno je pričala o tome kako je u

137

vezi sa svojim šefom. Uvjerena sam da si je poznavao."

"Bože moj", rekao sam.

"Nikad mi se nije činila kao da je sklona samoubojstvu. Ali, to valjda nikada ne možeš znati, zar ne?"

"Išli smo zajedno govoriti u Queens prije manje od tjedan dana", rekao sam. "Nas dvoje i Richie Gelman, išli smo zajedno skroz do Richmond Hilla." Gledao sam po sobi tražeći Richieja, kao da će on pomoći potvrditi ono što sam govorio, ali nisam ga vidio. "Činilo mi se da je u sjajnom formi", rekao sam. "Zvučala je dobro."

"Vidjela sam je u petak navečer i činilo se da je u redu. Ne sjećam se što je rekla, ali nije izgledala potišteno ili nešto slično."

"Kasnije smo otišli nešto pojesti. Izgledala je zadovoljno i uravnoteženo, kao da je sretna sa životom. Kako je to učinila, popila tablete?"

Odmahnula je glavom. "Bacila se kroz prozor. Pisalo je u novinama, a spomenuli su to danas i na vijestima u šest. Bilo je grozno jer je pala na nekog klinca koji se vraćao s mise. I on je poginuo. Ludo, zar ne?"

Nazovi rođakinju, pisalo je na poruci.

Ovaj put nisam morao prvo razgovarati sa sekretaricom. Javila se nakon prvog zvona. "Zvao je", rekla je.

"I?"

"Rekao je, 'Elaine, znam da si kod kuće. Podigni slušalicu i isključi sekretaricu.' I ja sam to učinila."

"Zašto?"

"Ne znam zašto. Rekao mi je da to učinim i poslušala sam ga. Rekao je da ima poruku za tebe."

"I kakva je poruka?"

"Matt, zašto sam isključila sekretaricu.? On mi je rekao da to učinim i ja sam ga poslušala. Sto ako mi kaže da otključam brave i pustim ga u stan? Hoću li i to učiniti?"

"Ne, nećeš."

"Kako to možeš znati?"

138

"Jer bi to bilo opasno i znala bi da to ne smiješ učiniti. To što si isključila sekretaricu nije te dovelo ni u kakvu opasnost. Postoji razlika između te dvije stvari."

"Pitam se."

I ja sam se pitao, ali odlučio sam svoje sumnje zadržati za sebe. Rekao sam: "Što mi je poručio?"

"O, da. Nije imalo nekog smisla, barem ja mislim da nije. Barem meni. Zapisala sam je čim je spustio kako ne bih zaboravila. Kamo sam je stavila?"

Valjda sam znao što je pisalo. Morao sam.

"Evo je", rekla je. " 'Reci mu da ću mu oduzeti sve njegove žene. Reci mu da je ono jučer bila druga. Klinac na ulici ulazi u cijenu. Neka ga smatra dividendom.' Razumiješ li nešto od toga?"

"Ne", rekao sam. "Ali znam što znači."

139

11

Nazvao sam Anitu. Preudala se, i njezin se muž javio na telefon. Ispričao sam se što zovem tako kasno i zamolio da razgovaram s gospodom Carmichael. Bilo mi ju je čudno tako zvati, ali cijeli je ovaj poziv bio čudan.

Rekao sam joj da je vjerojatno smetam bez razloga, ali da postoji problem za koji bi morala znati. Brzo sam je uputio, objasnivši da čovjek kojeg sam davno otpravio u zatvor ima psihotičku želju za osvetom, koju bi ostvario ubivši sve moje žene.

"Osim što ja nemam nijednu", rekao sam, "pa je bio primoran malo proširiti svoje pravilo. Ubio je ženu koja je svjedočila protiv njega prije dvanaest godina. Ubio je drugu koja mi je jedva bila poznanica, nisam joj znao ni prezime."

"Ali ju je ipak ubio. Zašto ga policija ne uhapsi?"

"Nadam se da hoće. Ali u međuvremenu _____"

"Misliš da sam ja u opasnosti?"

"Iskreno govoreći, ne znam. Možda ni ne zna da postojiš, a i ako zna nema razloga da pretpostavi da si bila udata za mene ili gdje živiš. Ali tip je snalažljiv."

"A dečki?"

Jedan je bio u vojsci, a drugi u koledžu na drugom kraju zemlje. "Nemaju se razloga brinuti", rekao sam. "Zanimaju ga samo žene."

"Kad se radi o ubijanju, misliš? Bože! Sto misliš da bih trebala učiniti?"

140

Predložio sam nekoliko stvari. Neka razmisli o godišnjem odmoru, ako može. Ako ne, neka obavijesti lokalnu policiju i vidi kakvu joj zaštitu oni mogu pružiti. Mogla bi s mužem razmisliti i o angažiranju privatnih zaštitara. I svakako bi trebali paziti prati li ih netko ili promatra, i neka ne otvaraju vrata strancima, i..."

"Prokletstvo", rekla je. "Razvedeni smo. Ja sam se preudala. Nema li to nekog udjela?"

"Ne znam", rekao sam. "Možda je on kao katolička crkva. Možda ne priznaje rastavu braka."

Još smo neko vrijeme razgovarali, a onda sam joj rekao neka mi da svog muža, pa sam i njemu sve objasnio. Činio mi se razuman i odlučan. Prekinuo sam razgovor osjećajući da će on o svemu razmisliti i učiniti nešto pozitivno. Želio bih da sam isto mogao reći i za sebe.

Otišao sam do prozora i gledao prema gradu. Kad sam se uselio ovamo, s mog su se prozora mogli vidjeti tornjevi Svjetskog trgovačkog centra, ali u međuvremenu su došli razni građevinari i pojeli razne dijelove neba. Još uvijek imam donekle pristojan pogled, ali ne kao nekada.

Opet je počela padati kiša. Pitao sam se je li on na ulicama. Možda će pokisnuti. Možda će se od toga smrtno razboljeti.

Podignuo sam slušalicu i nazvao Jan.

Ona je kiparica i stanuje južno od Kanala u Ulici Lispenard. Upoznao sam je u vrijeme dok smo oboje još pili. Dobro smo se kod nje znali napiti, nas dvoje. A onda je ona prestala piti, pa smo prekinuli, a kad sam i ja prestao, opet smo se spetljali. A onda je

stvar prestala funkcionirati, pa smo prekinuli, a da nijedno od nas nije baš potpuno razumjelo zašto.

Kad se javila rekao sam: "Jan, Matt ovdje. Žao mi je što zovem tako kasno."

"Stvarno je kasno", rekla je. "Nešto nije u redu?"

"Definitivno", rekao sam. "Nisam siguran tiče li te se to. Bojim se da bi moglo."

141

"Ne razumijem."

Objasnio sam joj s malo više detalja nego Aniti. Jan je vidjela TV prilog o Tonijinoj smrti, ali naravno nije posumnjala da se radi o bilo čemu drugome, nego o samoubojstvu, kako je i izgledalo. Niti je znala da je Toni u programu AA.

"Pitam se jesmo li se ikada upoznale."

"Moguće je. Ti si nekoliko puta došla u Sv. Pavla. A ona je išla okolo, govorila na drugim sastancima."

"I ti si jedamput išao govoriti s njom? Rekao si mi kamo, ali sam zaboravila."

"U Richmond Hill." "Gdje je to, negdje u Queensu?"

"Da, negdje u Queensu."

"I zato ju je ubio? Ili je bilo nečega između vas dvoje?"

"Ničega. Nije bila moj tip i bila je u vezi s nekime s posla. Nismo čak bili ni dobri prijatelji. Razgovarao bih s njom na sastancima, ali taj put kad smo išli govoriti u Queens bio je jedini kad smo proveli vrijeme zajedno izvan sastanaka."

"I na bazi toga..."

"Točno."

"Siguran si da nije riječ o samoubojstvu? Naravno da jesi. To je bilo glupo pitanje. Misliš li da..."

"Nisam siguran što mislim", rekao sam. "Izašao je iz zatvora prije četiri mjeseca. Da me slijedio čitava ta četiri mjeseca ne bi me vidio s tobom u društvu. Ali ne znam koliko zna, s kim je razgovarao, koliko je istraživao. Želiš li znati što mislim da trebaš učiniti?"

"Da."

"Mislim da bi trebala odmah ujutro sjesti na avion. Plati kartu gotovinom i nemoj nikome reći kamo ideš."

v~^

"Šališ se."

"Ne."

"Imam dobre brave na vratima. Mogla bih..."

"Ne", rekao sam. "Tvoja zgrada nije baš sigurna, a ovaj

142

tip ulazi i izlazi iz objekata s velikom lakoćom. Možeš odlučiti da ćeš se osloniti na sreću, ali nemoj se zavaravati da možeš ostati u gradi i biti sigurna."

Razmislila je trenutak. "Namjeravala sam posjetiti sv-"

"Nemoj mi reći", prekinuo sam je.

"Misliš da prisluškuje liniju?"

"Mislim da je bolje da nitko ne zna kamo si otišla, uključujući i mene."

"Tako." Uzdahnula je. "Pa, Matthew, natjerao si me da se ozbiljno zamislim. Možda se i odmah počnem pakirati. Kako ću znati da je sigurno vratiti se? Mogu li te nazvati?"

"U svako doba. Samo nemoj ostaviti svoj broj."

"Osjećam se kao špijun i to ne baš sposoban. Što ako te ne mogu dobiti? Kako ću znati kad se smijem vratiti?"

"Za nekoliko tjedana bi trebalo biti gotovo", rekao sam. "Na ovaj ili onaj način."

Telefonirajući joj, razgovarajući s njom, morao sam se boriti protiv nagona da uzmem taksi do Ulice Lespenard i posvetim se njezinoj zaštiti. Mogli bi provesti nekoliko sati ispijajući litre kave i voditi jedan od onih dubokih razgovora koji su obilježavali našu vezu od večeri kad smo se upoznali.

Nedostajali su mi ti razgovori, ona mi je nedostajala, i ponekad sam razmišljao o tome da probam obnoviti tu vezu, ali to smo već pokušali nekoliko puta i činilo se da je realnost takva da smo završili jedno s drugim. Nismo se tako osjećali, ali izgleda da je tako bilo.

U vrijeme kad se veza raspala nazvao sam Jima Fabera. "Jako mi je teško to shvatiti", rekao sam mu, "uopće pomisao da je među nama svršeno. Stvarno sam mislio da će naša veza uspjeti."

"I jest", rekao je. "Uspjela je završiti."

Skoro sam ga i sada nazvao.

Mogao sam. Naš je dogovor bio da ga neću zvati nakon

143

ponoći, a ona je sad davno prošla. No, s druge strane, ako se radilo o hitnom slučaju mogao sam ga nazvati u bilo koje doba dana ili noći.

Razmislio sam o tome i odlučio da kako stvari stoje, ovo baš i nije predstavljalo hitni slučaj. Nisam bio u situaciji da bih mogao nešto popiti, a to je bila jedina vrsta hitnog slučaja koja mi je padala na pamet, koja bi bila dobro opravdanje da ga probudim. Zanimljivo je bilo što uopće nisam osjećao potrebu za pićem. Osjećao sam želju da nekog udarim, ili da vrištim, ili da srušim neki zid, ali nisam razmišljao o piću.

Izašao sam i prošetao. Kiša se pretvorila u blago rominjanje. Otišao sam do Osme avenije i dopustio da me odvuče osam stambenih blokova prema centru grada. Znao sam u kojoj je zgradi stanovala, otpratio sam je jednom kući. Ulaz je bio na sjeverozapadnom uglu, ali nisam znao gledaju li joj prozori na ulicu ili aveniju, pa nisam znao gdje je točno pala.

Ponekad skakači slete s toliko snage da razbiju beton. Nisam primijetio da je pločnik negdje oštećen. Naravno, Michael Fitzroy se tu našao da joj ublaži pad i sudari se s većinom njegove snage.

Nije bilo ni mrlja na pločniku. Sigurno je bilo krvi, vjerojatno mnogo, ali palo je dovoljno kiše da počisti ono što su policijski čistači propustili. Naravno, ne ispere se uvijek, ponekad se upije.

Možda je i bilo krvi, samo je ja nisam vidio. Ipak, bila je noć, a pločnik mokar. Teško je uočiti mrlje od krvi pod takvim uvjetima, posebno ako ne znaš gdje točno moraš gledati.

Krvavih mrlja ima po čitavom gradu, ako znaš točno, gdje treba gledati.

Pretpostavljam da ih ima na cijelom svijetu.

Valjda sam proveo čitav sat hodajući. Pomislio sam da bih mogao svratiti do Groganovog bara, ali sam znao da to nije dobra ideja. Nisam bio raspoložen za razgovor, niti sam

144

si želio priuštiti samoću bara. Samo sam nastavio hodati i uopće mi nije smetalo kad je kiša počela jače padati. Nastavio sam i pustio da me smoči.

Sve tvoje žene, Scudderu. Isuse, luđak mi je želio uzeti žene koje nisam imao. Jedva da sam poznavao Connie Cooperman, a

godinama je se uopće nisam niti sjetio. A tko su mu bile ostale mete? Elaine, koja je glumila iznošenu lady Shalott za mojeg zadržalog Lancelota. Anita, koja mi je prije puno godina bila supruga, i Jan, koja mi je prije puno mjeseci bila djevojka. I Toni Cleary, koja je donijela lošu odluku i otišla sa mnom na hamburger.

Mora da nas je te večeri slijedio. Je li moguće da nas je pratio skroz do Richmond Hilla? Činilo se nevjerojatnim. Možda je samo bio u susjedstvu, vrebao, i vidio nas na putu prema Armstrongu, ili prema njezinom stanu.

Nastavio sam hodati unaokolo, pokušavajući srediti misli.

Konačno sam odustao, vratio se u hotelsku sobu i objesio mokru odjeću da se suši. Vani je zahladilo, a ja sam tome pridavao jednako malo značaja kao i kiši, pa sam promrznuo do kostiju. Otišao sam pod vrući tuš i otpuzao u krevet.

Ležeći tako, došao sam na jednu ideju, ili joj se barem približio. On je bio vani, dovodeći u opasnost sve žene koje su nekada bile moje, a ja sam bio ovdje, trčeći okolo poput žonglera i pokušavajući zadržati sve loptice u zraku. Pokušavao sam ih spasiti, pokušavao sam ih zaštititi, Elaine i Anitu i Jan, i pritom ih zadržati. Na neki način, htio sam potvrditi status kojim ih je on obilježio - moje žene, pripadaju meni.

Pritom sam želio zaniijekati istinu, zažmiriti pred stvarnošću, zanemariti činjenicu da te žene nisu bile moje i da to vjerojatno nikada nisu ni bile, da nisam imao nikoga, i da vjerojatno nikada ni neću.

Da sam bio potpuno sam.

145

12

Po danjem su se svjetlu mogle vidjeti mrlje od krvi, iako bi ih trebalo tražiti da bi ih se uočilo. Otišao sam onamo s Joeom Durkinom i vratar nam je pokazao gdje je sletjela. Pala je na pokrajnju ulicu, nekih dvadeset metara od ulaza u zgradu.

Vratar je bio klinac Hispanac, ramena preuskih za uniformu koju je nosio, rijetkih i vjerojatno probnih brkova. Nedjelja mu je bila slobodan dan, ali sam mu svejedno pokazao Motleyev crtež. Pogledao ga je i odmahnuo glavom.

Durkin je dobio propusnicu pa smo se popeli i ušli u njezin stan. Nitko se nije potrudio zatvoriti prozor, pa je dan ranije nešto kiše palo i unutra. Nagnuo sam se preko ruba i pokušao vidjeti mjesto na koje je pala. Ništa nisam mogao vidjeti, a napad vrtoglavice natjerao me da uvučeni glavu i uspravim se.

Durkin je otišao do kreveta. Bio je složen, a na dnu je uredno bilo složeno nešto odjeće. Tamnoplava suknja, bijela bluza i tamnosivi debeli pleteni pullover. Bijele čipkaste gaćice. Grudnjak, također bijel, s velikim košaricama.

Uzeo je grudnjak, proučio ga i vratio na mjesto.

"Krupna ženska", rekao je i pogledao prema meni kako bi vidio moju reakciju. Pretpostavljam da nisam puno pokazao. Zapalio je cigaretu, ugasio šibicu i osvrnuo se tražeći pepeljaru. Nije bilo nijedne. Puhnuo je u šibicu kako bi se uvjerio da je hladna i pažljivo je stavio na rub noćnog ormarića.

146

"Tvoj je tip rekao da ju je ubio", rekao je. "Je li tako?"

"To je rekao Elaine."

"Elaine je svjedočila protiv njega? Prije dvanaest godina kad je svo ovo sranje i počelo?"

"Točno."

"Ne misliš možda da se ponaša kao jedan od onih arapskih terorista? Avion se sruši i onda oni tvrde da su odgovorni."

"Sumnjam."

Uzeo je jedan dim cigarete i ispuhnuo ga. "Da, i ja sumnjam u to", rekao je. "Pa, moglo je biti ubojstvo. Kad netko padne kroz prozor, kako možeš znati čija je to zamisao bila?" otišao je do vrata. "Ovo je bilo zaključano ključem i brava okrenuta. Ali to ništa ne dokazuje. To se može napraviti rukom iznutra, samo okreneš ovu ručicu ili izvana ključem. Baci je kroz prozor, uzme ključeve, zaključa za sobom i ode. Ništa se ne može dokazati."

"Ništa."

"Naravno, nema poruke. Ne volim smoubojstva bez oprostajne poruke. Trebao bi postojati zakon protiv toga."

"Kako bi to kažnjavao?"

"Moraš se vratiti i nastaviti živjeti." Nagonski se osvrnuo za pepeljarom, a zatim stresao pepeo na parket na podu. "Nekada je

pokušaj samoubojstva bio zločin, ali nikada nisam čuo da je nekome zbog toga suđeno. Idiotski zakon. Zločin je pokušati nešto što nije zločin ako uspiješ u namjeri. Imam nešto za tebe, jedno od glupih pitanja kakva se pojavljuju na ispitu za narednika. Recimo da je pala kroz prozor i pogodila Fitzroya. On pogine, ali ublaži njezin pad i ona preživi. Za što je ona kriva?"

"Ne znam."

"Valjda ubojstvo na mah bez namjere ili iz nehaja. I bilo je takvih slučajeva. Ne s dvadeset i nekog kata, ali kad netko skoči s četvrtog. No, nikada ne dođe do suđenja."

"Ne."

147

"Nije bila pri zdravoj pameti bi bila dobra obrana, čini mi se. Učinit ću sljedeće, nazvat ću i dovesti ekipu iz laboratorija ovamo. Kad bi sada našli neki otisak na prozoru, to bi bio kao božji poklon, zar ne?"

"Ili u bilo kojem dijelu stana."

"Bilo gdje", složio se. "Ali ne mislim da će nam se tako posrećiti, a ti?"

"Ne."

"Bilo bi divno kad bi se ipak to dogodilo. Nekolicina naših uniformiranih policajaca bila je prva na mjestu događaja, pa ako postoji zločin, onda je to naš slučaj i bilo bi mi jebeno drago kad bih mogao okriviti tvog tipa. Ali sve mi govori da taj momak ne ostavlja otiske prstiju. Dva puta ju je nazvao, zar ne? Prvi je put šaptao."

"Tako je."

"I to imaš na traci. Muški šapat koji je nemoguće identificirati i koji priznaje da je poslao cvijeće. I nejasnu prijetnju, rekavši joj da još nije red na nju, ali ne kaže red za što. Pokušaj ti napraviti slučaj iz toga."

Tražio je gdje bi se riješio cigarete. Pogled mu se usmjerio prema podu, a zatim prema otvorenom prozoru. Umjesto toga otišao je prema sudoperu i stavio cigaretu ispod slavine, a zatim bacio opušak u smeće.

Rekao je: "A onda kad joj stvarno prijeti i govori normalnim glasom, čini to tek nakon što joj kaže da isključi sekretaricu i ona ga, naravno, poslušala i isključila je. Znači imamo njenu izjavu da joj je prijetio i da je priznao ubojstvo Clearvjeve i Fitzroya. A čak i to je

slabašno, jer nije baš rekao što je učinio niti je ikoga spomenuo po imenu."

"Točno."

"Znaci ako nema nekog fizičkog dokaza, mislim da nemamo ništa. Kopirat ću taj crtež i pokazati ga vrataru, onom koji je tog jutra bio na dužnosti, a i ostalima, u slučaju da ga je netko vidio kako se mota u blizini posljednjih nekoliko dana. No, ne bih se previše nadao. A čak i da

148

Luwrence

možemo dokazati da je bio u blizini, ili čak u zgradi, to je još uvijek jako daleko od toga da ga možemo optužiti za ubojstvo. Prvo moramo ustanoviti da je uopće riječ o ubojstvu, a ne znam kako bismo to učinili."

"Što je s mrtvozornikovim izvještajem?"

"Sto s njim?"

"Sto je uzrok smrti?"

Pogledao me.

"Zar nisu radili obdukciju?"

"Propisana je. To znaš i sam. Ali također znaš i kako ljudi izgledaju kad padnu s takve visine. Hoćeš mrtvozornikov izvještaj? Cleary je padala na glavu i njezina se glava sudarila s Fitzroyevom glavom. Ne želim niti razmišljati koliko je to malo vjerojatno, ali se dogodilo. Znaš li kako im glave izgledaju? Sve dok mrtvozornik ne pronađe metak u njoj, napisat će da je umrla od ozljeda zadobivenih prilikom pada. Misliš da ju je možda prvo ubio."

"Čini se mogućim."

"Da, ali dokaži to. Moguće je da ju je onesvijestio i takvu bacio kroz prozor. Sto možeš pronaći, tragove na vratu? Dokaz o udarcu u glavu?"

"A što je sa sjemenom? Ostavio ga je u ženi u Ohiju."

"Je, i nisu mogli niti reći čije je. Reći ću ti nešto, Matt, ako pronađu sjeme u Clearvjevoj moglo bi biti i Fitzrovevo, zbog načina na koji su njih dvoje podijelili svoje posljednje trenutke. A čak i da je Motlevevo, što to dokazuje? Nije protuzakonito otići u krevet sa ženom. Nije protuzakonito čak niti pojebati je u guzicu." Posegnuo je za još jednom cigaretom, pa se predomislio. "Reći ću ti", rekao je, "tog tipa

nećeš optužiti za ubojstvo Clearvjeve. Ne bez jako dobrih otisaka prstiju, a vjerojatno niti s njima. I ako dokažemo da je bio tamo, čak i da je bio s njom u sobi, ne znači da je riječ o ubojstvu, niti da je on ubojica."

"A što bi onda ukazivalo na to?" Pogledao me. "Što bismo trebali raditi, čekati na les na koji će se potpisati?"

149

"Zajebat će, Matt."

"Možda", rekao sam. "Ne znam mogu li čekati na to."

Durkin je bio dobar. Možda nije vjerovao da će biti nešto od tog slučaja, ali je svejedno poduzimao sve potrebne mjere i nije gubio vrijeme. Odmah je pozvao nekoliko laboranata i tog me popodneva nazvao s izvještajem.

Loša je vijest bila da nisu pronašli nijedan Motleyev otisak u čitavom stanu Clearvjeve. Dobra vijest, ako se to moglo tako nazvati, bio je nedostatak otisaka na strateškim mjestima na dasci i okviru prozora kroz koji je pala, što je ukazivalo na to da je netko ili pazio da ne ostavi otiske ili ih je obrisao nakon što je njezino tijelo prošlo kroz prozor. To se nije moglo nazvati dokazom, ljudi ne ostavljaju otisak svaki put kad dotaknu neku površinu, ali nam je pomoglo potvrditi nešto što smo već znali. Toni Cleary se nije sama ubila. Imala je pomoćnika.

Sve čega sam se mogao sjetiti da bih mogao učiniti, bilo je ono što sam već i činio. Razgovarati s ljudima. Kucati na vrata. Pokazivati njegov crtež i dijeliti kopije zajedno s posjetnicama iz moje sve manje zalihe.

Zbog toga sam se sjetio Jima Fabera koji mi ih je tiskao kao poklon. Nazovite svog vodiča - to stalno slušate na sastancima. Nemojte piti, idite na sastanke, čitajte Pravilnik, zovite svog vodiča. Nisam pio i išao sam na sastanke. Ne znam što bi Pravilnik imao za reći o igranju skrivača s osvetnički raspoloženim psihopatom, niti sam smatrao da Jim ima iskustva s takvim stvarima. Ipak sam ga nazvao.

"Možda ne možeš ništa učiniti", rekao je.

"To mi puno pomaže."

"Ne znam pomaže li ili ne. Vjerojatno nije baš ohrabrujuće."

"Nije baš, točno."

"Ali možda i je. Možda je to samo način da shvatiš da

150

LUVVIC//LC DIULK.

već činiš sve što treba. Pronaći čovjeka koji ne želi biti nađen, u gradu veličine New Yorka, mora biti nalik pronalaženju one igle u plastu sijena iz poslovice."

"Tako nešto."

"Naravno, kad bi mogao uključiti policiju..."

"Pokušavam. Ne mogu baš mnogo učiniti kako sada stvari stoje."

"Zvuči kao da činiš sve što je u tvojoj moći i mučiš sam sebe zato što ne možeš napraviti više. Brineš se zato što je situacija izvan tvoje kontrole."

"Pa i jest."

"Naravno da je. Ne možemo kontrolirati što će se dogoditi. To i sam znaš. Sve što možemo je reagirati i promijeniti rezultate."

"Samo učini najbolje što možeš i udalji se."

"Točno."

Razmislio sam o tome. "Ako najbolje što mogu učiniti ne bude dovoljno dobro, dovest ću i druge u opasnost."

"Shvaćam. Ne možeš prepustiti kontrolu jer je rizik prevelik."

"Pa..."

"Sjećaš li se Trećeg koraka?" Sjećao sam se, naravno, ali on je ipak osjećao potrebu da mi ga ponovi: " 'Odlučili smo prepustiti našu volju i naše živote Bogu, onako kako Ga mi razumijemo.' Možeš mu prepustiti male stvari, ali kad se radi o biti ili ne biti, moraš sam preuzeti kontrolu."

"Jasno mi je."

"Želiš savladati Treći korak? Dajem ti program od dva koraka. A - prepusti samo male stvar. B - sve su to male stvari."

"Hvala", rekao sam.

"Jesi li u redu, Matt? Nećeš posegnuti za pićem, je li?"

"Ne, neću piti."

"Onda si u redu."

"Da, sjajno sam", rekao sam. "Znaš, jednog ću te dana

151

j < uz. mu u

nazvati i ti ćeš mi reći ono što želim čuti."

"To je sasvim moguće. Ali onog dana kad se to dogodi, bolje ti je da si nađeš drugog vodiča."

Nazvao sam recepciju oko šest i primio poruku da nazovem Joea Durkina. Nije ga više bilo na poslu, ali sam imao i njegov kućni broj. "Mislio sam da bi želio znati", rekao je: "da sam razgovarao s pomoćnikom mrtvozornika koji mi je rekao da možeš zaboraviti na pomoć. Rekao je da je teško odrediti gdje jedno od njih počinje, a drugo završava. Rekao je, 'Reci svom prijatelju da se popne na vrh Empire State Buildinga i odozgo baci grejp. I reci mu neka se onda spusti na pločnik i pokuša odrediti s kojeg je kraja Floride taj grejp stigao."

"Pa, probali smo", rekao sam. "To je ono važno."

Prekinuo sam vezu, misleći kako bi se Jim ponosio sa mnom. Moj se stav naglo poboljšavao i još malo pa ću postati kandidat za sveca.

Naravno, to uopće nije mijenjalo stvari. Još uvijek nismo znali kamo idemo.

Te sam večeri otišao na sastanak.

Moje su noge, robovi navike, krenule prema Sv. Pavlu malo poslije osam sati. Došao sam do udaljenosti od otprilike jednog stambenog bloka od te velike stare crkve kad me nešto natjeralo da se zaustavim.

Pitao sam se koga bih mogao dovesti u opasnost pojavljujući se tamo.

Od te sam se pomisli sav naježio, kao da je netko

10 Nadimak Mary Mallon, kuharice irskog podrijetla koja je početkom 20. stoljeća New Yorkom širila tifusnu groznicu na koju je osobno bila imuna. To se ime koristi za nositelja bilo kakve zaraze.

152

zaškripao kredom po nekoj velikoj ploči na nebu. Moja teta Peg, pokoj joj duši, rekla bi da me je upravo preskočila smrt.

Osjećao sam se kao gubavac, Tifusarka Mary¹⁰, nositelj virusa koji nevine ljude može pretvoriti u žrtve ubojstva. Prvi put otkad to činim, moj je odlazak na sastanak moje matične grupe bio opasan. Ne za mene, ali opasan za druge.

Rekao sam si da to nema smisla, ali nisam se mogao otresti tog osjećaja. Okrenuo sam se i povukao natrag na ugao Pedeset osme i

Devete ulice, te pokušao razbistriti misli. Bio je utorak. Gdje još imaju sastanke utorkom?

Uzeo sam taksi i otišao u bolnicu Cabrini, na istočnoj Dvadesetoj ulici. Sastanak je bio u konferencijskoj sali na trećem katu. Govornik je imao gustu kovrčavu sijedu kosu i privlačan osmijeh. Bio je bivši šef računovodstva jedne reklamne tvrtke i ženio se šest puta. S raznim je ženama proizveo četrnaestoro djece i nije prijavio porez od 1973.

"Stvari su bile malo izmakle kontroli", rekao je.

Sada je prodavao sportsku opremu u maloprodajnom diskontu u južnoj Aveniji Park i živio je sam. "Čitavog sam se života bojao biti sam", rekao je, "a sada sam otkrio da mi se to sviđa."

Blago tebi, pomislio sam.

Na sastanku nisam nikoga poznao, iako sam prepoznao nekoliko lica u prostoriji. Nisam dignuo ruku za vrijeme diskusije i pobjegao sam prije završne molitve, izvukao se otamo bez da sam ikome rekao i riječi.

Vani je bilo hladno. Nekoliko sam ulica prešao pješice, a onda sjeo na autobus.

Jacob je radio i rekao mi da je stiglo nekoliko poziva za mene. Pogledao sam u svoj pretinac. U njemu nije bilo ničega.

"Nije ostavila poruku."

"Žena je zvala?"

"Mislim da da. Svaki put ista, tražila vas je i rekla da će
153

opet zvati. Čini se da zove svakih petnaest, dvadeset minuta."

Popeo sam se u sobu i nazvao Elaine, ali nije me to ona zvala. Pričali smo nekoliko minuta. Onda sam sklopio slušalicu i telefon je zazvonio.

Glas je bio puni kontra-alt. Bez uvoda je rekla: "Jako riskiram."

"Cime?"

"Kad bi on znao za ovo", rekla je, "bila bih mrtva. On je ubojica."

"Tko to?"

"Ti bi to trebao znao. Zoveš se Scudder, zar ne? Nisi li ti onaj koji pokazuje njegovu sliku po cijelom gradu?"

"Ja sam taj."

Na trenutak je zavladała tišina. Nije spustila slušalicu, ali pitao sam se je li možda odložila slušalicu i otišla. A onda, tek nešto glasnije od šapta: "Ne mogu sada pričati. Ostani gdje jesi. Nazvat ću opet za deset minuta."

Prošlo je skoro petnaest. Ovaj je put rekla: "Bojim se, čovječe. Ubio bi me u trenu."

"Pa zašto ste me onda nazvali?"

"Jer bi me svejedno mogao ubiti."

"Samo mi recite gdje ga mogu naći. Neće znati da sam od vas saznao."

"Da?", razmislila je o tome. "Moramo se naći", rekla je.

"U redu."

"Moramo razgovarati, znaš? Prije nego što ti bilo što kažem."

"U redu. Izaberite vrijeme i mjesto."

"Sranje. Koliko je sada sati? Skoro jedanaest. Nadimo se u ponoć? Odgovara li ti to?"

"Gdje?"

"Poznaješ li donju istočnu stranu grada?"

"Snaći ću se."

"Nadimo se u - sranje. Luda sam što ovo činim." Pričekao sam da se smiri. "U baru koji se zove Garden Grill.

154

U Ulici Ridge, odmah ispod Stantona. Znaš li gdje je to?"

"Naći ću ga."

"Na desnoj strani ulice, ako ideš prema centru. Stepenice vode s ulice. Nećeš ih vidjeti, ako ih baš ne tražiš."

"Naći ću ih. Rekli ste u ponoć? Kako ću vas prepoznati?"

"Potraži me na šanku. Imam duge noge i kestenjastu kosu. Pit ću koktel Rob Roy." Grleno se nasmijala. "Ti bi mi mogao kupiti drugi."

Ulica Ridge išla je južno od Ulice Houston, sedam ili osam stambenih blokova istočno od Prve avenije. To nije baš dobar kvart, ali nikada to nije ni bio. Prije više od jednog stoljeća te su se uske ulice počele puniti siromašnim nastambama, sagrađenima na brzinu, kako bi se smjestile horde useljenika iz istočne Europe. Te građevine nisu bile baš zadovoljavajuće ni kao nove, a godine im nisu pomogle.

Mnoge su od njih i nestale. Na rubovima donje južne strane grada te su kućice zamijenile velike zgrade za siromašne, koje su onda najčešće postale mjesta još gora za život od rupa koje su zamijenile. No, Ulica Ridge se i dalje cijela sastojala od dva reda tih starih peterokatnica, s povremenim prazninama u obliku hrpe kamenja, na mjestu gdje je netko srušio kuću, a nakon što ju je netko drugi spalio.

Taksi me ostavio na uglu ulica Ridge i Houston, nekoliko minuta prije dvanaest. Stajao sam na mjestu dok se vozač brzo okrenuo i nestao prema boljim krajevima. Ulice su bile prazne i, naravno, svi su dućani u Ulici Houston bili mračni, većina zaštićena kapcima, zahrđanim čeličnim kapcima crnima od nečitljivih grafita.

Išao sam južno po Ulici Ridge. Na drugoj je strani ulice žena vikala na dijete na španjolskom. Nekoliko su me kuća dalje trojica mladića u kožnim jaknama odmjerila i očito zaključila da bih im donio više problema nego koristi.

Prešao sam Ulicu Stanton, Garden Grill, kojeg nije bilo jako teško naći ako si ga tražio, nalazi se u četvrtoj zgradi

155

nakon ugla. Komadić neona objavljuvao je njegovo ime, u inače mutnom izlogu. Prošao sam nekoliko metara dalje od njega i provjerio privlačim li nečiju pažnju. Nije se tako činilo.

Vratio sam se tih nekoliko koraka i spustio niz stepenice do teških vratiju s čeličnom mrežom preko stakla. Samo je staklo bilo zamračeno, ali kroz njega sam mogao vidjeti unutrašnjost bara. Otvorio sam vrata i zakoračio u pravu grozotu.

Šank se protezao po dužini čitave dugačke, uske sobe. Dvanaest ili petnaest ljudi stajalo je ili sjedilo na stolicama s naslonom i nekoliko se glava okrenulo nakon mog ulaska, ali nikoga nisam previše zanimao. Desetak se stolova nalazilo preko puta šanka i otprilike pola ih je bilo zauzeto. Svjetlo je bilo slabo, a zrak pun dima, većinom duhanskog, ali osjećala se i marihuana. Za jednim od stolova muškarac i žena su pušili joint. Izmjenjivali su se, držeći ga uz pomoć golemog držača. Nisu izgledali kao da se boje uhićenja, a nije ni čudo; uhititi nekoga ovdje zbog posjedovanja marihuane bilo bi kao da dijelite pješacima kazne za prelazak preko crvenog svjetla za vrijeme rasnih nemira.

Jedna je žena sama sjedila za šankom, pijući nešto iz čaše sa stalkom. Njezina je kosa, dužine do ramena, bila boje kestena, a njezini su pramenovi pod prigušenim svjetlom izgledali poput mrlja od krvi. Preko crnih mrežastih tajica nosila je crvene vruće hlačice.

Prišao sam baru i ostao stajati, ostavljajući praznu stolicu između nas. Kad je stigao barmen, okrenuo sam se i pogledi su nam se sreli. Pitao sam je što će popiti.

"Rob Roy", rekla je.

Bio je to isti glas koji sam čuo preko telefona, dubok i grlen. Rekao sam barmenu da joj donese još jedan, a za sebe sam naručio colu. Donio je pića i ja sam otpio gutljaj svoga nakon čega sam napravio izraz negodovanja.

"kola je ovdje razvodnjena", rekla je. "Trebala sam te upozoriti."

"Nije važno."

156

"Ti si sigurno Scudder."

"Niste mi rekli svoje ime."

Razmišljala je o tome, a ja sam taj trenutak iskoristio da je pogledam. Bila je visoka, širokog čela i s naglašenim korijenom kose na sredini. Preko topa je nosila kratki prsluk iste boje kao i vruće hlačice. Područje oko pupka bilo joj je nepokriveno. Imala je pune usne, prekrivene jarko crvenim ružem i velike ruke s jarko crvenim lakom na noktima.

U svakom je smislu izgledala kao kurva i nisam mogao zamisliti da bi mogla biti bilo što drugo. Također je izgledala kao žena, osim ako ste obratili pažnju na boju glasa, veličinu ruku i izgled grla.

"Možeš me zvati Candy", rekla je.

"U redu."

"Ako sazna da sam te zvala..."

"Ja mu neću reći, Candy."

"Jer bi me ubio. I ne bi se puno dvoumio."

"Koga je još ubio?"

Skupila je usne, ispustila nečujni zvižduk i rekla: "Neću ništa reći."

"U redu."

"Ali mogu nešto učiniti, mogu te odvesti. Pokazati ti gdje živi."

"Je li on sada tamo?"

"Naravno da nije. Otišao je nekamo u finiji dio grada. Čovječe, da je negdje blizu ove strane Četrnaeste ulice, ja ne bih bila ovdje i razgovarala s tobom." Približila je ruku ustima, puhнула na nokte, kao da ih je tek nalakirala i željela ih što prije osušiti. "Trebala bih nešto dobiti za ovo."

"Što želiš?"

"Ne znam. Što svi uvijek traže? Novac. Valjda. Poslije, nakon što ga uhvatiš. Nešto."

"Naći će se nešto za tebe, Candy."

"Ne činim ovo zbog novaca", rekla je. "Ali ako radiš nešto ovakvo, trebaš nešto i dobiti za uzvrat."

157

"I dobit ćeš."

Kratko je kimnula i ustala. Čaša joj je još uvijek bila polu puna, pa ju je nagnula i progutala cijeli sadržaj, pri čemu joj se micala Adamova jabučica. Bila je muško ili se barem takva rodila.

U nekim dijelovima grada su većina uličarki bili transvestiti. Većina ih prima hormone, a nekoliko je i ugradilo silikonske grudi, kao Candy, i opremljeni su s impresivnijim poprsjima od njihovih istinski ženskih konkurentica. Neki su se podvrgli i operaciji promjene spola, ali većina onih na ulici još nije tako daleko stigla, a možda se prodaju i zato da bi zaradili za operacije. Neke od njih će se podvrgnuti i uklanjanju Adamove jabučice. Mislim da smanjivanje ruku i stopala još nije moguće, ali vjerojatno negdje postoji doktor koji radi na razvijanju takvog tretmana.

"Daj mi pet minuta", rekla je. "A onda dođi na ugao Stantona i Attorneya. Polako ću hodati. Stigni me kad ću skretati za ugao, pa ćemo otamo ići zajedno."

"Kamo ćemo ići?"

"Svega nekoliko stambenih blokova."

Srknuo sam svoju razvodnjenu colu i dao joj prednost koju je tražila. A onda sam uzeo svoj sitniš i ostavio dolar napojnice na šanku. Prošao sam kroz vrata, popeo se uz stepenice i našao se na ulici.

Hladan je zrak bio osvježavajući nakon toplog i zagu šljivog u Garden Grillu. Dobro sam pogledao oko sebe prije nego sam krenuo prema uglu Stantona i pogledao na istok prema Attorneyu. Već je

prešla pola ulice, hodajući onim hodom, njišući bokovima, koji se mogao protumačiti samo na jedan način. Požurio sam i stigao je nekoliko metara prije ugla.

Nije me pogledala. "Ovdje skrećemo", rekla je i skrenula lijevo u Ulicu Attornev. Bila je slična Ulici Ridge, iste urušene kuće, isto ozračje osjetnog očaja. Ispod ulične lampe nalazio se ford star nekoliko godina, vrlo nizak, jer su mu nedostajale sve četiri gume. Lampa preko puta nije radila, kao ni sljedeća.

158

Rekao sam: "Nemam puno novaca kod sebe. Manje od pedeset dolara."

"Rekla sam da mi možeš platiti kasnije."

"Znam, ali ako je ovo pljačka, nemam dovoljno novaca da bi se isplatila."

Pogledala me s bolnim izrazom na licu. "Misliš da je o tome riječ? Čovječe, ja zaradim više u pola sata nego što bi se moglo naći kod tebe i ljudi kod kojih to zaradim i koji se zadovoljno smiješe kad mi daju novac."

"Kako god ti kažeš. Kamo idemo?"

"U sljedeću ulicu. Vidjet ćeš. Reci, ona njegova slika? Netko ju je nacrtao, jel da?"

"Točno."

"Jako mu slični. I oči je pogodio. Čovječe, kad te on pogleda, te oči samo prođu kroz tebe, znaš na što mislim?"

Ovo mi se nije sviđalo. Imao sam loš predosjećaj, otkad sam se spustio mračnim stepenicama i ušao u bar. Nisam znao koliko je od toga otpadalo na moj stari policijski instinkt, a koliko zarazna nervoza koju sam pokupio od Candy. Što god bilo, nije mi se sviđalo.

"Ovuda", rekla je i posegnula za mojom rukom. Oslobodio sam je se stresavši ruku. Ona je svoju povukla i

v

pogledala me: "Sto je, ne podnosiš dodire?"

"Kamo idemo?"

"Tamo ravno."

Bili smo na početku praznog zemljišta, na kojem je nekada bila jedna od onih kuća. Sad je metalna ograda sprečavala ulaz, zajedno sa spiralnom žicom na njezinom vrhu, ali netko je izrezao prolaz u

ogradi. U pozadini sam mogao vidjeti nešto odbačenog namještaja, spaljenu fotelju i odbačene madrace.

"Tu je kuća kroz koju se može doći do zgrade na sljedećem bloku", rekla je, tek nešto glasnije nego šapatom. "Jedino što je zapečaćena, pa se u nju ne može ući s ulice. Jedini je ulaz kroz ovo zemljište. Mogao bi ovdje živjeti, a

159

da ne znaš za to."

"I on je tamo?"

"Tamo živi. Gledaj, čovječe, dođi sa mnom pa ćeš i sam moći vidjeti ulaz. Nikad ga nećeš naći ako ti ga ne pokažem."

Mirno sam stajao na trenutak, slušajući. Ne znam što sam očekivao da ću čuti. Candy se provukla kroz otvor u ogradi, niti ne gledajući prema meni, i kada je prešla nekoliko metara krenuo sam za njom. Znao sam da to nije pametno, ali to se nije činilo važnim. Osjećao sam se kao Elaine. Rekao joj je da digni slušalicu i isključi sekretaricu, i to što je znala da to nije pametno, nije pomoglo. Učinila je ono što joj je on rekao.

Hodao sam polako, pazeći na krhotine pod nogama. I sama je ulica bila mračna, a svakim je korakom koji sam napravio postajalo sve mračnije. Nisam prešao više od deset metara kad sam začuo korake iza sebe.

Prije nego sam se uspio okrenuti, čuo sam glas koji je rekao. "Dobro je, Scudderu. Ne miči se."

160

Počeo sam se okretati udesno. Prije nego što sam prešao ikakvu razdaljinu, prije nego što sam se uopće pomaknuo, zgrabio me za lijevu ruku, malo iznad lakta. Počeo me sve jače stiskati i njegovi su prsti pronašli nešto - živac, akupunkturnu točku - i kroz mene je prošla bol kao da me ubo nožem i ruka mi se umrtvila od lakta nadalje. Drugom me rukom primio za desnu ruku, ali na višem mjestu, blizu ramena, i palac mu se kretao prema mom pazuhu. Pronašao je što je tražio i osjetio sam još jedan nalet boli, zajedno s općom slabošću koja mi je dolazila iz želuca.

Nisam ispustio nikakav zvuk, niti se pomaknuo. Čuo sam nove korake, slomljeno je staklo krčkalo pod Candyinim nogama, a uskoro

se i ona pojavila otprilike metar ispred mene. Zraka svjetla odbila se od jedne od njezinih zlatnih okruglih naušnica.

"Žao mi je ", rekla mi je. U njezinom glasu nije bilo poruge, ali ni isprike.

"Pretraži ga", Motley je rekao.

"Nije to pištolj, ludo. Samo mu je drago što me vidi."

"Pretraži ga."

Njezine ruke treperile su poput malih ptičica, prelazeći preko mojih grudi, bokova, preko čitavog struka tražeći pištolj koji bi mi bio za opasačem. Spustila se na koljena kako bi mi provjerila noge, od vrha do gležnjeva, prvo s

161

vanjske strane , a onda i s unutrašnje, sve do medunožja. Tamo su joj se ruke neko vrijeme zadržale. Pipajući, gladeći. Taj je dodir istovremeno bio i nasrtljiv i ugodan.

"Definitivno nije operiran", objavila je. "A nema ni pištolj. Hoćeš da ga skinem i pretražim, J.L.?"

"Ne, dosta je."

"Jesi li siguran. Mogao bi imati pištolj skriven u guzi, J.L. Mogao bi tamo imati cijelu bazuku."

"Možeš ići."

"Rado bih je potražila."

"Rekao sam da sada možeš ići."

Nadurila se, a onda se prestala pretvarati i stavila ruke na moja ramena. Osjetio sam njezin parfem, cvjetan i jak, koji je preplavljivao miris tog tijela neodređenog spola. Podigla se malo na prste, nagnula naprijed i poljubila me ravno u usta. Usne su joj bile razdvojene, a izvirio joj je i jezik. Zatim me pustila i povukla se. Izraz lica bio joj je zamagljen, nemoguć za pročitati u tami.

"Stvarno mi je žao", rekla je. A zatim se provukla kraj mene i nestala.

"Mogao bih te ubiti, ovdje i sada", rekao je. Rekao je to normalnim tonom, hladnim, bez osjećaja. "Vlastitim rukama. Mogao bih te paralizirati bolom. A onda ti dati ulaznicu za groblje."

Još uvijek me držao na isti način, jednom rukom iznad lijevog lakta, drugom za desno rame. Pritisak koji je vršio bio je bolan, ali podnošljiv.

"Ali obećao sam da ću te sačuvati za kraj. Prvo sve tvoje žene. A onda tebe."

"Zašto?"

"Dame imaju prednost. To nalaže pristojnost."

Nasmijao se, ali to nije zvučalo kao smijeh. Kao da je čitao skupinu slogova s blesimetra, ha ha ha ha ha. "Uzeo si mi dvanaest godina života", rekao je. "Zatvorili su me. Znaš

162

li kako je biti zatvoren dvanaest godina?"

"Nije moralo biti dvanaest godina. Mogao si biti vani za godinu ili dvije. Ti si sam odlučio odsjediti toliko."

Stisak mu se pojačao i koljena su mi popustila. Možda bih i pao da me nije držao. "Nisam trebao tamo provesti ni dana. Napao si me, a onda si mi smjestio. Poslali su krivoga u zatvor."

"Tamo si spadao."

"Zašto? Zato što sam preuzimao jednu od tvojih žena i ti je nisi mogao zadržati? Nisi bio dovoljno snažan da je zadržiš. Zato je nisi niti zaslužio, ali to nisi mogao prihvatiti, zar ne?"

Nisam ništa rekao.

"O, ali pogriješio si kad si mi smjestio. Mislio si da će me zatvor uništiti. Mnogi ljudi tamo stvarno budu uništeni, ali moraš shvatiti kako zatvor funkcionira. Oslabi slabiće, a osnaži snažne."

"Tako funkcionira?"

"Skoro uvijek. Murjaci ne opstaju u zatvoru. Gotovo nikada ga ne napuste živi. Oni su slabi, trebaju pištolje, značke i plave uniforme kako bi preživjeli, a nijedno od tih pomagala nemaju u zatvoru, zato i umru između njegovih zidova. Ali snažni samo ojačaju. Znaš što je Nietzsche rekao? 'Ono što me ne uništi, učinit će me snažnijim.' Attica, Dannemora, svako mjesto na kojem sam bio samo me osnažilo.

"Onda bi mi trebao biti zahvalan što sam te tamo poslao."

Pustio mi je rame. Premjestio sam si težište, pokušavajući se postaviti tako da ga mogu straga udariti nogom, pomaknuti mu potkoljenicu, stati na rist. Prije nego sam se počeo pomicati, zabio mi je prst u bubreg. Kao da je upotrijebio mač. Viknuo sam od boli i pao prema naprijed, snažno udarivši koljenima u pod.

"Oduvijek sam bio jak", rekao je. "Uvijek sam imao

snažne ruke. Nikad se nisam oko toga trudio. Uvijek je tako bilo." Primio me za nadlaktice i dignuo na noge. Nisam mogao niti pomisliti na to da ga udarim. U nogama nisam imao snage ni za stajanje, i da me pustio mislim da bih ponovo pao.

"Ali u zatvoru sam vježbao", nastavio je. "U dvorištu za rekreaciju imali su utege i neki od nas vježbali su po cijele dane. Posebno crncine. Mogao si ih vidjeti, znoj se slijevao s njih, smrdjeli su poput prasaca, napumpavali se, petvarali se u mišićave nakaze. Ja sam radio dvostruko više od njih, ali dodavao sam si samo snagu, ne i obim. Bezbrojne serije, visoka reputacija. Nisam si povećao masu, ali sam se pretvorio u pravo željezo. Postajao sam sve jači i jači."

"Ali ipak ti je u Ohiju trebao nož. I puška."

"Nisu mi trebali. Upotrijebio sam ih. Muž je bio mekan, kao da je od tijesta. Mogao sam ga probiti prstima. Odveo sam ga u njegovu dnevnu sobu i ubio ga njegovim vlastitim oružjem." Na trenutak je zašutio i kad je opet progovorio glas mu je bio blaži. "Upotrijebio sam nož na Connie samo zato da bi dobro izgledalo. Tada je već bila gotovo mrtva u duši. Nije puno od nje bilo ostalo za ubijanje."

"A djeca?"

"Samo sam čistio za sobom." Jedna mu je ruka počela kliziti po mojim rebrima i nije mu dugo trebalo da nade mjesto koje je tražio. Pritisnuo ga je vrhom prsta i bol je bila poput električnog šoka, prolazeći mi kroz ruke i noge, oduzimala mi je svaki otpor. Pričekao je trenutak, a onda pritisnuo samo malo snažnije na to isto mjesto. Osjećao sam se na rubu svijesti, osjetio vrtoglavicu i pao.

Nisam znao što da radim. Mogućnosti su mi bile ograničene - nisam mogao učiniti ništa fizičko. Bio je upravo onoliko snažan kao što je i tvrdio, koliko sam uspio vidjeti, a ja sam se jedva uspio držati uspravno, a kamoli izvesti napad. Štoga god pokušam morat će biti psihološke prirode, a osjećao sam se slabijim i na tom polju. Nisam znao koja je

strategija bolja, da pričam ili da i dalje šutim, trebao bih li se slagati s njim ili ne.

Za sada sam se odlučio za tišinu, možda i zato što nisam imao što za reci. Niti on nije govorio, pustio je prste da pričaju, pritišćući razna

mjesta na mojim rebrima i oko ramena i ključne kosti. Dodir mu je bio bolan, čak i kad ga je njegov nepogrešiv instinkt samo vodio do omiljenih mjesta i dok nije pritiskao. Njegovi su se prsti igrali sa mnom, kao Kinez onim kuglicama.

Rekao je: "Za Antoinette mi nije trebao nož. Ni pištolj."

"Zašto si nju ubio?"

"Bila je jedna od tvojih žena."

"Jedva sam je poznavao."

"Ubio sam je golim rukama", rekao je, izgovarajući riječi kao da uživa u toj uspomeni/"Glupa krava. Uopće nije znala tko sam i zašto je kažnjavam. 'Dat ću ti novaca', rekla je. 'Učinit ću sve što želiš', rekla je. Nije bila loša u krevetu. Ali to i sam znaš."

"Nikada nisam spavao s njom."

"Ni ja nisam spavao s njom", rekao je. "Samo sam je poševio kao ovcu. Ili pile. Zavrneš im vrat dok svršavaš. Tako se to radi s pilićima. Njoj nisam zavrnuo vrat. Slomio sam ga. Krč, kao kad pukne grančica."

Nisam ništa rekao.

"A onda kroz prozor. Cista je sreća da je pogodila onog dečka prilikom pada."

"Sreća."

"Gađao sam Andreu."

"Koga?"

"Njegovu curu. Naravno, nisam očekivao da ću ikoga pogoditi. Ali nju sam gađao."

"Zašto?"

"Radije bih ubio ženu."

Rekao sam mu da je lud. Rekao sam da je životinja, da spada u kavez, opet me ozlijedio, a onda prekrižio nogu ispred

165

uiazmca za grooije

moje i gurnuo me. Pao sam na sve četiri. Počeo sam puzati, grebuci si ruke na šljunak i slomljeno staklo, zaletavao se u stvari koje nisam mogao vidjeti, zatim sam se okrenuo, pripremajući se, spremajući za njegov dolazak. Bacio se na mene i ja sam zamahnuo desnicom, stavljajući svu svoju snagu u taj udarac.

Izmaknuo se. Zamah me odnio pokraj njega i bacio s nogu. Uspio sam napraviti jedan korak, a onda potpuno izgubio ravnotežu i svom težinom pao na pod.

Tako sam ležao, boreći se za zrak, čekajući što će me sljedeće snaći.

Pustio me da čekam. A zatim je, tiho, rekao: "Mogao bih te ubiti na licu mjesta."

"Zašto to ne učiniš?"

"Htio bi da te ubijem, zar ne? Dobro. Za otprilike tjedan dana ćeš me moliti."

Pokušao sam se podići na koljena. Udario me nogom sa strane, taman pod rebra. Jedva da sam to i osjetio, bol se odbila javiti, ali sam odustao od ustajanja.

Kleknuo je kraj mene i stavio ruku na moj potiljak, obuhvativši mi korijen lubanje. Nešto mi je govorio, ali moj mozak nije mogao pratiti njegove rečenice.

Palac mu se zabio u mjesto koje je tražio. Bol je dosegla novu razinu, ali ja sam bio iznad boli. Kao da sam stajao sa strane, promatrajući taj osjećaj kao neki fenomen, osjećajući čuđenje više nego agoniju.

Tada je malo pojačao pritisak. Već je ionako ispred mojih očiju sve bilo crno, ali sad je crnina prešla i iza mojih očiju. Vidio sam samo jednu žarko crvenu točku u moru crnine. Zatim se crvena točka smanjila na veličinu vrška igle, pa potpuno nestala.

166

14

Nisam dugo tako ležao. Osvijestio sam se brzo, kao da je netko okrenuo prekidač. Znao sam se tako osvješčivati nakon noći teškog opijanja. Jedno vrijeme uopće nisam išao spavati niti sam se budio, već bih se jednostavno onesvijestio, a onda povratio svijest.

Sve me boljelo. Isprva sam mirno ležao, ispitivao što me sve boli, procjenjivao štetu. Trebalo mi je i neko vrijeme da se uvjerim da sam sam. Mogao je čučati kraj mene, čekati da se pomaknem.

Kad sam ipak ustao, učinio sam to sporo i pažljivo, dijelom radi sigurnosti, dijelom iz nužde. Moje tijelo nije bilo sposobno za nagle pokrete i napore radnje. Kad sam se pridignuo na koljena, na primjer, morao sam tako ostati neko vrijeme kako bih skupio snagu

da se uspravim. A onda, kad sam konačno stajao na nogama, morao sam čekati da me prođe vrtoglavica, jer bih inače bio ponovno pao.

Naposlijetku sam kroz prepreke od smeća pronašao put do ograde i pipao dok nisam našao mjesto na kojem je bio izrezan prolaz. Izbio sam na Ulicu Attorrev. Sjetio sam se da je to ta ulica, ali sam potpuno izgubio orijentaciju i nisam znao u kojem je smjeru centar grada. Zašao sam za ugao, što je ispalo da vodi u Ulicu Rivingstone, a onda sam valjda skrenuo prema istoku, umjesto prema zapadu, jer sam se opet našao u Ulici Ridge. Iz Ulice Ridge skrenuo sam lijevo

167

i prešao dva stambena bloka prije nego što sam konačno izbio na Ulicu Hudson. Tamo nisam morao dugo stajati prije nego što je naišao taksisti.

Podigao sam ruku, a on je krenuo prema meni i počeo usporavati. Pošao sam prema njemu, a onda me valjda bolje pogledao i nije mu se svidjelo to što je vidio, jer je dao gas i odjurio.

Prokleo bih ga da sam imao snage.

Ali, jedva sam se uspio držati na nogama. U blizini je bio poštanski sandučić. Otišao sam do njega kako bih na njemu odložio barem dio svoje težine. Pogledao sam se i bilo mi je drago što nisam trošio snagu na psovanje taksista. Grozno sam izgledao, obje su mi nogavice bile poderane na koljenima, sako i prednji dio košulje strašno prljavi, a ruke tamne od sasušene krvi, blata i šljunka. Nijedan taksist s imalo pameti ne bi me pokupio.

Ali jedan ipak jest i ne mogu reći da je izgledao posebno poremećen. Stajao sam tamo na uglu Ulica Ridge i Houston nekih deset ili petnaest minuta, ne zato što sam ozbiljno očekivao da mi netko stane, već zato što sam pokušavao otkriti gdje je sljedeća stanica podzemne željeznice, i skupljao snagu da dođem do nje kad otkrijem gdje je. Kraj mene su prošla još tri taksija, a onda je jedan stao. Možda je pomislio da sam policajac. Svojski sam se trudio da se tako predstavim, držeći novčanik kao da pokazujem policijsku značku.

Kada mi je stao, otvorio sam stražnja vrata prije nego se stignuo predomisliti. "Trijezan sam i ne krvarim", uvjerio sam ga. "Neću vam zaprljati taksisti."

"Fućkaš taksi", rekao je. "Ova hrpa smeća nije moja, a što i da je? Sto se dogodilo, napali su vas i opljačkali? Ne biste ovdje trebali biti u ovo doba, čovječe."

"Zašto mi to niste rekli prije nekoliko sati?"

"Hej, ako ste zadržali smisao za humor, znači da niste ozbiljno povrijeđeni. Bolje da vas odvezem u bolnicu. Bellevue je najbliža, ali možda biste radije išli nekamo

168

drugamo?"

"Hotel Northwestern", rekao sam. "To je na uglu Pedeset sedme i ..."

"Znam gdje je to, imam redovnu mušteriju koju pet dana u tjednu vozim, stanuje preko puta u hotelu Pare Vendome. No, jeste li sigurni da ne bi bilo bolje da odete u bolnicu?"

"Ne", rekao sam. "Samo želim otići kući."

Jacob je bio za pultom kad sam se zaustavio i pitao ima li poruka za mene. Ako je primijetio bilo što neobično na meni, ničim to nije pokazao. Ili je bio veći diplomat nego što sam mislio, ili je dostigao stupanj u boci terpentina da je primijećivao samo rijetke stvari.

Nije bilo poziva, hvala Bogu. Otišao sam u sobu, zatvorio vrata i stavio lanac na njih. To sam učinio samo jednom ranije, prije nekoliko godina, no tada sam otkrio da me čovjek koji me želio ubiti čeka u kupaonici. Jedino što sam postigao bilo je da se zaključam u sobu s njim.

No, ovaj put je jedino što me čekalo u kupaonici bila kada, i jedva sam čekao da uđem u nju. Ali prvo sam se pripremio za pogled u ogledalo.

Nije bilo onako strašno kako sam se bojao. Imao sam nekoliko modrica, i površinskih ogrebotina i posjekotina, i nešto šljunka po kojem sam se valjao, ali nisam izgubio nijedan zub, niti išta slomio, niti sam zadobio ikakve duboke rane.

Svejedno sam strašno izgledao.

Svukao sam se. Odijelu nije bilo spasa; ispraznio sam džepove, skinuo remen s hlača, a onda ih zajedno sa sakoom bacio u koš za smeće. Košulja mi je bila poderana, a kravata uništena. I njih sam bacio.

Napunio sam kadu toplom vodom i dugo se u njoj namakao, ispraznio je i ponovno napunio vodom. Tako sam sjedio i namakao se dok sam vadio komadiće stakla i šljunka iz dlanova.

169

Ne znam koliko je sati bilo kad sam konačno legao u krevet. Uopće nisam pogledao na sat.

Prije odlaska u krevet popio sam nekoliko aspirina i uzeo još nekoliko čim sam se probudio, a onda napunio još jednu kadu toplom vodom, kako bi izvukla nešto bolova iz mojih mišića i kostiju. Trebao sam se obrijati, ali znao sam da ne smijem vući oštricu po licu. Pronašao sam električni brijaći aparat koji su mi klinici dali za jedan od prošlih Božića i obrijao se njime najbolje što sam mogao.

Imao sam krv u mokraći. Taj me prizor uvijek šokirao, ali dobivao sam već udarce u bubrege i znao sam što to znači. Teško da mi je nanio neku trajnu štetu. Bubrege me bolio na mjestu na kojem ga je pritisnuo i vjerojatno će me boljeti još neko vrijeme, ali znao sam da ću to preboljeti.

Izašao sam i popio kavu, pojeo pecivo i pročitao Neivsdaj. Breslinova je kolumna bila o sustavu kažnavanja zločina i nije imao puno pohvala za njega. Jedan drugi novinar žestoko je zagovarao smrtnu kaznu za velike dilere narkoticama, kao da bi ih to natjeralo da razmisle o posljedicama svojih djela i preusmjere svoje vještine u investicijsko bankarstvo.

Ako je jučerašnji dan bio u skladu s ovogodišnjim prosjekom do danas, u proteklih se dvadeset i četiri sata u pet gradskih kotara dogodilo sedam ubojstava. U Nausdaju su pisali o njih četiri. Nijedno se nije zbilom dogodilo u mojem susjedstvu, niti je ijedna žrtva imala ime koje mi je zvučalo poznato. Nisam mogao biti siguran, ali iz onoga što sam pročitao, činilo se da nijedan od mojih prijatelja nije jučer bio ubijen.

Otišao sam u sjevernu policijsku postaju u centru grada, ali Durkina nije bilo. Stigao sam na podnevni sastanak u omladinskom domu na zapadnoj strani grada, u Šezdeset trećoj ulici. Govornik je bio glumac koji se otrijeznio na zapadnoj obali i njegova je energičnost donijela kalifornijski

170

ugodač ovom satu. Krenuo sam nazad prema postaji. Usput sam kupio komad pizze i colu, koje sam pojeo na ulici. Kad sam stigao u Sjevernu, Durkin se vratio. Držao je slušalicu na uhu i pritom držao cigaretu i šalicu kave. Pokazao mi je da sjednem, što sam i učinio i pričekao dok je on puno slušao i malo govorio.

Spustio je slušalicu, nagnuo se naprijed kako bi nešto zapisao na papiriću, a onda se uspravio i pogledao me. "Izgledaš kao da si se zaletio u ventilator", rekao je. "Što se dogodilo?"

"Družio sam se s lošim društvom", rekao sam. "Joe,

v

želim da tog gada uhapsite. Želim podnijeti tužbu."

"Protiv Motleya?" Kimnuo sam. "On ti je to učinio?"

"Većinu je napravio tamo gdje se ne vidi. Dopustio sam da me navuku u uličicu na Donjoj istočnoj strani grada kasno sinoć." Dao sam mu skraćenu verziju i njegove su se tamne oči suzile dok me slušao.

Rekao je: "I za što ga želiš optužiti?"

"Ne znam. Napad, valjda. Napad, iznuđivanje, prijetnju. Pretpostavljam da je napad najteža optužba koju bih mogao podnijeti."

"Ima li svjedoka za taj navodni napad?"

"Navodni?"

"Imaš li svjedoke, Matt?"

"Naravno da nemam", rekao sam. "Nismo se sreli u izlogu robne kuće, bili smo na pustom zemljištu u Ulici Ridge."

"Nisi li rekao da je bilo u uličici?"

"U čemu je razlika? Bili smo na prostoru između dvije kuće, okruženom ogradom u kojoj postoji rupa. Ako je to zapravo bila neka vrsta prolaza, valjda bi ga se moglo nazvati uličicom. Nisam dovoljno duboko zašao u njega da bih otkrio kamo vodi."

"Aha." Uzeo je olovko i razgledao je. "Nisi li ranije rekao Ulica Attornev."

"Točno."

171

"A prije minutu je bila Ulica Ridge."

"Stvarno? S kurvom sam se sreo u Ulici Ridge, u rupčagi koja se zove Garden Grill11. Ne znam zašto ga tako zovu. Nemaju vrt, a

mislim da nemaju ni roštilj." Odmahnuo sam glavom prisjećajući se.
"I onda me ona odvela iza ugla u Attornev."

"Ona? Nisi li rekao da je transseksualac."

"Naučio sam se za njih koristiti ženske zamjenice."

"Aha."

"Pretpostavljam da je ona svjedok", rekao sam, "ali moglo bi je biti teško naći, a kamoli natjerati da svjedoči."

"To mi je jasno. Znaš li joj ime?"

"Candy. To je ulično ime, naravno, a možda je izmišljeno posebno za ovu priliku. Većina ih ima puno imena."

"Pričaj mi o tome."

"U čemu je problem, Joe? Napao me i imam opravdani razlog za podizanje tužbe."

"Nema šanse da bude osuđen za to."

"Nije u tome stvar. Dovoljne je da dobijemo nalog za uhićenje i maknem tog gada s ulice."

"Aha."

"Prije nego što još nekoga ubije."

"Aha. Kad si se to s njim sreo u uličici?"

"S njom sam se našao u ponoć, pa."

"Misliš na Candy. Transseksualca."

"Točno. Pa se napad dogodio nekih pola sata kasnije."

"Znači u pola jedan."

"Otprilike."

"A onda si otišao u bolnicu?"

"Nisam."

"Zašto nisi?"

"Nisam mislio da je potrebno. Nanio mi je puno boli, ali sam znao da nemam slomljenih kostiju, a nisam ni krvario."

11 Vrtni roštilj

172

Odlučio sam da je najbolje da odem ravno kući."

"Znači ne postoji bolnička dokumentacija."

"Naravno da ne", rekao sam. "Nisam otišao u bolnicu, pa kako bi onda mogla postojati bolnička dokumentacija?"

"Pretpostavljam da ne bi."

"Taksist me htio odvesti u bolnicu", rekao sam. "Sigurno sam izgledao kao da tamo spadam."

"Šteta što ga nisi poslušao. Jasno ti je na što ciljам, zar ne Matt? Da imaš dokumentaciju iz Hitne službe, to bi potvrđivalo tvoju priču."

Nisam znao što da kažem na to.

"A što je s taksistom?" nastavio je. "Pretpostavljam da nisi zapamtio njegovu službenu registraciju?"

"Nisam."

"Ne znaš mu ni ime. Ni broj taksija?"

"Nije mi palo na pamet zabilježiti ih."

"Jer on bi mogao potvrditi da si bio u toj četvrti i kako si izgledao i u kakvom si bio stanju. Ovako imamo samo tvoju izjavu."

Osjećao sam kako bijes raste u meni i trudio sam se suzdržati ga. Ravnodušno sam rekao: "Pa, ne vrijedi li to baš ništa? Radi se o čovjeku koji je išao u zatvor zbog oružanog napada na policajca. Nakon što je osuđen prijetio je tom policajcu u sudnici. Odslužio je dvanaest godina i za to je vrijeme počinio nekoliko nasilnih radnji. Sada, nekoliko mjeseci nakon što je pušten, imaš izjavu, pod prisegom, kojom ga se optužuje za napad na tog istog policajca, i..."

"Više nisi policajac, Matt."

"Nisam, ali..."

"Već neko vrijeme nisi policajac." Zapalio je cigaretu i ugasio šibicu tresući je, nastavio ju je tresti i nakon što se plamen ugasio. Bez da me gledao, rekao je: "Ono što jesi, ako baš hoćeš biti precizan, je bivši policajac bez vidljivog izvora prihoda."

"Sto bi to do vruga trebalo značiti?"

173

"Pa, što si onda? Nekakav polu-privatni detektiv, ali nemaš dozvolu i plaćaju te na ruke. Sto misliš kako to sve izgleda kad se stavi na papir?" uzdahnuo je, odmahnuo glavom. "Kasno sinoć", rekao je. "Je li to bio prvi put da si jučer vidio Motleya?"

"To je bio prvi put da sam ga vidio otkad je osuđen."

"Nisi ranije bio u njegovom hotelu?"

"Kojem hotelu?"

"Da ili ne, Matt. Jesi li ili nisi?"

"Naravno da nisam. Ne znam čak niti gdje je odsjeo. Prevrnuo sam cijeli grad tražeći ga. O čemu se ovdje radi?"

Prelistao je po papirima na svom stolu i našao što je tražio. "Ovo je jutros stiglo", rekao je.

"Jučer kasno popodne, odvjetnik po imenu Seymour Goodrich se pojavio u Šestoj postaji u Zapadnoj desetoj ulici. Zastupao je izvjesnog Jamesa Lea Motleva i imao je nedavno pribavljeni nalog za zaštitu, u ime svog klijenta a protiv tebe, i..."

"Protiv mene?"

"...i želio je službeno prijaviti tvoje ponašanje ranije tog dana."

"Kakvo ponašanje?"

"Motley tvrdi da si mu ušao u sobu, u hotelu Harding. Maltretirao si ga, prijetio mu, i zgrabio ga na prijeteći i ugrožavajući način, i tako dalje, i tako dalje, i tako dalje." Ispustio je papir, koji je odlebdio natrag na pretrpani stol. "Tvrdiš da se to nije dogodilo. Nikada nisi bio u Hardingu?"

"Naravno da sam bio tamo. To je rupa na uglu Barrowa i Zapadne, znao sam za njega još od vremena kad sam radio u Šestoj. To je skoro pa bordel."

"Znači bio si tamo."

"Naravno, ali ne i jučer. Otišao sam tamo dok sam kucao na vrata u tom području. Mislim da je to bilo u subotu navečer. Pokazao sam njegovu sliku čovjeku za pultom."

"I?"

174

"I ništa. 'Ne, nije mi poznat, nisam ga nikada vidio.'" "I poslije se nisi tamo vraćao?"

"Po što?"

Nagnuo se naprijed, zdrobio cigaretu gasivši je. Gurnuo je stolac prema natrag i onda se zavalio u nju, gledajući u strop. "Jasno ti je kako ovo izgleda", rekao je.

"Ipak mi reci."

"Čovjek dođe u policiju, podnese tužbu, ima nalog za zaštitu, odvjetnika, sve što mu treba. Kaže da si ga naguravao i bio grub s njim. Sljedećeg se dana ti pojaviš i izgledaš kao da si pao niz stepenice, i ovaj se put ti žališ, jedino što se napad dogodio usred noći, negdje u mračnom kraju Manhattana, Ulici Attorney za Boga miloga, i nema svjedoka, nema taksista, nema bolničkog izvještaja, ničega."

"Mogao bi provjeriti zapisnik taksi službe, mogao bi tako pronaći vozača."

"Da, mogao bih. Mogao bih za to zadužiti dvadeset ljudi, za takav važan slučaj."

Nisam ništa rekao.

On je rekao: "Prije dvanaest godina, zašto je ono rekao u sudnici? 'Osvetit ću ti se za ovo', i sva ona sranja. Zašto?"

"On je psihopat. Sto će mu razlog?"

"Da, točno, ali koji je razlog on smatrao opravdanim?"

"Strpao sam ga u zatvor. To je bio sasvim dovoljan razlog za njega."

"Zatvarao ga za nešto što nije učinio."

"Pa, naravno", rekao sam. "Svi su oni nevini, to i sam znaš."

"Točno, nijedan krivac nikada ne ode u zatvor. Rekao je da si mu smjestio, zar ne? Nije ispalio metke, uopće nije posjedovao pištolj. Namještaljka od glave do pete."

"Prema njegovim riječima, nije bio kriv niti za jednu točku optužnice. Čudno je to tvrditi kad priznaješ krivicu, ali to je bila njegova verzija."

"Aha. Je li bila riječ o namještaljki?"

"Kako to misliš?"

175

"Samo se pitam", rekao je Durkin.

"Naravno da nije."

"U redu."

"Slučaj je bio sasvim valjan. Tip je ispalio tri hica u policajca koji ga je pokušavao uhititi. Trebao je dobiti puno više od jedne-do-deset."

"Možda", rekao je. "Samo razmišljam o tome kako sve to sada izgleda."

"A kako to izgleda?"

Izbjegavao je moj pogled. "Ta Mandellova", rekao je. "Ona ti je bila doušnica, je li tako?"

"Bila je izvor, točno."

"Jesi li puno slučajeva riješio uz njenu pomoć?"

"Bila je dobar izvor."

"Aha. I Coopermanova je bila izvor?"

"Jedva da sam i poznavao Connie, upoznao sam je nekoliko puta. Bila je Elaineina prijateljica."

"A svaki je Elainein prijatelj i tvoj prijatelj."

"Kakav je to..."

"Sjedi, Matt. Ne uživam u ovome, za ime Boga."

"A misliš da ja uživam?"

"Ne, vjerojatno ne. Jesi li uzimao novac od njih?"

"Od koga?"

"A što misliš?"

"Želim te čuti kako to izgovaraš."

"Coopermanove i Mardellove. Jesi li?"

"Naravno Joe. Nosio sam mekani grimizni šešir, vozio ružičasti Eldorado sa sjedalima od leopardovog krzna."

«r" 1- »t

Sjedi.

"Ne želim sjesti. Mislio sam da si mi prijatelj." "I ja sam to mislio. Još uvijek to mislim." "Blago tebi."

"Bio si dobar policajac", rekao je. "To znam. Rano si postao detektiv i imao si nekoliko jako dojmljivih uhićenja." "Sto si učinio, pročitao moj dosje."

176

"Sve piše u kompjutoru, trebao sam ukucati nekoliko tipki i sve će se pojaviti. Znam kakve si preporuke dobio. Ali imao si i problema s pićem. Možda si se malo preduboko uvalio, uostalom koji je dobar policajac uvijek poštovao pravila, zar ne?" Uzdahnuo je. "Ne znam", rekao je. "Za sada je sve što mi imaš pokazati jedno ubojstvo u vlastitom domu u drugoj državi i ženu koja je pala kroz prozor pet ulica odavde. Ti kažeš da je on počinio oba zločina."

"On to kaže."

"Da, ali nitko ga drugi nije čuo. Samo ti. Matt, možda je sve što mi ti govoriš istina, možda je on ubio one Venecuelance neki dan. I možda je ono uhićenje otprije dvanaest godina bilo potpuno u skladu s propisima, možda ga nisi začinio kako bi bio siguran da će otići u zatvor." Okrenuo se i oči su nam se srele. "Ali nemoj podizati tužbu protiv nega i moliti me da zatražim nalog za njegovo uhićenje. I ako Boga znaš, nemoj ga ići tražiti, jer bi netko mogao tebe uhititi jer kršiš njegov nalog za zaštitu. Znaš kako stvari stoje s tim stvarima. Ne smiješ mu se približavati."

"Sjajan sustav imamo."

"Takav je zakon. Ako se želiš nadmetati s njim, ovo nije pravi trenutak za to. Jer ćeš izgubiti."

Krenuo sam prema vratima, jer nisam želio reći nešto uvredljivo. Kad sam primio kvaku, rekao je: "Misliš da ti nisam prijatelj. Ali, varaš se. Prijatelj sam ti. Inače ti ne bih rekao sve ovo. Pustio bih te da sam to saznaš."

177

"Nije u Hardingu", rekao sam Elaine. "Prijavio se preksinoć, a odjavio sljedećeg dana, odmah nakon što sam ja navodno otišao tamo i prijetio mu. Ne znam je li uopće bio tamo u sobi. Prijavio se pod pravim imenom, vjerojatno zato da bi imao adresu kad je njegov odvjetnik pribavljao nalog za zaštitu."

"Ti si ga tamo otišao tražiti?"

"Nakon što sam otišao od Durkina. Ne znam baš bi li se moglo reći da sam otišao u Harding tražiti Motleya, jer sam znao da ga tamo neću naći. " Razmislio sam na trenutak. "Ne znam čak niti jesam li ga želio naći. Našao sam ga sinoć, i to baš nije najbolje prošlo."

"Jadnice moj", rekla je.

Bili smo u njezinom stanu, u spavaćoj sobi. Ja sam se svukao u bokserice i ležao na truhu u krevetu. Ona me masirala, ne prejako, ruke su joj bile nježne, ali uporne, masirajući mi mišiće, smanjivala je napetost, ublažavala bol. Puno je pažnje posvetila mom vratu i ramenima, gdje sam i osjećao najveći dio napetosti. Njezine ruke kao da su znale točno što treba raditi."

"Stvarno si dobra", rekao sam. "Jesi li išla na tečaj?"

"Misliš kako bi fina cura kao ja to naučila? Ne, nikad nisam učila. Već godinama jednom ili dva puta na tjedan idem na masaže. Samo sam obraćala pažnju na ono što su

178

meni radili. Bila bih bolja kad bi imala više snage u rukama." Sjetio sam se Motleya i snage u njegovim rukama.

"Dovoljno si snažna", rekao sam. "I imaš dara. Mogla bi se time profesionalno baviti."

Počela se smijati. Pitao sam je što je tako smiješno. Rekla je: "Za ime Boga, nemoj to nikome reći. Ako se pročuje svi će moji klijenti htjeti ovo i više se nikada neću poševiti."

Poslije smo otišli u dnevnu sobu. Stajao sam kraj prozora sa šalicom kave, promatrajući promet na mostu u Pedeset devetoj ulici. Na rijeci je bilo nekoliko remorkera koji su vukli jednu barku. Ona je bila na kauču, s nogama podvijenim pod sebe i jela naranču razrezanu na četiri dijela.

Sjeo sam na stolac preko puta nje i odložio šalicu na stolić za kavu. Cvijeća više nije bilo. Bacila ga je brzo nakon što sam ja otišao u nedjelju, nedugo nakon što ju je on nazvao. Ipak, činilo mi se kao da još uvijek osjećam njegovu prisutnost u sobi.

Rekao sam: "Nećeš napustiti grad."

"Neću."

"Možda bi bila sigurnija da napustiš zemlju."

"Možda. Ali ne želim otići."

"Ako on uđe u zgradu..."

"Rekla sam ti. Sporedni je ulaz zaključan iznutra. Otvara se jedino u prisustvu jednog od vratara i svaki ga put opet zaključaju."

To je bilo u redu, ako će se toga pridržavati. Ali nismo mogli s tim računati. Postoji previše načina na koje se može ući u zgradu, čak i punu zaposlenika, kao što je njezina.

Rekla je: "A što je s tobom, Matt?"

"Što sa mnom?"

"Sto ćeš ti učiniti?"

"Ne znam", rekao sam. "Skoro sam dobio živčani slom u Durkinovom uredu. Skoro pa me optužio za-ma, to sam

179

ti već rekao."

"Jesi."

"Otišao sam tamo u nadi da ću postići dvije stvari. Želio sam podnijeti tužbu protiv Motleya. Gad me sinoć dobro sredio. Tako se treba postupati, zar ne? Ako si običan građanin? Ako te netko napadne, odeš to na policiju prijaviti."

"Tako su nas učili u školi."

"I meni su to govorili. Nisu mi rekli da je to potpuno besmisleno."

Otišao sam u kupaonicu. Opet je bilo krvi u mojoj mokraći i bubreg me je bolio prilikom povratka u dnevnu sobu. Očito se to pokazivalo i na mom licu, jer me pitala što nije u redu.

"Samo sam razmišljao", rekao sam. "Druga stvar koju sam želio zamoliti Durkina bila je da mi pomogne ispuniti zahtjev za dozvolu za posjedovanje pištolja i ubrza postupak. Ali, nakon onog što mi je pripremio, nisam to niti spomenuo." Slegnuo sam ramenima. "Vjerojatno od toga ne bi bilo nikakve koristi. Ne bi mi izdali dozvolu za nošenje, a nema smisla da držim napunjeni pištolj u gornjoj ladici noćnog ormarića i nadam se da će gad doći k meni na šalicu čaja."

"Bojiš se, zar ne?"

"Valjda. Ne osjećam ga, ali pretpostavljam da je prisutan. Strah."

"Aha."

"Bojim se za druge ljude. Tebe, Anitu, Jan. Jedino je razumno pretpostaviti da se jednako toliko bojim i za svoj život, ali nisam toga svjestan. Pokušavam čitati jednu knjigu, intimne misli jednog rimskog cara. Jedna od stvari koje često spominje je da smrt nije nešto čega bi se trebalo bojati. Govori kako, će se to prije ili kasnije dogoditi i da si jednako mrtav bez obzira na to koliko si star kad umreš, tada zapravo nije važno koliko si dugo živio."

"A što je onda važno?"

"Način na koji živiš. Kako se suočavaš sa životom - i sa

180

smrću, što se toga tiče - toga se zapravo bojim."

"Čega?"

"Da ću zaribati. Da ću učiniti nešto što ne bih smio ili da neću učiniti nešto što moram. Da ću na ovaj ili onaj način nešto učiniti prekasno i ne dovoljno dobro."

Kad sam napustio njezin stan, sunce je već bilo zašlo. I nebo se počelo smračivati. Namjeravao sam pješice otići do svog hotela, ali već sam nakon dvije predene ulice teško disao. Otišao sam do ruba pločnika i dignuo ruku kako bih pozvao taksi.

Čitav dan nisam ništa pojeo, osim onog peciva za doručak i komada pizze za ručak. Ušao sam u slastičarnicu kako bih kupio nešto za večeru, ali sam izašao prije nego što sam došao na red. Nisam imao apetita, a miris hrane smetao mi je želucu. Otišao sam u svoju sobu i stigao na vrijeme povratiti. Mislio sam da nemam dovoljno toga u želucu za povratiti, ali očito sam imao.

Taj je čin bio bolan i uključivao je mišiće koji su me boljeli od sinoć. Kad sam završio, osjetio sam vrtoglavicu i morao sam se primiti za

kvaku da ne bih pao. Kad je prošla, otišao sam do kreveta, krećući se što sporije, poput starca koji ide palubom broda usred oluje. Bacio sam se na krevet, dišući poput kita koji se nasukao na obalu, i nisam bio tamo ni minutu kad sam opet morao ustati, oteturati do kupaonice i obaviti nuždu. Stajao sam tako ljuljajući se i gledao kako se školjka puni crvenom tekućinom.

Bojao sam se da će me ubiti? Isuse, učinio bi mi uslugu.

Otpribliže sat vremena kasnije zazvonio je telefon. Zvala je Jan Keane.

"Zdravo", rekla je. "Ako se dobro sjećam, ne želiš znati odakle zovem."

"Glavno da si izvan grada."

"Jesam, itekako. Zamalo nisam otišla."

181

"Činilo mi se predramtičnim, možeš li to razumjeti? Dok sam pila, bila sam ovisna o takvoj vrsti napetosti. Ustaj, zgrabi četkicu za zube, pozovi taksi i sjedni na prvi avion za San Diego. Usput, nisam sada tamo."

"Dobro."

"Bila sam u taksiju, na putu prema zračnoj luci, kad mi se čitava stvar učinila bizarnom i pretjeranom i zamalo sam rekla vozaču da se vrati."

"Ali nisi."

"Nisam."

"Dobro."

"Nije to samo drama, zar ne? Stvarno je?"

"Bojim se da jest."

"Pa, i trebao mi je odmor. Uvijek mogu na to i tako gledati. Jesi li ti dobro?"

"Dobro sam", rekao sam.

"Zvučiš, kako bih rekla. Iscrpljeno."

"Proveo sam iscrpljujući dan."

"Pa, nemoj pretjerivati, u redu? Zvat ću svakih nekoliko dana, ako je to u redu?"

"U redu je."

"Je li ovo doba dobro za pozive? Mislila sam da bih te mogla uhvatiti prije nego što odeš na sastanak."

"Obično je ovo dobro vrijeme", rekao sam. "Naravno, moj je raspored trenutno malo izmijenjen."

"Mogu zamisliti."

Je li mogla? "Ali nazovi svakih par dana", rekao sam, "i javit ću ti ako se stvari smire."

"Misliš kad se stvari smire, zar ne?"

"Valjda sam to htio reći", rekao sam.

Nisam otišao na sastanak. Razmišljao sam o tome, ali kad sam ustao, shvatio sam da nikamo ne želim ići. Vratio sam se u krevet i sklopio oči.

182

I. u rvj nit t-

Malo kasnije sam ih otvorio uz zvuke sirena ispod mog prozora. Bila je to Hitna pomoć i lijeno sam gledao dok su nekoga iz zgrade preko puta iznijeli na nosilima i stavljali u kola. Odjurili su u smjeru bolnice Roosevelt ili Sv. Klara, s upaljenim svjetlosnim signalima i glasnim zavijanjem.

Da su čitali Marka Aurelija, možda bi se opustili i usporili, jer bi znali da zapravo nema razlike stignu li na vrijeme ili ne. Ipak će taj jadnik na nosilima umrijeti prije ili kasnije, a sve se ionako uvijek događa pravedno, pa zašto se onda mučiti?

Vratio sam se u krevet i zadrijemao. Mislim da sam možda imao temperaturu, jer sam ovaj put nemirno spavao i probudio sam se sav u znoju, probijajući se kroz neku bezobličnu noćnu moru. Ustao sam i napunio kadu vodom, najtoplijom koju sam mogao podnijeti i zahvalno legao u nju, osjećajući kako izvlači jad iz mene.

Bio sam u kadi kad je zazvonio telefon i pustio sam da zvoni. Kad sam izašao, nazvao sam recepciju da provjerim je li osoba koja je zvala ostavila poruku, ali nije, i genij koji je bio na dužnosti nije se mogao sjetiti je li glas bio muški ili ženski.

Pretpostavljam da je on zvao, ali nikad neću biti siguran u to. Nisam obratio pažnju na vrijeme. Mogao je zvati bilo tko. Podijelio sam svoje posjetnice po cijelom gradu i tisuću me ljudi moglo nazvati.

A i ako je bio on i da sam se javio, to ne bi ništa promijenilo.

Kad je telefon opet zazvonio, bio sam budan. Ispred mog prozora nebo je bilo svijetlo, oči sam otvorio prije deset ili petnaest minuta.

Svaki ću čas otići u kupaonicu i otkriti kakvu boju urina moje tijelo danas proizvodi.

Podignuo sam slušalicu i rekao je: "Dobro jutro, Scudderu". Ponovo sam čuo onu kretu na nebu, i kroz čitavo mi je tijelo prošla ledena hladnoća.

183

Ne sjećam se što sam rekao, ali sigurno sam nešto rekao, ali možda i nisam. Možda sam samo sjedio i držao prokletu slušalicu.

Rekao je: "Bio sam zaposlen sinoć. Petpostavljam da si već o tome čitao."

"O čemu pričaš?"

"Govorim o krvi."

"Ne razumijem."

"Očito ne. Krv, Scudderu. Ne ona koju se proljeva, iako se bojim da se i to dogodilo. Ali, nema smisla plakati oko prolivene krvi, je li tako?"

Jače sam stisnuo slušalicu. Osjećao sam kako u meni raste bijes i nesrpljenje, ali smirivao sam se, odbijajući reagirati onako kako je on, očito, želio. Prisilio sam se da udahnem i nisam ništa rekao.

"Mislim na krv, krvnu vezu", rekao je. "Izgubio si nekog bliskog. Moja sućut."

"O čemu ti to..."

"Pročitaj novine", rekao je kratko i prekinuo vezu.

Nazvao sam Anitu. Dok je telefon zvonio osjećao sam se kao da mi željezni zavoj pritišće grudi, ali kad sam čuo njezin glas s druge strane žice, nisam znao što bih joj rekao. Sjedio sam tako bez riječi i teško disao, dok joj nije dosadilo govoriti "halo?", pa je spustila slušalicu.

Krvna veza, netko tko mi je blizak. Elaine? Je li znao da mi je ona počasna rođakinja Frances? To baš nije imalo smisla, ali sam je ipak nazvao. Linija je bila zauzeta. Odlučio sam da ju je sigurno ubio i ostavio podignutu slušalicu, pa sam nazvao centralu da provjere. To su i učinili i rekli mi da se linija koristi. Predstavio sam se kao policajac, pa se službenica ponudila da upadne u razgovor, ako je riječ o hitnom slučaju. Rekao sam joj da nije nužno. Mogao je biti hitan slučaj, ali i nije morao, a nisam želio razgovarati s Elaine, kao ni s Anitom. Samo sam se želio uvjeriti da je živa.

Moji sinovi?

Listao sam po adresaru tražeći njihove telefonske brojeve kad sam shvatio koliko je to malo vjerojatno. Čak i da je uspio pronaći jednog od njih i uloviti ga preko pola države, kako bi to dospjelo u današnje novine? I zašto ne prestanem gubiti vrijeme i ne odem kupiti novine i pročitam što se dogodilo?

Nabacio sam neku odjeću na sebe, sišao i kupio News i Post. U obima je na prvoj strani bila ista priča. Venezuelanska je obitelj, izgleda, bila ubijena greškom. Zapravo nisu bili dileri drogom. Kolumbijci koji su živjeli preko puta bili su dileri, a ubojice su pogriješile kuću.

Krasno.

Otišao sam u Flame, sjeo za pult i naručio kavu. Otvorio sam jedne od novina i počeo ih listati, bez da sam znao što tražim.

Odmah sam pronašao što sam tražio. Teško da bih to propustio. Nalazilo se preko čitave treće strane.

Mlada je žena bila ubijena na posebno brutalan način, a ubojica ili ubojice su joj provalili u stan ranije sinoć. Bila je financijski analitičar, zaposlena u tvrtki za poslovno ulaganje, čija se centrala nalazila na Wall Streetu, a stanovala je malo ispod Gramercy Parka u Irving Place-u, gdje je zauzimala četvrti kat jedne kuće od cigala.

Uz članak su bile priložene i dvije fotografije. Na jednoj je bila privlačna djevojka s dugim licem i visokim čelom, ozbiljnog izraza lica i ravnog pogleda. Na drugoj je bio ulaz u njezinu zgradu i policajci koji su iznosili njezino tijelo. U popratnom je tekstu pisalo da je dobro uređeni stan bio ispreturan od strane ubojice ili ubojica, te da je žena višestruko seksualno napastvovana i podvrgnuta nepreciziranim sadističkim mučenjima. Policija nije davala detalje, kao što je i bio običaj u ovakvim slučajevima, ali novine su napisale da je žrtvi bila odsječena glava, a stjecao se dojam da to nije bio jedini zahvat izvršen na njoj.

Bugs Malone, koji je trebao biti žrtva masakra na Valentinovo, znao je tko je pokosio njegove ljude u garaži u

Chicagu: "Samo Capone ubija na takav način", rekao je.

To se nije moglo reći u ovom slučaju. Previše ljudi ubija na previše različitih načina, a Motleveva ubojstva nisu imala posebne karakteristike, koliko je meni poznato.

Ipak, ovo je on počinio. To je odmah bilo očito. Nisam morao proučavati mjesto zločina, niti razgovarati sa žrtvinim prijateljima i kolegama.

Trebao sam joj samo znati ime. Elizabeth Scudder.

186

16

Vrativši se u sobu otvorio sam telefonski imenik Manhattana na vlastitom imenu, bilo je osamnaest upisanih, od kojih tri poslovne adrese. Mojeg imena nije bilo tamo, ali Elizabethinog jest, pod Scudder E. J., i adresa u Irving Placeu.

Podignuo sam slušalicu i krenuo zvati Durkina, ali sam stao nakon što sam otipkao nekoliko brojeva. Sjedio sam i razmišljao, a zatim vratio slušalicu na mjesto.

Nekoliko minuta kasnije telefon je zazvonio. Zvala je Elaine. I nju je nazvao. Opet je počelo s njegovim zahtjevom da isključi sekretaricu i javi se, a ona je to opet učinila. Nakon toga je prestao šaptati i počeo govoriti normalnim glasom, a onda je ona opet uključila stroj kako bi snimila razgovor.

"Ali nije ga snimila", rekla je. "Možeš li vjerovati? Jebena mašina je zakazala. Možda sam krivo namjestila prekidač. Ne znam, ne mogu to shvatiti. Traka se odmotavala, kao da snima, ali kad sam je premotala, ništa nije bilo snimljeno."

"Nemoj se brinuti zbog toga."

"Ispričao mi je sve o tome kako je sinoć ubio ženu. Sve bi to bilo snimljeno i onda bi mogli to usporediti s njegovim glasom ili kako se to već radi. A ja sam zeznula stvar."

"Nije bitno."

"Stvarno. Mislila sam da sam jako pametna kad sam ponovo uključila traku. Mislila sam da će sam sebe uplesti i da ćemo imati bar neki dokaz."

187

"Imali bismo, ali mislim da ne bi pomoglo. Mislim da se ova situacija neće riješiti time što će na svjetlo izbiti nekakav dokaz. Sada mi se

čitava ideja istrage čini besmislenom. Ja bih mogao vječno tapkati u mraku, dok on radi ono što je napravio sinoć."

"Što je zapravo učinio sinoć? Nije bio previše određen, pa možda i ne bi pomoglo da sam snimila razgovor. Pretpostavljam da je nekoga ubio."

"To je ono čime se on bavi."

"Rekao mi je da pogledam u novine, ali ja ih nisam imala pri ruci. Okrenula sam na neki program s vijestima, ali nisu ništa rekli, ili ako jesu, onda sam to propustila. Sto se dogodilo?"

Ispričao sam joj. Predvidljivo je uzdahnula kad je čula žrtvino ime.

"Nije mi bila nikakav rod", rekao sam joj. "Ja sam jedinac i moj je otac bio, pa nemam rođake koji se prezivaju Scudder."

"Je li ti djed imao braće?"

"S očeve strane? Ne znam, mogao je. Umro je prije nego što sam se ja rodio, a nisam imao prastričeva, koliko je meni poznato. Scudderi su došli ovamo iz Engleske. Barem su meni tako rekli. Ne znam baš puno o toj strani obitelji."

"Znači ti i Elizabeth mogli ste biti daleki rođaci."

"Valjda. Možda su i svi Scudderi u rodu ako odeš dovoljno daleko u prošlost. Osim ako je jedan od mojih predaka promijenio prezime ili jedan od njezinih."

"A u svakom slučaju, svi smo potomci Adama i Eve."

"Da, i svi smo Božja djeca. Hvala što si me podsjetila."

"Oprosti. Možda ne uzimam ovo za ozbiljno jer još nisam potpuno svjesna što se dogodilo. Toliko je strašno da ne želim to uzeti za ozbiljno. Sigurno je mislio da ti je rođakinja."

"Možda", rekao sam. "Možda i nije. Nešto moraš zapamtiti u vezi s Motleyem. Istina je da je lukav i pametan i snalažljiv, ali to ne mijenja činjenicu da je lud."

188

Na krevetu je još uvijek bio otvoren telefonski imenik. Pogledao sam popis svojih prezimenjaka. Palo mi je na pamet da bi ih možda sve trebao nazvati i upozoriti. "Promijenite si prezime", mogao bih im reći, "ili se suočite s posljedicama."

Hoće li to biti njegov sljedeći potez? Hoće li stvarno pokušati ubiti sve na popisu? A onda bi se mogao prebaciti na ostala četiri gradska okruga, a nakon toga mu uvijek preostaju predgrađa.

Naravno, da ubije dovoljno ljudi s istim prezimenom, prije ili kasnije neki briljantni policajac bi uočio podudarnost. Jedan od upisanih je bio Scudder grupa udruženih sredstava; mogao bi putovati po cijeloj zemlji i ubijati njihove dioničare.

Zatvorio sam telefonski imenik. Nisam mogao nazvati sve Scuddere, ali je li imalo smisla zvati Durkina? To nije bio njegov slučaj, zločin se dogodio daleko od njegove postaje, ali mogao bih saznati tko je zadužen i stupiti s njim u kontakt. Ubojstvo Elizabeth Scudder dići će mnogo prašine. Ubojstvo je bilo krvavo i brutalno, tu je i seksualni aspekt, a žrtva je bila mlada, bijelkinja, iz više klase i fotogenična.

Kakve bi koristi bilo od mojih informacija? Za promjenu nije bilo mogućnosti da se slučaj smatra samoubojstvom ili obiteljskom svađom. Vjerojatno je čitava laboratorijska ekipa pregledala mjesto zločina i sigurno su svaki komadić tjelesnih dokaza izmjerili, fotografirali, spremili i pohranili. Ako je ostavio otiske, sigurno su ih pronašli, i do sada bi već znali kome pripadaju. Ako je bilo što ostavio, oni su to pronašli.

Spermu? Kožu ispod njezinih nokata? Bilo koji dio njegovog tijela koji bi mogao omogućiti usporedbu DNK.

To nije bilo kao otisak prsta, koji ubaciš u kompjutor i pronađeš sve što želiš znati. Za usporedbu DNK moraš privesti osumnjičenog, ako je ostavio spermu ili kožu, netko im treba reći čija je. A onda mu forezničarske tehnike mogu staviti omču oko vrata.

Uže je, naravno, figurativno. Naša država ne vješa

189

ubojice. Niti ih ubija na električno stolici, što su nekada činili. Povremeno ih šalje na doživotnu robiju. Ponekad se doživotna kazna pretvori u sedam godina, ili manje, ali u Motlejevom slučaju smatrao sam da bi ga otpravili na malo duže. Zadnji je put dobio jednu do deset, a ostao dvanaest godina; ako je ostao dosljedan, drugi bi ga put pokopali unutar zatvorskih zidina.

Pod pretpostavkom da tamo uopće i dospije. DNK usporedba i slični sofisticirani dokazi dobri su za potkrepljivanje slučaja, ali nikoga se ne može osuditi samo na temelju toga. Porota ne bi znala o čemu pričate, posebno ako obrana dovede svoje plaćene stručnjake, koji će tvrditi da stručnjaci optužbe pričaju gluposti. Kad

bi optuženi bio žrtvin dečko, i da su ga našli u njezinoj spavaćoj sobi s njezinom krvlju na rukama, tada bi pozitivna DNK usporedba s njegovom spermom bila odličan dodatni dokaz. Ali, ako optuženi nema nikakve veze sa žrtvom, osim činjenice da se ona preživjela isto kao i policajac koji ga je uhitio prije više od desetljeća - pa, pod tim okolnostima, to ne bi bilo baš važno.

Na kraju sam ipak nazvao Durkina. Ne znam što bih mu bio rekao. Nije ga bilo.

Nisam ostavio poruku, niti se predstavio.

Oko pola dvanaest sam napustio hotel, s namjerom da odem na podnevni sastanak u Firesideu. Tako se zove grupa koja se sastajala u omladinskom centru na zapadnoj Šezdeset trećoj ulici.

Nisam stigao do tamo.

Hodanje mi nije bilo teško kao dan ranije. Još uvijek sam bio ukočen, još uvijek me sve boljelo, ali mišići mi nisu bili onako napeti i nisam se umarao jednako brzo. A i dan je bio topliji, s blažim povjetarcem i manje vlage u zraku. Dobro vrijeme za football, mislim da bi se to moglo reći. Malo pretopio za debeli kaput, ali dovoljno pro hladno da bi znali

190

cijeniti pljosku na boku ili bocu rakije u džepu ogrtača.

Lagano sam odšetao do Osamdesete avenije i umjesto na sjever krenuo prema jugu. Otišao sam do centra grada prema zgradi Toni Cleary i zaustavio se gledajući mjesto na koje je pala, a onda gore prema njezinom prozoru kroz koji ju je bacio. Neki glas u mojoj glavi govorio mi je da sam ja kriv što je mrtva.

Činilo mi se da je taj glas u pravu.

Napravio sam krug oko njezinog bloka i vratio se na mjesto s kojeg sam krenuo, što se činilo da odgovara mojoj trenutačnoj ulozi u životu. Opet sam pogledao prema Tonijinom prozoru i pitao se je li imala pojma što joj se događa, i zašto. Možda joj je rekao da je kažnjava zato što je jedna od mojih žena. Ako je, onda me vjerojatno zvao prezimenom. Tako mi se obraćao.

Je li ona uopće znala moje prezime? Ja nisam znao njezino. Bila je ubijena zbog veze sa mnom i mogla je umrijeti bez da je znala o kome priča njezin ubojica.

Iako to i nije bilo važno. Bila je obuzeta bolom i strahom, i razumijevanje motiva njezinog ubojice sigurno joj nije bilo prvo na listi prioriteta.

A Elizabeth Scudder? Je li ona umrla pitajući se tko je njezin davno zaboravljeni rođak Matthew? Možda bih otišao i do njezine kuće da nije bila tri kilometra južno i na drugom kraju grada. Njezina mi zgrada ne bi ništa mogla reći, ali ni Tonijina mi nije baš puno govorila.

Pogledao sam na sat i vidio da sam propustio sastanak. Još uvijek je trajao, ali bio bi pri samom kraju dok bih ja do tamo stigao. To mi nije smetalo, odlučio sam, jer zapravo ni nisam želio ići.

Kupio sam hot dog kod uličnog prodavača i knedle kod drugog, a pojeo otprilike pola od svakog. U slastičarnici sam kupio kavu u kartonskoj šalici i s time u ruci stajao na uglu, pušući po njoj između gutljaja, te popivši većinu prije nego što sam postao nestrpljiv i prolio ostatak u kanalizacijski

191

otvor. Šalicu sam zadržao dok nisam stigao do koša za smeće. Ponekad ih je teško naći. Krađu ih stanovnici predgrađa i one onda završe u dvorištima u Westchesteru. Služe kao korisne i dugotrajne palionice smeća, te omogućuju svojim novim vlasnicima da doprinose zagađenju zraka u svojoj zajednici.

Ali ja sam bio ekološki osvješten, idealni uzorni građanin. Ne bacam smeće, niti zagađujem zrak, niti činim bilo što čime bih smanjio kvalitetu života svojih sugrađana. Samo ću mirno živjeti iz dana u dan dok se njihovi leševi gomilaju oko mene.

Divno.

Nisam svijesno krenuo u potragu za dućanom s alkoholnim pićima. Ali našao se tu, ispred mene. Izlog im je bio ukrašen u duhu Dana zahvalnosti, s kartonskim likovima prvih doseljenika i purice, te primjereno raspoređenog jesenjeg lišća i zrnja kukuruza.

Bilo je i nekoliko brušenih boca s vinima, sezonskim i običnima i mnoštvo boca sa žestokim alkoholom.

Stajao sam i gledao ih.

To se i ranije događalo. Hodao bih bez nekog cilja i sigurno ne razmišljajući o piću, i kad bih se povratio iz razmišljanja, našao bih se kako promatram boce alkoholnog pića u izlogu nekog dućana,

divim se njihovim oblicima, kimam raznim vinima i odlučujem s kojim bi jelima najbolje pristajala. To ljudi obično nazivaju signalom pića, podsvjesnom porukom da me nešto muči, da u tom trenutku nisam baš onako u skladu sa svojom trijeznošću koliko bih volio misliti.

Takav signal nije nužno bio znak za uzbunu. Nisi morao odjuriti na sastanak, ili nazvati svog vodiča, ili pročitati poglavlje o tome u Pravilniku, iako nijedno od toga ne bi bilo loše. Uglavnom je to bilo nešto na što bi trebalo obraćati pozornost, blješteće žuto svjetlo na autoputu trijeznosti.

192

Pođi kući, rekao sam sam sebi.

Otvorio sam vrata i ušao u dućan.

Nije se oglasio nikakav alarm, nisu se čule sirene. Proćelavi prodavač koji je bacio pogled na mene pogledao me kao što bi pogledao svakog potencijalnog kupca, glavna mu je briga bila da ne izvadim pištolj i kažem mu da isprazni blagajnu. Ništa u njegovim očima nije izražavalo sumnju da ja nemam što tražiti u njegovom dućanu.

Pronašao sam policu s burbonima i gledao boce. Jim Beam, J. W Dant, Old Taylor, Old Forester, Maker's Mark, Wild Turkey.

Svako me ime podsjetilo na nešto. Prolazeći kraj barova po čitavom gradu, mogu se sjetiti što sam tamo pio. Teže ću se sjetiti zašto sam bio tamo i s kime sam pio, ali sjetit ću se što je bilo u mojoj čaši i iz koje je boce došlo.

Antique Age, Old Grand Dad, Old Crow, Early Times.

Sviđala su mi se ta imena, posebno ovo posljednje. Early Times¹². Zvučalo je kao zdravica. "Pa, živio zločin." "Odsutni prijatelji." "Stara vremena."

Posebno stara vremena. Postajala su sve bolja, promatrana sa što veće udaljenosti. A što nije?

"Izvolite?"

"Early Times", rekao sam.

"0.75 l?"

"Pola litre će biti dovoljno", rekao sam.

Spremio je bocu u smeđu papirnatu vrećicu, smotao joj vrh i pružio mi je preko pulta. Spustio sam je u džep ogrtača i izvukao novčanicu iz novčanika. Kasa se oglasila kad ju je otvorio i izbrojao ostatak.

Jedno je piće previše, kažu, a tisuću nedovoljno. Ali pola litre će biti dovoljno. Barem za početak.

Stara vremena

193

17

Odmah preko puta ulaza u moj hotel postoji trgovina s alkoholnim pićima i ne mogu niti zamisliti koliko sam puta prošao kroz njihova vrata u vrijeme dok sam pio. No, ovaj je dućan bio nekoliko blokova dalje, na Osmoj aveniji, i put natrag do Sjeverozapadne činio mi se beskonačnim. Imao sam osjećaj da ljudi na ulici bulje u mene. Možda i jesu. Možda je izraz na mom licu bio takav da je privlačio poglede.

Otišao sam ravno u sobu i zaključao vrata čim sam ušao. Izvadio sam pola litre burbona iz džepa na kaputu i stavio je na vrh police. Objesio sam kaput u ormar, prebacio sako preko stolice, otišao do police i uzeo bocu. Mogao sam joj osjetiti oblik kroz omot od smeđeg papira i odmjerio sam joj težinu rukom. Vratio sam je na mjesto, još uvijek u vrećici i otišao gledati kroz prozor. Dolje, na drugoj strani Pedeset sedme ulice, jedan je čovjek u kaputu poput mojeg ulazio je u trgovinu alkoholnih pića. Možda će i on kupiti pola litre Early Timesa, odnijeti je u svoju sobu i gledati kroz prozor.

Nisam morao odmotati tu prokletu stvar. Mogao sam otvoriti prozor i baciti je. Možda bih mogao naciljati i probati pogoditi nekoga tko izgleda kao da je upravo izašao iz crkve.

Isuse.

Upalio sam televizor, gledao u njega bez da sam ga vidio i ugasio ga. Otišao sam do police i izvadio bocu iz vrećice. Vratio sam je na mjesto, ali sam je ovaj put postavio

194

uspravno, a zatim zgužvao papirnatu vrećicu i bacio je u koš. Vratio sam se do stolca i ponovo sjeo. S tog mjesta nisam mogao vidjeti bocu na vrhu police.

Kad sam se tek počeo otrežnjavati, obećao sam nešto Jan. "Obećaj da nećeš popiti prvo piće, bez da me nazoveš", rekla je i ja sam obećao.

Čudno je čega se sjetiš.

No, sada je nisam mogao nazvati. Bila je van grada, a ja sam joj naredio da nikome ne kaže kamo je otišla. Čak ni meni.

Osim ako nije otišla. Nazvala me dan ranije, ali što je to dokazivalo? Veza je, sad kad se toga sjetim, bila kristalno čista. Kako je zvučalo, mogla je biti u susjednoj sobi.

Ako već ne to, onda je mogla biti u Ulici Lispenard.

Bi li ona to učinila? Uvjerena da je opasnost najveća u mojoj glavi, bi li ostala u svom potkrovlju i lagala mi?

Ne, odlučio sam, ona to ne bi učinila. Ipak, nisam se mogao sjetiti ni jednog razloga da je ne nazovem.

Okrenuo sam broj i dobio njezinu automatsku sekretaricu. Postoji li još itko na svijetu tko nema taj prokleti stroj? Poslušao sam istu poruku koju ima snimljenu već godinama i kada je završila, rekao sam: "Jari, ovdje Matt. Javi se ako si tamo." Pričekao sam trenutak, a mašina je nastavila snimati tu tišinu, a onda sam rekao: "Važno je."

Nije se javila, pa sam spustio. Pa naravno da se nije javila. Bila je kilometrima daleko. Ne bi bila tako prijetvorna. Da je odlučila ostati u gradu to bi mi i rekla.

U svakom slučaju, ja sam održao obećanje. Nazvao sam je. Nisam ja kriv što nikoga nije bilo kod kuće, zar ne?

Osim što jesam. Bio kriv, mislim. Moje upozorenje ju je smjestilo u taksi za zračnu luku, a nešto što sam napravio prije puno godina, dugo prije nego što sam je upoznao, učinilo je taj put nužnim. Mojom krivicom. Isuse, postoji li išta na ovom jebenom svijetu za što nisam bio kriv.

Okrenuo sam se, i pola litre Early Timesa bilo je na polici, a svjetlo s lampe iznad boce odbijalo se od njenog

195

ramena. Otišao sam do boce, uzeo je i pročitao etiketu. Postotak alkohola bio je četrdeset. Svi su burboni po popularnim cijenama godinama bili četrdeset i tri postotni, a onda se neki reklamni genij sjetio da bi ih mogli srezati na četrdeset, a da cijena ostane nepromijenjena. Budući da se državni porez na potrošnju plaća prema postotku alkohola, i budući da alkohol košta proizvođače više nego obična voda, pecari su povećali profit, a istovremeno i pojačali potražnju, jer su pravi pijanci sada morali progutati nešto više njihovih proizvoda kako bi postigli željeni učinak.

Naravno, bolji su burboni i dalje bili pedesetpostotni. A neke su vrste imale i čudne postotke. Jack Daniels bio je četrdeset devet i pol, a Wild Turkey 50.5.

Čudno je što sve zapamtiš.

Možda sam trebao kupiti bocu od 0.75 ili možda čak i litru.

Spustio sam bocu i opet otišao do prozora. Osjećao sam se neobično mirnim, a opet sam bio i jako uzbuđen. Gledao sam na ulicu, a onda se okrenuo i opet pogledao bocu. Uključio sam televizor i mijenjao programe, a da uopće nisam primjećivao što gledam. Dva ili tri puta sam prošao kroz sve programe, a onda isključio televizor.

Telefon je zazvonio. Zastao sam na trenutak, kao da ne znam kakav je to zvuk i što trebam učiniti. Još jednom je zazvonio. Pustio sam ga da treći put zazvoni, a onda sam podignuo slušalicu i rekao molim.

"Matt, ovdje Tom Havlicek." Trebalo mi je trenutak da smjestim to ime, i sjetio sam se baš kad je dodao: "Iz Massillona. Prekrasni gradić Massillon, tako barem kažu."

Stvarno? Nisam znao što da na to kažem, ali na sreću nisam ništa morao reći. Rekao je: "Samo sam te htio nazvati, saznati koliko si napredovao u slučaju."

Krasno sam napredovao, pomislio sam. Svakih nekoliko dana on nekoga ubije, newyorška policija nema pojma što se zbiva, a ja stojim ovdje s prstom u guzici.

196

Ali, rekao sam: "Pa, znaš kako ide. To je spor proces."

"Ne moraš meni to govoriti. Valjda je to isto u cijelom svijetu. Mozaik se slaže djelić po djelić." Pročistio je grlo. "Nazvao sam zato što možda imam jedan od njih. Jedan od noćnih službenika u motelu u Aveniji Railway prepoznao je tvoj crtež."

"Kako ga je vidio?"

"Ona. Malena ženica, izgleda kao nečija baka, a ima usta koja bi posramila svakog mornara. Pogledala je crtež i odmah ga prepoznala. Jedini je problem bio pronaći mu ime u registru, ali našla ga je. Nije se predstavio kao Motlev. To baš nije iznenađujuće."

"Nije."

"Prijavio se kao Robert Cole. To nije jako različito od pseudonima koji si ti rekao da je koristio u New Yorku. Napisao si mi na crtežu, ali nemam ga pri ruci. Ronald Nešto."

"Ronald Copeland."

"Tako je. Napisao je adresu poštanske ispostave i napisao da je to u Iowa Cityju, država Iowa. Imao je auto i zapisao je registraciju, ali prometna policija u Des Moinesu mi je saopćila da takvu registraciju nisu nikada izdali. Kažu da je nisu mogli izdati jer nije u skladu s njihovim sustavom."

"Zanimljivo."

"I meni se činilo", rekao je. "Mislim da je ili jednostavno izmislio registraciju ili je napisao broj na autu koji je vozio, samo što tablice nisu bile izdane u Iowi."

"Ili i jedno i drugo."

"Pa, moguće je. Ako ćemo ići tako daleko, ako je stigao autom iz New Yorka, najvjerojatnije je imao newyorške tablice, i možda je napisao točnu registraciju, za slučaj da neki oštroumni službenik provjeri ono što je napisao s autom u kojem je stigao. Znači, ako ti provjeriš prometnu policiju tamo kod sebe..."

"Dobra ideja", rekao sam. Izdiktirao mi je brojeve i ja

197

UIUZIIItU

sam ih zapisao, zajedno s imenom Robert Cole. "I u lokalnom hotelu ovdje je dao adresu u Iowi ", sjetio sam se. "No, napisao je Mason City, ne Iowa City. Pitam se zašto je tako vezan uz Iowu."

"Možda se tamo rodio."

"Mislim da nije. Zvuči kao newyorčanin. Možda se u Dannemori zbližio s nekim iz Iowe. Tom, kako je radnica u motelu uopće vidjela crtež?"

"Kako ga je vidjela? Ja sam joj ga pokazao."

"Mislio sam da slučaj neće biti ponovno otvoren."

"I nije", rekao je. "Još uvijek nije." Trenutak je šutio. A onda je rekao: "Sto ja radim u svoje slobodno vrijeme je moja stvar."

"Na svoju si ruku prešao čitav grad."

Opet je pročistio grlo. "Zapravo", rekao je, "pronašao sam nekoliko momaka koji su mi pomogli. Ja sam pokazao crtež toj ženi, ali to je bila sreća."

"Tako."

"Ne znam koliko je to korisno, Matt, ali pomislio sam da bi ti trebao znati što se događa. Ne znam što ćemo dalje, ako će se uopće nešto dogoditi, ali javit ću ti se ako se bilo što dogodi."

Spustio sam slušalicu i opet prišao prozoru. Na ulici je nekoliko policajaca razgovaralo s uličnim prodavačem, crncem koji je prije nekoliko tjedana ispred cvjećarnice otvorio vlastiti posao, prodavao je šalove i remenje i torbice, i jeftine kišobrane kad je padala kiša. Takvi dolaze iz Dakara Air Africom, spavaju petorica ili šestorica u jednoj sobi u hotelima na Broadwayu, a onda svakih nekoliko mjeseci lete natrag u Senegal s poklonima za djecu. Brzo uče kako stvari ovdje idu i očito su skloni i malom podmićivanju, jer su ga dvojica plavaca pustila da se bavi svojim dućanom na otvorenom prostoru.

Havlicek je lijepo postupio, pomislio sam. Stvarno je dobar, trošeći vlastito vrijeme na slučaj koji njegov šef ne

198

L.U WI CMt,C

želi ponovo otvoriti, čak je nagovorio i nekoliko kolega da tako troše slobodno vrijeme.

No, koliko će to biti korisno.

Pogledao sam prema boci i pustio da me privuče do police. Državni porezni žig protezao se s jednog ramena do drugog. Bio je tako postavljen da ga moraš potrgati ako okreneš poklopac. Jagodicom palca dražio sam vrhove žiga. Podignup sam bocu i primakao je svjetlu, gledajući žarulju iznad glave kroz smečkastu tekućinu, onako kao što se pomrčina sunca gleda kroz zamagljeno staklo. To je whiskey bio, katkad mi se činilo. Filter kroz koji možeš sa sigurnošću gledati stvarnost koja je inače preintenzivna golom oku.

Spustio sam bocu i okrenuo broj. Grubi je glas basom rekao: "Tiskara Faber, govori Jim."

"Ovdje Matt", rekao sam, "kako je?"

"Nije loše. A kod tebe?"

"Pa, ne mogu se požaliti. Nisam te možda uhvatio u nezgodnom trenutku?"

"Ne, dan je dosta spor. Upravo tiskam jelovnike za jedan kineski restoran, one koje dijele po ulici. Naručuju ih na tisuće i njihovi dostavljači ih ostavljaju na hrpe po svim ulazima i haustorima."

"Znači tiskaš smeće."

"Upravo to radim", veselo je rekao. "Doprinosim koliko mogu problemu zagađenja. A ti?"

"Ma, ništa posebno. Dan je spor."

"Aha. Služit će se misa zadušnica za Toni. Znaš za to?"

"Ne."

"Koji je danas dan, četvrtak? U neko doba u subotu popodne. Njezina obitelj održat će sprovod negdje u Brooklynu. Postoji li četvrt koja se zove Dyker Heights?"

"Blizu Bay Ridgea."

"Pa, tamo joj obitelj živi, a tamo će biti i bdijenje i misa zadušnica. Neki od Toninih prijatelja iz programa poželjeli su napraviti nešto u njezino sjećanje, pa su rezervirali

199

konferencijsku sobu u hotelu Roosevelt. Na večerašnjem sastanku će se objaviti detalji."

"Vjerojatno ću doći."

Pričali smo još nekoliko minuta, a onda je rekao: "Imaš li mi još nešto za reći? Ili mogu nastaviti tiskati jelovnike."

"Samo nastavi."

Prekinuo sam vezu i sjeo natrag na stolac. Valjda sam tako sjedio dvadeset minuta.

Onda sam ustao i uzeo bocu s police. Otišao sam u kupaonicu i kad sam tamo stigao, okrenuo sam poklopac, slomio pečat i poderao markicu. Jednim sam potezom desne ruke uklonio čep, a lijevom okrenuo bocu i ispustio njezin sadržaj u odvod. Miris dobrog burbona zapuhnuo me iz porculanskog umivaonika, čak i dok je piće spiralno odlazilo u slivnik. Buljio sam u taj potok sve dok boca nije ostala prazna, a onda podignuo pogled i odmjerio se u ogledalu. Ne znam što sam tamo vidio, niti što sam očekivao da ću vidjeti.

Držao sam naopako okrenutu bocu iznad umivaonika dok i posljednja kap nije izašla, a onda sam je zatvorio i bacio u koš za

smeće. Odvrnuo sam obje slavine i pustio vodu da curi otprilike minutu. Kad sam ih zavrnuo, još uvijek sam mogao osjetiti miris alkohola. Pustio sam još vode i prskao je po krajevima bazenčića sve dok nisam bio zadovoljan time što je svaki trag pića ispran. Miris se još uvijek dizao iz odvoda, ali ništa po tom pitanju nisam mogao učiniti.

Ponovo sam nazvao Jima i kad se javio rekao sam: "Ovdje Matt. Upravo sam izlio pola litre Early Timesa u kanalizaciju."

U prvi trenutak je šutio. A onda je rekao: "Postoji novo sredstvo za koje bi trebao znati. Zove se Disolvo."

V

"Čini mi se da sam čuo za njega."

"Puno je bolje za začepljene cijevi, jeftinije, a posljedice ne bi bile puno gore, ako bi ga slučajno zabunom popio. Early Times. Što je to, burbon?"

"Točno."

200

"Ja sam osobno više volio škotske whiskeye. Burboni su mi oduvijek imali okus po laku."

"Scotch je imao okus po lijekovima."

"Aha. Ali i jedni i drugi su činili svoje, zar ne?" Zastao je na trenutak, a kad je opet progovorio, glas mu je bio ozbiljan. "Zanimljiva zabava, prolijevanje whiskeya u kanalizacijske odvode. To si već jednom učinio."

"Nekoliko puta."

"Ja se sjećam samo jednog, bio si trijezan otprilike tri mjeseca. Ne, čak ni toliko. Trebao si tek napuniti prvih devedeset dana. Kažeš da je bilo još nekoliko slučajeva."

"Okolo prošlog Božića. Bila se raspala moja veza s Jan i sažaljeva sam se."

"Sjećam se. Ali tada me nisi nazvao."

"Bio sam te nazvao. Samo što nisam spomenuo burbon."

"Pretpostavljam da se nisi sjetio."

Ništa nisam rekao. Nije niti on na trenutak. Vani je netko naglo nagazio na kočnice pa su glasno i dugačko zaškripale. Pričekao sam da čujem i zvuk sudara, no izgleda da je zakočio na vrijeme.

Jim je rekao: "Sto misliš da pokušavaš učiniti?"

"Ne znam."

"Testiraš li vlastitu granicu? Želiš vidjeti koliko mu se možeš približiti?"

"Možda."

"Ostati trijezan je dovoljno teško i onda kad sve radiš po pravilima. Ako sabotiraš sam sebe, smanjuješ si šanse."

"To i sam znam."

"Putem si imao mnogo prilika da učiniš pravu stvar. Nisi morao ući u dućan, nisi morao kupiti piće, nisi ga morao donijeti kući. Ne govorim ti ništa novo."

"Ne govoriš."

"Kako se sada osjećaš?"

"Kao prokleta budala."

"Pa, to si i zavrijedio. Ali, osim toga, kako se osjećaš?"

201

"Bolje."

"Nećeš piti, je li tako?" "Danas ne." "Dobro."

"Granica mi je pola litre dnevno." "Pa, to je dosta za čovjeka u tvojim godinama. Hoću li te vidjeti večeras u Sv. Pavlu?" "Doći ću." "Dobro", rekao je. "Mislim da bi to mogla biti dobra ideja."

Ali, bila je tek sredina dana. Obukao sam sako i uzeo ogrtač iz ormara. Već sam napola izašao kad sam se sjetio prazne boce u košu. Izvadio sam je, zamotao u smeđu vrećicu u kojoj je i došla, i vratio je u džep kaputa.

Rekao sam sam sebi da je ne želim u svojoj sobi, ali možda nisam želio da je nađe spremačica za vrijeme svoje tjedne posjete. Vjerojatno joj to ne bi ništa značilo, nije dugo radila u hotelu, i vjerojatno nije znala da sam nekada pio i da sam prestao. Ipak, nešto me natjeralo da iznesem tu stvar u džepu kaputa i nosim je nekoliko blokova, a onda je neprimjetno ubacim u koš za smeće, kao džepar koji baca prazan novčanik.

Malo sam šetao. Razmišljao o nekim stvarima, a na neke stvari nisam mislio.

Jimu sam rekao da se osjećam bolje, ali nisam siguran da je to bila istina. Istina je bila da sam došao jako blizu tome da nešto popijem, i istina je bila da više nisam bio u pravoj opasnosti da to učinim. Ta je

kriza prošla, a na njenom se mjestu pojavila čudna ostavština, mješavina olakšanja i razočaranja.

Naravno, nisam samo to osjećao.

Sjedio sam na klupi u Central Parku, malo prema zapadu od Sheep Meadowa. Razmišljao sam o Tomu Havliceku i pokušavao odlučiti ima li smisla zvati prometnu policiju i

202

tražiti ih da provjere registraciju koju mi je dao. Nisam mogao vidjeti kakve bi to imalo koristi. Kad bi registracija i postojala, vjerojatno bi se radilo o ukradenom vozilu. I što s tim? Neće ga zatvoriti za krađu automobila.

Nastavio sam s razmišljanjem, zadubio se u misli i klinac s radijem mi se jako približio prije nego što sam ga postao svjestan. I on i radio bili su preveliki. Nosio je jedan od najvećih zvučnika koji sam ikada vidio, sjajio se od kroma i blještave crne plastike i ne bi ga mogao unijeti u avion. Bio je jednostavno prevelik za to.

Na košarkaškom bi terenu i on bio malen, ali nigdje drugdje. Imao je više od dva metra, proporcionalno građen, širokih ramena i bedara koja su natezala rubove njegovih traperica. Hlače su mu bile od crnog traperera, poderane na rubovima, a na nogama je imao visoke košarkaške tenisice s razvezanim vezicama. Kapuljača njegove sive majice visjela mu je preko ovratnika vjetrovke.

Preko puta asfaltne stazice nalazila se druga klupa na kojoj je sjedila debeljuškasta sredovječna gospoda. Gležnjevi su joj bili prilično natečeni i ostavljala je dojam umora. Čitala je knjigu s tvrdim koricama, best-seller o izvanzemalcima među nama. Dignula je pogled sa štiva kad se on približio sa svojim glasnim radijem.

Glazba koja je svirala bio je heavy-metal rock. Mislim da se tako zove. Naravno, bila je besmisleno glasna i meni uopće nije zvučala kao glazba, zvučala je kao buka. Svaka generacija to govori za glazbu nove generacije i, čini mi se, sa sve većim opravdanjem. Koliko god je bilo glasna, još uvijek niste mogli razumijeti riječi, ali popratni bijes se mogao osjetiti u svakoj noti.

Sjeo je na jedan kraj klupe. Žena ga je pogledala s bolnim izrazom na okruglom licu. Zatim se stresla i prebacila svoj teret na drugi kraj klupe. Činilo se da nije svjestan njezinog prisustva, ili, uopće bilo

čega osim sama sebe i svoje glazbe, ali čim se ona pomaknula bacio je radio na upražnjeno mjesto.

203

Ležao je tako, derući se prema meni. Njegov je vlasnik ispružio svoje dugačke noge preko stazice, prekriživši ih na gležnjevima. Nesvezane tenisice, primijetio sam, bile su marke Converse All-Stars.

Pogledao sam prema ženi. Nije izgledala sretno. Moglo se vidjeti kako razmišlja o svojim mogućnostima. U jednom se trenutku okrenula i nešto mu rekla, ali ako ju je i čuo, uopće to nije dao naslutiti. Mislim da je i nije mogao čuti preko zida buke između njih.

Nešto je počelo rasti u meni, postajao sam ljut koliko i glazba kakvu je volio. Udahnuo sam taj osjećaj, osjećajući kako raste u mom tijelu, zagrijava me.

Rekao sam si da se maknem otamo, odustanem i pronađen novu klupu. Postojao je propis protiv glasne glazbe, ali nitko me nije plaćao da sprovodim zakon. Niti je neki viteški propis zahtijevao od mene da pomognem ovoj ženi. Mogla je dignuti dupe i otići nekamo ako joj je buka smetala. Mogao sam i ja.

Umjesto toga, nagnuo sam se prema naprijed i viknuo: "Hej", rekao sam.

Nije bilo odgovora, ali bio sam prilično siguran da me čuo. Samo to nije želio pokazati.

Ustao sam i približio mu se za nekoliko metara, prešavši možda polovicu dužine stazice. Glasnije sam rekao: "Hej, ti! Hej!"

Glava mu se polako okrenula prema meni i oči su mu se pomaknule kako bi me pogledale. Imao je veliku glavu, četvrtasto lice s tankim usnama i prćastim, svinjskim nosom. Nije imao izraženu vilicu i za nekoliko će godina dobiti podbradak. Kratka i ravna frizura samo je naglašavala njegovo četvrtasto lice. Pitao sam se koliko ima godina i koliko je težak.

Pokazao sam na radio: "Hoćeš li to stišati?"

Dugo me gledao, a zatim mu se čitavo lice opustilo u osmijeh. Nešto je rekao, ali nisam mu mogao pročitati s

204

usana, niti ga čuti od urlikanja radija. Zatim je sasvim namjerno posegnuo prema radiju i okrenuo gumb za glasnoću, ne smanjujući

je, već pojačavajući. Činilo se da nije moguće da još više buke dopre s tog radija, ali postalo je primjetno glasnije.

Još se šire nasmiješio. Hajde, njegove su oči govorile. Učini nešto po tom pitanju.

Osjetio sam napetost u nadlakticama i bedrima. Unutarnji glas se javljao, govorio mi da se ohladim, ali nisam ga želio slušati. Trenutak sam tako stajao, gledajući ga u oči, a onda uzdahnuo, teatralno slegnuo ramenima i otišao. Činilo mi se da me njegov smijeh pratio. Ne vidim kako je to bilo moguće. Nije se mogao smijati tako glasno da ga čujem preko radijske buke.

Nastavio sam hodati nekih dvadeset ili trideset metara prije nego što sam se okrenuo da vidim gleda li me. Nije. Sjedio je kao i prije, ispruženih nogu, ruku prebačenih preko klupe, glave zabačene unazad.

Pusti sad to, pomislio sam.

Krv mi je kiptjela. Napustio sam stazicu i vratio se hodajući iza klupa. Tlo je bilo puno otpalog lišća, ali najmanje sam se trebao brinuti zbog njihovog šuštanja. Dok mu je sva ta kakofonija ispunjavala uši, nije mogao čuti ni vatrogasna kola.

Prišao sam mu s leđa i toliko mu se približio da ga mogao pomirisati. "Hejl" viknuo sam, i prije nego što je uspio reagirati, spustio sam ruku ispred njega i povukao je natrag, s laktom ispod njegove brade, moja je ruka čvrsto obavijala njegov vrat. Povukao sam ga prema gore i unatrag, namjestio svoj kuk uz stražnji dio klupe i u sve to uložio dosta snage. Ruka mi je čitavo vrijeme bila čvrsto obavijena oko njegovog vrata, tako da sam ga odvuкао s klupe.

Branio se, pokušao podmenuti bradu ispod moje ruke, osloboditi se mog zahvata. Počeo sam se kretati prema stazici vukući ga sa sobom. Pokušao je vikati, ali glas mu je zapeo

205

u grlu i uspio je samo nešto promumljati. Više sam to osjetio, nego što sam ga čuo. Osjetio sam kako mu glasnice vibriraju uzduž moje ruke.

Noge su mu se trzale i stopala vukla po podu. Jedna od nesvezanih teniska mu je spala. Pojačao sam stisak i tijelo mu se streslo u grču, a zatim sam ga pustio pa je ostao ležati na zemlji. Vratio sam se po radio, uzeo ga u obje ruke, podignuo visoko iznad glave i bacio na

asfalt. Tipke, komadići i plastika poletjeli su na sve strane, ali je prokleta stvar i dalje svirala. Opet sam ga podignuo, ovaj put željan dokrajčiti ga, zamahnuo sam njime i razbio ga o betonski dio klupe. Kutija se razbila na komadiće i glazba je naglo prestala, ostavljajući nas u dubokoj tišini.

On je ležao tamo gdje sam ga ispustio. Uspio se postaviti u sjedeći položaj, pridržavajući se jednom rukom iza leđa, dok si je drugom trljao grlo. Usta su mu bila otvorena, nešto je pokušavao reći, ali nije mogao izustiti ni riječi, nakon što sam ga onako davio.

Sjedio je tako, nijem, u naglo tihom svijetu. Dok je razmišljao o tome, otrčao sam prema njemu i udario ga nogom postrance, malo ispod rebra. Pao je. Pustio sam ga da se podigne na sve četiri, a onda ga opet udario, ispod desnog ramena, nakon čega je pao i više se nije dizao.

Htio sam ga ubiti. Htio sam mu nabiti lice u pločnik, htio sam mu razbiti nos i slomiti zube. Ta je želja bila fizička, osjećao sam je u rukama i nogama. Stao sam iznad njega, izazivajući ga da ustane. Uspio se uspraviti nekoliko centimetara i okrenuti se licem prema meni. Pogledao sam ga u oči i podignuo nogu da ga udarim posred lica.

Zaustavio sam se.

Ne znam gdje sam pronašao snagu za to, ali omotao sam jednu ruku oko njegovog remena, a drugu pod kapuljaču njegove majce i podigao ga na noge. "Sad se gubi odavde", rekao sam, "ili ću te ubiti. Kunem se da ću te ubiti."

Gurnuo sam ga. Zanjihao se i skoro pao, ali zadržao je

206

ravnotežu i uspio ostati na nogama. Napravio je nekoliko nesigurnih koraka u smjeru u koji sam ga ja postavio, okrenuo glavu, pogledao me, ponovo se okrenuo i nastavio. Nije trčao, ali se nije niti vukao.

Gledao sam ga kako skreće po stazici, a onda je okrenuo leđa mjestu zločina. Njegov prekrasni radio prostirao se u komadićima po nekoliko kvadratnih metara Central Parka. Maloprije sam nosio kartonsku šalicu za kavu nekoliko blokova kako bih izbjegao zagađivanje, a vidi kakav sam nered sada napravio.

Ona žena je još uvijek sjedila na klupi. Oči su nam se srele i njezine su se raširile. Gledala me kao da sam ja puno opasniji od stvorenja

koje sam upravo otjerao. Kad sam koraknuo prema njoj, ispružila je knjigu ispred sebe, kao da je ona križ, a ja vampir. S naslovnice me gledao vanzemaljac s trokutastom glavom i očima u obliku badema.

Divlje sam joj se nasmiješio. "Nemate razloga za brigu", rekao sam joj. "Tako mi rješavamo stvari na Marsu."

207

18

Isuse, divno sam se osjećao. Stigao sam skroz do Colubus Circlea nošen adrenalinom, jašući na valu vlastite krvi koja je pjevala.

A onda me to uzbuđenje prošlo i osjećao sam se kao kreten.

I prilično sretan kreten. Sudbina mi se nasmiješila dajući mi savršenog protivnika, nekog većeg i mlađeg, tko je bio veći klippan nego ja. To me ispunilo pravedničkim bijesom koji je uvijek najbolji, a čak mi je dodijelila i djevu koju je trebalo spasiti.

Divno. Zamalo sam ubio tog klinca. Dobro sam ga istukao, napao ga na način koji bi sudovi nazvali neizazvanim napadom. Mogao sam mu nanijeti i neke trajnije ozljede, a doveo sam se u priliku i ubiti ga. Mogao sam mu zdrobiti dušnik ili povrijediti neke unutrašnje organe kad sam ga udario nogom. Da je neki policajac vidio što se dogodilo, sada bih bio na putu prema policijskoj postaji, završio bih u zatvoru, a to bi i zaslužio.

Još uvijek nisam suosjećao s tim kratko pošišanim kincem. Prema svim objektivnim mjerilima bio je prvoklasni gad, i ako će ga nakon ovog boljeti grlo i jetra, to znači da nije dobio puno više nego što je tražio. Ali tko je mene postavio u ulogu anđela osvetnika? Njegovo ponašanje me se uopće nije ticalo, kao ni njegova kazna.

Naša Gospa Otečenih Gležnjeva nije trebala moju

208

zaštitu. Da je dovoljno mrzila heavy metal ustala bi i otišla. A i ja sam to mogao učiniti.

Recimo istinu - pretukao sam ga jer nisam mogao ništa učiniti u svezi s Motlevem. Nisam mogao utišati njegovo izazivanje, pa sam zato utišao radio tog klinca. Nisam mogao pobijediti kad sam se našao s njim licem u lice u Ulici Attornev, pa sam se sad iskalio na kincu. Bio sam bespomoćan u važnoj situaciji, pa sam to nadoknadio pokazujući svoju snagu u potpuno nevažnoj situaciji.

Najgore od svega, znao sam da to nije pametno. Bijes koji se skupio u meni nije bio dovoljno jak da isključi onaj mali glas u mojoj glavi koji mi je govorio da se prestanem glupirati i počnem se ponašati kao odrasla osoba. Čuo sam taj glas, isto kao što sam ga čuo ranije, kad me savjetovao da ne kupim piće. Postoje ljudi koji nikada ne čuju svoje unutarnje glasove i oni se možda stvarno ne mogu zaustaviti u određenim situacijama, ali ja sam ga čuo jasno i glasno i rekao mu neka umukne.

Zaustavio sam se u zadnji čas. Nisam popio piće i nisam klinca udario nogom u glavu, ali ako se to moglo nazvati uspjehom, nije baš bio velik.

Nisam bio jako ponosan na sebe.

Iz hotela sam nazvao Elaine. Nije imala nikakvih novosti, kao ni ja, pa nismo dugo razgovarali. Otišao sam se obrijati u kupaonicu. Lice mi se dovoljno oporavilo da sam mogao upotrijebiti britvicu umjesto električnog brijaćeg aparata. Pažljivo sam se brijačio i nisam se porezao.

Tijekom cijelog tog procesa bio sam svjestan mirisa alkohola iz slivnika. Mislim da nije bio stvaran, ne znam kako bi mogao biti, ali svejedno sam ga osjećao.

Brisao sam si lice kad je telefon zazvonio. Zvao je Danny Boy Bell.

"Postoji netko s kime bi trebao razgovarati", rekao je. "Jesi li slobodan oko dvanaest, jedan sat?"

209

"Mogao bih biti."

"Dođi u Mother Goose, Matthew. Znaš li gdje je?"

"U Aveniji Amsterdam. Mislim da si mi ti to rekao."

"Avenija Amsterdam i Osamdeset prva ulica. Treća vrata od tog ugla, istočna strana avenije. Sviraju dobru nježnu glazbu, dobro bi ti došlo da je čuješ."

"Ne puštaju heavy metal?"

"Kakva užasna pomisao. Hoćemo li reći u pola jedan? Pitaj za moj stol."

"U redu."

"I Matthew? Ponesi nešto novaca."

Ostao sam u sobi i gledao vijesti, a zatim izašao na večeru. Osjećao sam potrebu za toplim obrokom. Bio je to prvi put da sam

osjetio glad nakon one zasjede u Ulici Attornev, pa sam joj želio udovoljiti. Bio sam na pola puta prema tajlandskom restoranu kad sam se predomislio i otišao k Armstrongu. Pojeo sam puni tanjur njihovog chilija od crnog graha, dodajući puno sitnog crvenog papra u već prilično moćnu mješavinu koju mi je konobarica donijela. Nakon toga osjećao sam se gotovo jednako dobro kao i nakon što sam razbio onaj radio u praku, a puno je manje vjerojatno da ću zbog ovog zažaliti.

Tamo sam upotrijebio zahod i ponovno je bilo krvi u mojoj mokraći, ali nije bilo loše kao zadnjih puta, a ni bubreg me u zadnje vrijeme nije mučio. Vratio sam se za stol i popio još kave. Marko Aurelije mi je pravio društvo, ali nisam baš daleko stigao. Evo poglavlja koje sam pročitao:

Ništa više od onoga sto ti dojavljaju prvi dojmovi nemoj u mislima dodavati. Dojavljeno ti je da netko o tebi loše govori. Dobro, ali nije ti dojavljeno da si time i oštećen. Vidim daje dijete bolesno. Da, ali ne vidim da je bolest opasna. Ostani, dakle, uvijek pri prvim dojmovima, ništa ne dodajući sam od sebe i ništa ti se lose neće dogoditi. Radije nadodaj da si samo onaj koji poima svaku stvar koja se događa u Svemiru.1"

210

To kao da je pružalo neke savjete detektivima, ali nisam bio siguran da se s time slažem. Drži oči i uši otvorene, pomislio sam, ali ne pokušavaj razumjeti ono što čuješ i vidiš. Je li to uopće govorio? Neko vrijeme sam razmišljao o tome, a onda odložio knjigu i uživao u kavi i u glazbi. Ne znam što sam slušao, ali svirala je klasična glazba, s čitavim orkestrom. Uživao sam u tome i nisam osjećao potrebu da razbijem aparat s kojeg je dolazila.

Došao sam na sastanak nekoliko minuta ranije. Jim je već bio tamo i čavrljali smo nekoliko minuta pokraj vrča s kavom, a nijedan od nas nije spomenuo razgovor koji smo vodili ranije tog dana. Popričao sam i s još nekoliko ljudi, a onda je došlo vrijeme da zauzmemo mjesta.

Govornik je bio iz Bronxa, Irac iz Fordham Rooda. Bio je to krupan čovjek rumenog lica, koji je još uvijek radio kao mesar u lokalnom samoposluživanju, bio je oženjen istom ženom, živio je u istoj kući.

Alkoholizam mu uopće nije naštetio, sve dok prije tri godine nije završio u bolnici s oštećenjima jetre i živaca.

"Čitavog sam života bio uzoran katolik", rekao je, "ali nikada se nisam uistinio molio, sve dok nisam prestao piti. Sada se molim dva puta na dan. Ujutro kažem molim te, a navečer kažem hvala. I još nisam pokleknuo."

Tijekom diskusije jedan je stariji čovjek, koji se zvao Frank i bio trijezan već godinama, rekao da postoji molitva koja ga dobro služi svo ovo vrijeme. "Kažem, 'Bože hvala ti za to što su stvari ovakve kakve jesu'", rekao je. "Ne znam kakve On ima koristi od toga što to čuje, ali ja se dobro osjećam kad Mu to kažem."

Podignuo sam ruku i rekao da sam skoro nešto popio tog popodneva i da nikada nisam bio bliže piću otkad sam se otriježnio. Nisam ulazio u detalje, ali sam rekao da sam

' Marko Aurelije, Samomu sebi. S grč. preveo i obradio Zvonimir Milanović

211

učinio sve pogrešne korake, osim što nisam popio to piće. Netko mi je odgovorio, rekavši da je to što ne pijemo za nas jedina stvar koju moramo pravilno učiniti.

Pri kraju je došla i objava mise zadušnice za Toni, koja će se održati u jednoj od većih prostorija u bolnici Roosevelt u subotu popodne u tri sata. Nekoliko je ljudi spomenulo Toni dok su dijelili osjećaje s ostatkom grupe, nagađali što ju je to moglo natjerati da se ubije i povezivali to s vlastitim životima.

I u Flameu se nastavilo s tim nagađanjima. Zbog njih sam se nelagodno osjećao. Znao sam nešto što oni nisu i nisam im bio voljan reći istinu. Činilo mi se jako nelojalnim prema Toni, to što je njezina smrt smatrana samoubojstvom, ali nisam znao kako bih istjerao stvar na čistac bez da još više uzburkam situaciju i pritom se stavim u centar pažnje. Kako je razgovor i dalje ostajao na toj temi, počeo sam razmišljati o odlasku, no onda je netko promijenio smjer diskusije, pa sam se opustio.

Sastanak je završio oko deset i još sam otprilike sat vremena pio kavu u Flameu. Zaustavio sam se u svom hotelu da provjerim ima li poruka za mene, a zatim se vratio na ulicu, a da se nisam popeo u sobu.

Još je bilo rano za moj sastanak s Danny Boyem. Šetao sam po gradu, polako, gledao izloge i čekao na zeleno svjetlo na semaforu i onda kad nije bilo prometa iz suprotnog smjera. Čak i tim tempom sam prerano stigao na ugao Amsterdama i Osme. Otišao sam još jedan blok dalje po Aveniji Amsterdam, prešao na drugu stranu ulice i zaustavio se na ulazu preko puta Mother Goosa. Stajao sam tamo u sjeni, gledao ljude koji su ulazili i izlazili iz tog kluba, a pritom promatrao i ostale ulične aktivnosti. Na jugoistočnom kraju raskrižja stajalo je troje ljudi, ovisnika o heroinu i čekalo svog čovjeka. Mislim da nisu imali nikakve veze s Mother Goosom ili sa mnom.

U 12:28 sam prešao cestu i ušao u klub. Zakoračio sam u mračnu i usku sobu s barom uzduž lijevog zida i

212

garderobom nadesno blizu vrata. Pružio sam kaput djevojci koja je izgledala kao polucrnkinja ili poluazijatkinja, uzeo sam plastičnu pločicu s brojem koju mi je zauzvrat dala, i krenuo uzduž bara. Na njegovom kraju se soba duplo proširila. Zidovi su bili od cigle, a s njih su fenjeri bacali prigušenu svjetlost. Pod je bio popločen crvenocrnim kockama. Na maloj su pozornici trojica crnaca svirala klavir, bas gitaru i bubnjeve. Bili su kratko pošišani i imali uredno podrezane brade. Nosili su tamna odijela, bijele košulje i prugaste kravate. Izgledali su kao stari Modern Jazz Quartet, kojem je Milt Jackson otišao iza ugla po tetrapak mlijeka.

Stajao sam otprilike metar od kraja bara, razgledavajući sobu, a onda mi je prišao glavni konobar. Izgledao je tako da je mogao biti četvrti pripadnik grupe na pozornici. Nisam vidio Danny Boya, oči mi se još nisu navikle na rasvjetu, ali pitao sam ga za stol gospodina Bella i on me odveo k njemu. Stolovi su bili jako blizu jedan drugom, pa smo se provlačili između njih poput zmija.

Stol Danny Boya bio je u prvom redu. Na stolu je bila posuda s ledom, a u njoj se odmarala boca Stolichnaye. Danny Boy je nosio prsluk koji je bio napadno ukrašen crnim i žutim okomitim crtama; ostatak se njegove garderobe poklapao s odjećom glazbenika i konobara. Ispred sebe je imao čašicu votke, a sa svoje desne strane djevojku. Imala je plavu kosu, s ekstremnom punk-frizuricom, kosa joj je na jednoj strani bila dugačka, a na drugoj obrijana skoro do lubanje. Nosila je crnu haljinu s dubokim dekolteom. Imala je lice

pohlepne male lisice iz provincije, koja je rasla u kući ispred koje su uvijek bila parkirana tri ili četiri pokvarena automobila.

Pogledao sam nju, a onda Danny Boya. Odmahnuo je glavom, pogledao na sat, kimnuo prema stolcu. Sjeo sam, nakon što me obavijestio da djevojka nije osoba s kojom sam se došao sastati, da će se dotična osoba uskoro pojaviti.

Svirali su još dvadesetak minuta za vrijeme kojih nitko za našim stolom nije rekao ni riječi, a razgovor se nije mogao

213

čuti ni sa susjednih stolova. Koliko sam mogao vidjeti, publika je bila miješana, crno-bijela. Prepoznao sam jednog čovjeka. Kad sam ga upoznao, bio je svodnik, no nakon toga je proživio krizu srednjih godina, valjda bi se to moglo tako nazvati, iz koje je izašao kao prodavač afričkih umjetnina i antikviteta, i otvorio vlastiti dućan na gornjem dijelu Avenije Madison. Čuo sam da mu dobro ide i mogao sam u to vjerovati. Kao svodnik je bio odličan.

Kad je trio napustio pozornicu, konobarica je došla s novim pićem za Danny Boyevu pratilju, nešto u visokoj čaši s voćem i papirnatim suncobranom. Pitao sam poslužuju li kavu. "Samo instant", rekla je ispričavajući se. Rekao sam da je to u redu, pa je otišla po nju.

Danny Boy je rekao: "Matt, ovo je Crystal. Crystal, pozdravi Matta."

Pozdravili smo se i Crystal me uvjerila kako je zadovoljstvo upoznati me. Danny Boy me pitao što mislim o grupi i rekao sam da su dobri.

"Pijanist je poseban", rekao je. "Zvuči pomalo kao Randy Weston, i pomalo kao Cedar Walton. To se osobito može čuti kad se druga dvojica odmaraju i on svira solo. Neku večer je cijeli jedan blok svirao solo. Bilo je izuzetno, s puno stila."

Čekao sam.

"Naš će prijatelj doći za otprilike pet minuta", rekao je. "Mislio sam da bi ti želio doći ranije i poslušati malo glazbe. Ovo je lijepo mjesto, slažeš se?"

"Jako lijepo."

"Lijepo se odnose prema meni. A ti me poznaješ Matthew, ja sam rob navike, kad mi se neko mjesto sviđa, tamo provodim puno vremena. Svaku večer, ili skoro svaku."

Stigla je kava. Konobarica ju je spustila, a onda odjurila s pićem za nekog drugog. Za vrijeme svirke nisu posluživali, pa su to žurno nadoknađivali u stankama. Puno je mušterija naručivalo dva ili tri pića odjednom. Neki su, poput Danny Boya, imali bocu na stolu. To je nekada bilo protuzakonito,

214

a vjerojatno još uvijek jest, ali nikada za kršenje tog propisa nisu vješali.

Danny Boy je natočio još votke u svoju čašu, a ja sam promiješao svoju kavu. Pitao sam ga što zna o osobi koju čekamo.

"Prvo ga upoznaj", rekao je. "Dobro ga pogledaj, čuj što ima za reći."

U jedan sat vidio sam glavnog konobara kako prilazi našem stolu, s jednim čovjekom u pratnji. Znao sam da se radi o momku kojeg čekamo, jer uopće nije spadao u ovaj klub. Bio je to mršavi bijelac u izlizanoj sportskoj jakni i mornarskoplavoj samtastoj košulji. Izgledom je potpuno odudarao u prostoriji punoj crnaca odjevenih kao da su bili direktori banaka. Izgledao je kao da se tako i osjeća, i s nelagodom je tu stajao držeći jednu ruku na pozadini svoje stolice. Danny Boy mu je po drugi put morao reći da sjedne, a tek je onda odmaknuo stolicu i sjeo na nju.

Dok je sjedao, Crystal je ustala. Vjerojatno joj je tako rečeno. Svima se nasmiješila i odšetala među stolovima. Naša nam je konobarica odmah prišla. Ja sam rekao da bih molio još kave, a pridošlica je naručio pivo. Nudili su šest vrsta i konobarica ih je sve imenovala. On je izgledao iritiran zbog toga što mora donijeti odluku. "Red Stripe", rekao je. "Kakvo je to?" Rekla mu je da je jamajsko. "Može", rekao je. "Donesite mi to."

Danny Boy nas je upoznao, rekavši samo naša imena. Njegovo je bilo Brian. Stavio je podlaktice na stol i pogledao dolje, prema svojim rukama, kao da provjerava jesu li mu nokti čisti. Imao je otprilike trideset i dvije godine, okruglo kvrgavo lice koje je izgledalo kao da je tijekom godina primilo dosta udaraca. Tamnoplava mu je kosa počela rijediti na tjemenu.

Moglo se vidjeti da je bio u zatvoru. Ne mogu uvijek prepoznati bivše robijaše, ali kod nekih se to vidi, kao da im piše na čelu.

Stiglo je njegovo pivo i moja kava. Uzeo je bocu s dugačkim grlom i pročitao što piše na etiketi, pritom se

215

mršteći. Zatim je, zanemarivši čašu koju mu je konobarica donijela, otpio gutljaj iz boce i obrisao usta rukom.

"Jamajsko", rekao je. Danny Boy ga je pitao kakvo je. "Nije loše", rekao je. "Sva su piva ista." Spustio je bocu i pogledao me. "Ti tražiš Motleya", rekao je.

"Znaš li gdje je?"

Kimnuo je. "Vidio sam ga."

"Otkuda ga poznaješ?"

"Otkud" bi? Iz zatvora. Bili smo skupa na bloku E. A onda je na trideset dana otiš'o u rupu i kad je izaš'o premjestili su ga negdje drugdje."

"Zašto je bio poslan u samicu?"

"Jedan je tip ubijen."

Danny Boy je rekao: "To je kazna za ubojstvo? Trideset dana u samici?"

"Nisu mogli ništ' dokazati, nisi imali svjedoke, ali svi su znali 'ko je to učinio.' Na trenutak su nam se sreli pogledi, a onda je on skrenuo svoj. "Znam tko si ti", rekao je. "On je prič'o o tebi."

"Nadam se samo lijepe stvari."

"Rekao je da će te ubiti."

"Kada si ti pušten Briane?"

"Prije dvije godine. Dvije godine i mjesec dana."

"Cime se baviš od tada."

"Svim i svačim. Znaš kako je."

"Znam, naravno."

"Ono što moram. Nakon što sam izaš'o počeo sam se opet drogirat', ali sad sam u metadonskom programu. Na burzi dobivam ili jednodnevne poslove ili nadoknadu. Znaš kako to već ide."

"Znam. Kad si vidio Motleya?"

"Prije mjesec dana. Možda malo više."

"Jesi li razgovarao s njim?"

"O čemu? Nisam. Vidio sam ga na ulici. Silazio je niz stepenice jedne kuće. A onda sam ga vidio nekoliko dana

216

kasnije kako ulazi u kuću. Istu tu kuću."

"I to je bilo prije više od mjesec dana?"

"Recimo točno mjesec dana."

"I poslije ga više nisi vidio?"

"Ma jesam. Nekoliko puta na ulici u kvartu. A onda sam čuo da ga ne'ko traži, pa sam se počeo onuda motati. Stajao sam na uglu s kojeg sam mogao motriti tu kuću. Pio sam kavu preko puta kako bi mogao vidjeti 'ko ulazi i izlazi iz nje. Još uvijek je tamo." Stidljivo se nasmiješio. "Znaš, malo sam se raspitivao. Živi s nekom ženskom, to je zapravo njezin stan. Saznao sam, znaš, o kojem se točno stanu radi."

"Daj mi adresu."

Bacio je pogled na Danny Boya, koji je kimnuo. Još jednom je potegnulo iz boce Red Stripea. "Ne smije doznat' 'ko ti je ovo rek'o."

Nisam ništa rekao.

"U redu", rekao je. Istočna dvadeset peta ulica broj dvjesto osamdeset i osam. To je blizu ugla s Drugom, na tom je uglu i kafić u kojem poslužuju dobru hranu za razumne cijene. Dobru poljsku hranu."

"Koji je njegov stan?"

"Četvrti kat u stražnjem dijelu. Prezime na vratima je Lepcourt. Ne znam zove li se tako njegova ženska ili 'ko."

Sve sam to zapisao, zatvorio notes. Rekao sam Brianu da ne bih želio da Motlev sazna za naš razgovor.

Rekao je: "Nema šanse, čovječe, nisam razgovarao s njim otkad su ga premjestili iz bloka E. Neću ni sada."

"Nisi s njim progovorio ni riječi?"

"Zašto bi'? Vidio sam ga i odmah sam ga prepozn'o. Ima čudan oblik glave, nekako dugačko lice. Ako ga jednom vidiš, ne's ga zaboravit'. Ja imam neprimjetno lice. Neki me dan pogled'o. Motlev, pogled'o me na ulici. Oči mu se nisu ni usporile. Nije me prepozn'o." Opet se sramežljivo osmijehnuo. "Za tjedan dana ni ti me ne's prepoznat'."

Činilo se da je zbog toga ponosan. Pogledao sam Danny

217

Boya, koji je ispružio dva prsta. Uzeo sam novčanik i izvadio četiri novčanice od 50 dolara. Savio sam ih, stavi u dlan i posegnuo preko

stola kako bih ih stavio u Brianovu ruku. Uzeo je novac i spustio ruku u krilo, držeći novac daleko od tuđih pogleda dok ga je sam gledao. Kad je dignuo pogled, opet se smiješio. "Ovo je pošteno", rekao je. "Ovo je stvarno pošteno."

"Imam jedno pitanje."

"Slušam."

"Zašto ga cinkaš?"

Pogledao me. "Zašto ne? Nismo nikad' bili prijatelji. A ja moram nekak' zaraditi, to znaš i sam."

"Znam."

"Uostalom", rekao je, "on je opaki gad. To znaš, zar ne? Sranje, moraš to znati."

"Znam to jako dobro."

"Ta žena s kojom živi, kladim se da će je ubiti, čovječe. Možda ju je već ubio."

"Zašto to misliš?"

"Mislim da to voli raditi. Čuo sam ga jednom kako o tome priča. Rekao je da žene ne traju, da se brzo potroše. Nakon nekog vremena moraš ih ubiti i naći novu. To nisam zaboravio, ne samo što je rekao, nego način na koji je to rekao. Čuo sam svakakva sranja, ali nikada nisam čuo takvo nešto." Otpio je još jedan gutljaj piva i spustio bocu na stol. "Moram ići", rekao je. "Jesam li dužan za pivo ili ćeš ti to srediti?"

"Već je sređeno", rekao je Danny Boy.

"Popio sam samo pola. Ali, nije loše. Ako ga netko želi dovršiti, samo izvolite." Ustao je. "Nadam se da ćeš ga uhvatiti", rekao je. "Takav tip ne spada na ulicu."

"Slažem se."

"Stvar je u tome", rekao je, "da ne spada ni u zatvor."

Rekao sam: "Što misliš?"

"Što mislim, Matthew? Mislim da je on jedan od

218

plemenitih ljudi. I darežljiv. Pretpostavljam da nećeš popiti njegovo pivo."

"Ne, ne bih."

"Mislim da ću ja ostati pri votki. Sto mislim? Mislim da ti nije lagao. Tvoj prijatelj možda više nije u Dvadeset petoj ulici, ali ne zato što

mu je Brian rekao da ga tražiš."

"Mislim da ga se boji."

"I ja."

"Ali, još je netko sjajno odglumio strah prije neku večer i onda me odveo ravno u zamku." Ispričao sam mu što se dogodilo u Ulici Attornev. Razmišljao je o tome dok je točio piće u čašu.

"Ušetao si ravno u klopku", rekao je.

"Znam."

"Ovo mi se ne čini takvim", rekao je. "Ipak, naš Brian nije došao s osobnim preporukama. U svakom slučaju, budi oprezan."

"Za promjenu."

"Baš. Ako ovo već nije namještaljka, mislim da te neće izdati. Mislim da se ne želi previše približiti Motlevu." Popio je gutljaj. "Uostalom, dobro si mu platio."

"Nije očekivao da će dobiti dvjesto dolara."

"Znam. Ima prednosti u tome kad ljudima daš više novaca, nego što su očekivali."

To nije bio znak, ali me podsjetilo. Otvorio sam novčanik u krilu i pronašao nekoliko stotica. Pružio sam mu ih i nasmiješio se.

"Kao što bi Brian rekao, ovo je baš pošteno. Ali, nije potrebno da mi sada platiš. Zašto ne bismo pričekali da saznaš jesu li ovi podaci valjani? Jer, ako nisu, ništa mi ne duguješ."

"Zadrži ga", predložio sam. "Ako će biti potrebno, uvijek te mogu tražiti da mi ga vratiš."

"Istina, ali..."

"A ako su podaci dobri", rekao sam, "možda me neće biti da ti platim. Zato je bolje da sada uzmeš novac."

219

"Na to neću niti odgovoriti", rekao je.

"Ali ćeš zadržati novac."

"Sumnjam da ću ga dugo zadržati. Hoćeš li odslušati još jedan blok, Matthew? Ako nećeš, bi li se na izlasku zaustavio na šanku i rekao mojoj dragoj da se smije vratiti? I spremi novac, ja ću ti platiti kavu. Bože, isti si kao Brian."

"Popio sam samo pola zadnje šalice", rekao sam mu. "Nije loša za instant kavu. Slobodno je možeš popiti do kraja."

"To je pošteno od tebe", rekao je. "To je stvarno pošteno."

Taksist je imao rješenje. Jedini način da se riješi problem s heroinom je prekinuti dostavu. Potražnja se ne može smanjiti, jer tko god je probao tu drogu, postao je ovisan, a nismo mogli zatvoriti granice i ne možemo kontrolirati proizvodnju u Južnoj Americi, jer su tamo dileri moćniji od vlade.

"Zato mi moramo postati vlada", rekao je. "Anektiramo ih. Preuzmemo. Prvo ih učinimo provincijama, a kad se srede, pretvorimo ih u države. Tako bi odmah uništili izvor droge. I ne bi više bilo ilegalnih useljenika, jer kako će se netko ušuljati u zemlju u kojoj već živi? Gdje god postoje sukobi, gdje god imaš pobunjenike u brdima, proglasiš ih državljanima i pošalješ u američku vojsku. Nakon toga imat će tople tuševe i kolibu, imat će čiste uniforme i vojničke frizure i kupovat će u našim samoposluživanjima. Ako bi se to učinilo na pravi način, riješili bismo odjednom sve probleme."

Izašao sam na mjestu na kojem ću odjednom riješiti sve svoje probleme. Ugao Desete i Petnaeste, Groganova Otvorena Kuća, vlasnik Michael J. Ballou.

Prošao sam kroz vrata i obujmio me miris piva. Nije bilo puno gostiju i bilo je dosta tiho. Jukebox nije radio, a nitko nije igrao pikado u stražnjem kraju prostorije. Burke je stajao za šankom s cigaretom u ustima, pokušavajući potjerati plamen iz upaljača. Kad sam ušao, blago mi je kimnuo, spustio upaljač i zapalio cigaretu šibicom.

Nisam vidio da mu se usne miču, ali mora da je nešto rekao, jer se Mick okrenuo kad sam ja ušao. Nosio je svoju mesarsku pregaču, bio je to više kaput nego pregača. Kopčala se skroz do vrata i pokrivala ga do koljena. Bila je blještavo bijela, osim na mjestima gdje su se mogle vidjeti crvenkasto-smede mrlje. Neke su s godinama izbljedjele, ali neke nisu.

"Scudderu", rekao je. "Bravo. Sto ćeš popiti?"

Rekao sam da bih kolu. Burke je natočio čašu i gurnuo mi je preko šanka. Podignuo sam je, a Mick je podignuo svoju čašu prema meni. On je pio JJ&S, dvanaest godina star whiskey koji ljudi iz Jamesona proizvode u malim količinama. Billy Keegan, koji je prije nekoliko

godina radio za šankom u Armstrongu, također ga je pio, i ja sam ga probao nekoliko puta. Još uvijek sam se sjećao kakvog je okusa.

"Kasno je za tebe", Mick je rekao.

"Bojao sam se da ćete biti zatvoreni."

"Pa kad smo zatvarali ovako rano? Još nije ni dva. Cesto smo otvoreni i do četiri. Kupio sam ovaj bar kako bi se imalo gdje piti do kasno. Ponekad ljudima jednostavno treba kasno piće." Oči su mu se suzile. "Je li sve u redu, čovječe?"

"Zašto pitaš?"

"Izgledaš kao netko tko je bio u tučnjavi."

Morao sam se nasmijati. "Danas popodne", rekao sam, "ali ta mi nije ostavila tragove. No, ona od prije neku večer, to je sasvim druga priča."

"O?"

"Možda bismo trebali sjesti."

"Možda i bi", složio se. Zgrabio je bocu whiskeya i odveo me do stola. Uzeo sam svoju kolu i slijedio ga. Dok smo sjedali, netko s drugog kraja prostorije je uključio jukebox i Liam Clancy se proglasio slobodnim čovjekom svih ljudi koji putuju. Glazba nije bila glasna i nije smetala pri razgovoru, ali nijedan od nas nije progovorio sve dok pjesma nije završila.

A onda sam rekao: "Treba mi oružje."

"Kakvo oružje?"

222

"Pištolj. Automatski, ili revolver, nije bitno. Nešto dovoljno maleno da se može sakriti i neprimjetno nositi, ali dovoljno snažno da može zaustaviti čovjeka."

U čaši mu je još uvijek bio prst ili dva pića, ali ipak je otčepio bocu JJ&Sa i napunio čašu, a onda je podignuo i zagledao se u nju. Pitao sam se što vidi.

Popio je malo whiskeya, a onda spustio čašu. "Dođi", rekao je.

Ustao je odgurnuvši stolac. Slijedio sam ga u stražnji kraj prostorije. Na lijevo od ploče za pikado bila su vrata. Nalijepljena slova upozoravala su na to da je prostorija privatna, a tu je privatnost jamčila i brava. Mick ju je otključao i ugurao me u svoj ured.

Iznenadio me. Unutra je bio veliki radni stol na kojem nije bilo ničega. Na jednoj je strani bio sef, visok koliko i ja, a kraj njega

ormar s ladicama. Na mjedenoj je vješalici visjela kabanica i nekoliko jakni. Na zidovima su se nalazile dvije skupine rukom bojanih drvoreza, jedni su predstavljali Irsku, drugi Francusku. Jednom mi je rekao da mu majčina obitelj potječe iz okruga Sligo, a očeva iz ribarskog sela kraj Marseillesa. Iza stola se nalazila puno veća slika, crno-bijela fotografija s bijelom podlogom i uskim crnim okvirom. Na njoj je bila bijela farma, na koju je sjenu bacalo visoko drveće, u pozadini su bila brda, a na nebu oblaci.

"To je ta farma", rekao je. "Nikada nisi bio tamo."

"Nisam."

"Jednom ćemo otići. Blizu Ellenvillea je. Uskoro bi trebao pasti snijeg. Tada mi je tamo najljepše, kada su sva ova brda prekrivena snijegom."

"Sigurno je prekrasno."

"I je." Prišao je sefu, upotrijebio odgovarajuću kombinaciju, otvorio vrata. Ja sam prišao jednom od francuskih drvoreza kako bih ga bolje proučio. Na njemu su bile jedrilice u maloj i dobro zaštićenoj luci. Nisam mogao pročitati naslov.

223

Nastavio sam ga promatrati dok nisam čuo kako su se vrata sefa zatvorila. Okrenuo sam se. U jednoj je ruci imao pištolj, a u drugoj pet ili šest metaka. Prišao sam mu i pružio mi je pištolj.

"Smithov je", rekao je. "Trideset osam kalibarski, a meci su šuplji na vrhu, pa se ne moraš brinuti za snagu. Sto se tiče preciznosti, to je već druga stvar. Netko je smanjio cijev, što znači da nema prednjeg nišana. Stražnji je spušten, kao i čekić, što znači da ga ne možeš napeti, moraš dva puta okinuti. Stat će ti u džep i moći ćeš ga izvući bez da ti nategne tkaninu, ali nećeš biti precizan. Mislim da s njim uopće ne možeš ciljati. Možeš ga samo usmjeriti."

"To je dovoljno."

"Znači, poslužiti će ti?"

"Poslužiti će mi", rekao sam. Okretao sam pištolj u rukama, upoznavajući se s njim, osjećajući miris njegovog ulja. Nije se osjećao miris baruta, što najvjerojatnije znači da je očišćen nakon zadnje uporabe.

"Nije napunjen", rekao je. "Imam samo ovih šest metaka. Ali, mogu nazvati i nabaviti ih još."

Odmahnuo sam glavom. "Ako ga promašim šest puta", rekao sam, "bolje da zaboravim na sve. Neće mi dati priliku da ponovo napunim pištolj." Izvadio sam bubanj i počeo ga puniti. Ima smisla ostaviti jednu komoru praznu, kako ne biste imali metak direktno na udaru čekića, ali želio sam imati što više metaka u pištolju. Osim toga, budući da pištolj nije bio napet, mogućnost da slučajno opali bila je jako mala.

Pitao sam Micka koliko mu dugujem.

Odmahnuo je glavom. "Ja se ne bavim prodajom pištolja", rekao je. "Svejedno."

"Nisam ga platio", rekao je. "I nemam potebe zaraditi na njemu. Ako ga ne upotrijebiš, vrati mi ga. U suprotnom, zaboravi na sve."

"Nije prijavljen?"

224

"Koliko je meni poznato. Netko ga je pokupio u jednoj pljački. Ne bih ti mogao reći tko mu je bio vlasnik, ali sumnjam da ga je prijavio. Nema serijskog broja. Kada netko prijavi pištolj, rijetko nakon toga ukloni broj. Siguran si da će ti poslužiti?"

"Siguran sam."

Vratili smo se u drugu prostoriju i zaključao je vrata ureda. Kad smo se vratili za stol, svirala je ona ista ploča Liama Clancyja. Na televizoru iza šanka mogao se vidjeti neki western, ali zvuk je bio pretih da bih ga mogao čuti netko osim trojice koja su ga i gledala. Ja sam nastavio piti kolu, a Mick irski whiskey.

Rekao je: "Ono što sam ranije rekao, da se ne bavim prodajom oružja. Svojevremeno sam ulazio i izlazio iz tog posla. Jesi li ikada čuo priču o tri sanduka s kalašnjikovima?"

"Nisam."

"To je bilo prije dosta godina. Možda i toliko da bih ovo mogao ispričati na sudu. Sedam godina, zar ne? Toliko treba za zastaru?"

"Za većinu prekršaja. Ne primjenjuje se za ubojstvo i neplaćanje poreza."

"To jako dobro znam." Podignuo je čašu i pogledao je. "Ovako je bilo. Postojala su tri sanduka kalašnjikova. AK-47, znaš. Strojnice. Bili su u jednom skladištu u Maspethu, blizu Avenije Grand. Sanduci su bili veliki, s više od trideset pušaka u svakom, znači ukupno ih je bilo skoro sto."

"Čiji su bili?"

"Naši, nakon što smo raznijeli bravu na tom skladištu. Sanduci su bili preveliki za kombi u kojem smo mi došli. Potrgali smo ih i utrpali puške u stražnji dio kombija. Ne znam čije su to puške bile, ali nije ih mogao legalno posjedovati, pa se nije baš mogao obratiti policiji, zar ne?" Popio je gutljaj. "Već smo imali kupca za njih. Ne kradeš nešto takvo ako ga nemaš."

"Tko je bio kupac?"

225

"Neki momci koji su izgledali kao Hitlerovi rođaci. Glave skoro sasvim obrijane, a trojica koju sam ja vidio bila su jednako obučena. Plave košulje sa znakom na džepu i kaki hlače. Rekli su da imaju poligon za vježbanje u Adirondacksu, negdje oko jezera Tupper. Željeli su te puške i platili su ih više nego što je bilo potrebno, to im priznajem."

"Pa si im ih i prodao."

"I jesam. A dvije večeri poslije, pijem mirno u Morriseyu i Tim Pat osobno me pozove na stranu. Sjećaš se Tima Pata Morriseva."

"Naravno."

"Čujem da imaš nekoliko pušaka viška", kaže on. "Gdje si to čuo", kažem ja. Uglavnom, htio ih je sve za neke svoje prijatelje u Sjevernoj Irskoj. Znao si da su oni umiješani u tamošnje sukobe, braća Morrisev, zar ne?"

"Čuo sam za to."

"I nije bilo druge, želio je te puške. Nije vjerovao da sam ih već prodao. Uvjeren je da ih nisam mogao uvaliti tako brzo, znaš. 'Ne želiš ih u ovoj zemlji', kaže on meni. 'Zamisli što bi tvoj kupac mogao s njima učiniti.' Pa, rekao sam, on će se s prijateljem igrati vojnika, a u najgorem će slučaju ubiti nekoliko crnčina. 'Ne možeš to znati', kaže on. 'Možda će započeti revoluciju i napasti guvernerovu rezidenciju. Možda će ih dati crnčinama. Prodaj ih meni i znat ćeš kamo idu.' "

Uzdahnuo je. "Tako smo ih ponovo ukrali i prodali Timu Patu. On nije platio onoliko koliko su dali mali nacisti. Kako se taj cjenkao! 'Činiš ovo za Svetu Irsku', rekao je spuštajući cijenu. Ipak, kad dva puta naplatiš iste puške, svaka je cijena dobra."

"Jesu li vam se prvotni kupci došli požaliti?"

"Ah", rekao je. "Taj dio nije pokriven zastarom. Moglo bi se reći da nisu bili u mogućnosti osvetiti se."

"Tako."

"Dobro sam zaradio na tim puškama", rekao je, "ali, nakon što su napustile zemlju, pa, to je bio kraj. Nisam više

226

Lawrence diock

imao pušaka, pa se više nisam bavio njihovom prodajom."

Otišao sam do šanka i uzeo još jednu colu. Ovaj sam put zamolio Burke da mi ubaci i krišku limuna, kako bi ublažila slatkoću. Kad sam se vratio za stol, Mick je rekao: "Zašto sam ti ispičao tu priču? Ovo s pištoljem, to me podsjetilo na nju, ali zašto sam ti je ispričao?"

"Ne znam."

"Kad sjednemo, ti i ja, priče krenu same od sebe."

Popio sam gutljaj cole. Limun je pomogao. Rekao sam: "Uopće me nisi pitao što će mi taj pištolj."

"Ne tiče me se, zar ne?"

"Možda i ne."

"Tebi slučajno treba pištolj i ja ga slučajno imam. Sumnjam da ćeš mene ubiti ili opljačkati moj bar."

"To je malo vjerojatno."

"Onda mi ne duguješ objašnjenje."

"Ne", rekao sam, "ali priča je dobra."

"To je", rekao je, "onda nešto sasvim drugo."

Sjedio sam tako i sve mu ispričao. Negdje tijekom toga on je podignuo ruku i napravio njome kratku vodoravnu liniju u zraku, na što je Burke potjerao zadnjih nekoliko gostiju i počeo zatvarati bar. Kad je počeo stavljati stolce na stolove, Mick mu je rekao neka prestane, da će on nastaviti. Burke je ugasio svjetlo za šankom i na stropu, pa izašao, spuštajući ogradu za sobom, ali je nije zaključao lokotom. Mick je zaključao vrata iznutra i slomio pečat na novoj boci whiskeya, a ja sam nastavio sa svojom pričom.

Kad sam završio, opet je pogledao Motlejev crtež. "Ovo je opaki gad", rekao je. "To mu se vidi u očima."

"Čovjek koji je napravio crtež nije ga nikada vidio."

"Nema veze. Nacrtao je to, bez obzira je li ga vidio ili ne." Savinuo je crtež i vratio mi ga. "Žena s kojom si tu bio neku večer."

"Elaine."

227

UfUZ/fIU Z-U

"To sam i mislio. Nisam joj se mogao sjetiti imena, ali sam mislio da je to sigurno ista osoba. Svidjela mi se."

"Ona je dobra žena."

"Znači da ste već dugo prijatelji."

"Godinama."

Kimnuo je. "Kad je sve to počelo", rekao je, "tip je rekao da si mu smjestio. Govori li to još uvijek?"

"Da."

"Jesi li?"

Taj sam dio izostavio, ali nisam vidio razloga da to prešutim. "Da, jesam", rekao sam, "posrećilo mi se s jednim udarcem i izgubio je svijest. Imao je staklenu bradu. Sigurno se ne sjećaš boksača po imenu Bob Satterfield."

"Siguran si? Njegove su borbe izgledale namješteno. Mislim, one koje bi izgubio. Bio bi u velikoj prednosti, a onda bi mu protivnik dotaknuo bradu i pao bi kao posječeno stablo. Naravno da se borbe tako ne namještaju, ali prosječni ljudi ne razmišljaju na taj način. Bob Satterfield, to ime nisam čuo već godinama."

"Pa, Motley je imao istu takvu bradu. Dok je bio bez svijesti, ja sam mu stavio pištolj u ruku i ispalio par hitaca. Nije riječ o potpunoj namještaljci. Jednostavno sam malo pojačao optužbe, tako da ode u zatvor."

"I vjerovao si da će te ona podržati?"

"Smatrao sam da hoće."

"Tako si dobro mišljenje imao o njoj."

"Još uvijek ga imam."

"S pravom, ako te podržala. Je li?"

"Kao mali vojnik. Mislila je da je to njegov pištolj. Imao sam jedan bezvezni, neprijavljeni maleni automatik koji sam nosio sa sobom za svaki slučaj. Stavio sam ga u ruku i pravio se da sam ga našao kod njega kad sam ga pretraživao, pa ona nije imala razloga ne povjerovati da je to bio njegov pištolj. Ali vidjela me kako mu obavijam prste oko njega i radim joj rupe u zidu, i svejedno im se zaklela da je on pucao i pritom

me pokušavao ubiti. To je izjavila i potpisala kad su joj izjavu natipkali i pružili joj papir. A na sudu bi rekla to isto."

"Ne postoji puno ljudi na koje možeš tako računati."

"Znam."

"I uspjelo je. Otišao je u zatvor."

"Otišao je u zatvor. Ali nisam siguran je li uspjelo."

"Zašto to kažeš?"

"Otkako je izašao, ubio je osmero ljudi, koliko je meni poznato. Troje ovdje i pet u Ohiju."

"Da je proveo zadnjih dvanaest godina na slobodi, ubio bi ih više."

"Možda. Možda i ne bi. Ali ja sam mu dao povod da odabere određene ljude za svoje žrtve. Prekršio sam neka pravila, pišao sam uz vjetar i sad mi se sve vraća u lice."

"Sto si drugo mogao učiniti?"

"Ne znam. Nisam baš puno razmišljao o svemu kad se dogodilo. Sve sam učinio gotovo nagoni. Smatrao sam da spada u zatvor i učinio sam ono za što sam znao da će ga tamo smjestiti. No, mislim da sada ne bih tako postupio."

"Zašto? Samo zato što si prestao piti i pronašao Boga?"

Nasmijao sam se. "Nisam siguran da sam Ga već pronašao", rekao sam.

"Mislio sam da to radite na onim sastancima." Namjerno je otčepio bocu i napunio čašu. "Mislio sam da ste već s Njim na ti."

"Jedni s drugima smo na ti. I pretpostavljam da neki ljudi imaju neki odnos s onim što Bog za njih predstavlja."

"Ali ti nemaš."

Odmahnuo sam glavom. "Ne znam puno o Bogu", rekao sam. "I nisam siguran da vjerujem u Njega. To kao da se mijenja iz dana u dan."

"Ah."

"Ali više se ne igram Boga onako često kao što sam to nekada činio."

"Ponekad je to nužno."

"Možda, nisam siguran. Kao da više ne osjećam potrebu za tim tako često. Postojao Bog ili ne, postaje mi jasno da to nisam ja."

Razmišljao je o tome baveći se whiskeyem u svojoj čaši. Ako je utjecao na njega, nisam to primjećivao. A nije utjecao ni na mene. Incident u mojoj sobi tog popodneva kao da je bio neka rekretnica, i opasnost od toga da popijem piće privremeno je nestala zajedno s burbonom, niz odvodnu cijev. Bilo je trenutaka kad je za mene bilo opasno sjediti u baru i pijuckati kolu među pijačima whiskeya, ali ovo nije bio jedan od njih.

Rekao je: "Došao si ovamo. Kad ti je trebao pištolj, došao si ovamo."

"Pretpostavljao sam da imaš koji."

"Nisi išao na policiju, nisi se obratio svojim trijeznim prijateljima. Došao si k meni."

"Nema nikoga u policiji tko bi zaobišao pravila zbog mene, više ne. A moji trijezni prijatelji rijetko imaju oružje."

"Nisi došao ovdje samo po pištolj, Matt."

"Čini se da nisam."

"Imao si priču za ispričati. Postoji li još netko kome si rekao baš sve?"

"Ne."

"Došao si je ovdje ispričati. Htio si je ovdje ispričati i htio si je meni ispričati. Zašto?"

"Ne znam."

"To nije imalo nikakve veze s pištoljem. Sto bi bilo da nisam imao pištolj za tebe?" Njegove su me oči, hladne i zelene kao domovina njegove majke, odmjeravale. "Svejedno bismo ovdje sjedili", rekao je. "Izgovarali ove riječi."

"Zašto si mi dao pištolj?"

"Zašto ne? Nisam imao baš neke koristi od njega zaključanog u sefu. Postoje drugi pištolji kojih se mogu domoći ako osjetim naglu potrebu da nekoga upucam. Zašto ti ga ne bih dao?"

230

"Pretpostavimo da ga nisi imao. Znaš što bi učinio? Nazvao bi nekoliko ljudi, izašao i nabavio ga."

"Zašto bih to učinio?"

"Ne znam", rekao sam, "ali ti bi to učinio. Ne znam zašto."

Sjedio je razmišljajući o tome. Ja sam otišao na zahod i stajao kod pisoara punog opušaka od cigareta. Moja je mokraća bila blago

ružičasta, ali to je bilo puno manje uznemirujuće nego u zadnje vrijeme. Činilo se da mi se bubreg oporavlja."

Na povratku sam otišao iza šanka i uzeo čašu soda-vode. Kad sam se vratio do stola, Ballou je bio na nogama. "Hajde", rekao je. "Uzmi kaput, idemo malo na zrak."

Auto je držao na non-stop otvorenom parkiralištu u Jedanaestoj aveniji. Vozio je veliki srebrni Cadillac, sa zamagljenim staklima. Dežurni se momak s poštovanjem odnosio prema autu i njegovom vlasniku.

Grad je bio miran, ulice skoro prazne. Vozili smo se bez cilja, skrenuli desno u Drugu aveniju. Dok smo prelazili Trideset i četvrtu ulicu rekao je: "Trebao bi provjeriti kuću u kojoj živi. S obzirom na to koliko si platio za adresu, moraš provjeriti da nije riječ o praznom zemljištu."

"To nije loša ideja. Zadnje prazno zemljište na kojem sam bio nije mi baš odgovaralo."

Parkirao je na autobusnoj stanici, a ja sam pogledao u svoj notes i otišao iza ugla do adrese koju mi je Brian dao. Tamo se nalazila šesterokatnica u prizemlju koje je bila krojačnica. Natpis, rukom pisan, obećavao je umjerene cijene i brzu poslugu. Ušao sam u predvorje i provjerio imena. Na svakom su katu bila četiri stana, a stanar u 4-c se preživao Lepcourt.

"Točno ime na vratima", rekao sam Micku. "To ne znači da Motley tamo stanuje, ali ako je moj doušnik lagao, barem se potrudio."

"Pozvoni", Mick je rekao. "Saznaj je li kod kuće."

"Ne. Ne želim to učiniti. Pazi na ulicu, hoćeš li? Želim

231

malo razgledati."

Stao je na ulazna vrata, a ja sam ušao u stubište, otvorivši vrata kreditnom karticom. Prošao sam uski hodnik, pokraj stepenica i između vrata dvaju stražnjih stanova. Jedan-c bio je desni stražnji stan. Skroz u pozadini nalazila su se vrata za slučaj požara koja su vodila u dvorište. Povukao sam polugu za slučaj nužde i otvorio ih, a onda sam stavio čačkalicu u bravu kako se vrata ne bi zaključala za mnom.

Moje prisustvo u dvorištu uznemirilo je nekoliko štakora i natjeralo ih da nadu skrovište. Otišao sam na kraj tog malog prostora i brojao

prozore kako bih utvrdio koji pripada stanu 4-c. Pogled mi baš nije bio dobar, zaklanjale su ga požarne stepenice, a i da je bilo svjetla u stanu Lepcourt, vidio bih ga. Ali, nije. Barem ne u prostoriji koja je gledala na stražnje dvorište.

Ako bih se popeo na kantu za smeće, mogao bih doseći požarne stepenice, a onda ih ili spustiti ili se po njima popeti. Neko sam vrijeme razmišljao o tome, a onda sam odustao shvativši da bi to bilo preriskantno, a bez neke svrhe. Vratio sam se u zgradu, ali ostavio čačalicu u vratima, za slučaj da još koji put zaželim ući u zgradu na stražnji ulaz. Popeo sam se na četvrti kat i pogledao kroz ključanicu i ispod vrata. Nije se moglo vidjeti nikakvo svjetlo. Prislonio sam uho na vrata, ali ništa se nije čulo.

Stavio sam ruku u džep i dotaknuo mali pištolj, dirajući ga kao neku amajliju koja će mi pomoći da odlučim što ću učiniti. Ili je bio unutra ili nije. Da sam bio siguran da je unutra, mogao sam provaliti i tako ga pokušati iznenaditi. Da sam, pak, znao da je stan prazan, mogao sam se probati ušuljati. Ništa od toga nisam mogao učiniti bez da budem siguran je li u stanu ili nije, a to nisam mogao saznati bez rizika da mu dam do znanja da sam tu. A taj je rizik bio prevelik. Jedina prednost koju sam imao je bila da on ne sazna da imam njegovu adresu. To baš nije bila velika prednost, ali nisam si mogao dopustiti da je izgubim.

232

Kad sam se spustio u prizemlje, ulaz je bio prazan. Ballou je bio vani, naslonjen na lampu, a njegova je mesarska pregača bila blještavo bijela. Vratili smo se u njegov auto gdje je rekao da je gladan i da zna mjesto koje će mi se svidjeti. "A i natočit će ti piće bez da prvo pogledaju na sat", rekao je. "Ako te poznaju."

"Morao bih malko odspavati", rekao sam.

"Nisi čak ni umoran."

Bio je u pravu. Nisam bio. Ne znam kako je to znao, jer sam sigurno izgledao umorno, ali čitava mi je ova večer dala neku energiju. Odvezao nas je do centra grada, a onda prema zapadu i parkirao se kod hidranta ispred jednog staromodnog restorančića preko puta rijeke, nekoliko ulica južno od ulaza u tunel Holland. Sijeda nam je konobarica donijela jelovnike. On je naručio slabo

pečen odrezak i jaja. Na jelovniku su imali mesnu štrucu na philadelphijski način, pa sam naručio to i kajganu. I kavu, rekao sam.

"Želite li specijalnu kavu?"

Pitao sam što je to. Izgledala je kao da joj je neugodno, pa joj je Ballou rekao da ću popiti običnu crnu kavu, ali da bi on rado popio specijalnu kavu. U tom sam trenutku shvatio i nisam se iznenadio kad je ispalo da je specijalna kava čisti whiskey, poslužen u šalici za kavu.

Rekao je: "Mogao bi policiji dati njegovu adresu."

"Mogao bih. Ne znam što bi oni s njom učinili. Pokušao sam ga prijaviti, ali Durkin me nije želio niti saslušati."

"Ima još", rekao je. "Ovo moraš učiniti sam."

"Moram li?"

"Mislim da moraš. Ovo je između vas dvojice i jedino će tako završiti."

"Tako se i meni čini", priznao sam, "ali to nema smisla. Nije riječ o tome da je on časni protivnik s kojim ću se naći pod ravnopravnim uvjetima. On je ubojica i psihopatski gad i bilo bi mi drago da ga pregazi autobus dok prelazi ulicu."

"Ja bih vozaču platio piće."

233

"Ja bih mu kupio novi autobus. Ali, ne mogu čekati da ga autobus pogazi, a uostalom, to je jednako vjerojatno kao i da će ga policija uhvatiti. Nazvao me ranije danas policijski poručnik iz Ohija. On je malo istraživao na svoju ruku i pronašao je službenicu u motelu koja je prepoznala Motleya. Ali, ništa takvo neće bitno utjecati na ovaj slučaj. Moram se osobno s njime suočiti i htio bih znati zašto je tome tako."

"Stvar je osobne prirode."

"Je li? Ja uopće nisam bijesan. Bio sam, Bog zna da sam bio, ali sam sve ispucao na onom klincu u parku. Popustio sam. Mick, zamalo sam ga ubio."

"Ne bi bio veliki gubitak."

"Bio bi za mene da sam zbog toga otišao u zatvor. U svakom slučaju, nakon toga me napustio bijes. Sigurno postoji u meni, ali kunem se Bogom da ga ne osjećam. Sigurno mrzim tog gada, ali ni to ne osjećam. Osjećam samo.

"Što."

"Da sam motiviran."

"Ah."

"On je moj problem i ja ga moram riješiti. Možda zato što sam mu smjestio prije dvanaest godina. Nisam igrao po pravilima i sve što se nakon toga dogodilo moja je krivica. A možda je i jednostavnije od toga. On to shvaća osobno i možda ja moram to prihvatiti na njegov način. U svakom slučaju morat ću nešto učiniti s njim. On mi je glavna životna prepreka. Ako ga ne uklonim, ne mogu normalno živjeti. Popio sam ostatak kave. Mrvice na dnu doimale su se kao blato. "Jedino što je on nevidljiva prepreka", rekao sam. "Imam njegov crtež napravljen prema sjećanju dvoje ljudi otprije dvanaest godina. Otada ga uopće nisam vidio. Stalno se osvrćem, ali on nikada nije baš tamo."

"Bio je tamo neku večer. Na praznom zemljištu."

"Je li? Kad se svega sjetim, to je mogao biti i san. Ni u jednom trenutku ga nisam vidio. Skoro cijelo vrijeme bio je iza mene. Jedini put kad sam zamahnuo prema njemu, nisam

234

baš vidio što činim. Tamo je bilo mračno kao u rudniku, vidio sam samo nečiji obris. Onda sam se našao s licem u

v

blatu, a zatim izgubio svijest. Čini mi se da bih trebao biti zahvalan za bol i modrice. Oni su jedini dokaz da se čitava stvar uopće i dogodila. Svaki put kad pišam krv, znam da nisam sve to izmislio."

Kimnuo je i pogladio kažiprstom ožiljak na lijevoj ruci. "Bol je katkad jako utješna", rekao je.

"Otišao sam tamo kako bih ga pronašao i uhitio", rekao sam. "Čudno je što zapravo imam bolje šanse za to nego policija. Kao običnom građaninu, odluke Vrhovnog suda me se ne tiču. Ne treba mi razlog da mu pretražim stan. Mogu na njegov posjed ući nelegalno i time neću diskvalificirati dokaze koje pronađem. Ne moram mu pročitati njegova prava. Ako izvučem priznanje iz njega, ne mogu ga odbaciti zato što on nije imao priliku razgovarati s odvjetnikom. Mogu snimiti sve što on kaže, bez da prethodno moram tražiti sudski nalog, a ne moram mu čak niti reći da to činim."

Konobarica je donijela još kave. Rekao sam: "Mick, želim ga vidjeti u lisicama i s okovima na nogama. Želim vidjeti kako odlazi u zatvor i znati da više neće izaći. I mislim da si u pravu, mislim da ja to moram sam učiniti."

"Možda nećeš moći. Možda ćeš morati upotrijebiti pištolj."

"Upotrijebit ću ga ako ću morati."

"Ja bih ga upotrijebio prvom prilikom. Upucao bih ga u leđa."

Možda bih i ja. Ne mogu stvarno reći što bih učinio ili kad ću imati priliku to učiniti. Potjera za njim bila je kao potjera za maglom nakon što svane sunce. Trenutno sam imao samo adresu i broj stana, a nisam znao živi li on stvarno tamo.

Dok sam bio policajac, postojali su restorani u kojima nisam dobivao račun. Vlasnici su nas voljeli imati u blizini i

235

valjda su smatrali da je to vrijedno povremenog besplatnog ručka. Očito neke ustanove to misle o kriminalcima, jer nismo dobili račun. Svaki je ostavio pet dolara za konobaricu i Mick se zaustavio na šanku kako bi uzeo dvije kartonske šalice za kavu.

Na vjetrobranu cadillaca bila je zataknuta kazna. Savinuo ju je i gurnuo u džep bez riječi. Nebo se rasvjetljavalo, oko nas je bilo mirno i svježije jutro. Vozio je uz rijeku i preko mosta George Washington, prešavši tako u Jersey, a zatim sjeverno do parkirališta Palisades¹⁴, zaustavljajući se na vidikovcu visoko iznad rijeke Hudson. Parkirao je nos tog velikog auta uz ogradu, a onda smo tamo sjedili i gledali kako zora sviće nad gradom. Mislim da nijedan nije rekao više od deset riječi nakon što smo izašli iz restorana, a ni sada nismo razgovarali.

Nakon nekog vremena izvadio je kave iz papirnate vrećice i pružio mi moju. Preko mene je posegnuo kako bi otvorio pretinac i iz njega izvadio srebrnu pljosku. Skinuo je čep i dodao nekoliko kapi whiskeya u kavu. Mora da sam vidljivo reagirao jer se okrenuo prema meni podignutih obrva.

"Nekada sam pio takvu kavu", rekao sam.

"S dvanaest godina starim irskim?"

"S bilo kakvim whiskeyem. Uglavnom burbonima."

Začepio je pljosku, uzeo dobar gutljaj začinjene kave. "Ponekad", rekao je, "bih jako želio da još uvijek piješ."

"To si već rekao."

"Ali, znaš što. Kad bi sada posegnuo za pljoskom, slomio bih ti ruku."

"Samo ne želiš da pijem tvoj whiskey."

"Ne želim da piješ ničiji whiskey. A ne bih ti mogao reći zašto. Jesi li ikada prije bio ovdje?"

"Ne već godinama. I nikada u ovo doba."

i4 Palisades su strme, pješčane klisure na obali rijeke Hudson. Nastavak su planine Catskill i uzdižu se između 60 i 165 metara iznad rijeke.

236

"Ovo je najbolje vrijeme. Uskoro ćemo ići na misu."

"O?"

"U osam sati u Sv. Bernardu. Mesarsku misu. Već si bio jednom tamo sa mnom. Sto je tako smiješno?"

"Polu života sam proveo u crkvenim podrumima, a ti si jedina osoba koju poznajem koja ide u crkvu."

"Tvoji trijezni prijatelji ne idu?"

"Siguran sam da neki od njih idu, ali ih nisam čuo da o tome pričaju. Zašto me želiš odvući na misu, Mick? Nije da sam katolik."

"Nisu li te odgajali u katoličkom duhu?"

Odmahnuo sam glavom. "Odgojen sam kao neki polu-protestant. Nitko u obitelji nije redovito išao u crkvu."

"Ah. Ma, kakva je razlika? Ne moraš biti jebeni katolik da bi išao na jebenu misu, ili?"

"Ne znam."

"Ja ne idem zbog Boga. Ne idem ni zbog jebene crkve. Idem zato što je moj otac išao, svako jutro, cijelog života." Kratko je potegnuo, ravno iz pljoske. "Bože, kako je ovo dobro. Predobro da bi se stavljalo u kavu. Ne znam zašto je moj stari išao, niti zašto ja idem. Ponekad tamo želim otići nakon neprospavane noći, a nas dvojica smo upravo provela ugodnu noć. Pođi sa mnom na misu."

"U redu."

Odvezao nas je natrag u grad i ostavio auto u Zapadnoj četrnaestoj ulici, ispred Twomeyevog pogrebnog zavoda. Misa u osam sati održavala se u maloj kapelici pokraj glavnog svetišta crkve sv. Bernarda. Bilo je jedva dvadeset prisutnih vjernika, otprilike pola

odjevenih poput Micka u mesarske pregače. Nakon mise oni će otići na posao na obližnje mesne tržnice, južno i zapadno od stare crkve.

Pratio sam ljude oko sebe, ustajao, sjedao i klečao kad i oni. Kad su počeli dijeliti pričest, ostao sam na mjestu, kao i Mick i još trojica ili četvorica ljudi.

Kad smo se vratili u auto rekao je: "Kamo sada? U tvoj
237

hotel?"

Kimnuo sam: "Morao bih malo odspavati."

"Bi li bolje spavao na mjestu za koje on ne zna? Imam stan koji možeš koristiti."

"Možda kasnije", rekao sam. "Za sada sam siguran.

Mene čuva za kraj."

238

20

Parkirao se ispred Northwesterna, ali nije ugasio motor. Rekao je: "Imaš pištolj."

"U džepu."

"Ako ćeš trebati još metaka.

"Ako ću trebati još metaka, znači da ću biti u nevolji."

"Pa, ako ti bilo što treba."

"Hvala Mick."

"Ponekad želim da ti piješ", rekao je, "a onda mi je drago što ne piješ." Pogledao me. "Zašto je tome tako?"

"Ne znam, ali mislim da razumijem. Ponekad želim da ti ne piješ, a ponekad mi je drago što piješ."

"Ne provodim ovakve večeri ni s kim drugim."

"Ni ja."

"Misa je bila dobra, jel' da?"

"Bila je u redu."

Ozbiljno me pogledao. "Moliš li se ikada?", zahtijevao je.

"Ponekad pričam sam sa sobom. Mislim, u sebi."

"Znam na što misliš."

"Možda je to molitva. Ne znam. Možda to činim u nadi da netko sluša."

"Ah."

"Neki sam dan čuo novu molitvu. Tip je rekao da je najkorisnija koju zna. 'Hvala ti na svemu baš onakvom kakvo je.'"

239

Oči su mu se suzile dok je izgovarao te riječi u tišini. Zatim su mu se usne razmakle u blagi osmijeh. "Pa to je sjajno", rekao je. "Gdje li si samo to čuo?"

"Na sastanku."

"Znači takve stvari čuješ na tim sastancima." Nasmijao se i na trenutak sam pomislio da će još nešto reći. No, onda se uspravio na sjedištu. "Pa, neću te zadržavati", rekao je. "Morao bi malo odspavati."

U sobi sam zgrnuo kaput i objesio ga, a onda izvadio pištolj iz džepa sakoa. Izvadio sam bubanj i istresao metke na dlan. Imali su šuplje vrhove, napravljene tako da se prošire prilikom udara. Zbog toga su činili više štete nego obični meci, ali istovremeno nije bilo opasnosti od odbijenih metaka, jer se kod ovih čahura raspršuje prilikom dodira s čvrstom površinom i ne odbija se.

Da sam imao takve metke u pištolju prije nekoliko godina, možda ne bih uzrokovao smrt onog djeteta u Washington Heightsu i tko zna koliko bi svima nama životi u tom slučaju bili različiti? Postojalo je doba kad sam znao satima piti i razmišljati upravo o tome.

Zatim sam ponovno napunio pištolj i ciljao prema raznim predmetima, kako bi razvio osjećaj za to oružje. Skinuo sam sako i pokušavao naći prigodan i udoban način da stavim pištolj za pojas. Futrola za rame je možda bila najbolje rješenje i odlučio sam da ću je kasnije otići kupiti. Moglo bi mi trebati još nekoliko stvari. Lisice, svakako, da mogu onesposobiti Motleya dok ga ispitujem i neutraliziram neprirodnu snagu u onim njegovim rukama. Mogao bih kupiti jedan par u dućanu koji prodaje policijsku robu. U centru grada postojao je barem jedan takav dućan, blizu Policijskog trga, a činilo mi se da se sjećam i jednog u zapadnim Dvadesetim ulicama, blizu Akademije. Mogao bih tamo otići na putu do stana Lepcourt, a vrlo će vjerojatno tamo imati i futrolu za rame. Jedan dio njihove robe bio je

240

namijenjen samo službenim policajcima, ali većina je bila za neograničenu prodaju, svakome tko je bio zainteresiran, a lisice su

svakako spadale u tu kategoriju.

Tamo se mogu kupiti i zaštite za tijelo i pitao sam se bi li kupnja zaštitnog prsluka bila dobra investicija. Nisam mislio da će pucati na mene, a prsluk baš ne pruža neku zaštitu od noža, no bi li mi pružio bilo kakvu zaštitu od njegovih prstiju? Nisam znao i nisam se baš mogao vidjeti kako pokušavam dobiti taj podatak od prodavača. "Hoće li me ovo zaštititi ako me netko prstom bočne u rebra?" "U čemu je problem, gospodine, škakljivi ste?"

Dobro bi mi došao mali diktafon. Jedan od onih džepnih modela s mikro-kasetama. Imali su ih u Reliableovim uredima i možda bi mi posudili jedan na nekoliko dana. A možda bi bilo jednostavnije da odem u Radio Shack i kupim si ga. Ne treba mi najmoderniji model i sumnjam da će me skupo stajati.

Stavio sam pištolj na noćni ormarić i svukao se. Otišao sam u kupaonicu i počeo puniti kadu toplom vodom, a dok se punila vratio sam se u sobu i mijenjao programe na televizoru. Uhvatio sam vijesti na jednom od neovisnih programa. Glavna je vijest bila nešto o krizi u bankarstvu, a onda je došla vesela djevojka reporter sa savršenim osmijehom, kao s reklame za pastu za zube, i rekla mi da policija vjeruje da postoji veza između sinoćnjeg bizarnog ubojstva pripadnika pričuvne policije u West Villageu i jutrošnjeg napada pred samu zoru u luksuznoj četvrti Turtle Bay.

Propustio sam raniji prilog o napadu na pričuvnog policajca, pa sam pažljivo gledao. Još sam pažljivije počeo gledati kad je u nastavku rekla da policija sumnja da su ta dva zločina povezana s brutalnim silovanjem i ubojstvom Elizabeth Scudder, ranije ovog tjedna, u njezinom domu u Irving Placeu. Žrtva jutrošnjeg napada, neudana žena koja je stanovala u istočnoj Pedeset prvoj ulici na broju 345, bila je odvezena u bolnicu New York s brojnim ubodnim ranama

241

i raznim nespecificiranim ozljedama.

Ekran je prikazivao ulaz u zgradu s bolničarima koji su žurno stavljali nosila u ambulantna kola. Pokušavao sam vidjeti lice žene na nosilima, ali nisam ništa vidio.

Zatim se vratila reporterka s nečim što je valjda trebao biti ozbiljan osmijeh. Žrtva, zacvrkutala je, je trenutno bila podvrgnuta hitnim operacijskim zahvatima i policijski je glasnogovornik njezine izgleda

da ostane živa proglasio slabima. Nisu joj spomenuli ime, zato što još nisu obavijestili rodbinu.

Nisam joj bio uspio vidjeti lice, ali vidio sam ulaz u zgradu. Uostalom, prepoznao bih adresu. A mislim da sam svejedno znao. Mislim da sam znao od trenutka kad je prilog počeo.

Nije mi trebalo više od pet minuta da se obučem i izađem. Dok sam zaključavao za sobom, zazvonio je telefon. Pustio sam ga da zvonu.

242

21

Pretpostavljam da se to ovako dogodilo:

U četvrtak navečer u deset sati, otprilike u vrijeme kad smo mi završavali sa sastankom u Sv. Pavlu, Andrew Echevarria i Gerald Wilhelm završili su svoju ophodnju i podnijeli izvještaj svom nadređenom časniku u Šestoj postaji u zapadnoj Desetoj ulici. Njih su dvojica od šest sati tog popodneva činili jednu od pet ophodnji pričuvne policije, koje je postaja raspoređivala i čiji su pripadnici nosili pendreke i walkie-talkieje i služili kao oči i uši redovnoj policiji, a i pružali vidljivu prisutnost policije na gradskim ulicama.

Gerald Wilhelm je svoju odoru ostavio u ormariću i otišao kući u civilnom odijelu. Andrew Echevarria nosio je uniformu na putu prema i na povratku sa svog tjednog dežurstva, što je bilo njegovo pravo. Postaju je napustio otprilike dvadeset minuta poslije deset sati i pošao prema sjeveru i zapadu, prema bivšem skladištu u Ulici Horatio, između Washingtona i Zapadne, koje je sada bilo stambena zgrada u kojoj je dijelio dvosobni stan sa svojim ljubavnikom, tekstilnim dizajnerom koji se zvao Clarence Freudenthal.

Možda ga je Motley počeo pratiti ranije te večeri. Možda ga je prvi put ugledao kratko nakon što je ovaj napustio postaju. S druge strane, sve je moglo biti nagoni. Motley je svakako bio česti gost zapadnog dijela Villagea, i sam Bog zna da je bio sposoban za neplanirane ispade.

243

Očito je bilo to da je namamio Echevarriju u mračni prolaz između dvije zgrade, vjerojatno ga zamolvši za pomoć. Echevarria, noseći još uvijek svoju uniformu, mogao je očekivati da ga netko zamoli za pomoć. A onda, prije nego što je mladi prodavač avionskih karata

mogao shvatiti što se događa, Motley mu je onemogućio kretanje, a vrlo vjerojatno ga i onesvijestio stišćući mu vrat golim rukama.

No, time ga nije i ubio. Za to je upotrijebio dugačak nož s uskom oštricom, ali to je učinio tek nakon što je s mladića svukao košulju i jaknu. Tek je tada ubio Echevarriju jednim ubodom, ravno u srce.

S lesa je skinuo sve osim donjeg rublja i čarapa. Skinuo mu je i cipele, kako bi mogao svući hlače, no ili nisu bile odgovarajuće veličine, ili su mu draže bile njegove vlastite, jer ih je ostavio. (Začudo, bile su tamo i kad je tijelo pronađeno. Da je na les naišao neki beskućnik, vjerojatno bi i one nestale.)

Ostavio je Echevarriju u uličici, odjevenog u donje rublje i čarape i prilično mrtvog. Zrtvine su bokserice bile spuštene i na njemu je izvršena nekakva neprilična radnja, ali pretrage nisu otkrile prisutnost sperme u mrtvačevom anusu. Bilo je dokaza o analnoj penetraciji, no ili počinitelj nije ejakulirao ili je predmet penetracije bio Echevarrijin vlastiti pendrek.

U svakom je slučaju Motley uzeo pendrek sa sobom, zajedno s ostalom opremom - liscama i njihovim ključem, notesom, walkie-talkiejem, značkom pričuvne policije i, naravno, košuljom i jaknom, hlačama i kapom. Vjerojatno je bio odjeven u vlastitu odjeću, a spomenute predmete je nosio, a možda je imao i posebnu vreću za tu svrhu. (Ako je to bio slučaj, to bi potvrđivalo pretpostavku da je planirao napad na Echevarriju, da je namjerno izabrao uniformiranog policajca koji mu je bio sličan po visini i građi i onda ga pratio).

Bilo je očito da se Echevarrijina smrt dogodila između 10:30 i 10:45 i njegov je ubojica vjerojatno izašao iz prolaza i vratio se na ulicu prije jedanaest sati. Prošao je čitav sat prije

244

nego što su policajci iz Šeste postaje, regirajući na anonimni poziv, otkrili tijelo tamo gdje ga je ubojica ostavio. Jedan od časnika na mjestu zločina prepoznao je žrtvu, jer ga je vidio nekoliko sati ranije; inače je moglo proći dosta vremena prije nego što bi se saznalo da je on bi u pričuvnom sastavu policije.

Baš u to vrijeme James Leo Motley bio je čitav sat udaljen od mjesta zločina, s malo tragova koji bi ukazivali na njega. Vjerojatno je odmah otišao u stan Lepcourt u istočnoj Dvadeset petoj ulici, gdje je ostavio svoju uličnu odjeću i presvukao se u Echevarrijinu

uniformu. Je li se pogledao u novoj uniformi? Je li se prošetao po sobi, lupkajući se pendrekom po dlanu? Je li, kao i svaki novi policajac sve od kad je Teddy Roosevelt bio povjerenik, probao vrtiti pendrekom?

To nikad neću znati. Ne zna se što je točno učinio, kao i vrijeme kad je stigao u stan u Dvadeset petoj ulici i kada ga je napustio. Mogao je tamo biti kad sam stajao u stražnjem dvorištu piljeći kroz požarne stepenice i slušajući kako štakori trčkaraju između kanti za smeće. Mogao je biti s druge strane ulaznih vratiju dok sam ja stajao ispred njih, tražeći svjetlo ispod vratiju, osluškujući. Ja osobno sumnjam u to. Mislim da se nije zadržavao u stanu dulje nego što mu je trebalo da se presvuče u odijelo svoje žrtve, ali nikako to ne mogu znati sa sigurnošću.

U pola pet, dok smo Mick Ballou i ja jeli rani doručak u restorančiću, on je ulazio u predvorje broja 345 Pedeset prve istočne ulice.

Pronašao je jednostavan način da se provuče kroz sve njezine brave. Sama mu ih je otvorila.

Prvo se predstavio vrataru. Pojavio se od glave do pete odjeven u policijsku odoru i objavio da je došao porazgovarati s jednim od stanara zgrade, ženom koja se zove - u tom je trenutku otvorio kožne korice notesa i iz njega pročitao ime - ženom koja se zove Elaine Mardell.

Vratari nikada nisu puštali nikoga tko nije bio najavljen

245

i nedavno su primili posebne upute u svezi s gospođicom Mardell. Ipak, vratar ju možda nije nazvao preko interkoma, ako mu je Motley rekao da to ne učini. Plava uniforma zaobići će mnoga pravila i upute.

Svaki bi newyorški policajac na prvi pogled prepoznao da je riječ o uniformi pričuvne policije. Ako znate kamo treba gledati, nije teško uočiti razlike. Na njegovoj je znački bila sedmokraka zvijezda, a ne štit, epolette su mu bile drukčije, i naravno, nije nosio oružje. Ali, sve je ostalo bilo isto, a u gradu postoji toliko različite policije. Prometna policija, pogranična policija i tako dalje, a on je izgledao dovoljno uvjerljivo.

U svakom slučaju, zatražio je vratara da upotrijebi interkom. Službenik je morao pozvoniti nekoliko puta - u to je vrijeme bila u

dubokom snu - ali nakon nekog se vremena ipak javila i vratar joj je rekao da policajac želi s njom razgovarati. Onda je pružio telefon Motleyu.

Vjerojatno je promijenio boju glasa. To i nije bilo potrebno. Njezin interkom sam izmijenjuje glasove, ali on to možda nije znao. U svakom slučaju, izuzev nekoliko telefonskih poziva, nije mu čula glas punih dvanaest godina i njezin je vratar upravo rekao da je na aparatu policajac, a ona se bila tek probudila.

Rekao je da joj mora postaviti nekoliko važnih pitanja. Tražila je da joj detaljnije objasni, pa joj je rekao da se ranije te večeri dogodilo ubojstvo i da sumnjaju da ona poznaje žrtvu. Pitala ga je o kome se radi. Rekao je da je ubijen muškarac po imenu Matthew Scudder.

Rekla mu je da ude. Vratar ga je uputio prema dizalu.

Pogledavši kroz špijunku vidjela je policajca. Kapa sa šiltom sakrila je oblik njegove glave. Nosio je naočale i držao notes ispred sebe, kako bi sakrio bradu. To vjerojatno nije bilo nužno, jer je očekivala policajca, upravo je s njim razgovarala, pobogu, i bio je pred vratima u uniformi. A bila je i izvan sebe, jer ju je netko pokušavao ubiti, a čovjek na kojeg je računala da će je zaštititi bio je mrtav.

246

Zato je otključala sve brave i pustila ga u stan.

U njezinom se stanu zadržao duže od dva sata. Imao je nož kojim je ubio Andyja Echevarriju, skakavac s oštricom dužom od deset centimetara. Imao je Echevarrijin pendrek. I, naravno, imao je svoje dvije ruke, s onim dugačkim snažnim prstima.

Sve je to upotrijebio na Elaine.

Nisam želio puno razmišljati o tome što joj je učinio, i kojim redom. Pretpostavljam da je bilo perioda tijekom kojih je bila u nesvijesti, ali siguran sam da je dobar dio vremena proveo razgovarajući s njom, govoreći joj kako je snažan i pametan i snalažljiv. Možda je citirao Nietzschea ili nekog drugog genija iz zatvorske knjižnice.

Izašao je otamo ostavivši je ispruženu na podu dnevne sobe, a njezina je krv natapala bijeli sag. Moguće je da je mislio da je već mrtva. Sigurno je bila u šoku, pa je vrlo slabo disala, a i ostali znakovi života bili su gotovo neprimjetni. Ipak, još uvijek je disala, i

srce joj je još uvijek kucalo, no sigurno bi bila umrla tamo na podu da nije bilo vratara.

Bio je Brazilac, visok i krupan, s gustom sjajnom crnom kosom i trbuhom zbog kojeg su gumbi na njegovoj uniformi bili napeti. Ime mu je bilo Emilio Lopes. Nešto je počelo mučiti Lopesa otprilike sat vremena nakon što je uputio Motleya prema dizalu. Naposljetku je podignuo slušalicu interkoma kako bi se uvjerio da je sve u redu.

Nazvao je nekoliko puta, ali nitko se nije javljao. Zvonjava interkoma mogla je Motleya natjerati da se požuri i nestane otamo. Kad je konačno otišao, užurbano hodajući kroz predvorje oko sedam sati, nešto u njegovom ponašanju pokrenulo je Lopesov unutrašnji alarm. Opet je pozvonio preko interkoma, i, naravno, nitko se nije javljao. Tada se sjetio crteža koji su mu pokazali, portret

247

X

čovjeka kojeg nikako nije smio pustiti u stan gospođice Mardell. Sinulo mu je da je policijska uniforma možda skrivala upravo tog čovjeka. Što je više o tome razmišljao, to je bio sigurniji.

Napustio je svoje radno mjesto i popeo se do njezinog stana. Zvonio je i lupao po vratima. Pokušao je otvoriti vrata, ali bila su zaključana; Motley ih je na izlasku zalupio. Policijske brave nisu bile zaključane, niti je cilindar obične brave bio okrenut, no bilo ih je dovoljno zalupiti, pa da se automatski zaključaju.

Okrenuo se, u namjeri da side i pronađe rezervni ključ. Nije ga mogao pronaći, pa je razmišljao da nazove lokalnu policijsku postaju. Ali onda ga je nešto natjeralo da se vrati i učini nešto što bi rijetko koji vratar učinio.

Dignuo je nogu i udario u vrata. Udario je i drugi put, a bio je krupan momak i noge su mu bile snažne od toga što su po čitave dane nosile njegovu težinu. Oduvijek je imao snažne noge; dok je bio mladi i lakši bile su snažne od nogometa.

Brava je popustila i vrata su se otvorila. Ugledao ju je na tepihu i potrčao preko sobe kako bi kleknuo kraj nje. Zatim je ustao, prekrižio se, podigao slušalicu i nazvao Hitnu pomoć. Znao je da je prekasno, ali je to ipak učinio.

To je otprilike ono što se događalo dok sam ja pio kavu u Flameu i šetao prema Mother Gooseu, dok sam sjedio i slušao tihi jazz i dok

sam plaćao Brianu i Danny Boyu. Dok sam razmjenjivao priče s Mickom Ballouom i plašio štakore tjerajući ih od gozbe na smetlištu i doručkovao u rupi s pogledom na Hudson. Dok sam sjedio u autu na drugoj obali te iste rijeke i gledao kako sviće zora nad gradom.

Možda sam pogriješio u nekim detaljima. Sigurno su se dogodile neke stvari za koje nisam znao, a nikada niti neću. Ali mislim da sam prilično blizu istini. U svakom slučaju,

248

jedno je sigurno. Dogodilo se baš onako kao što je trebalo. Andy Echevarria se možda s time ne bi složio, kao ni Elaine, ali samo pitajte Marka Aurelija. On će vam sve to objasniti.

249

22

Bolnica New York nalazi se na uglu Yorcka i Šezdeset osme. Taksisti me ostavio na ulazu u odjel za hitne slučajeve i žena za pultom ustanovila je da je Elaine Mardell izašla iz operacijske sale i nalazila se na odjelu za intenzivnu njegu. Na nacrtu zgrade pokazala mi je kako da do tamo dođem.

Tamo mi je sestra objasnila da kod njih k pacijentima puštaju samo najbližu rodbinu. Rekao sam da ta pacijentica nema obitelji, te da sam joj ja vjerojatno najbliži. Pitala me u kakvoj sam vezi s njom i rekao sam da smo prijatelji. Pitala me jesmo li intimni prijatelji. Jesmo, rekao sam. Intimni prijatelji. Zapisala je moje ime i dodala još nešto na papiriću.

Poslala me u čekaonicu. Tamo je bilo još nekoliko ljudi, pušili su, čitali časopise, čekali da im voljena osoba umre. Ja sam prelistao Sporiš Illustrated, ali nisam niti primijetio što čitam. Svako toliko okrenuo bih stranicu, čisto iz navike.

Nakon nekog vremena jedan je doktor ušao u čekaonicu, pogledao oko sebe, a onda me pozvao imenom. Ustao sam, a on mi je pokazao da izađemo u hodnik. Lice mu je bilo mladenačko, ali kosa mu je već bila puna sijedih vlasi.

Rekao je: "Ovo je težak slučaj, ne znam što bih vam rekao."

"Hoće li preživjeti?"

"Operirali smo skoro četiri sata. Niti ne znam koliko smo joj krvi morali dati. Izgubila je puno krvi prije nego što

250

je stigla, a bilo je i dosta unutarnjeg krvarenja. Još uvijek krvari i prima transfuziju." Ruke su mu bile sklopljene preko kute i trljao ih je. Mislim da nije bio svjestan da to čini.

Rekao je: "Morali smo joj izvaditi slezenu. Može se živjeti bez slezene, tisuće ljudi to čini. Ali, čitav joj je organizam doživio veliku traumu. Bubrezi joj ne rade, jetra joj je oštećena..."

Nastavio je, nabrajajući njezine ozljede. Zapamtio sam jedva pola toga, a razumio samo dio. "Intubirali smo je", rekao je, "i stavili na respirator. Sindrom stresa. To se ponekad događa kod žrtava u nesrećama. Mislim, prometnim nesrećama. Pluća otkazuju."

Bilo je toga još, pretehničkog za mene. Pitao sam koliko je situacija loša.

"Pa, loša je", rekao je, a onda je nabrojao što bi sve moglo poći po zlu.

Pitao sam mogu li je vidjeti.

"Na nekoliko minuta", rekao je. "Potpuno je pod sedativima i, kao što sam rekao, priključena je na respirator. On diše umjesto nje." Odveo me do vrata, na kraju odjela za intenzivnu njegu. "Moglo bi vas šokirati kad je vidite ovakvu", rekao je.

Posvuda su bili razni aparati i sa svih su strana visjele cjevčice. Na ekranima su se ispisivali nekakvi brojevi, a aparati su pištali i ružili, igle na mjerilima se pomicala. Usred svega toga ležala je ona, savršeno mirna, kože poput voska i sva je bila čudne boje.

Ponovo sam postavio svoje prvo pitanje: "Hoće li preživjeti?"

Nije mi odgovorio i kad sam podignuo pogled nestao je a ja sam ostao sam s njom. Želio sam je primiti za ruku, ali nisam znao smijem li to učiniti. Zato sam tamo samo stajao. Uskoro je došla medicinska sestra i počela nešto raditi na jednom od aparata. Rekla mi je da mogu ostati još nekoliko minuta. "Možete razgovarati s njom", rekla je.

251

"Može li me čuti?"

"Mislim da jedan dio njih sve čuje, makar bili i u dubokoj komi."

Izašla je, a ja sam ostao još pet ili deset minuta. Malo sam i pričao. Ne sjećam se što sam rekao.

Zatim je ušla ista ta sestra i rekla mi da me mora zamoliti da odem. Mogu slobodno ostati u čekaonici a oni će me pozvati ako bude

ikakvih promjena u pacijentičinom stanju.

Pitao sam kakve promjene očekuje.

Nije baš sasvim odgovorila. "Postoji toliko stvari koje mogu poći po zlu", rekla je. "U ovakvim slučajevima. Strašno ju je ozlijedio na toliko mnogo načina. Kažem vam, ovaj grad u kojem živimo..."

Nije grad bio kriv. Grad joj nije ovo učinio. Kriv je jedan čovjek, a on bi se pojavio bilo gdje.

Joe Durkin je bio u čekaonici. Ustao je kad sam ja ušao. Tog se jutra nije obrijao, a izgledao je i kao da je spavao u odjeći.

Pitao je kako joj je.

"Nije dobro", rekao sam.

"Je li što rekla?"

"Bez svijesti je i ima cijevi u nosu i u grlu. To obično smanjuje govorničke sposobnosti."

"To su mi i rekli, ali htio sam provjeriti. Bilo bi lijepo kad bi rekla da je Motley to učinio, ali nije nam potrebno da ga ona identificira. Vrtar je potvrdio da je on u pitanju."

Ukratko mi je ispričao što se dogodilo. O Echevarrijinom ubojstvu i kako je Motley uspio ući u zgradu u istočnoj Pedeset prvoj ulici.

Rekao je: "Pokrenuli smo potjeru, koristimo tvoj crtež, dijelimo ga po cijelom gradu. Ubio je pričuvnog policajca. To će sigurno uzburkati strasti."

Većina policajaca ne uzima pričuvne za ozbiljno, smatraju ih gomilom zanesenjaka koji jednom tjedno dolaze

252

i igraju se maskara. Ali kad u rijetkim situacijama jedan od njih pogine, odmah ga ustoličuju među mučenike u plavim uniformama. Smrt je najbolje sredstvo za spuštanje kriterija u toj kategoriji.

"Ubio je barem devet ljudi", rekao sam. "Deset, ako računaš i Elaine."

"Zar će umrijeti?"

"Nitko to još nije izravno rekao. Mislim da se takve izjave kose s njihovom vjerom. Ali da smo u Las Vegasu, nitko se ne bi kladio na nju. Čini se da su joj šanse takve."

"Žao mi je Matt."

Palo mi je na pamet nekoliko stvari koje sam mogao reći, ali nisam izustio nijednu. Pročistio je grlo i pitao me imam li bilo kakve podatke

o Motleyevom prebivalištu.

"Otkud bih ja to mogao znati?"

"Mislio sam da si možda nešto pronašao."

"Ja?" Pogledao sam ga. "Kako bih ja to učinio Joe? On ima nalog za zaštitu protiv mene, sjećaš se? Kad bih ga ja tražio i našao, došao bi netko poput tebe i uhitio me."

"Matt..."

"Zao mi je", rekao sam. "Elaine je dobra osoba i poznajem je već godinama. Mislim da me dirnulo što sam je vidio u ovakvom stanju."

"Naravno da je."

"I potpuno sam iscrpljen, bio sam cijelu noć na nogama, zapravo sam se baš spremao za krevet kad sam čuo vijesti."

"Gdje si bio? Tražio Motleva?"

Odmahnuo sam glavom. "Sjedio sam cijelu noć i prepričavao zgode s Mickeyem Ballouom."

"Zašto s njim, za ime Boga?"

"On mi je prijatelj."

"Čudne prijatelje imaš."

"Pa, i nisam siguran", rekao sam. "Kad malo razmisliš o tome, ja sam samo tip koji je nekada davno bio policajac. A sada sam nekakav sumnjiv tip bez vidljivog izvora prihoda, pa..."

253

"Prestani."

Nisam ništa rekao.

"Žao mi je, u redu? Učinio sam ono što se tada činilo kao najbolje rješenje. Dovoljno si se dugo ovime bavio da znaš kako stvari stoje."

"O, itekako znam kako stvari stoje."

"Pa", rekao je, "ako se bilo čega sjetiš, javit ćeš mi, zar ne?"

"Ako se nečega sjetim."

"U međuvremenu, zašto ne odeš kući i odspavaš malo? Nećeš joj pomoći time što si ovdje. Odmori se."

"Naravno", rekao sam.

Zajedno smo izašli otamo. Preko zvučnika su zvali nekog doktora. Pokušao sam zapamtiti ime onoga s kojim sam razgovarao. Nosio je jednu od onih plastičnih značaka s imenom, ali nisam ga uspio zapamtiti.

Vani je sjalo sunce, bilo je toplije nego posljednjih dana. Durkin je rekao da je parkiran u blizini i ponudio da me odveze kući. Rekao sam mu da ću uzeti taksu i nije inzistirao.

Nisam morao provaljivati vrata u istočnoj Dvadeset petoj ulici, broj 288. Jedna je žena izlazila baš kad sam ja bio na vratima. Nasmiješila mi se kao da me prepoznala. Pridržala mi je vrata, ja sam joj zahvalio i ušao.

Prešao sam čitav hodnik. Vrata stražnjeg dvorišta bila su u istom stanju u kakvom sam ih ostavio, s čačkalicom u bravi kako se ne bi zatvorila do kraja. Zatvorio sam ih za sobom i stajao u dvorištu gledajući u njegov prozor.

Zaustavio sam se na dva mjesta na putu prema ovamo. Zbog toga sam sada imao par standardnih policijskih lisica u jednom džepu kaputa, a minijaturni kasetofon u drugom. U jednom od džepova na hlačama pronašao sam mjesto za lisice, a kasetofon stavio u džep od sakoa, zajedno s knjigom Marka Aurelija, koje se nisam mogao riješiti, kao što je nisam mogao nastaviti čitati. U drugom mi je džepu sakoa bio .38

254

kalibarski Smith. Skinuo sam kaput, složio ga i stavio na vrh jedne od kanti za smeće. Bio je preglomazan za ono što sam ja imao na umu.

Štakori su bježali dok sam se ja kretao između kanti za smeće. Vjerojatno su bili skriveni, odmarali se od naporne noći. Možda je Motley činio to isto.

Radeći što sam mogao manje buke, stavio sam jednu kantu ispod požarnih stepenica i popeo se na nju. Uspravio sam se i posegnuo za stepenicama koje su se mogle spuštati. Zgrabio sam ih i povukao, no ništa se nije dogodilo. Povukao sam jače, pa su zaškripale protestirajući, a onda su se počele spuštati uz struganje metala o metal.

Pričekao sam, ali nitko nije provirio kroz prozor i pogledao u dvorište. To škripanje nije bilo baš glasno, a većina je stanara u ovo vrijeme bila na poslu, a oni iz noćne smjene su Vjerojatno spavali.

Preko, na Drugoj aveniji, netko je potrubio na svoju auto sirenu, a neki mu je drugi vozač odgovorio nizom zvukova. Počeo sam se uspinjati, pomičući ruku po ruku, sve dok nisam uspio staviti jednu

nogu na najnižu prečku. Smith u mojem džepu je lupnuo po metalnim stepenicama. Popeo sam se na prvi vodoravni ulaz, naslonio na zid od cigle i pokušavao doći do zraka.

Nakon minutu ili dvije bio sam spreman za prelazak ostatka puta. Popeo sam se do četvrtog kata i pritajio se, nagnuvši se na metalnu ogradu i vireći preko prozorske daske.

Stan je bio mračan. Na prozorima su bile rešetke, kao zaštita od provalnika, no nisu bile pričvršćene, a i sam je prozor bio otvoren desetak centimetara na dnu. Približio sam se oknu i pogledao u stan, prvo kroz otvor na dnu, a onda kroz staklo. Gledao sam u malu spavaću sobu. U njoj je bio staromodni krevet, ormar s ladicama, dvije kasete postavljene tako da služe kao noćni stolići. Na jednom je bio telefon, na drugom digitalna radio-budilica.

Sjedio sam potpuno mirno, kako me budilica uvjerila,

255

čitavu minutu. Sekunde su prolazile tiho, ali vidljivo, a iz stana se nije mogao čuti nikakav zvuk. Krevet je bio prazan, ali ne i napravljen.

Ali stan je bio pravi. Brianovi su podaci bili točni, a i Motley je bio tu nakon posjete Elaineinom stanu.

Jakna s epoletom newyorške pričuvne policije visjela je na kvaki ormara.

Znači da je bio tu. I da će se vratiti. A ja ću ga čekati.

Polako, pažljivo, primio sam rub prozora i podignuo ga. Spremno se dignuo i nije ispustio skoro nikakav zvuk. Osvrnuo sam se, kako bih vidio promatra li me netko iz susjedne zgrade. Mogao sam se zamisliti kako sjedim i čekam ga, a na vrata stiže policija koju je pozvao neki brižni građanin.

Ali nitko nije obraćao pozornost na mene. Otvorio sam prozor do kraja i stao na prozorsku dasku.

Iznutra je spavaća soba imala miris poput brloga neke životinje. Bio je to ženski stan, to se moglo vidjeti po odjeći u ormaru i gužvi na toaletnom stoliću, ali miris je bio muški i predatorski. Nisam mogao odrediti kad je posljednji put bio ovdje, ali osjećao sam njegovu prisutnost u prostoriji, pa sam bez razmišljanja gurnuo ruku u džep sakoa i izvukao Smith. Drška mi se smjestila u dlanu, a kažiprst mi je pronašao okidač.

Otišao sam do ormara i skinuo Echevarrijinu jaknu s kvake. Ne znam što sam očekivao da ću iz nje saznati. Proučio sam epote, prekopao džepove i vratio je tamo gdje sam je našao.

Prišao sam toaletnom stoliću i razgledavao predmete na njemu. Novčići, karte podzemne željeznice, naušnice, ostaci ulaznica, bočice parfema, kozmetika, ruževi, ukosnice. Pitao sam se tko bi mogla biti gospođica Lepcourt i kako se spetljala s Jamesom Leom Motleyem. I koliko ju je ta veza koštala. Krenuo sam otvarati najgornju ladicu tog stolića, ali sam si rekao da prestanem gubiti vrijeme. Neću je tamo pronaći, a ni njega.

Stan je bio jednak svim stanovima tog tipa. Tri male sobe

256

u nizu, s vratima poredanim jedna do drugih. S ulaznih vratiju moglo se vidjeti ravno kroz prozor kojim sam ušao, pa sam u jednom trenutku pomislio kako bih trebao zatvoriti prozor, da ne primijeti promjenu. Ali, to je bilo glupo, on to ne bi primijetio, čim otvori vrata ja ću stajati ispred njega s pištoljem u ruci, pa kakvu će onda razliku činiti otvoreni prozor?

Pa ipak, polako sam se namještao u položaj u kojem ću ga dočekati. Prošao sam kroz srednju sobu, pa provjerio i malenu kupaonicu s neugrađenom kadom. Oklijevao sam u predvorju prednje sobe. Stajao sam tamo, držeći pištolj ispred sebe kao da je lampa, želeći da i on baca svjetlost. Ipak, dobro sam vidio u tami. Malo je svjetla dolazilo kroz prozor spavaće sobe iza mojih leđa. Dodatno svjetlo kroz prozore dnevne sobe koji su gledali na prolaz između ove i susjedne zgrade također je bilo slabo.

Ušao sam u sobu.

Nešto je odnekud izletilo i zabilo mi se u ruku nekoliko centimetara iznad rista. Ruka mi se umrtvila, a 38-ica poletjela.

Dvije su ruke zgrabile moju. Jedna na sredini podlaktice, a druga blizu ramena. Gurnuo me i ja sam poletio preko sobe kao da me netko katapultirao. Prevalio sam se preko stola, prevrćući ga i izgubio tlo pod nogama. Počeo sam tražiti uporište, no grabio sam po zraku, odbio se od zida i završio na podu.

On je stajao i smijao mi se.

"Hajde", rekao je. "Ustaj."

Nosio je Echevarrijinu uniformu, sve osim jakne. No, cipele nisu bile odgovarajuće. Propis za uniformu su obične crne cipele s vezicama. On je nosio smeđe sa šiljatim vrhovima. Upalio je lampu, inače ne bih primijetio boju njegovih cipela.

Ustao sam. Pomislio sam kako jednostavno ne izgleda kao policajac i to se ne bi promijenilo kakve god cipele nosio. Ima puno policajaca koji ne izgledaju kao policajci, posebno

257

nakon što je ukinut propis o visini, dopuštenim brkovima i bradi, ali on nije izgledao kao nikakav policajac, pravi ili pričuvni, starog ili novog kova.

Naslonio se na okvir vrata, protežući prste, gledajući me s očitim zadovoljstvom. "Pa, znatiželjko", rekao je. "Nisi baš dobar u šuljanju, zar ne? Penješ se po kantama za smeće i požarnim stepenicama u tvojim godinama. Brinuo sam se za tebe Scudderu. Bojao sam se da ne padneš i slomiš nešto."

Osvrnuo sam se, pokušavajući otkriti gdje je Smith. Ugledao sam ga na drugom kraju sobe, napola skrivenog iza fotelje, a igla mu je ponovo bila spuštena. Oči su mi se s pištolja premijestile na njega, a on se osmijehnuo.

"Ispao ti je pištolj", rekao je. Podignuo je Echevarrijin pendrek i lupnuo se njime po dlanu. Nadlaktica mi je još uvijek bila utrnutu na mjestu na koje me njime udario. Kad mi se povрати osjet, boljet će danima.

Ako to doživim.

"Možeš ga probati dohvatiti", rekao je, "ali mislim da ti šanse nisu dobre. Ja sam mu bliže, a i brži sam. Zgrabio bih te prije nego što bi ti došao do pištolja. Sve mi se čini da imaš veće šanse izaći kroz vrata."

Kimnuo je prema ulaznim vratima i ja sam poslušno pogledao prema njima. "Otključana su", rekao je. "Lanac je bio postavljen, ali sam ga skinuo kad sam čuo buku koju si ti stvarao u dvorištu. Mislio sam da ćeš znati da je netko kod kuće ako vidiš lanac. Ali ne znam bi li ti to primijetio. Bi li?"

"Ne znam."

"Objesio sam jaknu na kvaku ormara zbog tebe, znaš. Inače bi ti možda otišao u susjedni stan. Tako si nesposoban, Scudderu, pa

sam ti morao olakšati situaciju koliko god sam mogao."

"Sve si mi olakšao", rekao sam.

Tražio sam strah u sebi, ali ga nisam mogao naći. Osjećao sam se čudno smirenim. Nisam ga se bojao. Nisam se imao

258

čega bojati.

Pogledao sam prema vratima, kao da sam razmišljao o tome da probam pobjeći. To je bila suluda pomisao. Vrlo vjerojatno nisu bila otključana, čak i ako je lanac bio skinut, ali čak i da su otključana, on bi me stigao prije nego što bih ja uspio otvoriti vrata.

Osim toga, nisam ovdje došao zato da pobjegnem od njega. Došao sam se obračunati s njim.

"Hajde", rekao je. "Da vidimo možeš li pobjeći kroz ta vrata."

"Proći ćemo kroz njih zajedno, Motley. Uhapsit ću te."

Smijao mi se. Podignuo je pendrek, uperio ga prema meni, a onda se ponovno počeo smijati. "Mislim da ću ti ovo gurnuti u dupe", rekao je. "Misliš li da će ti se to svidjeti? Elaine se svidjelo."

Pažljivo me gledao čekajući moju reakciju. Nisam mu je pružio.

"Mrtva je", rekao je. "Imala je groznu smrt, jadnica. Ali, pretpostavljam da ti to već znaš."

"Tu se varaš", rekao sam.

"Bio sam tamo, Scudderu. Mogao bih ti sve ispričati u detalje, ali mislim da ti to ne bi podnio."

"Bio si tamo, ali si rano otišao. Vrtarar je stigao na vrijeme i pozvao pomoć. Ona je u bolnici New York i dobro se osjeća. Već je dala izjavu, a vrtarar je potvrdio da si ti bio tamo."

"Lažeš."

Odmahnuo sam glavom. "Ali, ja se ne bih zbog toga brinuo", rekao sam. "Sjećaš se što je Nietzsche rekao. To će te samo osnažiti."

"Točno."

"Osim ako te ne uništi, naravno."

"Postaješ naporan, Scudderu. Draži si mi kad moliš za milost."

"Čudno", rekao sam. "Ne sjećam se da sam to ikada činio."

"Uskoro hoćeš."

259

"Sumnjam. Mislim da si ti učinio svoje i sad si gotov. Na početku si bio jako pažljiv. No, u posljednje si vrijeme postao šlampav. Spreman

si za kraj, a znaš kako sve u tvom životu završava. Ti uvijek izgubiš."

"Svezat ću ti usta", rekao je, "da nitko ne čuje kako vičeš."

"Gotov si", rekao sam. "Sve si upropastio kad si ostavio Elaine na životu. Dva si sata bio s njom, a nisi mogao ni uvjeriti se da je mrtva prije nego što si otišao. Sad možeš samo prijetiti, a prijetnje nisu baš korisne ako te se osoba kojoj prijetiš ne boji. Prijetnje moraš nečim potkrijepiti, a ti to više nisi u mogućnosti."

Okrenuo sam se, kao da pokazujem prijezir prema njemu. On je još uvijek mirno stajao, spremajući se učiniti nešto po tom pitanju, a ja sam se sagnuo i uzeo brončani kineski svjećnjak. Bio je otprilike veličine pola grejpa i stajao na stolu dok se ja nisam zaletio u njega.

Uzeo sam svjećnjak i bacio ga na njega, a onda krenuo prema njemu.

Ovaj put nije napravio grešku i pokušao uloviti to što sam bacio na njega. Ispružio je ruke i odgurnuo svjećnjak u stranu, a zatim krenuo naprijed kako bi me dočekao. Izmakao sam njegovoj glavi i udario ga nekoliko puta u trbuh. Tamo nije bilo nikakve mekoće, ničega osim napetih mišića. Zamahnuo je šakom i udario me postrance u glavu. Udarac je bio površan i ne baš učinkovit. Izbjegao sam njegov sljedeći udarac, sagnuo glavu, zabio bradu na grudi i udario ga ispod pupka, a onda zamahnuo koljenom među njegove noge.

Pomaknuo se i obranio kukom. Zgrabio je jedno od mojih ramena i zabio prste u njega. Stisak mu je bio snažan kao i uvijek, no nije pritiskao na jedno od onih akupunkturnih mjesta, pa sam tu bol mogao podnijeti.

Ponovno sam ga udario u želudac. Nagonski se napeo i ja sam ga gurnuo prema naprijed, zabivši ga leđima u zid. Udarao me po ramenima i tjemenu, ali puno mu je bolje išlo

260

pritiskanje, pikanje i stiskanje nego direktna borba. Ponovno sam mu zamahnuo prema međunožju i kad se krenuo zaštititi, ja sam mu stao na stopalo. To ga je zaboljele, pa sam iskoristio tu prednost i to ponovio pritišćući ga petom, svom snagom, pokušavajući mu slomiti nekoliko sitnih košćica.

Počeo je pomicati ruke, jednu mi stavio na nadlakticu, a drugu na stražnji dio vrata. Njegovi su prsti počeli tražiti omiljena mu mjesta i

još uvijek je u tome bio dobar. Palac mu se zabio iza mog uha i bol mi je došla u Technicoloru.

Ali bila je drugačija. Osjećao sam je, Bog zna, i nije mogla biti jača, ali ovaj sam je put bio u stanju osjećati bez da je osjetim. Bio sam je svjestan, ali nije utjecala na mene. Nešto mi je omogućilo da je pustim da prođe kroz mene i napusti me.

Tada je premjestio stisak, stavivši obje ruke na moj vrat, s palčevima na krajevima ušiju, a ostalim mi je prstima pokušavao obujmiti grlo. Možda me bol nije zaustavljala, ali ako mi oduzme zrak, ili zaustavi priljev krvi u mozak, bit ću jednako mrtav, kao da sam umro u bolovima.

Opet sam se okrenuo njegovom stopalu. Njegov je stisak malo popustio i ja sam se pogrbio. Nagnuo se nad mene, pojačavajući stisak, a ja sam skupio snagu u nogama i bacio se prema gore, koristeći glavu namjesto borbenog jarca.

Neke se stvari ne mijenjaju. Još uvijek je imao prste poput orlovih kandži, najjače koje sam ikada vidio. I, hvala Bogu, još uvijek je imao staklenu bradu.

Udario sam ga još nekoliko puta, ali mislim da je i prvi bio sasvim dovoljan. Kad sam ga pustio i odmaknuo se, srušio se kao da je mrtav. Duga mu je brada bila opuštena i iz jednog mu je kuta usana curila slina.

Odvukao sam ga u sredinu sobe i zavezao lisicama. Iskoristio sam one koje sam upravo kupio da mu svežem

261

ručne zglobove, a Echevarrijine, koje su visjele na njegovom remenu u kožnoj futroli, sam upotrijebio da mu osiguram gležnjeve. Izvadio srna mali kasetofon iz džepa i provjerio radi li još uvijek, a onda namjestio kasetu tako da bih mogao početi snimati kad mu se povрати svijest.

Zatim sam sjeo i dao si priliku da povratim dah. Počeo sam razmišljati o tome što će se sada dogoditi. Ako Elaine preživi, njezino svjedočene bit će dovoljno da ga pošalje u zatvor. Ako umre...

Nazvao sam bolnicu New York i spojili su me s intezivnom. Stanje joj je bilo kritično, rekli su mi. To je sve što sam mogao saznati preko telefona.

Ali, još uvijek je bila živa.

Ako umre, vratar može prepoznati Motleya. I, kad se policija jednom posveti slučaju, moglo bi se pojaviti još svjedoka koji bi ga mogli smjestiti u blizinu mjesta gdje je Echevarrija proboden, gdje je Elizabeth Scudder izmrcvarena, gdje je Toni Cleary pala kroz prozor. Bezbrojni bi se dokazi mogli pojaviti kad bi ih vrhunski profesionalci počeli tražiti. I puna istraga u New Yorku sigurno bi imala odjeka i u Massillonu, gdje bi šef Toma Havlicecka odobrio ponovno otvaranje slučaja Sturdevant. A u Ohiju imaju smrtnu kaznu, zar ne?

Ipak, i priznanje bi bilo dobrodošlo.

Sve što moram učiniti jest da pričekam da se probudi i počne pričati. Gad je nesumnjivo volio pričati.

Ležao je licem prema dolje, s rukama zavezanim na leđima. Okrenuo sam ga na leđa i podignuo mu vjeđu palcem. Oko mu je bilo okrenuto prema unutra, tako da se moglo vidjeti samo bijelo jabučice. Bio je potpuno bez svijesti i činilo se da će to potrajati.

Otišao sam do Smitha. Pogledao sam pištolj, pa onda i njega. Sjetio sam se svega što je učinio i pogledao duboko u sebe, pokušavajući skupiti svu mržnju koju sam prema njemu osjećao. Ali, kao da je nije bilo. Barem je nisam mogao pronaći.

A to je začudo bio slučaj i prije nekoliko minuta, kad

262

nije bio samo nepomična klada na podu. Doslovno sam se borio za život, a istovremeno sam bio čudno smiren i nisam osjećao strah i bijes. Tada ga nisam mrzio, a nisam ga ni sada mrzio.

Stavio sam pištolj na njegovu sljepoočnicu i prstom testirao napetost okidača. Maknuo sam prst s okidača i spustio pištolj na pod.

Opet sam o svemu razmislio. Sigurno sam nekoliko minuta proveo ponavljajući sve događaje u glavi. A onda sam udahnuo tako duboko da su me zaboljela rebra, a zatim jednako snažno izdahnuo, pokupio sam Smith i otvorio ga.

Izvio sam svih šest metaka. Uzeo sam maramicu i obrisao njome metke i sam pištolj, čisteći svaki djelić na kojem je moglo biti mojih otisaka. A onda sam se uvjerio da je još uvijek bez svijesti prije nego sam mu skinuo lisice sa zglobova. Uzeo sam mu prste i njima dodirnuo metke, koje sam zatim vratio u pištolj.

Spustio sam pištolj, a njega primio ispod ruku. Odvukao sam ga nekoliko metara, zatim sam ga dignuo na noge i ubacio u stolac. Počeo je kliziti prema dolje, ali sam ga povukao natrag u sjedeći položaj i namjestio ga tako da ostane sjediti. Vratio sam se po Smith, ponovo ga obrisao i stavio u njegovu desnu ruku. Gurnuo sam mu prst u predio s okidačem. Lijevom rukom sam mu otvorio usta i onda mu smjestio kratku cijev malog pištolja među zube.

Dobro sam pazio da ga postavim pod pravim kutom. Policajci često stavljaju pištolje u usta, to im je najdraži način za počiniti samoubojstvo, i ponekad promaše, ponekad metak prođe kroz njih bez da im zada smrtonosnu ranu. Htio sam ovo učiniti kako treba i imao sam samo jednu priliku. Htio sam da metak prođe ravno kroz nepce i ude u mozak.

Kad sam postavio pištolj u položaj koji sam htio, na trenutak sam zastao. Kao da sam nešto želio reći, ali kome bih to rekao?

Pomislio sam, reci njemu. I sjetio sam se što mi je rekla

263

sestra na intenzivnoj. Prema njezinom mišljenju pacijenti u komi razumiju što im se kaže.

Rekao sam. "Nisam siguran da je ovo dobra ideja. Ali, što ako opet budeš pušten. Ako tvoj odvjetnik smisli neku obranu pozivajući se na neuračunljivost. Ili da dobiješ doživotnu kaznu i onda pobjegneš. Ne mogu preuzeti takav rizik."

Napravio sam kratku stanku, a onda odmahnuo glavom. "Nisam ni siguran da je u tome stvar. Jednostavno ne želim da više budeš živ."

"I želim biti odgovoran za to, i tako je zapravo čitava ova situacija i počela, zar ne? Morao sam se igrati Boga i smjestiti ti pokušaj ubojstva. Sto bi se bilo dogodilo da sam tada pustio stvari da se same razriješe? Bi li situacija bila drukčija?"

Pričekao sam, kao da bi mi on mogao odgovoriti. A onda sam rekao: "I evo, opet se igram Boga. Znam da to nije pametno, ali svejedno to činim."

To je bilo sve što sam rekao. Stajao sam kraj njega, klečeći na jednom koljenu, s pištoljem u ustima, njegovim prstom na okidaču, mojim prstom na njegovom. Ne znam koliko sam dugo čekao, niti što sam zapravo čekao.

Naposlijetku mu se promijenio ritam disanja i počeo se micati. Moj se prst pomaknuo, a onda i njegov, i to je bilo to.

264

23

Namjestio sam scenu prije no što sam otišao. Skinuo sam Echevarrijine lisice s Motleyevih gležnjeva i vratio ih u futrolu na njegovom remenu. Vratio sam na mjesto stol koji sam bio odgurnuo, kao i ostale predmete koje smo porazmještali u borbi. Prošao sam po stanu s maramicom u ruci i obrisao otiske na svim mjestima na kojima sam ih mogao ostaviti.

Dok sam to činio, uzeo sam ruž s toaletnog stolića u spavaćoj sobi i upotrijebio ga da ostavim oproštajnu poruku na zidu dnevne sobe. Velikim štampanim slovima sam napisao: OVO MORA ZAVRŠITI. POMIRIO SAM SE S BOGOM. ŽAO MI JE ŠTO SAM TOLIKE UBIO. Nije se moglo dokazati da je to njegov rukopis, ali smatrao sam da se ne može dokazati niti da nije. Kao vrhunac, zatvorio sam ruž, stavio njegove otiske na njega i spremio ga u džep Motleveve košulje.

Stavio sam lanac na ulazna vrata stana i izašao istim putem kojim sam ušao, kroz prozor. Ovaj sam ga put do kraja zatvorio za sobom. Spustio sam se po požarnim stepenicama, spustio ih do kraja i sišao s njih. Netko je vratio kantu za smeće na njezino mjesto, pa sam morao skočiti s visine od oko metra, ali to nije bilo teško.

Netko je također maknuo i moj kaput. Prvo sam pomislio da ga je netko odnio, no nešto me natjeralo da

265

dignem poklopac jedne od kanti. Tamo sam ga našao, ležao je ispod sloja ljuski od jajeta i kore od naranče. Osoba koja ga je tamo stavila, očito je mislila da je bačen, a odlučila je i da nije vrijedan spašavanja. Bio je to savršeno pristojan kaput, barem sam ja tako mislio, ali sada sam pomislio da je vrijeme da kupim novi.

Pomislio sam da je možda isti savjesni stanar koji je bacio moj kaput možda uklonio i moju čačalicu iz brave, no još uvijek je bila na mjestu. Pa sam morao samo otvoriti vrata. Sam sam uzeo čačalicu i pustio da se vrata za mnom zaključaju, izašao na glavni ulaz u zgradu, te otišao do Prve avenije gdje sam uzeo taksu i odvezao se prema gornjem gradu. Izašao sam pred glavnim ulazom

u bolnicu i krenuo ravno prema intenzivnoj njezi. Sestra mi je rekla da je Elaineino stanje nepromijenjeno, ali me nije htjela pustiti k njoj. Sjeo sam u čekaonicu i pokušavao listati neki časopis.

Želio sam se pomoliti, ali nisam znao kako bih to učinio. Sastanci anonimnih alkoholičara najčešće završavaju ili molitvom Bogu ili molitvom za spokoj, a nijedna od njih mi se nije činila prigodnom u ovom trenutku, a zahvaljivanje svemu na tome što je ovakvo kakvo jest činilo mi se kao šala, i ne baš ukusna. Tijekom godina sam izgovorio nekoliko molitava, uključujući i tu, ali ne mislim da me itko slušao.

Svako toliko bih otišao do recepcije, da bi mi tamo rekli da se ništa nije promijenilo, te da za sada nitko ne može biti s njom u sobi. Onda bih se vratio u čekaonicu i nastavio čekati. Nekoliko sam puta zadrijemao u stolcu, ali nijednom nisam zapao u dublji san od nekog polubudnog stanja.

Oko pet popodne sam ogladnio, što i nije bilo iznenađujuće s obzirom na to da mi je zadnji obrok bio doručak s Mickom. Nabavio sam nešto kovanica, pa sam kupio kavu i sendviče iz aparata u predvorju. Nisam pojeo više od pola sendviča, ali kava je bila dobra. Nije to bila dobra kava, ni u kojem slučaju, ali jako mi je prijala.

Dva sata kasnije sestra je ušla s tužnim izrazom na

266

blijedom licu. "Bilo bi dobro da je sada vidite", rekla je.

Putem sam je pitao što je pod time mislila. Rekla je da se činilo da je gube.

Ušao sam i stao joj kraj uzglavlja. Nije izgledala ni bolje ni gore nego ranije. Uzeo sam je za ruku i držao je i čekao da umre.

"Mrtav je", rekao sam. Oko nas su bile sestre, ali mislim da me nisu čule. Bile su prezaposlene da bi slušale. Uostalom, nije me bilo briga što čuju. "Ubio sam ga", rekao sam joj. "Nećeš se više nikada morati brinuti zbog njega."

Pretpostavljam da možete vjerovati da ljudi u komi čuju što im govorete. Možete vjerovati i da Bog čuje molitve, ako želite. Štoga vas čini sretnim.

"Nemoj nikamo otići", rekao sam joj. "Nemoj umrijeti, dušo. Molim te nemoj umrijeti."

Bio sam s njom sigurno pola sata prije nego što mi je jedna sestra rekla da se vratim u čekaonicu. Nekoliko sati kasnije ušla je druga sestra i nešto mi govorila o Elaineinom zdravstvenom stanju. Ne sjećam se što je rekla, a nisam tada baš ni puno od toga razumio, ali bit je bila u tome da je preživjela krizu, ali da pred njom leži još neodređeni broj kriza. Može dobiti upalu pluća, emboliju, mogu joj zakazati jetra, ili bubrezi... Bilo je toliko stvari od kojih je mogla umrijeti da se činilo nemogućim da ih sve izbjegne.

"Slobodno pođite kući", rekla je. "Ne možete ništa ovdje učiniti, a mi imamo vaš broj, pa ćemo vas nazvati ako se nešto promijeni."

Otišao sam kući i odspavao. Ujutro sam nazvao i rekli su mi da je stanje više-manje nepromijenjeno. Otuširao sam se, obrijao i obukao, te otišao u bolnicu. Bio sam tamo čitavo jutro i dio popodneva, a onda sam autobusom otišao na drugi kraj grada kroz park na Toninu misu zadušnicu u Rooseveltu.

Tamo je bilo dobro. Bilo je, zapravo, kao na sastanku, osim što su svi koji su govorili pričali o Toni. Ja sam kratko

267

pričao o našem odlasku i povratku iz Richmond Hilla i spomenuo nekoliko duhovitih stvari koje je Toni tamo ispričala.

Smetalo me što su svi mislili da se Toni ubila, ali nisam znao što bih poduzeo po tom pitanju. Želio bih da sam mogao reći, posebno rodbini, kakve su bile okolnosti njezine smrti. Njezini su bili katolici i njima bi to moglo biti važno. Ali nisam znao kako bih to izveo.

Poslije sam otišao na kavu s Jimom Faberom, a nakon toga sam se vratio u bolnicu.

Sljedećeg sam tjedna često tamo boravio. Nekoliko sam puta zamalo anonimno nazvao policiju i rekao im da postoji les na kućnom broju 288 istočne Dvadeset pete ulice. Čim pronađu Motleyevo tijelo, mogao bih nazvati Anitu i reći joj da se više ne mora brinuti. Nisam mogao stupiti u vezu s Jan, ali prije ili kasnije ona će nazvati mene i želio sam da joj mogu reći neka se slobodno vrati kući. No, ako bih to bilo kojoj od njih rekao prije vremena, moglo bi me se jednog dana pozvati da objasnim par stvari.

Razlog koji me sprečavao da nazovem službu 911 bio je taj što sam znao da se pozivi na taj broj snimaju i da bi se glasovnim usporedbama moglo ustanoviti da sam poziv obavio ja. Nisam

ozbiljno mislio da bi itko ikada to provjeravao, ali zašto ostaviti tu mogućnost otvorenom? Isprva sam mislio da će se gospođica Lepcourt vratiti u svoj stan i otkriti tijelo, ali kako se to nije dogodilo preko vikenda, počeo sam razmatrati mogućnost da se ona više nikada neće vratiti kući.

To je značilo da ću morati pričekati još nekoliko dana. U utorak popodne jedna je susjeda konačno shvatila da mirisi koje osjeća ne potječu od mrtvog štakora u zidu, te da neće sami od sebe otići. Pozvala je policiju, oni su provalili u stan i to je bilo to.

U četvrtak, skoro tjedan dana nakon što ju je Motley ostavio da krvari na sagu, jedan od internista mi je rekao da

268

misli da će se Elaine izvući.

"Nisam u to vjerovao", rekao je. "Postojalo je toliko stvari koje su joj potencijalno prijetile. Stres koji je proživjela bio je ogroman. Bojao sam se da bi joj srce moglo popustiti, ali ispostavilo se da ima jako dobro srce."

To sam mu i ja mogao reći.

Nekoliko dana kasnije, otprilike u vrijeme kad se vratila iz bolnice, večerao sam s Joeom Durkinom u restoranu Slate. Rekao je da on plaća i nisam se bunio. Za početak je progutao nekoliko martinija i rekao mi kako je Motleyevo samoubojstvo zatvorilo brdo dosjea. Teretili su ga za ubojstvo Andrewa Echevarrije i Elizabeth Scudder, a neslužbeno se podrazumijevalo da je izazvao smrt Antoinette Cleary i Michaela Foltzroya, mladića na kojeg je Toni sletjela. Smatrali su da je on vrlo vjerojatno ubio i Suzanne Lepcourt, koja je početkom tog tjedna isplivala na površinu East Rivera. Bilo je teško ustanoviti uzrok njezine smrti - zapravo, identificirali su je jedino po zubima. Ali, nije bilo sumnje u to da jest mrtva i da je bila ubijena, te da je ubojica bio Motlev.

"Lijepo od njega što se ubio", rekao je Durkin. "Budući da nitko nije bio u stanju to učiniti umjesto njega. Riješio nas je puno muke."

"Imali ste dobar slučaj protiv njega."

"Ma, zatvorili bismo ga", rekao je. "U to ne sumnjam. Ipak, ovako je jednostavnije. Jesam li ti rekao da je ostavio poruku?"

"Na zidu, rekao si. Napisanu nižem."

"Točno. Čudi me što ju nije napisao na ogledalu. Kućepazitelj bi sigurno želio da jest. Puno je lakše sastrugati to s ogledala, nego premazati bojom. Čak i postoji ogledalo na zidu, pokraj vrata. Sigurno si ga primijetio."

"Nisam bio u tom stanu, Joe."

"Pa da, naravno, zaboravio sam." Značajno me pogledao. "U svakom slučaju", rekao je, "to što se ubio bila

269

je prva poštena stvar koju je taj gad ikada učinio. Nisam takvo nešto očekivao od njega, a ti?"

"Pa, ne znam", rekao sam. "Ponekad se čovjeku dogodi neki trenutak lucidnosti, kad nestane svih iluzija i po prvi put jasno vidi."

"Trenutak lucidnosti, ha?"

"I to se događa."

"Pa", rekao je podižući čašu, "ne znam kako ti , ali kad god ja osjetim da mi sve postaje jasno, samo posegnem za jednim od ovih i pustim oblake da se vrate."

"Mudro, siguran sam u to", rekao sam.

Naravno, nadao se da ću mu reći što se dogodilo u Dvadeset petoj ulici. Imao je svoju teoriju o tome i želio je da mu je potvrdim. Ako to hoće, dugo će čekati.

Rekao sam samo dvoma ljudima. Rekao sam Elaine. Na neki sam joj način već bio rekao, na odjelu za intenzivnu njegu, ali čak i da dio mozga čuje ono što mu se u takvom stanju govori, ne kaže to ostalim dijelovima kad se probudite. Pustio sam je da misli da se Motley sam ubio dok je bila u bolnici. A onda, istog dana kad sam joj donio božični poklon, ispričao sam joj što se stvarno dogodilo.

"Dobro", rekla je. "Hvala Bogu. I hvala tebi. I hvala ti što si mi rekao."

"Ne znam kako bih mogao, a da ti ne kažem. No, ne znam je li mi drago da sam to učinio."

"Zašto?"

Rekao sam joj kako je to što sam mu smjestio zapravo bilo i razlogom za sve ovo, i kako sam sada to opet učinio, ponovo se igrao Boga.

"Dragi", rekla je, "to su gluposti. On bi nas mučio u svakom slučaju. Ovako mu je trebalo dvanest godina, umjesto nekoliko mjeseci. A to

što si ubio tog gada je sigurna garancija da nam više neće stvarati probleme. Barem ne na ovom svijetu, a to je jedini svijet o kojem ću se za sada brinuti."

270

Negdje sredinom siječnja smo Mick i ja proveli zajedno čitavu noć, ali nakon što smo zatvorili bar nismo otišli na mesarsku misu. Nekoliko dana ranije pao je snijeg. Htio mi je pokazati kako njegova kućica na sjeveru države lijepo izgleda među brdima prekrivenim snijegom.

Na putu prema tamo sam mu ispričao kako je završio Motlejev život. Nije ga iznenadilo. Ipak je znao da imam adresu, a znao je i da moram sam srediti situaciju s Motleyem.

Nakon što je pronađeno Motleyevo tijelo nazvao sam Toma Havliceka, ali nisam mu rekao ništa osim službenih podataka. Tada su, naravno, ponovno otvorili slučaj u Massillonu, sada kad to više nije bilo važno. No, barem su sprali ljagu sa Sturdevantovog imena, što je pretpostavljam bilo važno njegovoj obitelji i prijateljima. Istovremeno su okaljali Connienino, jer su jedne lokalne novine saznale da je ona prije mnogo godina bila prostitutka i podijelile to saznanje sa svojim čitateljima.

Tom je rekao da bih ga trebao posjetiti, pa da će me odvesti u lov. Ja sam rekao da to baš lijepo zvuči, ali mislim da smo obojica znali da je malo vjerojatno da ću prihvatiti ponudu. Nazvao me i neki dan, kad su Bengalsi bili poraženi u Super Bowlu i rekao da će možda jednog od ovih dana doći u New York. Rekao sam mu neka se svakako javi kad stigne, i rekao je da hoće, da će to zapamtiti. Možda i bude.

Još nisam rekao Jimu Faberu.

Zajedno večeramo barem jednom tjedno i već nekoliko puta sam mu skoro rekao. Pretpostavljam da ću jednog od ovih dana to stvarno i učiniti. Ne znam što me do sada sprečavalo. Možda se bojim njegovog negodovanja, ili da će učiniti ono što tako često čini i suočiti me s vlastitom savješću, koju ja najradije puštam na miru.

Ma, prije ili kasnije ću si olakšati dušu. Nakon posebno značajnog sastanka, recimo, kad budem toliko prepun duhovnosti, da bi se u njoj moglo utopiti i sveca.

271

Ali, u međuvremenu, jedini ljudi kojima sam rekao su teški kriminalac i djevojka za zabavu, i njih dvoje su, čini se, dvoje ljudi s kojima sam najbliži. To nesumnjivo govori nešto o njima, a sigurno govori još i više o meni.

Zima je bila hladna i priča se da će još potrajati. Posebno teško je pala beskućnicima, jer ih je nekoliko umrlo samo prošlog tjedna kad se temperatura spustila ispod -10°C . Ali, za većinu nas ostalih nije tako strašno. Samo se treba toplo obući i izdržati, to je sve.

>

272

J,

Lektor Milan Zagorac

Obrada i prijelom U nm, Rijeka

Tisak Grafomark, Zagreb

Naklada 1000 primjeraka